

Товканець Г.В., Зябловська Д.Є.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ:

УКРАЇНА - ДАНІЯ

Монографія

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ
ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ:
УКРАЇНА - ДАНІЯ**

МУКАЧЕВО - 2024

УДК 378.011.3-057.4:687.01:687.1/.4:378.4:377.8(489)(043.5)

Рекомендовано до друку

Вченою радою Мукачівського державного університету

(протокол №11 від 22 травня 2024 року)

Рецензенти:

Сотська Галина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ).

Козарь Оксана Петрівна - доктор технічних наук, професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти Мукачівського державного університету (м. Мукачево).

Особливості підготовки дизайнерів одягу: Україна – Данія: монографія / Г.В. Товканець, Д.Є. Зябловська. – Ужгород: РІК-У, 2024. – 300 с.
ISBN

У монографії виявлено та обґрунтовано основні принципи європейської вищої освіти і професійної підготовки дизайнерів одягу, сформульовано основні задачі розвитку у дизайнера одягу професійних компетенцій, обґрунтовано особливості реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки дизайнерів одягу в європейському контексті.

Результати дослідження можуть бути використані науково-дослідницькими спільнотами, урядовими органами, освітніми інституціями, зацікавленими дизайнерською освітою сторонами в Україні, а також викладачами закладів вищої освіти.

ISBN

© Мукачівський державний університет, 2024 рік

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	5
СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ	12
1.1 Аналіз стану підготовки дизайнерів одягу в системі європейської освіти	12
1.2 Особливості розвитку дизайн-освіти в європейському освітньому просторі.....	38
1.3 Нормативно-правове забезпечення підготовки дизайнерів одягу в Україні та Данії	62
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ В УНІВЕРСИТЕТАХ ТА КОЛЕДЖАХ ДАНІЇ	81
2.1 Організаційно-змістові аспекти підготовки дизайнерів одягу	81
2.2 Порівняльний аналіз навчальних програм підготовки дизайнерів одягу у закладах вищої освіти Данії.....	105
2.3 Розвиток компетентностей дизайнерів одягу в умовах данської неформальної освіти.....	121
РОЗДІЛ ІІІ. ПЛАНУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	136
3.1 Характеристика особливостей змісту, методів і засобів професійної підготовки дизайнерів одягу в українській вищій школі.....	136
3.2 Особливості реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки дизайнерів одягу.....	154
3.3 Узагальнена модель реалізації педагогічних умов функціонування якісного	167

освітнього процесу підготовки дизайнерів одягу (проект освітньої програми).....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 197

ДОДАТКИ..... 222

Анотація. У монографії виявлено та обґрунтовано основні принципи європейської вищої освіти і професійної підготовки дизайнерів одягу, сформульовано основні задачі розвитку у дизайнера одягу професійних компетенцій, обґрунтовано особливості реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки дизайнерів одягу в європейському контексті. Виявлено підходи до формування компетентностей підготовки дизайнерів в Україні та Данії. З'ясовано задачі професійної підготовки дизайнерів одягу. Проаналізовано нормативно-правову базу регулювання професійної підготовки дизайнерів одягу в європейському контексті, схарактеризовано чинники розвитку дизайн-освіти та професійної підготовки дизайнерів одягу в європейському освітньому просторі, визначено базові принципи данської системи професійної освіти і навчання. Схарактеризовано неформальну та безперервну освіту, з'ясовано ініціативи неформального навчання молоді в Данії. Визначено особливості вітчизняної підготовки дизайнерів одягу. Запропоновано шляхи впровадження конструктивних ідей данської системи підготовки дизайнерів одягу в українській дизайн-освіті.

Результати дослідження можуть бути використані науково-дослідницькими спільнотами, урядовими органами, освітніми інституціями, зацікавленими дизайнерською освітою сторонами в Україні, а також викладачами закладів вищої освіти.

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- AMU – освіта ринку праці неформальної освіти в Данії.
- AP – перший академічний професійний рівень освіти в Данії (VIA).
- PBA – другий професійний бакалаврський рівень в галузі мистецтв в Данії (VIA).
- BA – другий бакалаврський рівень в галузі мистецтв в Данії (DK).
- CFU – Центр навчальних ресурсів освіти дорослих в Данії.
- DK – Школа дизайну Колдінг (Данія).
- ECTS – Європейська кредитно трансферна-накопичувальна система.
- DR – данська радіомовна електронна медіа-компанія з питань неформальної освіти.
- EMU – інформаційний портал для освітнього простору в Данії.
- VIA – Університетський коледж VIA (Данія).
- VUC – Центри навчання дорослих в Данії.
- APM – автоматизоване робоче місце.
- СВО МОН – Стандарти вищої освіти Міністерства освіти і науки.
- ДСО – Державний стандарт освіти.
- ЄС – Європейський Союз.
- ЗВО – заклад вищої освіти.
- НРК – Національна рамка кваліфікацій.
- ООН – Організація Об'єднаних Націй
- ОПП – освітньо-професійна програма.
- РЄ – Рада Європи.
- ЮНЕСКО (UNESCO) – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).
- 17 ЦСР ООН – Сімнадцять цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй

ВСТУП

Найважливішим соціальним інститутом, що відіграє ключову роль у розвитку сучасного суспільства, готує до викликів сучасного життя та забезпечує свободу інтелектуального, професійного і соціального вибору є освітня галузь. Саме в освітній галузі зосереджено зміст суспільного та індивідуального життя людини. Вона є важливою розвивальною складовою, що забезпечує неперервність та цілісність функціонування сучасної людської цивілізації. Актуальними стають питання управління та організації діяльності освітніх закладів в нових соціально-економічних умовах, організації методичної роботи в них, перебудови змісту навчання.

В Україні вища освіта визнана пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства, що потребує реформування структури та модернізації змісту відповідно до європейських і світових стандартів.

Згідно з «Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки» передбачено оновлення змісту вищої освіти і професійної підготовки на основі послідовного переходу від репродуктивної авторитарної освіти до освіти інноваційного науково-дослідницького типу, що орієнтується на світові зразки. Звернення до досвіду європейських країн у підготовці дизайнерів одягу дає змогу визначити рівень професійної підготовки фахівців в українському освітньому просторі, виявити умови модернізаційних змін в організації навчального процесу, впровадженні сучасних освітніх технологій тощо.

Більша частина суспільного життя людини сконцентрована на професійній діяльності, яка задовольняє матеріальні потреби людини та створює специфічне середовище для розвитку її особистості. Особливо наглядно це прослідковується у сфері індустрії моди, яка в Україні має стійку тенденцію до зростання і є галуззю з високим рівнем конкуренції. Основною

тенденцією розвитку ринку модної індустрії є зростаюча потреба в задоволенні індивідуальних потреб особистості при безперервному вдосконаленні продукції і послуг, фокусуванні на інтересах цільових груп споживачів.

Легка промисловість України є соціально вагомою галуззю, розвиток якої відіграє важливу роль у формуванні і наповненні українського ринку продукцією вітчизняного виробництва. Найбільш розвиненими галузями легкої промисловості України є виробництво одягу (швейна галузь) і тканин (текстильна промисловість). Текстиль та одяг є невід'ємною частиною повсякденного життя, їх виробництво відіграє важливу роль в економіці та суспільстві будь якої країни Європи.

Економічний розвиток України, підвищення добробуту і духовності населення неможливі без залучення до процесу виробництва промислових виробів спеціалістів-дизайнерів, надання їм пріоритетної ролі на всіх його етапах: проектуванні, експертизі, прогнозуванні збуту тощо.

Індустрія мода та текстильна промисловість все частіше стикаються з проблемами, які перешкоджають їх стійкому економічному розвитку, але не дивлячись на це індустрії моди України має стійку тенденцію до зростання і є галуззю з високим рівнем конкуренції. Щоб конкурувати із зростаючим зовнішнім ринком, лібералізацією торгівлі, розвитком споживчої практики, технологій, відновленням виробництва, підприємства повинні постійно переробляти свої бізнес-моделі. В цих умовах дедалі помітною стає роль дизайнера одягу, вимоги до творчого потенціалу та професійної підготовки якого ростуть, а отже, вимагають постійного перегляду і модернізації освітніх програм.

Першорядного значення набуває підготовки дизайнерів одягу, а першочерговими завданнями трансформації професійної підготовки дизайнерів одягу у закладах вищої освіти України стають підвищення рівня якості вітчизняної дизайн-освіти, відповідність її сталого розвитку

загальноєвропейським тенденціям, визнання пріоритету вітчизняної дизайн-освіти в європейському освітньому просторі.

Фахівці з дизайну одягу мають бути не тільки освіченими професійно, але й досконало знати сутність і традиції народного мистецтва, ремісничого дизайну, розуміти їх національну специфіку, володіти методикою творчої трансформації художніх традицій у сучасні умови високотехнологічного виробництва, знати історію становлення і розвитку індустриального дизайну в Україні (Фурса, 2012). Отже, на сьогоднішній день людина повинна володіти більшим обсягом знань, ніж раніше, повинна переорієнтувати свою увагу на навчання конкретним навичкам та знанням, що сприяють підвищенню рівня інтелектуальної компетентності, а саме: критичне мислення, творчість, здатність до вирішення проблем, самостійне навчання та командна робота. Закономірно виникає потреба у розробці оновленої системи підготовки дизайнерів одягу, що відповідатиме сучасним викликам культурологічних, соціально-економічних та високотехнологічних процесів у економіці, виробництві та суспільстві України і в світі.

Інтеграція України у міжнародний освітній простір та світова тенденція до нової якості професійної підготовки зумовлює більш детальне дослідження сучасного стану освіти у країнах Європи. Не знижується інтерес до порівняльних досліджень, зокрема особливостей розвитку дизайнерської освіти у країнах Євросоюзу. Основною метою такого вектору є виявлення перспективних орієнтацій підвищення показників якості вітчизняної вищої освіти, зокрема підготовки майбутніх дизайнерів одягу.

Інформація щодо вивчення освітніх систем європейської освіти з метою впровадження позитивного досвіду у вітчизняну систему підготовки дизайнерів одягу, як показав аналіз наукових джерел, недостатньо теоретично і методично вивчена. Тому тема монографії: *«Особливості підготовки дизайнерів одягу: Україна - Данія»* є актуальною, науково і практично значущою в умовах інтеграції вітчизняної професійної освіти у

європейський освітній простір, протиставлення двох освітніх середовищ є орієнтиром для модернізації професійної підготовки дизайнерів одягу в Україні.

В теоретичну основу дослідження лягли результати аналізу сучасних моделей професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу та освітніх систем країн світу (Н. Авшенюк, Л. Дяченко, К. Котун, М. Марусинець, О. Огієнко, О. Сулима, Н. Постригач, Д. Кучеренко, О. Мартинюк, І. Малицька, В. Радкевич, Л. Пуховська, О. Бородієнко, О. Радкевич, Н. Базелюк, Н. Корчинська, С. Леу, В. Артемчук, С. Сисоєва, О. Тамаркіна, Л. Байдак, Л. Ляшенко, Н. Бідюк, Г. Товканець, Н. Бокша, Ір. Андрощук, Іг. Андрощук, А. Роляк, І. Савенко, Т. Логвіненко); розвитку освітньої системи Данії та підготовки дизайнерів одягу в Данії (А. Розсоха, Л. Бережна, Дж. Бьорг (J. Bjerg), С. Каллеварт (S. Callewaert), Б. Ель (B. Elle), П. Мілов (P. Mylov), Т. Ніссен (T. Nissen), Х. Зільбербрандт (H. Silberbrandt), Дж. Крайслер (J. Krejsler); природи дизайнерської діяльності і її взаємозв'язок з іншими видами мистецтва та інженерії (Ю. Білодід, О. Поліщук, Цзя Яочен, І. Рижова, Л. Оружа, З. Макар, О. Нестеров, М. Барак (M. Barak), М. Хакер (M. Hacker), Юе Ху, В. Сидоренко); теоретико-методологічних засад професійної підготовки дизайнерів одягу (А. Осадча, Л. Дерман, С. Кулешова, І. Гардабхадзе, Т. Мачачи, Н. Білей-Рубан, Є. Сєдоухова, К. Пашкевич, В. Овчарек, Т. Кротова, Н. Орлова, М. Винничук, Ю. Андріішин, Л. Краснюк, О. Троян, О. Луцевська, Бабій, М. Хартвігсен, В. Різ (M. Hartvigsen, V. Rees); концептуальних підходів до реформування процесу підготовки дизайнерів одягу (О. Фурса, К. Хаслінг (K. Hasling), Ф. Фіннеган (F. Finnegan), П. МакЕлгерон (P. McElheron), В. Рісберг (V. Riisberg), В. Горянський, Л. Саприкіна та ін.).

Перший розділ монографії присвячено аналізу стану професійної підготовки дизайнерів одягу в системі європейської освіти, вивченню особливостей розвитку дизайн-освіти в європейському освітньому просторі,

вивченню нормативно-правового забезпечення підготовки дизайнерів одягу в Україні та Данії. Визначено та схарактеризовано особливості розвитку дизайн-освіти та професійної підготовки дизайнерів одягу, проаналізовано нормативно-правову базу регулювання професійної підготовки дизайнерів одягу на початку XXI століття в Україні та Данії. Обґрунтовано основоположні напрями вдосконалення дизайн-проектування одягу. Проаналізовано нормативно-правове регулювання професійної підготовки дизайнерів одягу в Україні і Данії; виявлено законодавчі засади розвитку дизайн-освіти та професійної підготовки дизайнерів одягу. Акцентовано увагу на відповідності динаміки розвитку законодавчої бази із запитами держави в умовах швидкозмінних процесів національного, регіонального та глобального рівнів.

Другий розділ містить інформацію про організаційно-змістові аспекти підготовки дизайнерів одягу, аналіз навчальних програм підготовки дизайнерів одягу у закладах вищої освіти Данії, розвиток компетентностей дизайнерів одягу в умовах данської неформальної освіти. Схарактеризовано особливості змісту підготовки дизайнерів одягу в університетах та коледжах Данії. Виявлено особливості підготовки дизайнерів одягу у неформальній освіті та в умовах безперервного навчання. Виявлено важливі компоненти данська система професійної освіти і навчання. Схарактеризовано мережу мистецьких навчальних закладів, що забезпечують професійну підготовку дизайнерів одягу. Окреслено організаційні особливості підготовки дизайнерів одягу в Данії в державних університетах. Схарактеризовано механізми фінансування закладів дизайнерської освіти. Визначено ініціативи неформального навчання молоді в Данії.

У третьому розділі монографії визначено напрямки вдосконалення підготовки дизайнерів одягу у вітчизняній вищій освіті в умовах євроінтеграційних процесів.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

1.1 Аналіз стану підготовки дизайнерів одягу в системі європейської освіти

Легка промисловість України є соціально вагомою галуззю, орієнтованою на кінцевого споживача (Велика українська енциклопедія, 2020). Згідно з даними порталу «Дія. Бізнес» (2023) найбільш розвиненими галузями легкої промисловості України є виробництво одягу (швейна галузь) і тканин (текстильна промисловість). У галузі працюють більше 2,5 тис. компаній, в яких зайнято близько 250 тис. працівників. Підприємства швейної промисловості в основному здійснюють зовнішньоекономічну діяльність з виробництва одягу, працюючи на замовлення іноземних фірм і експортуючи свою продукцію до країн Європи, найбільше до Німеччини, Данії, Польщі (Дія. Бізнес, 2023).

На необхідності інтенсифікувати зусилля вітчизняних швейних підприємств щодо завоювання стійких конкурентних позицій як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках, розширення асортименту виробів, поліпшення якості продукції, підвищення її наукоємності, використання інновацій, зниження собівартості та забезпечення ефективності виробництва наголошували Н. Мірко (Мірко, 2010), Г. Лановська (Лановська, 2014), В. Желанова (Желанова, 2016), Н. Гнатишина (Гнатишина, 2016), І. Дмитрієв, М. Кирчата, Ю. Шершенюк (Дмитрієв, Кирчата, & Шершенюк 2020), С. Пермінова, І. Сидоришина (Сидоришина, & Пермінова, 2020), Г. Мажара, Н. Рощина, О. Шевчук (Мажара, Рощина, & Шевчук, 2022) та інші. У зв'язку з цим дослідники наголошують, що навіть в умовах кризових явищ

в Україні, сфера індустрії одягу має стійку тенденцію до зростання і є галуззю з високим рівнем конкуренції. Тому першорядного значення набуває проблема забезпечення пріоритету вітчизняної підготовки дизайнерів одягу, а також питання, пов'язані з підвищенням рівня її якості відповідно до загальноєвропейських тенденцій (Желанова, 2016). Професійний та особистісний розвиток людини, зростання освіченості населення країни досягається передусім за допомогою освіти та професійної підготовки, що стає змістом національного прогресу. Професійна підготовка – це цілеспрямований процес навчання реальних і потенційних працівників професійним знанням та вмінням з метою набуття навичок, необхідних для виконання певних видів робіт. Освіта та професійна підготовка стають фундаментом «економіки знань» (Грищенко, 2010). Аналіз багатьох наукових праць (Г. Лановська, 2014; Гнатишина, 2016; Сидоришина, & Пермінова, 2020; Мажара, Рощина, & Шевчук, 2022) виявив інтерес науковців до інтелектуалізації діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції, процесів формування підприємствами інноваційної політики, управління асортиментом продукції в підприємницькій діяльності, впливу глобалізації та інтеграції на розвиток підприємств, шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства, розробки системи управління кластером підприємств легкої промисловості. Питаннями розробки шляхів виведення професійної освіти України на рівень досягнень розвинутих країн світу з точки зору вивчення європейського досвіду організації системи освіти займається багато педагогів та науковців: теоретичні та практичні аспекти удосконалення якості вищої освіти досліджували О. Байрамова, О. Бартош, В. Білецька, Ю. Глущенко, Н. Сухова, Л. Капаєва, С. Когут, О. Комаріст, Г. Красильникова, В. Кремінь, І. Лавріненко, В. Радкевич, Г. Товканець; щодо підвищення якості професійної освіти шляхом упровадження компетентнісного та пропедевтичного підходів до змісту сучасної професійної підготовки наголошували А. Брюс (A. Bruce), С.М., Джонстоун

(S.M. Johnstone), О. Дубасенюк, О. Вознюк, (N. O'Sullivan), М. Рікман (M. Rieckmann), Д. С. Ричен (D. S. Rychen), Л. Х. Салганік (L. H. Salganik), Н. О'Салліван Л. Саприкіна, Л. Соарес Sally (L. Soares) та інші; інтеграція вищої школи у всесвітній простір була предметом досліджень Н. Авшенюк, Н. Бідюк, І. Гасюк, І. Дарманська, Т. Логвиненко, М. Михаськова, Л. Пісоцька, Н. Статінова, О. Суховірський, К. Хоменко; управління якістю освіти у вітчизняному освітньому просторі досліджували Н. Житник, А. Кочарян, Н. Морзе, Ю. Рашкевич, Л. Сушенцева та інші. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу та освітні системи країн світу вивчали Іг. Андрощук, Ір. Андрощук, В. Артемчук, Н. Базелюк, Л. Байдак, Л. Бережна Н. Бідюк, Н. Бокша, О. Бородієнко, Л. Дяченко, Н. Корчинська, К. Котун, Д. Кучеренко, С. Леу, Л. Ляшенко, І. Малицька, О. Огієнко, Н. Постригач, Л. Пуховська, В. Радкевич, О. Радкевич, А. Розсоха, А. Роляк, І. Савенко, С. Сисоєва, О. Сулима, О. Тамаркіна, Г. Товканець та інші. Становлення дизайнерської освіти, освітні програми вищих мистецьких навчальних закладів, форми і методи професійної підготовки майбутніх фахівців із дизайну у країнах Європи вивчали С. Алексєєва (Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Японія, США, Швеції, Данії, Норвегії), Л. Даниленко (Велика Британія), С. Дмитрюк (Велика Британія), О. Стельмащук (Велика Британія), В. Тягур (Німеччина).

Індустрія моди та текстильна промисловість є складними та взаємопов'язаними системами. Текстиль та одяг є невід'ємною частиною повсякденного життя, а отже, їх виробництво відіграє важливу роль в економіці та суспільстві будь-якої країни Європи. Це близько 171000 компаній.

Дизайн як вища форма мистецтва розглядалася мистецтвознавцем Г. Рідом в праці «Мистецтво і промисловість» ще у 1934 р. Як зазначають Ю. Білодід і О. Поліщук (Білодід, & Поліщук 2004), Д. Глоаг бачив у дизайні звичайну технічну операцію процесу виробництва, яка рівноцінна будь-якій

іншій операції інженерного порядку. Всі погляди є вірними, оскільки задачі дизайну на різних виробництвах промислових товарів та в різних сферах діяльності людини є різними, і деякі є виконанням технічних операцій, а деякі вимагають високого мистецтва і досконалості. Це залежить від рівня споживчих запитів, що і формують зміст дизайнерської діяльності в масовому виробництві, або від особистих запитів при індивідуальній дизайнерській розробці.

Ю. Легенький (2000, с.58), вивчаючи сутність поняття «дизайн», виявив, що воно вперше було визначено в 1969 р. в Лондоні на Генеральній асамблеї ради Європи як тип творчої діяльності, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, що найбільш повно задовільняє матеріальні і духовні потреби людини. Ю. Легенький (2000) зазначає, що дизайн використовує досягнення пластичних мистецтв: архітектури, скульптури, живопису, графіки, орнаментики, живиться художніми ідеями з історії мистецтв. А. Юрченко (2014) підкреслює, що дизайнер повинен співвідносити свої творчі, суто художні можливості з сучасною наукою, технікою, конструюванням, матеріалознавством і виробництвом. Аналіз вивчення наукової літератури засвідчив, що спочатку до дизайнерської діяльності ставилися як до суто проєктної діяльності (Лазарев, 1988), згодом вже розглядали її як творчу або специфічну діяльність (Шпара, & Шпара, 1989). Т. Берднік (Берднік, 2001), поєднуючи обидва підходи, вважає дизайн «художнім проєктуванням промислових виробів, поєднанням мистецтва та індустріального виробництва». Ю. Білодід та О. Поліщук наголошують на розумінні дизайну як «специфічній діяльності», яка не обмежується тільки художньою та проєктною природою дизайнерської діяльності (Білодід, & О. Поліщук, 2004). Стисле, без конкретизації, і, в той же час, узагальнююче визначення дизайну дали А. Володимирська та П. Володимирський (Володимирська, & Володимирський, 2005), які визначили його як «оформлення життєвого простору та його частин на основі гармонізації». Н.

Ковешнікова (Ковешнікова, 2005) визначила дизайн як «проектну художньо-технічну діяльність», що всебічно характеризує багатогранність дизайнерської діяльності.

В той час В. Титаренко розширює межі дизайну і визначальною виділяє візуально-комунікативну функцію, оскільки, на її думку, дизайн перестає бути просто процесом створення зовнішнього вигляду окремої речі, він повинен пропонувати не тільки модні тенденції, але й нові філософські та екологічні цінності, бачення еволюції людини та цивілізації в цілому (Титаренко, 2016). Порівняльна таблиця різних дефініцій поняття «дизайн», визначених вітчизняними дослідниками, представлена нижче (табл. 1).

Таблиця 1

Дефініція поняття «дизайн»

№ п/п	Дефініція поняття «дизайн»	Автор, рік
1	Дизайн – це проектна діяльність , що направлена на створення гармонійного предметно-технічного середовища життєдіяльності людини.	Є. Лазарев, 1988
2	Дизайн – це творча діяльність , метою якої є формування гармонійного предметного середовища, що найбільш повно задовільняє матеріальні та духовні потреби людини. До появи терміну «дизайн» в Україні існувало поняття « промислове мистецтво », що є рівнозначним дизайну і трактувалося, як специфічна форма людської діяльності, мета якої полягає в естетичній організації навколишнього предметного середовища людини, в естетичному перетворенні знарядь праці та речей, якими користується людина і які органічно наповнюють її життя.	П. Шпара, І. Шпара, 1989

3	<p>Дизайн (англ. design – проектувати, креслити, задумувати) – художнє проєктування промислових виробів, зручних гарних речей, що відповідають пануючим у даний час вимогам моди, а також рівню наукових знань та технічних досягнень.</p> <p>Дизайн – це результат розширення сфери прикладного мистецтва та його розвиток на промисловій основі, це результат проникнення естетики в техніку, вторгнення художника в індустріальне виробництво.</p> <p>Дизайн одягу – це один із видів проєктної творчості, що має за мету створення предметного світу, в якому живе людина, де, з одного боку, одяг знаходиться у взаємодії з іншими предметами, а з іншого боку, – з фігурою людини, створюючи її ідеальний образ.</p>	Т. Берднік, 2001
4.	<p>Дизайн – це специфічна людська діяльність, спрямована на естетичне поліпшення предметно-просторового середовища безпосереднього існування людини при його створенні, модернізації, стилізації.</p>	Ю. Білодід, О. Поліщук, 2004
5	<p>Дизайн – це оформлення життєвого простору та його частин, створення з хаосу й дисгармонії чогось зручного у користуванні та осмисленого.</p>	А. Володимирська П. Володимирський, 2005
6	<p>Дизайн – проєктна художньо-технічна діяльність з розробки промислових виробів з високими споживчими властивостями та естетичними якостями, з формування гармонійного предметного середовища, виробничої та соціально-культурної сфер життя.</p>	Н. Ковешнікова 2005

7.	Дизайн – це один із найважливіших засобів візуальної комунікації, каталізатор формування середовища життєдіяльності людини.	В. Титаренко, 2016
----	--	--------------------

Джерело: узагальнено та систематизовано авторами

Аналіз досліджень з проблеми дизайну уможлиблює дати таке визначення: дизайн – це проєктна художньо-технічна діяльність, спрямована на формування та гармонізацію навколишнього предметного середовища людини у всіх сферах її життєдіяльності за принципами ергономічності (зручності), економічності та краси з врахуванням рівня досягнень науково-технічного прогресу та технологій майбутнього. При цьому краса розуміється як найвищий рівень гармонії з навколишнім середовищем та ідеальним образом людини. Науковці Ю. Білодід та О. Поліщук (2004) сформулювали наступні задачі дизайну:

- поєднання в одне ціле краси і доцільності, естетики і техніки;
- створення нового предметного середовища;
- організація гармонійного світу, що відповідає рівню розвитку матеріальної та духовної культури сучасного суспільства.

Діяльність дизайнера, інженера-конструктора та інженера-технолога в галузі легкої промисловості направлена на об'єкт проєктування – одяг, але відмінність їхньої діяльності полягає у змісті функцій, якими вони наділяють одяг. Якщо інженерконструктор розробляє внутрішню будову, що відтворює просторову об'ємну форму одягу, задуману дизайнером; інженер-технолог відпрацьовує технологію якісного з'єднання деталей конструкції у форму, задуману дизайнером; то дизайнер, створюючи нову модель одягу, наповнює її змістом, цінними для людини властивостями, гармонізує із зовнішнім виглядом людини і її внутрішнім світом та забезпечує такі важливі антропометричні параметри (Лазарев, 1988), як інтелектуальні (рівень застосування до розробки знань), соціальні (необхідність нової моделі одягу

людини), комфортні (ергономічна відповідність одягу тілу людини за розмірами та виконанням рухів), культурні (цінність моделі, її значущість для людини, престижність) та естетичні (цілісність та гармонійність будови, відповідність художнім ідеалам і цінностям суспільства: раціональність, простота, демократичність).

Як показав аналіз наукової літератури (Білодід & Поліщук, 2004; Макар, 2015; Цзя Яочен, 2016; Нестеров, 2020; Рижова, 2021; Юе Ху, 2021), відкритим залишається питання природи дизайнерської діяльності і її взаємозв'язок з іншими видами мистецтва та інженерії. Адже, працюючи над формою промислових виробів (в нашому випадку, одягу) дизайнери використовують художні засоби формотворення. Іноді, створюючи нові образи та перетворюючи предметне середовище, діяльність дизайнерів пов'язана із роботою інженерів та конструкторів і полягає у створенні нових матеріалів та конструкцій. Якщо дизайнер працює над одиничними авторськими виробами, то його діяльність тісно пов'язана з декоративно-прикладним мистецтвом. На думку Г. Кола, видавця «Журналу дизайну», залучаючи мистецтво до проектування виробів промислового виробництва, дизайнер підвищує прибутковість та комерційну цінність промислової продукції, тим самим долучаючи маркетинг до розробки (Ковешнікова, 2005).

Дизайнер – це фахівець в галузі дизайну, який генерує ідеї, виконує проекти та створює естетичні, корисні та ергономічні речі на основі єдності наукового, художнього і технічного підходів (Шилова, 2013). Тоді як Н. Дзогій вважає, що професія дизайнера синтезує в собі декілька окремих професій: художника, архітектора, психолога, менеджера, фахівця з комп'ютерної графіки і навіть маркетолога (Дзогій, 2013).

Конкретизуючи галузь діяльності (виробництво одягу) можна визначити поняття «дизайнер одягу» – як фахівець в галузі індустрії моди, який, поєднуючи науковий, художній і технічний підходи, генерує та

візуалізує ідеї, організовує та реалізує процес проектування одягу, синтезуючи в собі декілька окремих професій: художника, конструктора, технолога, психолога, менеджера, фахівця з комп'ютерної графіки й маркетолога, створює естетичний, корисний та ергономічний одяг.

На думку Л. Оружої, яка у праці «Мистецтво як визначальна детермінанта художнього розвитку особистості майбутнього фахівця з дизайну» визначила компетентність особистості як результати навчання (знання і вміння), важливе значення має і система ціннісних орієнтацій, і звичка тощо. Крім цього, Л. Оружа підкреслила, що до компетентностей освітнього рівня відносять загальноосвітні, політичні і мета культурні, а також здібності щодо виконання широкого спектру узагальнених дій; соціально-професійні якості особистості. Невід'ємною умовою самореалізації майбутніх дизайнерів у професійній художній діяльності, спрямованій на проектування і створення речей, яким властиві нові утилітарні якості, є художня творчість (Оружа, 2014).

Багатогранність дизайнерської діяльності свідчить про необхідність забезпечення міждисциплінарного підходу до підготовки фахівців з дизайнерської діяльності, яка охоплює різні сфери виробничої, економічної та соціально-культурної діяльності людини.

Ю. Іванова, розглядаючи теоретико-правові засади професійного навчання, підкреслює, що професійна підготовка – це процес навчання некваліфікованих працівників, які мають намір здобути певну професію або спеціальність, і акцентує на відмінності професійного навчання від професійної підготовки, які співвідносяться як загальне й окреме. Професійна підготовка передбачає передачу особі, яка навчається, знань, навичок і практичного досвіду, а також поглиблення і вдосконалення їх, використання набутого запасу знань, умінь і навичок у подальшому для досягнення встановлених державою освітніх ступенів (Іванова, 2014).

І. Грищенко підтримує таку позицію і водночас зазначає, що

професійна підготовка – це цілеспрямований процес навчання реальних і потенційних працівників професійним знанням та вмінням з метою набуття навичок, необхідних для виконання певних видів робіт (Грищенко, 2010).

Основним завданням розвитку професійної освіти, на думку О. Дубасенюк, Н. Ничкало, Г. Товканець, О. Товканець сьогодні є: доступність освіти для всього населення будь-якої країни, незалежно від соціального походження і матеріального становища, національної і расової приналежності, політичних поглядів та віросповідання, її стандартизація та уніфікація; розвиток відкритих та дистанційних форм освіти, і як результат, віртуалізація міжнародних освітніх програм, де акцент робиться на самопізнанні, саморозвитку, самовихованні та самонавчанні; взаємопроникнення науки і освіти; реформа системи управління в освітній галузі: з одного боку жорстка централізація і стандартизація освіти, з іншого, автономія навчальних закладів, управління через громадську думку на основі принципів гуманізації, гуманітаризації і гармонізації освітнього процесу (Дубасенюк, 2011; Ничкало, 2014; Товканець, 2015; Товканець 2017).

Л. Оружа трактує професійну підготовку дизайнерів як діяльність, що спрямована на фахове становлення майбутніх дизайнерів за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, здобуття ними визначеної кваліфікації з дизайну з метою забезпечення потреб ринку праці висококваліфікованими спеціалістами (Оружа, 2011).

Таким чином можемо визначити «підготовку дизайнерів одягу» як цілеспрямований процес здобуття кваліфікації з проектування, моделювання та виготовлення одягу відповідно до потреб ринку праці, з урахуванням культурного, соціально-економічного, технічного рівнів розвитку суспільства, умов сучасного промислового виробництва та досягнень фундаментальних наук.

Виходячи із сутності дизайнерської діяльності, а особливо її художньо-комунікативної функції, В. Титаренко наголошує на визначенні підготовки

дизайнерів одягу як підготовки фахівців, а через них і суспільство, до сприйняття візуально-комунікативних процесів; в той же час це інструмент формування художньо-естетичної культури суспільства шляхом вивчення запитів окремих соціальних груп, кожної людини на красу і користь та зіставлення цих запитів із власними уявленнями про художньо-культурні цінності (Титаренко, 2016).

Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (2018) в українській вищій школі визначає головні завдання професійної підготовки фахівців у галузі дизайну:

- навчити здобувачів вчитися та бути готовими до змін і роботи зі складними проєктами;
- швидко опанувати прогресивні практики та сучасні спеціалізовані програмні засоби; бути здатними до самоосвіти та освоєння суміжних професій;
- відстежувати тенденції ринку праці;
- впроваджувати цілісну систему аксіологічних, естетико-виховних ідей у кожному витворі дизайнерського мистецтва.

Стратегія розвитку освіти у сфері дизайн-освіти полягає у визначенні шляхів, способів, методів, форм і змісту освіти, спрямованих на гармонічний розвиток професійних якостей і компетенцій творчої особистості, здатної до новизни, до креативного бачення форм і властивостей проєктованого об'єкта тощо (Шилова, 2013). Основними методами та технологіями навчання при цьому мають бути: особистісно-орієнтоване навчання (персоналізація освіти та її варіативність з формуванням індивідуальної освітньої траєкторії); програмовані, інтерактивні та проблемні методи навчання (особливо методи проєктно-орієнтованого навчання, дослідницька діяльність) із залученням інтерактивних ресурсів, дизайн-мислення, міждисциплінарного підходу.

Данські та європейські дослідники Д. Акоглу, А. Банг, Т. Естергор, П.-

Дж. МакЕлгерон, Е.-М.-П. Харсае виділяють основними напрямками підготовки дизайнерів дизайн-мислення та міждисциплінарний підхід, а також М. Теркільдсе та Е.-М.-П. Харсае наголошують на важливості введення в освітній процес критичного мислення. Основним за важливістю методом навчання як частини скандинавської освітньої культури є проєктне навчання, змістом якого є активність самого студента, відповідальність за планування та виконання проєктів під контролем викладачів, командна робота в мультикультурних групах. Очікується, що кожен студент зможе працювати і самостійно. П. МакЕлхерон та М. П. Харсае наголошують на дієвості методу дизайн-мислення як підходу до спільної роботи, де мають місце різночитання в поєднанні з абдуктивними роздумами. Такий підхід допомагає просувати ідеї вперед, знаходити інноваційні рішення. У дослідженні «Найкраща інновація з дизайну? Чи може спільна робота з міждисциплінарним підходом змінити освітню парадигму?» автори ставлять питання щодо уможливлення створення інноваційних виробів на основі застосування міждисциплінарної синергії дизайн-мислення та проєктування виробів. Дизайн-мислення – це процес знаходження найбільш вдалого пристосування проєктованого об'єкту до виконання своєї функції на основі оптимального підбору матеріалу, форми та способу виготовлення (Мак Елхерон, Харсае, 2016).

На основі експерименту вони довели, що застосування процесу дизайн-мислення, практичних навиків та особистісних якостей до завдання розробки продукту дійсно сприяє появі інноваційної концепції. Процес проєктування, генерація та відбір ідей показали, що в даному випадку міждисциплінарна синергія дизайн-мислення та процесу проєктування виробів допомогли здобувачам витратити більше часу на оцінку та визначення пріоритетів реальних потреб споживачів. Такі методи дизайн-мислення, як візуалізація, розпізнавання образів і швидке прототипування, допомогали передавати ідеї і синтезувати їх у завершену концепцію (Мак Елхерон, Харсае, 2016).

Одним із концептуальних підходів до підготовки дизайнерів одягу є міждисциплінарний підхід, який К. Акоглу пропонує застосовувати до створення нових цінностей через спільну творчість, яка є важливим підходом у практиці проектування послуг. Суть такого підходу полягає в тому, що цінності створюються разом із людьми, але інтенсивність, ступінь, час залучення користувачів та зацікавлених сторін на різних рівнях та їх ролі сильно відрізняються: від мінімальної участі до спільної творчості. Оскільки такий контекст має різноманітну природу з погляду включення людей із різним досвідом, складом розуму та підходами до спілкування, важливо знайти спільну платформу для спілкування з дизайнерськими ідеями та візуалізації цих дизайнерських ідей під час спільної творчості. Такий підхід створює умови для покращення та підвищення креативності, нестандартного мислення та розробки інноваційних рішень майбутнього (Акоглу, 2016).

Л. Саприкіна на основі вивчення психолого-педагогічних засад формування професійної компетентності дизайнерів одягу довела, що домінантою у процесі вивчення фахових дисциплін є системний, діяльнісний, компетентнісний науковий підходи, а процес формування професійної компетентності ґрунтується на системі загальнодидактичних принципів (науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, наочності, систематичності й послідовності, свідомого засвоєння знань, активності й самостійності), а також на специфічних принципах (прикладної спрямованості підготовки, професійної спрямованості навчання, професійно зорієнтованого розвитку дизайнера) навчання (Саприкіна, 2016).

А. Осадча, розглядаючи методологічний дослідницький інструментарій щодо дизайн-проектування одягу, підкреслює, що дизайн-проектування одягу потребує використання системи як художньо-проектних, так і конструктивно-технологічних знань, а кінцевою метою дизайнерів є створення конструкції та зовнішнього вигляду окремих продуктів виробництва. Водночас наголошено, що дизайнери сьогодні повинні

постійно пропонувати нові екологічні та філософські цінності, бачення еволюції цивілізації, а не лише модні стильові тенденції (Осадча, 2018).

Анализ результатів наукових досліджень (Андрішин, 2014; Бабій, 2019; Банг (Bang), 2021; Білей-Рубан, 2020; Відяпіна, 2010; Винничук, 2014; Гардабхадзе, 2010; Грантовської, 2010; Давидової, 2022; Дерман, 2020; Дяченко, 2020; Єжова, 2018; Журба, Квасниця, 2018; Колосніченко, 2015; Краснюк, 2017; Кротова, 2010; Куратова, 2007; Луцевська, 2017; Мачача, 2020; Овчарек, 2018; Орлова, 2021; Осадча, 2018; Пастух, 2018; Пашкевич, 2018; Троян, 2017; Харсае (Harsaae), 2012; Хаслинг (Hasling), 2021; Юрченко, 2014) дозволив узагальнити сучасні підходи до дизайн-проектування одягу (схема узагальнення представлена на рис. 1).

1. *Біонічний підхід*, що полягає у створенні принципово нових форм та конструкцій одягу на основі вивчення природних аналогів, закономірностей їх побудови та умов функціонування. Найвищим рівнем гармонії з навколишнім середовищем є краса. Природні утворення – це найбільш доцільні форми та конструктивні рішення навколишнього предметного середовища і тому широко використовуються як джерело творчості у дизайні. Художнє проектування одягу за біонічним підходом реалізується в процесі синтезу *біонічної трансформації* та *асоціативного формоутворення* (Осадча, 2018). Не викликає сумнівів, що необхідним є розвиток асоціативного мислення, яке здатне перетворити, трансформувати будьякий мотив, фрагмент чогось або джерело цілком. *Образно-асоціативний підхід* до створення форми одягу є основою творчості в художньому проектуванні костюму. Різноманітні явища та предмети оточуючого світу здатні надихнути дизайнера на створення нових перспективних форм (Бабій, 2019).

Кінетичне формоутворення – це геометрія природних форм, їх симетрія, спіралеподібні траєкторії росту, циклічна зміна, що широко використовуються в дизайні. Дослідження, пов'язані з питаннями біотектонічного формоутворення та функціонування біонічних структур, що

рухаються та змінюють форму, призвели до виникнення нового напрямку в проєктній діяльності. Як засіб організації форми, кінетичне формоутворення використовує *трансформацію* – це другий підхід до реалізації процесу дизайн-проєктування; та *комбінаторику*, де побудова форми з окремих елементів відбувається за законами різних типів симетрії (Орлова, 2021). Специфікою трансформації є те, що вона може відбуватися як в середині форми, так і перетворювати одну форму в іншу шляхом використання елементів, що приєднуються та від'єднуються, змінювати вид одягу на основі використання нетрадиційних інноваційних доповнень і різних аксесуарів. Це дає можливість сформувати з обмеженої кількості багатофункціональних предметів одягу мінімалістичний гардероб.

2. *«Постмодернізм»* як засіб реалізації сучасного стилю в одязі – «еклектика» (Осадча, 2018). Постмодернізм використовує класичні традиції, але прагне реалізувати їх на новій теоретичній основі з наголосом на мозаїчність, пародію, розмаїття, поліцентризм, еклектику, невизначеність, але з акцентом на цінність існування людини. Для постмодернізму характерні розмиті межі мистецьких жанрів і напрямів, усунення відокремленості масової культури від елітарної, автора від глядача, проголошення відносності істини та цінностей, недовіра до авторитетів, деконструкція, гра та іронія. Постмодернізм не наслідує реальність, а створює безліч реальностей, і тому йому властива «віртуальна реальність».

3. *Диджитал-технології* у виробництві одягу – це перехід на дистанційний формат роботи, якому посприяла екологічна криза, та народження професії майбутнього – дизайнер цифрового одягу, який за допомогою спеціальних пакетів прикладних програм проєктує одяг, який можна приміряти лише у віртуальній реальності. Мова йде про цифровий одяг, який відображає тенденцію сталої моди, що пропагує зниження негативного впливу на навколишнє середовище (не витрачається тканина та час на виготовлення взірця виробу, не засмічується планета невдалими

зразками моделей тощо). Цифрова модель виробу та цифрова модель фігури людини певного розміру створюються у програмі 3D-моделювання, що дозволяє вносити зміни, усувати недоліки (Дерман, 2020).

4. *Екодизайн* як основний вектор удосконалення дизайн-проектування одягу на шляху проектування екологічно чистого одягу, що має за мету зниження та повне усунення негативного впливу на природу за допомогою використання альтернативних ресурсів та енергії, а також нетоксичних матеріалів. В ідеалі подібний дизайн, зокрема у сфері проектування одягу, повинен відповідати принципам екології: скорочувати, повторно використовувати, переробляти (Осадча, 2018). Це відмова від натурального хутра та шкіри; перехід на одяг і аксесуари з екологічних біоматеріалів; мінімізація відходів, а в ідеалі – безвідходне виробництво; дотримання всіх етичних норм щодо працівників модної індустрії; ріст попиту на одяг, що вже був у користуванні. Скандинавські дизайнери першими відреагували на нові погляди на екодизайн, який вони активно розвивають, і запропонували міжнародну конкурентоспроможну дизайнпродукцію, що відповідає стандартам енергоефективності (Алексеева, 2018).

5. *Етностиль* як ефективний шлях екологізації вітчизняного дизайну одягу, що передбачає використання матеріалів природного походження. Етнічні мотиви є багатим джерелом натхнення в дизайні одягу, вони використовуються у формі, силуеті, конструктивних і декоративних елементах одягу, а також у матеріалі, фурнітурі й оздобленні малюнками, нанесеними різними способами друку (Білей-Рубан & ін., 2020), а також у композиції, колориті, пропорціях, ритмі, симетрії і акценті на матеріалах природнього походження (Мачача, 2020).

6. *Футуризм* як перспективна сфера нового дизайну одягу та заміна мінімалізму і комфорту, що відповідає тенденціям моди на сезон весна-літо 2023 (Топові тенденції сезону весна-літо, 2023). Футуризм – це авангардний напрям у мистецтві, попередник сучасного на сьогодні напрямку в мистецтві,

як поп-арт. Футуризм – це тотальне заперечення, антиестетика, яка має на меті відображення настання часу техніки. В одязі футуризм виявляється у підкресленому технологізмі: об’ємно-просторове технічне моделювання, площинне конструювання, фактурне кольоровографічне заповнення, структуризація форми за геометричним видом, масою, композиційними елементами «ритм-метр», а також варіативністю конструктивно-декоративних і функціонально-конструктивних елементів (Осадча, 2018). Незважаючи на бажання деяких дизайнерів впровадити у свої колекції найдивніші елементи технологічного характеру, справжній футуризм таки ближче до реальності. Зберегти раціональну гармонію та не перевантажити образ можна, вписуючи окремі елементи стилю. Щодо елементів, то, перш за все, йдеться про незвичайні силуети. В одязі, як правило, багато ліній та контурів. Найчастіше вони досить чіткі та навіть жорсткі. Але набагато більше уваги приділяється матеріалам (шкіра, латекс, пластик) та кольорам (металеві та металізовані). Багато блиску, глянцю, металіку – так виглядає сучасний стиль футуризм.

7. *Перцептивний підхід*, особливостями побудови якого є внутрішня взаємодія та взаємопроникнення частин, панування деяких з цих частин по відношенню до інших, вплив цілого на сприйняття частин та частин на сприйняття цілого.

8. *Повернення до минулого* як джерела творчості (бароко, рококо, стиль ампір, модерн, народний одяг), до якого мода звертається як до апробованого прийому посилення враження та підкреслення виразності, але переосмисленого і переробленого під сучасні моделі одягу (Гардабхадзе, 2013).

Ілюстрації результатів використання сучасних підходів до дизайн-проектування одягу представлені на рисунках 2-8.

Рис. 1 Схема сучасних підходів до дизайн-проектування одягу

Джерело: узагальнено та систематизовано авторами

Біонічний підхід - створення нових форм та конструкцій одягу на основі вивчення природних аналогів як найбільш доцільних форм та конструктивних рішень навколишнього предметного середовища, закономірностей їх побудови та умов функціонування

Рис. 2 Ілюстрація застосування біонічного підходу до дизайн-проектування одягу

Трансформація

Рис. 3 Ілюстрація одягу, створеного методом трансформації

Рис. 4 Ілюстрація комбінаторного підходу до дизайн-проектування одягу та текстилю

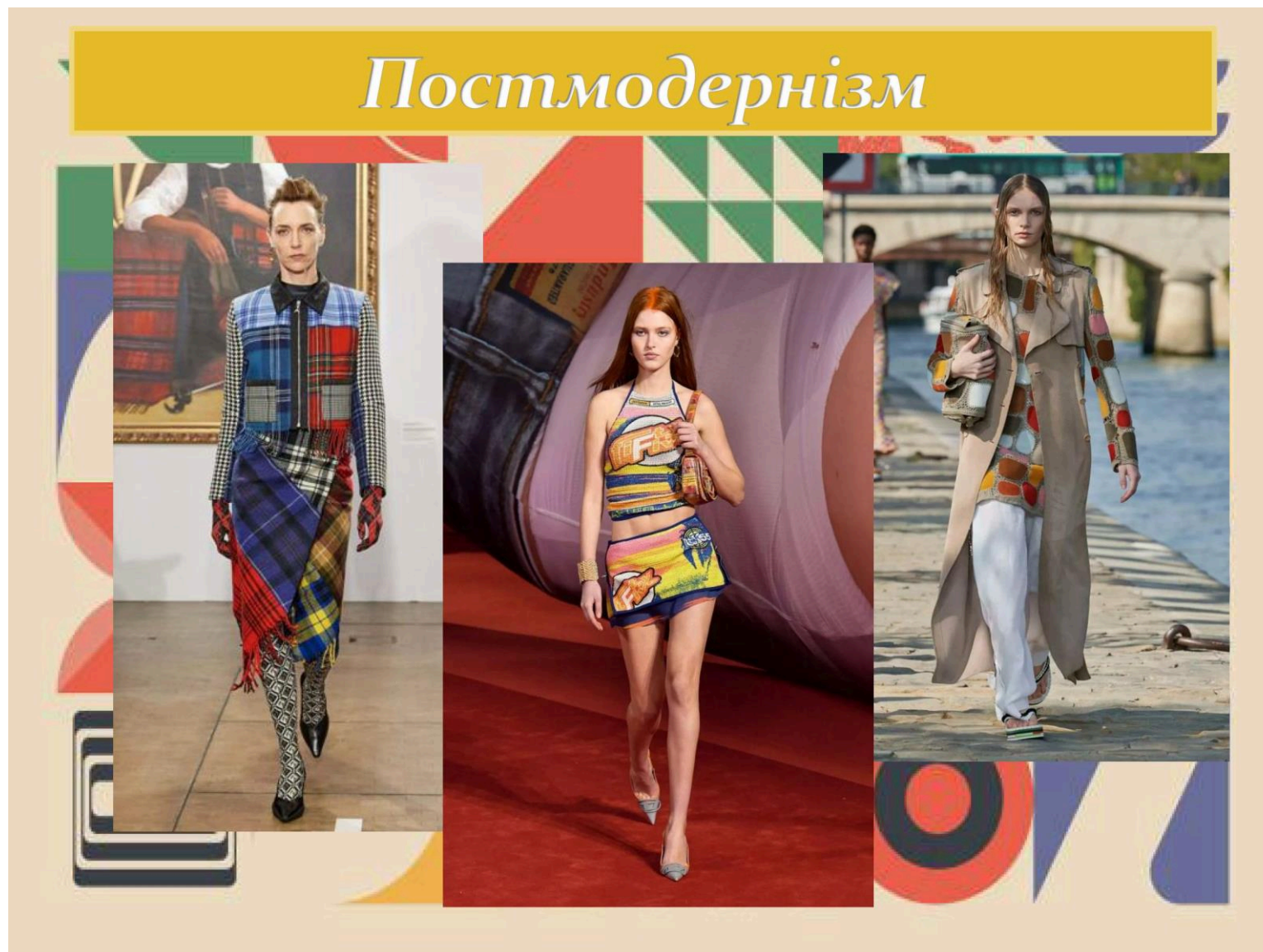

Рис. 5 Ілюстрація одягу, створеного в стилі постмодернізму

Рис. 6 Ілюстрація одягу, створеного завдяки використанню диджитал-технології

Екодизайн

5 екотрендів:

- веганські матеріали
- етична мода
- мода без жорстокості
- рісейл
- безвідходне виробництво

Футболки, зроблені з перероблених
пластикових пляшок

Пальто із
ананасової шкіри

Рис. 7 Ілюстрація одягу, при виробництві якого застосовано екодизайну

Рис. 8 Ілюстрація одягу, виконаного в стилі етно

Рис. 9 Ілюстрація одягу, виконаного в стилі футуризму

9. *Ергономічний підхід*, де творчість дизайнера одягу присвячена максимальному узгодженню форми одягу з антропометричними характеристиками тіла людини, детального вивчення взаємодії системи «людина-одяг-середовище» (Краснюк, Троян, Луцевська & інші, 2017). Контакт між людиною та одягом розглядається на психологічному та біологічному рівнях: відчуття комфорту або дискомфорту в стані спокою та при рухах, холоду або тепла, зручності носіння та одягання або зайвого тиску. Ергономіка вивчає також вплив навколишнього середовища на процес експлуатації одягу.

На основі проведених досліджень можна сформулювати наступні задачі професійної підготовки дизайнерів одягу:

- оволодіння раціональними методами і підходами до дизайн-проектування із культурологічним підходом з формуванням ключових компетенцій: володіння способами художньої творчості, стилізації, пошуку аналогів, запозичення аналогів з природи та інших видів мистецтва, звернення до вивчення історичних пам'яток та їх стилізацію;
- вихід на новий якісний рівень ефективності у візуалізації спеціальної інформації на основі використання сучасних Інтернет-технологій;
- формування у дизайнера одягу індивідуального стилю.

1.2 Особливості розвитку дизайн-освіти в європейському освітньому просторі

Питання особливостей професійної освіти та підготовки дизайнерів одягу в Данії необхідно розглядати в контексті розвитку дизайнерської освіти на всьому європейському просторі. Проведене дослідження свідчить про зосередження уваги українських науковців на вивченні досвіду Великобританії, Німеччини, Чехії, Словаччини та інших розвинених країн світу з питань професійної підготовки дизайнерів одягу та дослідження розвитку цієї професійної освіти в цих країнах. О. Фурса в праці «Розвиток

дизайн-освіти в Україні і зарубіжжі: історико-порівняльний аспект» (Фурса, 2011), характеризуючи етапи розвитку дизайну в Європі та в Україні, наголошує на тому, що:

1. У сучасній дизайн-освіті європейських країн актуальними є проблеми проєктного моделювання, аналіз, рефлексія цілей, методів, прийомів, засобів проєктної творчості на формування культури проєктного мислення. У процесі навчання проєктної творчості мистецтво виступає як можливість критичної рефлексії, пояснення світу і знаходження його внутрішнього механізму, або ж просто як засіб посилення і стимулювання емоцій, а також інтенсифікації перцептивних здібностей особистості.

2. В Україні на початку ХХІ століття в результаті підтримки європейської ідеї входження мистецтва у промисловість створився новий дизайн – синтез виробництва, проєктування, художньо-конструкторської освіти, культурологічної творчості, комунікації та репрезентації продукту дизайну на основі нормативності до гуманітаризації.

Л. Даниленко, вивчаючи історію становлення дизайн-освіти в Сполученому Королівстві у науковому дослідженні «Становлення дизайнерської освіти у Великій Британії», виокремила такі особливості:

- злиття технічних шкіл з художніми й школами прикладного мистецтва, що дало змогу позиціонувати дизайн як окрему професію;
- державна підтримка дизайн-освіти від прийому абітурієнтів до навчального закладу до фінансування навчального процесу та створення сприятливих умов для початку професійної діяльності випускників дизайнерських закладів вищої освіти;
- вдосконалення виробничої практики студентів-дизайнерів;
- приєднання дизайнерських коледжів до складу великих університетів (Даниленко, 2013).

Вивченням програм підготовки магістрів із дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії займалася С. Дмитрюк (2014). В праці

«Багатодисциплінарна програма навчання майбутніх фахівців із дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії» вона наголосила на такій перевазі запровадження відповідних програм, як поєднання наукових винаходів, комерційних навичок та орієнтованого на споживача дизайну. Було визначено, що найбільш популярними є поєднання дизайну із бізнесом, комп'ютерними технологіями, інженерією та інформаційними технологіями, а також мистецтвом та архітектурою. Відзначимо, що програма курсу охоплює п'ять напрямів навчання: штучне середовище, індустрія дизайну, культурна спадщина та образотворчі мистецтва, сценічні мистецтва і засоби масової інформації. Є також програми співпраці фахівців дизайну продукції, бізнесу, маркетингу та сталого розвитку, а також дизайну, менеджменту, екологічних центрів, департаментів прикладних соціальних наук.

В праці «Форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ Великої Британії» С. Дмитрюк розглядалися питання організації навчання у студіях, методи проектноорієнтованого навчання, навчання на власному досвіді та методи оцінювання мистецьких та дизайнерських дисциплін, серед яких домінуючими є оцінювання однокурсниками і самооцінювання.

Навчання майбутніх фахівців з дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії приймає різні форми та методи, що спонукає науковців розробляти нові курси та нові шляхи оцінювання роботи студентів, створюються нові партнерські зв'язки з колегами з інших шкіл, факультетів і університетів, тісно співпрацювати з підприємствами, фірмами, установами свого міста, щоб впевнитися, що курси і програми, які вони пропонують для навчання здобувачів відповідають потребам виробництва і що здобувачі дійсно набувають необхідного досвіду роботи (Дмитрюк, 2016).

Досвід Німеччини щодо організації професійної підготовки дизайнерів вивчав В. Тягур. В дисертаційній роботі «Розвиток професійної художньо-промислової освіти в Німеччині (перша половина ХХ ст.)», вивчаючи становлення і розвиток професійної художньо-промислової освіти Німеччини

першої половини ХХ століття в історико-педагогічній ретроспективі, з'ясував, що використання німецького досвіду художньо-промислових шкіл першої половини ХХ ст. в поєднанні з відродженням традицій вітчизняної художньо-промислової освіти може стати вагомим і надійним підґрунтям для формування на цій основі сучасної системи неперервної підготовки дизайнерів в умовах мистецьких і педагогічних закладів вищої освіти. Аналізуючи процес трансформації навчальних закладів у напрямі зародження підготовки фахівців з мистецтва дизайну, стверджує, що тенденції становлення і розвитку сучасної системи вітчизняної дизайн-освіти подібні до німецьких. Однак спостерігається розрив між рівнями соціально-економічного та суспільного розвитку України та Німеччини і, відповідно, різницю в характері соціальних завдань у освітянській та культурно-мистецькій галузях. В. Тягур наголосив на основних організаційно-педагогічних засадах фахової підготовки майбутніх дизайнерів в умовах німецької професійної художньо-промислової школи:

- єдність теоретичних і практичних форм організації навчання;
- практична спрямованість навчання, виокремлення ролі виробничої практики та роботи з конструкційними матеріалами у загальному процесі фахової підготовки у галузі дизайну;
- взаємозв'язок пропедевтичного навчання зі спеціальним, безпосереднє використання методів і принципів пропедевтичного формотворення у реальному проектуванні;
- спрямованість дисциплін загально-художнього та інженерно-технічного циклів у напрямі основного профілю (спеціалізації) дизайнерської підготовки;
- мобільність у перебудові навчальних програм, робочих планів і форм контролю навчальних досягнень студентів;
- можливість вибору широкого комплексу спеціалізацій у межах основного дизайнерського фаху.

Перспективами розвитку української професійної дизайн-освіти з урахуванням досвіду німецької художньо-промислової освіти В. Тягур визначив розбудову сучасної інфраструктури української дизайн-освіти, зорієнтовану на поглиблену загальнотеоретичну, фундаментальну та практичну підготовку майбутніх дизайнерів; актуалізував необхідність розробки структурної моделі неперервної дизайноосвіти в Україні в умовах дошкільної освіти загальноосвітньої школи і закладів вищої освіти (Тягур, 2013).

Опосередковано питання професійної підготовки дизайнерів одягу досліджувала Н. Бокша, яка розглядала особливості підготовки фахівців швейної галузі в Чехії і Словаччині (Бокша, 2020). Н. Бокша наголошувала, що важливими є такі особливості розвитку професійної освіти в європейському контексті:

- поглиблення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням результатів сучасних наукових досліджень і промислових розробок та міждисциплінарний підхід у підготовці фахівців швейної галузі, зокрема і дизайнерів одягу;
- гнучкості і варіативності освітніх програм та орієнтації підготовки фахівців швейної галузі на міжнародний ринок праці;
- інтенсивне використання інноваційних пакетів прикладних програм та інформативно-комунікаційних технологій в освітньому процесі;
- активізація практичної підготовки на основі забезпечення проходження практики на базі підприємств;
- врахування значущості початкової та загальної середньої освіти, основним завданням яких є всебічний інтелектуальний, культурний і соціальний розвиток особистості та перманентній професійно-орієнтованій діяльності університетів Чехії і Словаччини щодо освітньо-виховної взаємодії із учнями шкіл.

Отже, аналіз сучасних педагогічних досліджень дозволив нам

виокремити наступний перелік основних змістових орієнтирів розвитку європейської освіти на початку XXI століття, зокрема і в підготовці дизайнерів одягу, як задач переходу її на інший рівень розвитку, що відповідатиме потребам сучасного суспільства:

1. *Роль техніки, технології, науки як рушійних сил розвитку людини і суспільства, як засобів відкриття потенційних творчих можливостей самої людини як істоти біологічної в загальній універсальній еволюції. Зокрема актуалізується задача акумуляції та збору всіх знань про людину як носія соціального, як творця нової культури та головної діючої та організуючої особи історичного прогресу. Для кожної універсальної культури існує базове, ключове поняття: надприродна сила – міфологічна культура, природа, космос – космологічна культура; людина – антропологічна культура; технології – технологічна культура. Технології стають найважливішим чинником політичного, соціально-економічного і культурного розвитку суспільства та способом покращення якості життя людей, що пов'язане з творчим мисленням і творчою перетворювальною діяльністю людини та рамками втручання її в природні процеси (Сидоренко, 2012).*

Чим далі людина просувається у створенні нових інформаційних технологій, тим більш залежною стає від свого породження. Вже повсюдно людина стає не управителем і розпорядником, а лише обслуговуючим персоналом або користувачем глобальних комп'ютерних систем, які починають жити власним, незалежним від неї життям. Будь-яка нова технологія активно формує не тільки декорації й обставини життя, але і сам спосіб сприйняття світу (Дубасенюк, 2011, с. 28–30). Так, наприклад, диджиталізація економіки і суспільства вимагає цілісного переосмислення моделі бізнесу, трансформацію всіх процесів і перехід до використання нових інструментів у напрямках і сферах банків, фінансового ринку, ринку виробництва, економіки, професій, освіти, бізнесу та суспільства (Жосан, 2020, с. 47). Тому освітня галузь має формувати у людини систему знань для розуміння, створення нових технологій, та формувати такі компетентності як

технологічна культура, творче мислення, перетворююча здатність, адаптаційна здатність, гнучкість, ІТ-інтеграція та відкритість до інновацій.

2. *Здійснення розгорнутих міждисциплінарних досліджень особливостей сучасної дитини*, її психологічних та соціально-психологічних змін (норми психічного, психофізіологічного, особистісного розвитку дитини), глибинне корегування періодизації сучасного дитинства як наукової основи розвитку і модернізації системи освіти (Зобенько, 2016), оскільки у вік електронних засобів масової інформації втрачено відмінність періодів дитинства і дорослого життя (Дубасенюк, 2011, с. 28–30).

Зауважимо, що світ дітей трансформувався під впливом суспільних перетворень, культурних процесів, наукових здобутків, функціонування соціальної роботи, домінування ЗМІ, політичної боротьби інтересів. Це привело до втрати специфіки дитинства – зникнення специфічних відмінностей дітей, того, що властиве саме дитинству і відрізняє світ дітей від світу дорослих. Відбувається підміна світу дітей елементами підліткової субкультури чи культури дорослих, зникнення або недостатній вияв власне дитячих видів діяльності (катання на гойдалках, рухливі ігри, живе спілкування з однолітками, читання дитячої літератури); втрата дитячою інфраструктурою (дитячими газетами, журналами, книгами, їжею, фільмами, одягом, іграшками тощо) її суто дитячих особливостей; зниження рівня енергійності, природної допитливості, бажання активно діяти при зростанні емоційного дискомфорту, що призводить до передчасного дорослішання сучасних дітей (Зобенько, 2016). Збереження специфіки дитинства можна забезпечити пропагандою цінності дитинства; налагодження вітчизняними підприємствами виробництва суто дитячих товарів із урахуванням особливостей дитячого розвитку та єдиної загальнодержавної програми виховання підростаючого покоління; розробкою і впровадженням системи організації доступного для всіх дозвілля, орієнтацією на індивідуальне розкриття творчого потенціалу засобами освіти; залученням дітей до національної культури, становлення самобутньої і впевненої в собі

особистості. Не останню роль в цих заходах відіграють дизайнери, що створюють одяг для дітей, планують середовище для розваг, привносять в проєктовані вироби елементи національної культури.

3. *Нові соціальні зв'язки зростаючої людини*, визначення дії та впливу на дитину нових молодіжних субкультур з метою переорієнтування їх на актуалізацію розвитку духовних витоків, психолого-педагогічну підтримку саморозвитку та самореалізації розвитку людини (Зобенько, 2016). Саме на ці цінності мають бути націлені дизайнери одягу і, працюючи в певних мікростилях, пропагувати їх.

Поява комп'ютерів, смартфонів, айфонів перетворила дозвілля людини в «емоційне споживання» кадрів, які змінюються на екрані кожні три секунди. Це чинить надмірний вплив на праву півкулю, пов'язану з однобічним візуальним сприйманням зовнішнього світу, куди і переміщується активність дитини. У той же час нівелюється ліва півкуля, де розміщені центри мислення і мови. Сучасна молодь більше уваги приділяє «агресивним формам культури», які розповсюджуються зі швидкістю епідемії електронними засобами масової інформації. А книга як джерело духовного розвитку відступає на другий план. Різке зменшення міжпівкульових трансформаційних процесів веде до зменшення здатності людини до вербалізації та девербалізації інформації (Дубасенюк, 2011, с. 28–30).

4. *Зростання ролі комунікацій у розвитку суспільства*, визначення та врахування впливу на розвиток особистості потужного «інформаційного потоку» сучасної освіти та засобів масової інформації, відеоринку, Інтернету, що не контролюються системою освіти; пошук в цьому «інформаційному потоці» шляхів та можливостей стимулювання інтересу до пізнання, формування пізнавальних потреб, відпрацювання вибіркового відношення до інформації, вміння її фільтрувати в процесі самостійного здобуття знань (Чепіль, 2012).

З появою Інтернету, мобільного зв'язку активізується психологічна

лабільність і мобільність людини у просторі та часі, що в багато разів збільшує кількість і якість міжособистісних контактів, перетворює вид людини розумної на людину-комуніканта, людину-маніпулянта. Зазначений процес прискорює розвиток засобів маніпуляції індивідуальною та масовою свідомістю. Це призводить до того, що сучасний світ існує в атмосфері тотального впливу всіх на всіх, а успіх на життєвому терені нині досягає той, хто вміє здійснювати вплив на себе, людей і обставини (О. Дубасенюк, 2011, с.28-30). В умовах сучасності дизайн трансформувався в один з найвпливовіших видів проєктно-художньої творчості, який, орієнтуючись на новітні технології, створює комфортне для людини середовище, полегшує роботу, побут, виховує естетичний смак. Саме тут дизайнер одягу має велике поле для здійснення позитивного впливу на споживачів через одяг, що знайомить з національними традиціями, культурою свого народу, культурою використання та споживання, мистецтвом, дрес-кодом та інше.

5. *Відродження критеріїв моральності всередині дитячого колективу*, тобто проблема нарощування відчуження між дорослими і дітьми, що спричинене швидким дорослішанням дітей при поглибленні їх соціального інфантилізму (Brockliss, 2016; Franc, 2021; Зобенько, 2016; Старовойт, 2019; Отич, 2021; Савенко, 2016а).

6. *Профілактика етно- та ксенофобії, виховання толерантності*, що зумовлено різким загостренням взаємовідносин в усьому світі, багатогранністю, надзвичайною складністю взаємовідносин етносів. В умовах зростання міжнародної мобільності відбувається інтегрування здобувачів з різних груп суспільства з нерівними можливостями, відмінностями у добробуті, може викликати політичні та соціальні заворушення (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, 2020). Важливим тут є гармонізація протиріччя між двома протилежними цивілізаційними тенденціями: орієнтація розвитку людства у напрямі соціально-економічної, культурно-політичної глобалізації та активізація національних інтересів розвитку націй, народів, етносів.

7. *Створення систем дієвої психолого-педагогічної та соціально-педагогічної реабілітації*, а саме теоретичного обґрунтування та структуризації надання психолого-педагогічної допомоги людям у зв'язку із зростаннями нервово-психічних, зокрема посттравматичних розладів.

8. *Гармонізація взаємодії дорослих і дітей*. Простір між світом дорослих і світом дітей вимагає розумного структурування, заповнення корисною інформацією, яка допоможе перетворити кожную дитину в реального суб'єкта та організатора діалогу з дорослими.

9. *Становлення людини як особистості*, вплив характеру, соціального середовища та системи виховання на особистісний розвиток, аналіз змісту та закономірностей процесу розвитку людини як особистості і як суб'єкта дії, виявлення умов, специфіки та механізмів індивідуалізації і соціалізації в сучасному світі.

За М. Тейлором, особистісний розвиток можна розглядати як цикл або спіраль: потреба → інформація → асиміляція → знання → потреба. Подібність з освітою беззаперечна: здійснюється процес внутрішнього аналізу (внутрішня рефлексія, на яку найбільший вплив мають наставництво, власна свідомість, продукти власної активності, комп'ютерна мережа), роздумів (зовнішня об'єктивність, на яку найбільший вплив чинять засоби масової інформації (ЗМІ), критичне читання, оцінка, самонавчання, формальні колективні дії) та допитливості (асиміляція, найбільший вплив чинять люди, предмети, ідеї, цінності, несвідоме).

Так само здобувач освіти робить ті самі кроки, рухаючись по спіралі, щоб вплинути на будь-які зміни у власній базі знань та в особистому розвитку, підвищити свою продуктивність та відповідальність до навчання та особистого розвитку. Прагнення до особистого розвитку є потенціалом для зміни самосприйняття та світогляду (Mark Teylor, 2011).

Зазначимо, що оцінюють особистісний розвиток за наступними критеріями: володіння критичною здатністю, цікавістю та інтуїцією; вміння працювати з літературою, контактувати з наставниками, орієнтуватись у

політиці та освіті; бути здатним до таких дій, як аналіз, вивчення, посередництво та дослідження; взаємодіяти з іншими людьми (в сім'ї, школі, університеті та будь-якій спільноті) (Barak, & Hacker, 2011).

10. *Урахування особливостей структури та змісту освітніх потреб людини* на різних стадіях її життєвого циклу шляхом поступального руху у формуванні і збагаченні творчого потенціалу особистості спочатку дитини, а потім дорослої людини (Товканець, 2015), тобто на основі чого і які знання, вміння і навички треба формувати і розвивати в учнів молодшого віку, які у старшокласників, які у підлітків, а які у майбутнього фахівця, щоб через визначений час на виході у доросле життя молода людина не тільки володіла знаннями і вміннями, але й акумулювала в собі найкращі риси свого етносу, народу та загальнолюдських цінностей і стала повноцінним суб'єктом людського суспільства. Не можна забувати і про освіту дорослих, де особливо гостро стоять питання цифрової грамотності та критичного мислення, задоволення потреби дорослих у доступі до якісної перепідготовки та підвищення кваліфікації (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, 2020).

Популярною в Європі є теорія прозрівання дитинства (Laurence Brockliss, 2016). Відповідно до неї зростання має бути веселим, діти мають право на щасливе, а не просто визнане суспільством належне виховання. Їм слід дозволити мешкати у своєму власному магічному всесвіті. Отримувати знання в ранньому віці найбільш ефективно через контрольовані ігри. Методичний матеріал для навчання дітей не повинен бути просто навчальним посібником, а повинен підсилювати просту радість «бути дитиною». Особливо складно успішно вести діалоги із підлітками, тому що саме в цей період дітям важко під час навчання підкоряти свої емоції розумом.

Найкраще цю думку сформулювала О. Фурса, підкреслюючи в своїй науковій праці «Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» важливість врахування вікових особливостей у

розвитку людини, наголосила, що «дизайн як явище культури створює потребу в активному впливові на людину через дизайнерську продукцію, спрямовану на те, щоб викликати позитивні емоції, сприяти її розвитку та гармонії зі світом, формуванню екологічного стилю споживання. У контексті цієї глобальної ціннісної установки необхідно розглядати ціннісні орієнтації майбутнього дизайнера, які виробляються у системі дизайнерської освіти на основі особистісно-орієнтованого навчання» (Фурса, 2014).

Отже, всі розглянуті змістові орієнтири розвитку сучасного суспільства (узагальнена схема представлена в додатку А) впливають на підготовку дизайнерів одягу.

Оновлення системи вищої професійної освіти в Україні в умовах сьогодення вимагає подальшого вивчення позитивного зарубіжного досвіду підготовки фахівців з дизайну. Перше місце в Європі, завдяки цілісній концепції професійної освіти в галузі дизайну одягу, посідає Велика Британія. Згідно рейтингу світових університетів QS 2024 року за напрямком «Мистецтво та дизайн» дві лідируючі позиції займають заклади вищої освіти Об'єднаного королівства, а саме Королівський коледж мистецтв (1-ше місце) та Лондонський університет мистецтв (UAL) - 2-ге місце (QS, 2024).

Варто зазначити, що Королівський коледж мистецтв - найстаріший в світі художній та дизайнерський університет, пріоритетними напрямками якого є інновації та творча складова освіти. Широкий спектр дисциплін, що вивчаються, ґрунтується на міцній основі практичних досліджень та поєднує наступні предмети: природничі науки, технологія, інженерія, мистецтво і математика (див. табл. 2) (Дмитрук, 2014).

Таблиця 2

Профіль змісту підготовки фахівців в галузі дизайну Королівського коледжу мистецтв Об'єднаного королівства

№ п/п	Параметр	Показник
1	Освітньо-	Бакалавр в галузі мистецтва та дизайну, магістр

	кваліфікаційні рівні	мистецтв (MA), магістр природничих наук (MSc), магістр філософії (MPhil), магістр з дослідження (MRes), доктор філософії (PhD) [12]
2	Тривалість навчання	Бакалавр – 3 роки; Магістр наук – 1 рік (2 роки – заочна форма); Доктор філософії – 3-4 роки
3	Види професійної діяльності випускників	Виробничо-технологічна, науково-дослідна, проектна, інноваційна. Науково-дослідний центр PhDs: центр дизайну PhD - науково-дослідна, проектна; інтелектуальна мобільність PhD - організаційно-управлінська, проектна.
4	Основні освітні програми	<ul style="list-style-type: none"> - Дизайн (MPhil/PhD), дизайн MRes, дизайн PhD; - Дизайн продуктів MA; - Модний чоловічий одяг MA; - Модний жіночий одяг MA; - Глобальний інноваційний дизайн MA/MSc; - Охорона здоров'я і дизайн MRes; - Інноваційний дизайн. Інженерія MA; - Інтелектуальна мобільність; - Сервіс Дизайн MA; - Текстиль MA.
5	Організація процесу навчання	Бакалаврат: лекції, семінари, робота в студіях і акцент на самонавчанні. Докторантура: лекції, практичні заняття, дисертаційне дослідження
6	Формування індивідуальних освітніх	Заклад пропонує сотні програм відповідного рівня, студент вільно обирає для себе одну з них

	траєкторій студентів	
7	Державна атестація	дипломний проект (бакалаврат, магістратура)
8	Міждисциплінарний підхід	+

Джерело: офіційний сайт University of the Arts London, систематизовано авторами

Лондонський університет мистецтв (UAL) займає друге місце в світі по мистецтву та дизайну вже два роки поспіль. В ньому навчається більше 19000 студентів з більш, ніж 130 країн. UAL об'єднує шість коледжів мистецтв, дизайну та моди (QS, 2024). Університет пропонує трирівневе навчання. У контексті нашого дослідження проаналізуємо діяльність Лондонського коледжу моди, який надає освітні послуги майбутнім фахівцям гуманітарних наук за ОС «бакалавр» (див. табл. 3). Під час останнього року навчання на бакалавраті студенти-дизайнери виконують асистентську роботу у співпраці з компаніями та організаціями над власним професійним дизайн-проектом (офіційний сайт University of the Arts London).

Таблиця 3

Профіль змісту підготовки фахівців в галузі дизайну Лондонського коледжу моди (LCF)

№ п/п	Параметр	Показник
1	Освітньо-кваліфікаційні рівні	бакалавр гуманітарних наук - BA (Hons) -
2	Тривалість навчання	3 роки
3	Види професійної	суміш навчальної, дискурсивної і проблемно-

	діяльності випускників	пошукової, проектної діяльностей
4	Основні освітні програми	<ul style="list-style-type: none"> - BA (Hons) - 3D-ефекти для виробництва і моди; - BA (з відзнакою) - Індивідуальний пошив; - BA (Hons) - Модні сумки і аксесуари, - BA (Hons) - Cordwainers взуття: дизайн продукту і інновації; - BA (Hons) - Сценічний костюм; - BA (з відзнакою) - Креативний напрямок для моди; - BA (з відзнакою) - Модна закупка і мерчандайзинг; - BA (з відзнакою) - Fashion Contour - BA (Hons) - Модний дизайн і розвиток - BA (з відзнакою) - Fashion Design Technology: чоловічий одяг; - BA (Hons) - Fashion Design Technology: Жіночий одяг; - BA (Hons) - Модні прикраси; - Бакалавр моди (з відзнакою); - BA (з відзнакою) - Fashion Media Практика і критика; - BA (з відзнакою) - Модний крій; - BA (Hons) Fashion Зв'язок із громадськістю і комунікації; - BA (Hons) Модний спортивний одяг; - BA (з відзнакою) Модний стиль та виробництво; - BA (Hons) Модний текстиль: вишивка; - BA (Hons) Модний текстиль: в'язання;

		<ul style="list-style-type: none"> - BA (Hons) Модний текстиль: принт; - BA (з відзнакою) Fashion Visual: мерчандайзинг і брендинг - BA (з відзнакою) Зачіска і макіяж для моди; - BA (з відзнакою) зачісок, макіяжу і протезування; - Бакалавр (з відзнакою) Fashion Management; - Бакалавр (з відзнакою) Психологія моди.
5	Організація процесу навчання	лекції, практичні заняття, робота над реальними замовленнями і проектами (основна частина навчання), виробнича практика
6	Формування індивідуальних освітніх траєкторій студентів	найширший вибір курсів і програм
7	Державна атестація	фінальний проект
8	Міждисциплінарний підхід	+

Джерело: офіційний сайт University of the Arts London, систематизовано авторами

Восьоме місце у рейтингу QS світових університетів 2024 року за напрямком «Мистецтво та дизайн» займає університет Аалто, Фінляндія.

Університет Аалто - це новий університет, створений у 2010 році, завдяки злиттю трьох провідних університетів Фінляндії Гельсінської школи економіки, Гельсінського технологічного університету та Університету мистецтва та дизайну Гельсінкі. Освітні послуги в галузі мистецтва та дизайну в

університеті Аалто надає Школа мистецтв, дизайну та архітектури (див. табл.4). Співпраця та взаємодія між усіма різними дисциплінами школи кидають виклик технологічному мисленню та роблять більший акцент на підході до творчого процесу, орієнтованому на користувачів. Даний університет відкриває нові можливості для багатoproфільної освіти та наукових досліджень (офіційний сайт *School of Arts, Design and Architecture*).

В університеті Аалто наука і мистецтво поєднуються з технологіями та бізнесом. Акцент робиться на міждисциплінарні проекти та практичне навчання. Тому характерною рисою навчання у професійних ЗВО є тісний зв'язок із виробництвом. Завдяки цьому випускники вже мають значний досвід роботи та володіють широким спектром професійних навиків (див.табл.4).

Таблиця 4

Профіль змісту підготовки фахівців в галузі дизайну Школи мистецтв, дизайну та архітектури Аалто, Фінляндія

№ п/п	Параметр	Показник
1	Освітньо-кваліфікаційні рівні	Бакалавр (kandidaatti), магістр (masteri), ліценціат (lisensiatti), доктор філософії (tohtori)
2	Термін навчання	Бакалавр – 3 роки, Магістр – 2 роки, Ліценціат – 2 роки, доктор філософії – 2-4 роки
3	Види професійної діяльності випускників	розвиток вільної науково-дослідної діяльності. рішення системних задач та інновацій, де наукові відкриття глибоко інтегровані з дизайном та бізнес-мисленням, прикладною освітою
4	Основні освітні програми	Бакалаврат по дизайну Мода, бакалавр мистецтв Дизайн, бакалавр мистецтв Магістерська програма зі спільного і

		промислового дизайну Магістерська програма з сучасного дизайну Магістерська програма по моді, дизайну одягу та текстилю Магістерська програма з креативної стійкості Магістерська програма з міжнародного дизайну управління бізнесом
5	Організація процесу навчання	заняття декількох типів (лекції, семінарські), виконання вправ, письмових робіт або інших форм самостійної роботи
6	Формування індивідуальних освітніх траєкторій студентів	90 програм навчання у галузі мистецтва, художньої освіти, архітектури, дизайну, кіно, телебачення та сценографії, медіа, графічного дизайну та фотографії
7	Державна атестація	дисертація бакалавра дисертація магістра наук докторська дисертація
8	Міждисциплінарний підхід	+

Джерело: офіційний сайт School of Arts, Design and Architecture, систематизовано авторами

Університети та інститути Фінляндії не тільки досягли, а й постійно підтримують високий рівень якості освіти. Це відноситься як до викладання, широкого вибору курсів, пропонованих англійською мовою, так і до науково-дослідної роботи, створення комфортних умов для навчання і проживання студентів та аспірантів.

Дев'яте місце в рейтингу світових університетів QS займає Дизайнерська академія Ейндховена (DAE), Нідерланди. Навчання тут особистісно орієнтоване. Дизайнерська академія Ейндховена вважає, що життєво важливою частиною дизайну є цікавість та відкритість до творчих ідей та креативних людей. Академія дизайну – це місце, де навчаються тому,

як максимально розкрити себе, визначити своє майбутнє призначення та віднайти свій власний життєвий шлях (Мистецтво і освіта: Академія дизайну в Ейндховені) (див. табл. 5).

Таблиця 5

Профіль змісту підготовки фахівців в галузі дизайну Академія дизайну Ейндховена (DAE), Нідерланди

№ п/п	Параметр	Показник
1	Освітньо-кваліфікаційні рівні	Бакалавр (BSc), магістр (MBA) - doctorandus
2	Тривалість навчання	Бакалавр – 3 роки; магістр – 1-2 роки.
3	Види професійної діяльності випускників	широкий набір дизайнерських та дослідницьких навичок, наукова діяльність, освітні інновації, розвиток знань та дослідження
4	Основні освітні програми	Міждисциплінарні департаменти: Факультет людини і життя; Факультет людини і комунікацій; Факультет людини і благополуччя; Факультет людини і дозвілля; Факультет людини і мобільності; Факультет людини і ідентичності; Факультет людини і діяльності; Факультет людини і публічного простору; Факультет стійких конструкцій. Три магістерські програми в галузі: контекстного дизайну; соціального дизайну; інформації про конструкції.
5	Організація процесу навчання	Семінари, навчальні зали, майстер-простір
6	Формування індивідуальних освітніх	Згідно з концепцією навчання структура навчальної програми покликана бути гнучкою:

	траєкторій студентів	студенти можуть вільно переміщатися між факультетами ЗВО. Всі вони потім закінчують його з одним спільним ступенем «бакалавра дизайну».
7	Державна атестація	іспит на бакалавра; магістерська робота.
8	Міждисциплінарний підхід	+

Джерело: сайт Мистецтво і освіта: Академія дизайну в Ейндховені, систематизовано авторами

У процесі фахової підготовки для студентів ОС «бакалавр» викладаються наступні дисципліни: теорія та історія мистецтва, архітектура, дизайн одягу та моди, графічний дизайн, промисловий дизайн тощо. Для студентів – магістрів акцент робиться на комплексному дослідженні складних соціальних і культурних проблем. Саме завдяки цим дослідженням DAE здобув собі міжнародну славу одного з найбільш концептуально вивіrenих дизайнерських інститутів Європи. Робота його викладачів і випускників принесли йому міжнародне визнання. За показниками Британського спеціалізованого журналу «Icon» DAE входить у п'ятірку найвпливовіших світових навчальних центрів в області дизайну. Випускники Академії висуваються на премію «Дизайнер року», яку проводить Музей дизайну в Лондоні [сайт: Мистецтво і освіта: Академія дизайну в Ейндховене].

Школа дизайну Колдинг (DK) займає 51-ше місце в рейтингу світових університетів QS 2024 року (див. табл. 6). Це всесвітньо відомий університет дизайну, розташований у Данії. Школа є визнаним членом міжнародної мережі найкращих шкіл дизайну Cumulus, що пропонує високоякісні освітні програми з викладанням на основі інноваційної практики та досліджень у тісній співпраці з бізнесом та міжнародним академічним середовищем (офіційний сайт Design School Kolding).

Таблиця 6

**Характеристика стану підготовки фахівців в галузі дизайну Школи
дизайну Колдинг (DK)**

№ п/п	Параметр	Показник
1	Освітньо-кваліфікаційні рівні	бакалавр мистецтв в області дизайну (ВА), магістр з управління дизайном
2	Термін навчання	Бакалавр – 3 роки, магістр – 2 роки
3	Види професійної діяльності випускників	Робота в швейній промисловості в області модного дизайну, розробка функціонального та екологічного одягу, співпраця з новими бізнес-системами, трендами та стилями; організація індивідуальної діяльності.
4	Основні освітні програми	Дизайн аксесуарів Дизайн одягу Комунікаційейий дизайн Промисловий дизайн Текстильний дизайн
5	Організація процесу навчання	зустрічі з викладачами у великих та малих командах (лекції та лабораторні заняття), групова робота, проектна робота, навчання на семінарах, індивідуальні заняття тощо
6	Формування індивідуальних освітніх траєкторій студентів	+
7	Державна атестація	Бакалаврський проект
8	Міждисциплінарний	+

	підхід	
--	--------	--

Джерело: офіційний сайт Design School Kolding, систематизовано авторами

Висококваліфікований викладацький персонал, власні обладнані майстерні та лабораторії, кампус з розгалуженою інфраструктурою, постійні виставки робіт студентів в академії, галереях, музейних залах забезпечують високорейтинговий диплом в мистецькому середовищі. Випускники працюють не тільки художниками, а й викладачами, оцінювачами, дизайнерами, експертами, консультантами тощо.

Наукові дослідження у Данії практично повністю зосереджені в університетах, тому підготовка наукового дослідження для отримання диплому доктора філософії (Ph.D) та її відкритий для громадськості захист відбувається у відповідних профільних університетах. Повний цикл навчанням разом з докторантурою мають університети в містах Копенгаген, Аархус, Одензе, Роскільд, Ольборг.

Аналіз європейських рейтингових закладів вищої освіти в галузі дизайну дозволив визначити, що підготовка дизайнерів одягу в європейських ЗВО реалізовується на двох освітньо-наукових рівнях з однаковою тривалістю навчання (бакалаврському (3 роки) та магістерському (2 роки)) з міждисциплінарним підходом; формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів здійснюється за рахунок наявності різних освітніх програм в галузі дизайну та одягу, зокрема; державна атестація передбачає виконання фінального проекту. Відмічено, переважання в рейтинку скандинавських країн.

У монографії С. Алексєєвої «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика» проаналізовано досвід підготовки до розвитку професійної кар'єри майбутніх дизайнерів у різних країнах світу (Німеччині, Франції, Великобританії, Італії, Японії, США, Швеції, Данії, Норвегії). В розділі монографії «Новаторство підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у скандинавських

країнах» вона надає характеристику скандинавському дизайну і зазначає про високий рівень скандинавських дизайн-виробів, які складають міжнародну конкуренцію та дивують широким асортиментом, і де пропонуються речі на будьякий смак: від традиційних виробів до захоплюючих сучасних конструкцій і матеріалів (Алексеева, 2018). С. Алексеева підкреслює, що дизайнерську освіту можна отримати у Колдингській школі дизайну (Данія), Амстердамській академії Герріта Рітвельда (Нідерланди), в Копенгагенській школі дизайну і технологій (Данія), Beckmans College of Design (Швеція), Національній академії мистецтв Бергена (Норвегія), Королівській академії мистецтв Гаага (Нідерланди).

Скандинавський дизайн викликає захоплення у всьому світі за його простоту та стриману елегантність, пастельну кольорову гаму, практичність та зручність. Це сучасна класика, змішана з гарними старовинними та вінтажними речами, виконана, зазвичай, з натуральних матеріалів. Це стиль, який цілком узгоджується з сучасним прагненням до спокійного, комфортного та гармонійного із природою життя (Sara Norrman, 2021).

Основні інституції скандинавського дизайну були сформовані у Середньовіччі в XVI столітті, коли створились основні ремеслені гільдії. Але саме відправною точкою виникнення саме данського дизайну стала діяльність порцелянової мануфактури Royal Copenhagen, заснованої у 1775 році, яка характеризується значним впливом неокласичної та романтичної традицій. Основними рисами дизайну Данії, що сформувались під впливом нової художньої традиції XX століття, стали стиль модерн, пізніше — функціоналізм, інтернаціональний стиль, модернізм та традиції Баугауза. [Gillian N., 1971)

У 1950-х роках скандинавський дизайн привернув міжнародну увагу своїм мінімалізмом, простотою, функціональністю та витонченістю. В його основі лежить кілька факторів: функціональність, демократичність і доступність, так звана скандинавська модель добробуту. Скандинавський дизайн поєднує такі стилі, як мінімалізм, модерн та функціоналізм.

Скандинавський дизайн міцно вкорінений у багатовікові традиції ремесел і торгівлі, що сформувались під впливом національного романтизму. Дизайн і націоналізм тісно пов'язані вже понад два століття.

Завдяки гучним міжнародним виставкам «Дизайн у Скандинавії» (1954-1957), скандинавський дизайн отримав всесвітнє визнання за якість, інноваційне використання матеріалів, демократизацію процесу проектування, доступність, мінімалістичний, але гармонійний, функціональний та естетичний вигляд. Скандинавський дизайн втілює ідеологію скандинавської моделі добробуту, основоположна ідеєю якої є заохочування до національного процвітання та особлива уваги до індивідуального добробуту або добробуту народу, а саме: щоб мати більш функціональну, продуктивну та розвинену націю людей, потрібно звернути увагу на підвищення рівня життя цих людей та забезпечення: інтелектуального добробуту через освіту для всіх; фізичне благополуччя через адекватні медичні послуги та емоційне благополуччя через дизайн, тобто створення гармонійного естетичного навколишнього середовища [Rebekah Rousi, 2014].

Такі загальнолюдські та професійні цінності, як культура, естетичне виховання, досвід через мистецтво та дизайн, використання високих технологій та майстерність мають плекатися професійною освітою для підтримки цього внутрішнього зв'язку у виробництві одягу та інтерпретуватись у промисловість. Саме на цих постулатах тримається сучасний скандинавський технологічний дизайн та інновації.

Окремо пропонуємо виділити дизайнерську освіту Данії, яка є членом ЄС та на початку ХХ століття здійснила низку соціальних і трудових реформ, що заклало підґрунтя для нинішньої соціальної моделі з високорозвиненою та змішаною економікою.

Аналіз структури підготовки фахівців в закладах вищої освіти Європи, які мають найвищий рейтинг в галузі дизайну, показав, що підготовка майбутніх дизайнерів здійснюється відповідно до вимог ступеневої освіти.

1.3. Нормативно-правове забезпечення підготовки дизайнерів одягу в Україні та Данії.

Для організації та планування навчального процесу сучасного закладу вищої освіти (ЗВО), для контролю та оцінки якості надання освітніх послуг відповідним закладом освіти, а також для з'ясування відповідності сформованих у випускника соціально і професійно важливих знань, навичок та вмінь вимогам ринку праці, Законом України «Про вищу освіту» визначено, що систему стандартів вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту», 2014) складають державний стандарт, галузеві стандарти та стандарти закладів вищої освіти.

Державний стандарт освіти (ДСО) – це сукупність норм, що визначають зміст вищої освіти, обсяг навчального навантаження, засоби діагностики якості освіти та рівня підготовки студентів, а також нормативний термін навчання. Державні стандарти освіти розробляються окремо з кожного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня і затверджуються Кабінетом Міністрів України. При цьому держава визначає загальні вимоги до системи стандартів і кожного освітньо-кваліфікаційного та відповідного освітнього рівня (Дубінка, 2011).

Стандарти вищої освіти Міністерства освіти і науки (СВО МОН) України за галузями видаються для кожного рівня та ступеня підготовки фахівців (наприклад, перший бакалаврський), для кожної галузі знань (наприклад, 02 «Культура і мистецтво»), кожної спеціальності (наприклад, 022 «Дизайн», Бакалавр дизайну за спеціалізацією). Нами здійснено аналіз Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн». Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391, Київ, 2018.

На основі галузевих стандартів вищої освіти відповідно до їх розділів у кожному закладі вищої освіти розробляються освітньо-професійні програми

(ОПП), що визначають зміст підготовки фахівців певних освітньо-кваліфікаційних рівнів за певною спеціальністю (визначається галузевим стандартом) та спеціалізацією (визначається вищим навчальним закладом). ОПП включає освітню кваліфікацію, обмеження щодо форм навчання, опис предметної області, академічні права випускників; перелік компетентностей випускника; обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, перелік нормативних та вибіркового дисциплін та структурно логічну схему науково і методично обґрунтованої послідовності їх вивчення; матрицю відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам національної рамки класифікацій та матрицю відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей (Рашкевич, 2016; Рашкевич, 2017).

Національна рамка кваліфікацій – це структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів освіти. Кожен рівень – це завершений етап освіти, що характеризується рівнем складності освітньої програми, сукупністю компетентностей особистості, які визначені, як правило, стандартом освіти та відповідають певному рівню «Національної рамки кваліфікацій». Згідно з Національною рамкою кваліфікацій (НРК) перший бакалаврський рівень вищої освіти відноситься до 6 рівня НРК, FQ-EHEA – перший цикл, EQFLLL – 6-й рівень.

Класифікатор професій – національний стандарт України (Класифікатор професій ДК 003:2010, 2010), в якому перелічені усі наявні в державі професії. Кожній окремій професії чи її групі надано код, який визначає для майбутнього фахівця можливість працевлаштування, перелік посад, які він може займати. Так, наприклад, бакалавр дизайну згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010» (2010) може займати наступні первинні посади: 3471 – дизайнер-

виконавець одягу; 2452.2 – дизайнер одягу, дизайнер костюму, дизайнер (художник-конструктор), дизайнер текстилю/тканин, дизайнер промислових виробів та об'єктів, художник-модельєр; 3471 – художник-костюмер, художник-оформлювач театралізованих вистав, художник-декоратор.

За основу розроблення Класифікатора професій було прийнято Міжнародну стандартну класифікацію професій (ISCO 88: International Standard Classification of Occupations/ILO, Geneva), яку Міжнародна конференція статистики праці Міжнародного бюро праці рекомендувала для переведення національних даних у систему, що полегшує міжнародний обмін професійною інформацією.

Бакалаврські освітні програми з дизайну в Україні регулюються наступними нормативними документами:

- закон України «Про освіту» (2017), що регулює право на освіту, забезпечення права на безоплатну освіту, засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності, мову освіти, види освіти, форми здобуття освіти, структуру освіти, організаційно-правовий статус закладів освіти, автономію закладу освіти, управління закладом освіти, прозорість та інформаційну відкритість закладу освіти, стандарти освіти, освітні програми, кваліфікації та документи про освіту, забезпечення якості освіти, ліцензування освітньої діяльності, акредитація освітньої програми та інше;

- закон України «Про вищу освіту» (2014), що встановлює державну політику у сфері вищої освіти (основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти), право на вищу освіту, рівні та ступені вищої освіти, документи про вищу освіту, Єдину державну електронну базу з питань освіти, ліцензійні умови та стандарти вищої освіти, управління у сфері вищої освіти (співпраця державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом);

- Національний Класифікатор професій ДК 003:2010;
- Національна рамка кваліфікацій;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», що містить шифри і найменування галузей знань, код і найменування спеціальностей та відповідно код і найменування відповідних деталізованих галузей за Міжнародною стандартною класифікацією освіти;

- Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн». Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391, Київ, 2018;

- освітньо-професійні програми (ОПП) для підготовки бакалаврів за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.02 Дизайн одягу (взуття) або за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізації: Дизайн або Технологія виробів легкої промисловості.

Україна наразі здійснює модернізацію своїх освітніх і професійних стандартів, формує відповідну законодавчо-нормативну базу, створює умови для залучення до процесів розбудови нової інноваційної Національної системи кваліфікацій (НСК) за сприяння Європейського фонду освіти (ЄФО) та зацікавлених сторін (стейкхолдерів) (Дубінка, 2011; Рада Європи. План дій для України на 2018-2021 рр., 2018; Рашкевич, 2016; Рашкевич, 2017).

Згідно з «Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки» однією із проблем розвитку вищої освіти в Україні було визнано слабку інтеграцію вищої освіти України у світовий та європейський освітньо-науковий простір. В результаті цього було визначено наступні стратегічні цілі – забезпечення якості вищої освіти шляхом інтеграції її у європейський і світовий освітній простір з урахуванням національних інтересів (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні, 2020).

Згідно із законом України «Про вищу освіту» (ст. 1) якість вищої освіти визначається як «рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів

вищої освіти». Отже, якість освітніх послуг визначається відповідністю підготовки здобувачів і випускників державним, а враховуючи процес євроінтеграції, європейським освітнім стандартам.

В контексті нашого дослідження важливим є аналіз законодавчої бази та нормативно-правового забезпечення підготовки дизайнерів одягу у закладах вищої освіти Данії. Освіта в Данії має державне забезпечення, тому всі програми навчання уніфіковані, а отже, освітня діяльність закладів освіти жорстко регулюється законодавчою базою Міністерства освіти та науки Данії.

Підготовка фахівців в галузі дизайну в Данії здійснюється як в університетах, академіях, так і в університетських коледжах.

Наприклад, Університетський коледж VIA є найбільшим міжнародним університетським коледжем в Данії, відомий також як університет прикладних наук, в якому навчається 19 000 студентів, з яких 3 500 – іноземні студенти зі всього світу.

Отримати ступінь бакалавра дизайну можна також в Школі дизайну Колдінга (дан. Designskolen Kolding). Колдінг – датський морський порт, сьоме за величиною місто Данії. Designskolen Kolding (DK) має статус університету (Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding, 2020).

В Данії в залежності від того, яка складова освітньої програми має перевагу, університети, в яких здійснюється підготовка дизайнерів одягу, поділяються на два види: технічні і комерційні заклади вищої освіти, та вищі мистецькі навчальні заклади.

Прикладом виду технічного і комерційного закладу є Університетський коледж VIA, який є найбільшим міжнародним університетським коледжем у Данії. За особливу увагу до інновацій та підприємництва Університетський коледж VIA був визнаний провідним підприємницьким закладом вищої освіти Данії у 2014, 2018 та 2019 роках. VIA є сертифікованим власником статуту ERASMUS+, членом Європейської асоціації забезпечення якості у

вищій освіті (ENQA), має кваліфікаційний сертифікат Китайської Народної Республіки. VIA також є єдиною акредитованою установою Данії при Королівському інституті архітектурних технологів (CIAT). VIA пропонує різні програми навчання в галузі бізнесу, будівництва, дизайну та інженерії (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA, 2020).

Оскільки Університетський коледж VIA є технічним за спрямуванням з підготовки дизайнерів одягу, то освітні програми формуються у відповідності до **Наказу Міністерства освіти і науки Данії № 21 від 9 січня 2020 р.** «Про програми технічного та комерційного професійного академічного ступеня та програми професійного бакалаврату». Наказ поширюється на програми професійного академічного ступеня та професійні програми бакалаврату в галузях торгівельно-економічних, технічних, ІТ-технологій, дизайну, біо- та лабораторної інженерії, які повинні забезпечувати здобуття знань, навичок та компетенцій відповідно на рівні професійного академічного ступеня та бакалаврату, що описані в Кваліфікаційній рамці для вищої освіти. В таблиці 7 подано інформацію щодо необхідних знань, умінь, навичок та компетентностей здобувачів вищої освіти відповідно до рівнів кваліфікації в Данії.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки Данії № 21 від 9 січня 2020 р. основу підготовки дизайнерів одягу складає знання з професійної, підприємницької діяльності, а також «засноване на розвитку» навчання. «Засноване на розвитку» навчання означає, що освіта базується на нових знаннях, здобутих у результаті експериментальних та конструктивних галузевих досліджень.

Таблиця 7

Фрагмент рамки кваліфікацій вищої освіти відповідно до рівнів кваліфікації Данії

Професійний академічний ступінь	
	Особи, які отримують ступінь цього рівня повинні:
Знання	<ul style="list-style-type: none"> – мати професійні знання та практичні навички у відповідній галузі знань, а також володіти основними прикладними теоріями та методами; – бути в змозі розуміти практику та основні прикладні теорії та методи, а також бути в змозі розуміти професійне застосування теорії та методу.
Навички та вміння	<ul style="list-style-type: none"> - бути спроможним використовувати основні методи та інструменти предметної галузі та мати можливість використовувати навички, пов'язані з роботою в рамках професії; - вміти оцінювати практичні проблеми, а також визначати та вибирати варіанти вирішення; - вміти обговорювати практичні питання та генерувати варіанти рішення для ділових партнерів і користувачів.
Компетенції	<ul style="list-style-type: none"> - вміти здійснювати діяльність в ситуаціях, орієнтованих на розвиток. - бути спроможними брати участь у професійній та міждисциплінарній співпраці; - бути спроможними здобувати нові знання, навички та компетенції щодо професії у структурованому контексті.
Професійна програма бакалаврату	
	Особи, які отримують ступінь цього рівня повинні:
Знання	<ul style="list-style-type: none"> - мати знання теорії, методу та практики в рамках професії однієї чи кількох предметних областей; - розуміти теорії, методи та прийоми професійної діяльності.
Навички та вміння	<ul style="list-style-type: none"> - мати змогу використовувати методи та інструменти однієї або кількох предметних сферах та мати можливість використовувати відповідні навички у предметній галузі чи професії; - вміти оцінювати теоретичні та практичні завдання, а також обґрунтовувати та обирати відповідні моделі рішення; - бути в змозі спроможними повідомляти про повсякденні проблеми та моделі рішень колегам та неспеціалістам або партнерам та користувачам.
Компетенції	<ul style="list-style-type: none"> - вміти приймати рішення щодо складних та орієнтованих на розвиток ситуацій в умовах навчання чи роботи; - вміти самостійно брати участь у професійній та

	міждисциплінарній співпраці; - вміти визначати власні потреби у навчанні та структурувати власне навчання у різних навчальних середовищах.
--	---

Джерело: Kvalifikationsrammen for videregående uddannelser.

Програми навчання включають як теоретичну, так і практичну підготовку. Навчальний заклад повинен забезпечити чіткий зв'язок між теоретичним та практичним навчанням, виходячи з індивідуальних інтересів, запитів, потреб студентів щодо майбутньої діяльності. Практику студент проходить в одній чи кількох приватних або державних компаніях. Студент може отримати визнання у формі фінансової винагороди від компанії.

Програми професійного академічного ступеня включають практичне навчання професії у предметній галузі та основних прикладних теорій. Зміст навчання може бути доповнено міждисциплінарними програмами. В програмі професійного бакалаврату передбачено застосування таких форм навчання, які сприяють розвитку здатності здобувача розмірковувати про професійну діяльність, а також такі форми навчання, які спрямовані на розвиток особистісних якостей (наприклад, незалежність, здатність до співробітництва та здатність створювати інновації тощо).

Навчання на рівні професійного академічного ступеня дає здобувачу право отримати кваліфікацію, зазначену в додатку до освіти. Англійською мовою звання випускника має наступний вигляд – AP Graduate in (наприклад, для дизайнера одягу це AP Graduate in Design, Technology & Business), за яким слідує позначення англійською мовою спеціальності (Fashion Design).

Випускник отримує звання професійного бакалавра, що в документах про освіту має назву: англійською мовою програма називається Bachelor of, далі зазначається англійською мовою професійне позначення спеціальності (для дизайнерів одягу – Bachelor of Design and Business, Fashion Design).

Щодо тривалості, структури та організації навчання нами було виявлено наступне:

– зміст навчання формується з освітніх компонент, кожна з яких має власні цілі навчання і включає не менше 5 кредитів за Європейською системою переказу кредитів (бали ECTS); 60 кредитів ECTS передбачає роботу студента денної форми навчання впродовж одного року;

– навчання має бути організоване таким чином, щоб студент міг пройти частину підготовки за кордоном впродовж стандартного навчального часу;

– навчальний заклад несе відповідальність за забезпечення організації підготовки, проведення тестів та інших видів оцінювання, можливості подання апеляції відповідно до правил данської освіти.

Програма професійного академічного ступеню зазвичай складається з 90, 120 або 150 кредитів ECTS (освітні елементи 120–125 кредитів ECTS, стажування 15 кредитів ECTS, підсумковий екзаменаційний проєкт на 10 або 15 кредитів ECTS). Ланка професійного бакалаврату організована як незалежний освітній ступінь для одного або кількох професійних академічних ступенів, і зазвичай передбачає навчання за 90, 120 або 150 кредитами ECTS (освітні елементи 55–65 кредитів ECTS, стажування із загальним обсягом не менше 15 балів ECTS, бакалаврський проєкт на 10, 15 або 20 балів ECTS).

Програма навчання складається з національної та інституційної частини. Національна частина програми навчання має відповідати зразку, представленому на вебсайті Норвезького агентства досліджень та освіти. Інституційна частина навчальної програми готується окремим навчальним закладом. Кожна з цих частин має чітко визначену структуру, яка детально представлена у відповідному наказі. Для кожної з освітніх програм (торгівельно-економічної, технічної, ІТ-технологій, дизайну, біо- та лабораторної інженерії) провайдери освіти створюють освітню мережу.

Наказ Міністерства освіти і науки Данії № 21 від 9 січня 2020 р. визначає також вимоги до кваліфікації викладачів. Головна вимога полягає в тому, що викладачі повинні мати документально підтверджений

кваліфікаційний рівень вище за рівень програми, на якій викладають.

Документ «Порядок прийому на програми професійного академічного ступеня та програми професійного бакалаврату» визначає види вимог щодо вступників на програми підготовки дизайнерів одягу в університетах і коледжах Данії.

Основні положення такого порядку є наступними:

1. Загальними вступними вимогами можуть бути складені випускні іспити у середній школі або здобута професійна освіта.

2. Спеціальні вступні вимоги визначаються індивідуально для кожної професійної програми. Так, наприклад, для дизайнерів одягу це іспит середньої школи, англійська мова рівня C, математика рівня C та зданий вступний іспит на професійний академічний ступінь.

3. Вступний іспит має бути узгоджений між закладами освіти, що пропонують підготовку за тотожними програмами підготовки.

4. Навчальний заклад може вимагати, щоб абітурієнт набрав певний середній бал на вступному іспиті та мав певну оцінку з обраних предметів. Якщо оцінки абітурієнта не відповідають встановленим вимогам, заклад організовує тест, який повинен підтвердити, що абітурієнт має необхідний рівень знань.

5. Кандидати на вступ, які вже отримали ступінь магістра, можуть бути прийняті в нову бізнес-академію або на професійний ступінь бакалавра тільки за наявності вільних місць.

Також наказ висвітлює такі питання, як особливі випадки прийому, квоти, резервні місця, вимоги до мовних навичок, переведення до іншого навчального закладу, відновлення, припинення навчання, академічна відпустка, попередній прийом та зарахування, організація освітньою установою навчання у власних тендерних місцях, процедура подання заявки на літній прийом та зимовий допуск.

Наказ № 1500 від 02.12.2016 р. «Про іспити з професійно орієнтованої програми вищої освіти» визначає мету, цілі, правила,

процедуру та форми проведення оцінювання. Метою проведення іспитів є визначення того, наскільки здобувач виконав академічні цілі, поставлені перед ним на початку навчання. Відповідно до правил складання іспитів у професійній вищій освіті Данії іспити приймають екзаменатор і цензор (зовнішній екзаменатор). Екзаменатор приймає іспит, цензор контролює процес дотримання правил та процедур, а також приймає участь у оцінюванні здобувача. Основними процедурами визначено реєстрацію на іспит, доступ до пробного іспиту, перескладання та повторну перевірку, а також процедуру оскарження результатів. Формами проведення оцінювання є усна, письмова, практичний тест або проектно-орієнтований, індивідуальний, груповий іспит, а також комбінації різних форм тесту.

Окремим документом, яким регулюється система оцінювання навчальних програм є **наказ № 114 від 3 лютого 2015 р. «Про шкалу оцінок та інші форми оцінювання навчальних програм, що пропонуються Міністерством вищої освіти та науки** (розпорядження про шкалу оцінювання). Згідно з цим наказом у вищій освіті Данії діє 7-бальна шкала оцінювання:

– 12 балів (за чудове виконання) виставляється за відмінну успішність, що демонструє вичерпне досягнення цілей вивчення предмета або навчального елемента за відсутності або невеликої кількості незначних недоліків;

– 10 балів (за чудове виконання) виставляється за відмінну успішність, що свідчить про всебічне досягнення цілей предмета або навчального елемента з деякими незначними недоліками;

– 7 балів (за добрий виступ) виставляється за хорошу роботу, що свідчить про досягнення цілей предмета або навчального елемента, із низкою недоліків;

– 4 бали (за невпевнене виконання) виставляється за задовільне виконання, що демонструє незначний ступінь досягнення цілей предмета або навчального елемента за наявності ряду істотних недоліків;

– 02 бали (за адекватну продуктивність) виставляється за достатню успішність, що демонструє мінімально прийнятний рівень досягнення цілей предмета або навчального елемента;

– 00 балів (за неадекватне виконання) виставляється за недостатню успішність, яка не свідчить про прийнятний рівень досягнення цілей предмета, предмета або навчального елемента;

– 3 бали (за погану успішність) виставляється за неприйнятне виконання.

Іспит вважається зданим, коли учень отримує як мінімум оцінку 02 або оцінку «склав». Складений тест не може бути зданий повторно. Якщо загальний тест пройдено з оцінкою 00 або -3 повторний прийом неможливий.

У дипломах для кожної оцінки за 7-бальною шкалою повинна бути додана буква зі шкали ECTS. У таблиці 8 представлена інформація щодо відповідності кількості балів національної шкали з європейською шкалою ECTS.

Таблиця 8

Шкала відповідності національної 7-бальної системи оцінювання із шкалою ECTS

7-бальна	12	10	7	7	4	02	00	00	-3
ЕКТС	A	B	C	C	D	E	FX	FX	F

Джерело: наказ № 114 від 3 лютого 2015 р. «Про шкалу оцінок та інші форми оцінювання навчальних програм, що пропонуються Міністерством вищої освіти та науки» (авторський переклад)

У наказі Міністерства вищої освіти та науки від 08.03.2015 № 597 «Про кадрові ініціативи у сфері вищої освіти (розпорядження про таланти)» висвітлюються питання додаткових правил освітньої діяльності для обдарованих студентів, які навчаються заочною формою навчання. Метою додаткової освітньої діяльності є підтримка особливо обдарованих та високо мотивованих студентів таким чином, щоб певна частина найбільш обдарованих студентів ставила перед собою більш складні професійні завдання, ніж зазначені в освітній програмі, до якої вони вступили, про що має бути позначка у дипломі. Отримання понад визначеної в програмі

кваліфікації передбачає демонстрацію екстраординарних чи особливих інноваційних здібностей щодо розробки, організації та реалізації професійних чи міждисциплінарних проєктів. Визнання в дипломі позанавчальної діяльності передбачає участь у документально підтвердженій позанормовій професійній діяльності.

Професійна діяльність може включати активну участь у профільних національних та міжнародних конференціях, публікацію статей у міжнародних журналах, участь у тематичних конкурсах або предметних курсах, які не є частиною нормування балів ECTS за освіту, участь у науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах тощо. Також це може бути вивчення окремих предметів з існуючих програм професійного бакалаврату або професійного академічного ступеня. У дипломі відмічається, що студент досяг високого професійного рівня у порівнянні з іншими слухачами програми, що виражається у додаткових кредитах ECTS або окремого додатку до диплому.

Отримати ступінь бакалавра дизайну можна також в Школі дизайну Колдінга (дан. **Designskolen Kolding**, DK), яка є вищим мистецьким навчальним закладом і має статус університету.

Школа дизайну Kolding є незалежною установою при Міністерстві вищої освіти та науки Данії. Список ділових партнерів школи є великим і включає добре відомі компанії, такі як B&O, Grundfos, Ecco, Rambøll, Fritz Hansen, Copenhagen Fur, Le Klint, Georg Jensen Damask, Swarovski тощо.

У червні 2020 р. школа пройшла акредитацію та отримала позитивну оцінку. Це означає, що школа офіційно відповідає відмінним критеріям і пропонує актуальні університетські освітні програми. Орієнтирами Школи дизайну Kolding є майстерність, мистецтво та дослідження, орієнтація на реальність та розробка проєктів у співпраці зі стартапами (комерційними проєктами) та великими компаніями. В колі наукових інтересів стоять питання «як жити» та «як створювати позитивні зміни».

Бакалаврська програма з дизайну Школи дизайну Колдінг (DK) організована відповідно до керівних принципів **наказу Міністерства освіти та науки № 27 від 13 січня 2020 р. про освіту у вищих мистецьких освітніх установах**. Програми бакалаврату спрямовані на дослідно-практичну підготовку та творчий розвиток студентів, і має на меті підготувати здобувача до самостійного виконання професійних та підприємницьких функцій на основі отриманих знань і методологічних навичок у рамках однієї або кількох предметних галузей (архітектура, дизайн, ремесла, консервація та реставрація).

Метою програми бакалаврату є:

1) познайомити здобувачів з теоретичними та художніми дисциплінами однієї або кількох предметних областей, у тому числі з теорією та методикою предметної галузі або предметних областей, для того, щоб здобувач отримав широкі академічні знання та навички,

2) здобувач отримує академічні знання, теоретико-методологічні компетенції, що дозволяють йому самостійно виявляти, визначати та вирішувати складні проблеми в рамках відповідних компонентів предметної галузі або галузей;

3) здобувач отримує необхідну підготовку для професійної, підприємницької діяльності і має право на вступ до магістратури.

Програму бакалаврату стандартизовано на 180 кредитів ECTS. Складові освітні елементи для загальнопрофесійної компетентності, індивідуальної освіти та інші обов'язкові освітні елементи мають складати не менше, ніж 120 кредитів ECTS, стажування 15 кредитів ECTS, бакалаврський проєкт не менше 10 і не більше 30 кредитів ECTS.

Для контролю знань у вищих мистецьких навчальних закладах при Міністерстві освіти та науки застосовують зовнішні іспити. Навчання може також містити внутрішні тести. Протягом всього періоду навчання проводяться як мінімум три наступні іспити: 1- вступний іспит, що складається не пізніше ніж через 2 місяці після початку освітньої програми і

який повинен з'ясувати, чи студент розпочав навчання за програмою; 2 - внутрішній або зовнішній іспит, який проводиться до закінчення 2-го семестру і який повинен підтвердити, що студент досяг мети першого року навчання; 3 - зовнішній тест у бакалавраті.

Диплом бакалавра дизайну та архітектури дає право на присвоєння звання бакалавра (BA) з наступним зазначенням назви предмета ступеня. Позначення англійською мовою: Bachelor of Arts (BA), за яким слідує позначення предмета програми англійською мовою. Для дизайнерів одягу це буде мати вигляд «Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile)», що в перекладі буде звучати «Бакалавр мистецтв в області дизайну (ступінь бакалавра моди та текстилю).

Також наказ Міністерства освіти та науки № 27 від 13 січня 2020 р. про освіту у вищих мистецьких освітніх установах трактує такі питання як структура навчального плану бакалаврату, правила реєстрації на освітні елементи, вимоги до вступників; правила надання академічної відпустки, привілеїв, подання скарг, судів і дозволів. Відповідний наказ дозволяє стягувати із здобувачів оплату для покриття витрат на загальні матеріали у дизайнерській освіті.

Крім того, існує низка наказів Міністерства науки та освіти, що регулюють важливі питання мистецької освіти. **Наказ Міністерства науки та освіти Данії №787 від 08 серпня 2019 р. про вищі мистецькі навчальні заклади** визначає права мистецьких навчальних закладів на надання освітніх послуг, визначає завдання установ, програми освіти та досліджень, докладні правила управління установами, фінансування, і це є виключно прерогативою Міністра освіти та науки.

Наказ Міністерства науки та освіти Данії №1035 від 30 серпня 2017 р. щодо регулювання доступу до вищої освіти встановлює правила доступу до установ з вищою освітою, а також регулювання доступу до нової вищої освіти для осіб, які вже мають вищу освіту, і це є виключно прерогативою Міністра освіти та науки.

Виконавчий наказ Міністерства освіти і науки Данії №114 від 3 лютого 2015 р. про шкалу оцінок та інші оцінювання освіти у сфері Міністерства освіти і науки (Розпорядження про оцінки) було розглянуто вище (див. ст. 8).

Виконавчий наказ Міністерства освіти і науки Данії № 29 від 13 січня 2020 р. про екзамени та цензуру у старших класах середньої школи художньої освіти при Міністерстві освіти та науки визначає правила проведення іспитів та введення цензури програм бакалаврату, магістратури та навчання кваліфікованих працівників. Згідно з даним наказом метою іспиту є оцінка того, наскільки студент виконує академічні завдання освітніх елементів навчального плану програми, а підсумковий іспит є основою для видачі диплома. Навчальний заклад визначає у навчальному плані освіти чіткі описи цілей та критеріїв оцінки виконання цих цілей за окремими освітніми елементами, які завершуються іспитом. Визначаються і формулюються ці цілі і критерії оцінювання відповідно до типових рамок кваліфікації для бакалаврських та магістерських ступенів вищих мистецьких навчальних закладів Данії. Таблиця 9 презентує фрагмент рамки кваліфікації вищих мистецьких навчальних закладів Данії.

Таблиця 9

Рамка кваліфікацій вищих мистецьких навчальних закладів у Данії (витяг)

	Ступінь бакалавра в галузі мистецтв передових освітніх закладів (бакалавр мистецтв / образотворчих мистецтв)
Знання та розуміння	
Знання	Має художні практичні знання та володіє методами, а також теоретичні знання, що базуються на дослідженнях у відповідних галузях предметної області
Рівень розуміння та рефлексії	Повинен вміти розуміти та розмірковувати про художню практику та методи, а також відповідні наукові теорії
Навички та вміння	
Навички та вміння	Має вміти використовувати художні та актуальні наукові методи, інструменти та форми вираження, а також загальні навички, які дозволяють подати заявку на

	працевлаштування у відповідній сфері
Критичне мислення	Має вміти оцінювати художні завдання, практичні та теоретичні питання, а також обґрунтувати та вибрати відповідні вирази та моделі рішень
Комунікація	Має вміти передавати художні образи та доносити професійні питання як до колег, так і до нефаківців
Компетенції	
Планування	Повинен уміти справлятися зі складними та орієнтованими на розвиток ситуаціями у навчальному чи робочому контексті.
Співробітництво та відповідальність	Повинен вміти самостійно брати участь у професійному та міждисциплінарному співробітництві з професійним підходом.
Самонавчання	Повинен вміти визначати свої потреби у навчанні та структурувати власне навчання у різних навчальних середовищах
Формальні відносини	
ECTS	180
Вимоги при вступі	Іспит у старшій школі та/або вступний іспит
Подальша освіта	Окремі магістерські програми, магістерські програми та дипломні курси
Тип установи	Художні навчальні заклади з бакалаврсько-кандидатським рівнем освіти
База знань	Художньо-дослідницька

Джерело: Beskrivelser af bachelor-, kandidat- og mastergrad fra videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i rammen for videregående grader i Danmark.

Контроль навчання передбачає застосування різноманітних форм оцінювання, які мають перевірити відповідність результатів навчання меті окремого предмета або елемента предмета. Іспит може бути усним, письмовим, практичним та проєктно-орієнтованим, а також комбінацією різних форм тестування. Іспити мають внутрішню чи зовнішню оцінку. Випробування із внутрішнім оцінюванням проводиться одним або декількома викладачами, призначеними навчальним закладом (екзаменатори). Іспити із зовнішньою оцінкою проводяться екзаменатором та

одним або декількома зовнішніми екзаменаторами, призначеними Данською агенцією з досліджень та освіти. Питання іспитів із зовнішнім оцінюванням повинні охоплювати основні напрямки програми, включаючи бакалаврський проєкт, магістерське дослідження та магістерський дипломний проєкт. Принаймні одна третина змісту підготовки, розрахованої в кредитах ECTS, має бути документально підтверджена зовнішніми іспитами для окремого здобувача.

Виконавчий наказ Міністерства освіти і науки Данії № 29 від 13 січня 2020 р. про екзамени та цензуру висвітлює також вимоги до допуску до іспитів та навчальної діяльності, правила та процедури проведення випробувань, склад та вимоги до екзаменаційних комісій, правила оцінювання, отримання диплому, перескладання, апеляція, оскарження рішень, ухвалених навчальним закладом або апеляційною комісією.

Доступ до очної форми вищої мистецької освіти регулюється виконавчим наказом Міністерства освіти і науки Данії **№154 від 26 лютого 2020 р. (Наказ про прийом)** і містить положення щодо прийому, зарахування та відрахування з програм бакалаврату та магістратури, організованими на очній формі навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, які перебувають у віданні Міністерства освіти і науки.

Основні положення такого порядку є наступними:

1. Загальними вступними вимогами є успішно складені випускові іспити у середній школі, додатково за рішенням закладу вищої освіти може бути вступний іспит.

2. Особливими вимогами до доступу є певні предмети гімназії лише на рівні А, В чи С. Так, особливими вимогами для вступу на програму бакалавра мистецтв у галузі дизайну є проходження вступного випробування.

3. Абітурієнти, які завершили програму магістратури з інших спеціальностей, можуть бути зараховані на нову програму бакалаврату або магістратури мистецької освіти лише за наявності вільних місць.

Також наказ висвітлює такі питання, як вимоги до оцінок, прийом

абітурієнтів, які не відповідають вимогам, прийом після закінчення строку подання заявок при умові виконання вимог, квоти, процес подання заявки на літній прийом та на зимовий допуск, вступ до магістерських програм, перехід до іншого навчального закладу, поновлення на навчання.

З метою забезпечення неперервності освіти особлива увага приділяється освіті дорослих і закріплена в Данії наказом Міністерства освіти і науки Данії № 609 від 28 травня 2019 р. про відкрити освіти (професійну освіту для дорослих), що визначає предметну область та організацію посиленої та гнучкішої освіти для дорослих, безперервної та додаткової освіти, освіти роботодавців, висвітлює питання предметної області та організації освіти дорослих, правила отримання тендерів, грантів та оплати за участь у навчанні.

Відповідність наданих закладом вищої освіти освітніх послуг нормативним вимогам визначається через процес акредитації відповідного закладу і регулюється виконавчим наказом Міністерства освіти і науки Данії №853 від 12 серпня 2019 р. про акредитацію гімназії як освітньої установи та затвердження вищої освіти, що висвітлює питання інституційної акредитації, освіти чи освітніх пропозицій в рамках нових наукових галузей або нових предметних галузей, попередньої акредитації нових закладів та освітніх програм, особливі правила об'єднання існуючих закладів, розгляд освітніх програм проблемами недостатнього рівня якості, правила оскарження.

Отже, нормативно-правове забезпечення професійної підготовки фахівців з дизайну одягу в Україні та Данії не тільки створює умови для вільного і рівного доступу до вищої професійної освіти, регулює діяльність закладів вищої освіти, визначає рівень надання освітніх послуг, створює можливості для інтеграції у європейський освітній простір, а й націлене на сталий розвиток мистецької освіти та професійної підготовки шляхом створення умов для розвитку талановитих здобувачів через визнання результатів неформальної освіти та освіти дорослих.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ В УНІВЕРСИТЕТАХ ТА КОЛЕДЖАХ ДАНІЇ

2.1 Організаційно-змістові аспекти підготовки дизайнерів одягу в університетах і коледжах Данії

Данія є розвиненою країною, яка має високі показники розвитку людського капіталу та освіти. Згідно з версією міжнародного рейтингу QS World University Rankings 2022 року за спеціальністю «Мистецтво та дизайн» із 230 закладів вищої мистецької освіти світового рівня 19 місце займає Королівська академія образотворчого мистецтва Данії (KADK), а 50 місце – Школа дизайну Колдінг (DK) (QS World University Rankings, 2022).

Зазначимо, що освіта в Данії є найбільшим пріоритетом в першу чергу держави, а також громадськості, тому інвестиції в людський капітал розглядаються як необхідна умова розвитку країни. Фінансування закладів освіти незалежно від форми власності здійснюється державою, 100% державного фінансування надається закладам державної власності, і 85% – приватним закладам освіти (Кучеренко, & Мартинюк, 2011).

На основі аналізу наукових джерел (Кучеренко, & Мартинюк, 2011; Логвиненко, 2012; Алексєєва, 2018; Розсоха & Бережна, 2018; Радкевич & Базелюк, Корчинська & Леу, 2021) нами визначено такі особливості розвитку професійної освіти Данії:

1. Забезпечення відповідності освіти потребам ринку праці, її ефективності задля гарантій молоді отримати роботу та полегшити перехід від навчального закладу до ринку праці, що є важливим елементом ефективної політики зайнятості. Економічний спад 1970-х років у Данії обумовив введення загальної політики регулювання кількості абітурієнтів у закладах вищої освіти відповідно до потреб ринку праці, а також посилення державного регулювання (Розсоха & Бережна, 2018).

2. Створення умов для підвищення привабливості освітніх програм професійної підготовки, забезпечення гнучкості програм навчання з метою врахування потреб ринку праці, поліпшення взаємодії між навчальним та виробничим середовищами – професійними закладами освіти та підприємствами, оновлення змісту та осучаснення методів навчання, що використовуються у процесі професійної освіти. У 1980-х роках було прийнято форму Нового державного управління (НДУ), яка мала на меті надати якостей, притаманних ринку, як-то: конкурентоспроможність закладів вищої освіти, ефективності їх діяльності та динаміки їх розвитку. Ключовими принципами діяльності при цьому було визначено: ефективність і якість (Кучеренко & Мартинюк, 2011).

3. Активізація програм «відкритої освіти» та навчання впродовж життя почала формуватись у 1989 р., що забезпечило можливість отримати професійну освіту значної кількості громадян від 25 до 64 років (державні програми підвищення кваліфікації, так і програми внутрішньовиробничої підготовки на підприємствах, а також приватні освітні програми та курси) (Розсоха & Бережна, 2018). Така ж тенденція спостерігалась і у підготовці дизайнерів одягу (Радкевич, Базелюк, Корчинська & Леу, 2021).

4. Вплив на розвиток короткострокових програм підготовки дизайнерів одягу закону «Про освіту дорослих» (2000), таким чином створивши відкриту, доступну і прозору освіту дорослих (Кучеренко & Мартинюк, 2011). Це стало можливим завдяки запровадженню часткових і додаткових кваліфікацій.

5. Відведення для університетів головної ролі у проведенні наукових досліджень та поширенні їх результатів (закон «Про університети», 2003). Заохочується інтеграція між університетами, промисловістю і бізнесом та суспільством з метою обміну знаннями і компетенціями та впровадження інновацій (Логвиненко, 2012).

6. Впровадження у 2012 р. проєкту «Нова скандинавська школа», мета якого налагодження обміну знаннями з іншими країнами світу та Європи, що

сприяло подальшому розвитку інноваційного потенціалу скандинавської моделі освіти, а також проведенню конкретних реформ у данській системі освіти.

Можемо зробити висновок, що з урахуванням та під впливом глобалізаційних процесів та світових трендів в галузі освіти в Данії почалась розбудова «суспільства знань» на основі компетентнісного підходу в освіті, в результаті чого данська система професійної освіти набула інтегративності, і перетворилась на важливий елемент соціально-економічного розвитку країни.

На основі аналізу наукової літератури (Радкевич & Базелюк, Корчинська & Леу, 2021) ми визначили, що розвиток данської системи професійної освіти і навчання базується на принципах:

- *дуального навчання* (the dual training principle), згідно з яким періоди теоретичного навчання чергуються з періодами практичної підготовки на підприємстві. Завдяки цьому принципу студенти отримують теоретичні, практичні, загальні та особистісні навички, необхідні на ринку праці;

- *соціального партнерства* (the principle of social partner involvement), який означає, що соціальні партнери беруть безпосередню участь у прийнятті важливих рішень та процесах професійної освіти;

- *безперервного навчання* (the principle of lifelong learning), що сприяє професійному розвитку фахівців. Для цього була створена гнучка система професійної освіти і навчання.

В Данії функціонують чотири типи навчальних закладів, що пропонують програми вищої освіти:

- *академії професійної вищої освіти*, які навчають за програмами короткого циклу тривалістю навчання 2-3 роки;

- *університетські коледжі*, які пропонують програми середнього циклу, тривалістю навчання 3-4 роки;

- *університети* пропонують традиційні і професійні програми довгого циклу, що складаються з програм на отримання ступеня бакалавра і магістра,

тривалість навчання зазвичай 5 (3+2) років);

– *університетські установи з навчанням мистецтву та архітектурі.*

Окремо варто підкреслити роль Шкіл мистецтв. Ці заклади вищої освіти здійснюють підготовку фахівців у наступних галузях: музична освіта, театральне мистецтво, живопис, архітектура, *дизайн*, кіномистецтво, бібліотечна справа. За діяльність цих навчальних закладів відповідає Міністерство культури (Логвиненко, 2012).

Університетська освіта Данії складається з трьох ступенів: бакалаврат (трирічне навчання), магістратура (2 роки) та аспірантура (3 роки).

Освітні програми підготовки ступеня бакалавр спрямовані на підготовку студентів до конкретної професії. Передбачається, що програми мають озброїти студентів теоретичними знаннями та практичними навичками. Програми підготовки включають у себе обов'язкову практичну підготовку і навчання. Більшість програм дають доступ до продовження досліджень у тій самій сфері на магістерському рівні.

Зклади вищої освіти Данії пропонують програми професійної підготовки дизайнерів одягу наступного типу:

– *професійно-орієнтовані програми короткого та середнього циклу.*

Короткострокові програми академічного професійного ступеня пропонуються академіями професійної вищої освіти. Університетські коледжі пропонують програми середнього циклу за професійним ступенем бакалавра. Для іноземних студентів є широкий спектр навчальних програм, викладання яких ведеться англійською мовою (наприклад, в університетському коледжі VIA);

– *дослідницькі програми тривалого циклу* пропонуються університетами для студентів, які продовжують навчання на магістерській програмі після закінчення бакалаврату, і після закінчення яких можуть вступати на докторські програми (наприклад, Школа дизайну Колдинг, DK).

Проведений аналіз освітніх програм з підготовки дизайнерів одягу (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design &

Business (PBA), VIA Design & Business, VIA University College, 2020; Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding, 2020; Освітньо-професійна програма з «Дизайну одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво Київського національного університету технологій та дизайну 2019; Освітньо-професійна програма з «Дизайну одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2018) свідчить про навчання майбутніх фахівців за наступними блоками дисциплін:

- *загальноосвітні (міждисциплінарні) предмети* (зокрема англійська, математика, датська мова тощо). Важливо, що зміст навчання з цих предметів професійно спрямований, наприклад, завдання з математики стосуються сфери майбутньої професійної діяльності фахівця;

- *галузеві (спеціальні) дисципліни* фокусуються на певних економічних або виробничих та можуть включати такі предмети, як матеріалознавство, інструменти, основи технічного креслення;

- *спеціалізовані дисципліни* забезпечують поглиблене вивчення галузевих дисциплін, за допомогою яких відбувається підготовка майбутніх фахівців до виконання конкретних робітничих функцій;

- *факультативні (спеціальні, вибіркові) дисципліни* дають можливість студентам оволодіти додатковими професійними компетенціями, що забезпечують конкурентоспроможність майбутнього фахівця на ринку праці.

Студіювання освітніх програм, які розкривають специфіку професійної підготовки, дозволяє стверджувати, що обов'язковим елементом дизайнерської освіти є *практична підготовка*. Проходження практики є важливою умовою підготовки майбутніх дизайнерів одягу в данських закладах освіти, вона є невід'ємною складовою професійного становлення майбутнього фахівця. Навчання теорії є дуже важливим, але без вміння практично застосовувати теоретичні знання не можлива якісна підготовка дизайнера одягу. Практична підготовка дає змогу студентам не лише

застосувати отримані знання на практиці, але й встановити професійні контакти в індустрії дизайну.

Під час навчання за освітніми програмами студенти часто працюють над проєктами, де від них очікується застосування матеріалу набутих знань та умінь з різних предметів і поєднання загальних та спеціальних компетенцій. Незалежно від сфери дизайну, головною метою навчання є розробка інноваційних рішень і технологій, що застосовуються в реальному світі професійному середовищі. Важливо додати, що у скандинавських країнах добре розвинений корпоративний дизайн, тому основною ознакою дизайн-освіти є професійна підготовка корпоративних дизайнерів (Алексєєва, 2018).

Проведене дослідження дозволило виявити певні особливості програм підготовки майбутніх дизайнерів одягу. Освітні програми з підготовки дизайнерів одягу поділені на декілька етапів і спеціалізації, що забезпечує диференційований підхід щодо термінів навчання: вибір для студента припиняти або залишати навчання, не завершивши основну програму в повному обсязі, і, здобувши навіть часткову кваліфікацію, мати змогу вийти на ринок праці. Водночас студенти мають право повернутися до опанування освітньої програми не пізніше, ніж через 1 рік, продовжити навчання. Спеціалізації в межах однієї освітньої програми в галузі дизайну одягу визначають більш конкретні компетенції даної програми, спрямовані на конкретну сферу професійної діяльності. Так, наприклад, в Університетському коледжі VIA за однією освітньою програмою готують бакалаврів з дизайну та бізнесу за такими спеціалізаціями як-то: «Індустрія моди», «Конструювання», «Комерційна діяльність», «Концептуальний дизайн», «Маркетинг», «Комунікації та тенденції», «Підприємництво».

Важливо, що данські студенти можуть отримати дозвіл на навчання за подібним напрямом підготовки за кордоном, якщо курси, на яких вони хочуть навчатись, мають такі ж самі вимоги що і данські курси та програми. На особливу увагу заслуговує той факт, що данський студент самостійно

вибудовує індивідуальну навчальну траєкторію, що складається з певної кількості періодів навчання на акредитованих програмах. Будь-які завершені компоненти або періоди навчання в межах основної програми надалі можуть бути конвертовані у певну кількість кредитів для зарахування у відповідній програмі навчання (Радкевич & Базелюк, Корчинська & Леу, 2021).

Отже, підготовка дизайнерів одягу як складова дизайнерської системи вищої освіти Данії має свої характерні особливості, а саме: навчання в Данії можливе тільки в державних університетах, які знаходяться у підпорядкуванні Міністерства освіти та науки (дан. Uddannelses- og Forskningsministeriets); всі програми навчання уніфіковані та забезпечують високий рівень якості підготовки; навчання майбутніх дизайнерів одягу в закладах освіти Данії характеризується значним практичним спрямуванням, активною співпрацею з підприємствами та державними структурами; наявність великої кількості англомовних програм для заохочення іноземців до навчання у данських коледжах і університетах.

Здійснене вивчення матеріалів дозволило визначити особливості забезпечення якості освіти в Данії і реалізується на наступних рівнях:

– на рівні Міністерства освіти і науки Данії, що здійснює фінансування, законодавче регулювання та контроль якості освіти;

– на рівні соціальних партнерів, до яких належать Консультативна Рада з професійної освіти, профспілкові та професійні комітети, місцеві комітети, спілка працівників освіти. Вони впливають на подальший розвиток системи професійної освіти шляхом відстеження тенденцій на ринку праці, розроблення програм професійної освіти та стандартів відповідно до вимог роботодавців, підготовка рекомендацій щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців на основі аналізу діяльності закладів освіти, аналіз необхідності у нових кваліфікаціях, запровадження кооперації з Міністерством освіти, політичними партіями та іншими зацікавленими сторонами щодо розвитку професійної освіти, створення умов для підвищення кваліфікації викладачів професійних закладів освіти, співпраця з

іншими організаціями на національному та міжнародному рівнях, захист інтересів здобувачів під час проходження практики та стажування (Алексеева, 2018);

– на рівні закладу вищої освіти, на якому визначається напрям та стратегія його розвитку, перевірка якості навчальних програм, перегляд змісту предметів, організація навчання та системи оцінювання, забезпечення якості та її розвитку на рівні освіти та викладання; створюються умови для професійного розвитку фахівця;

на рівні здобувачів, що полягає у добросовісному виконанні індивідуального навчального плану за вибраною траєкторією навчання та проходженні практики, яка дає змогу студентам не лише застосувати отримані знання, але й встановити професійні контакти в індустрії дизайну.

Для визначення особливостей організації професійного навчання дизайнерів одягу в університетах та коледжах Данії проаналізуємо освітню програму бакалаврату з дизайну в Школі дизайну Колдингу (Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding, 2020) та навчальний план програми професійного бакалаврату в галузі дизайну та бізнесу університетського коледжу VIA (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA Design & Business, VIA University College, 2020).

Історія Школи дизайну Колдинг починається з серпня 1967 р., коли заклад, відомий як Школа мистецтв та ремесел (Kunsthåndværkerskolen) відкрилася в Колдінгу і пропонувала програми навчання за напрямками текстильної промисловості (друк і ткацтво) та рекламної справи. Територіально школа була заснована у Вестерброгаде як відділ при Колдингській технічній школі (Kolding Tekniske Skole). Наступного року в школі був заснований новий напрям - кераміка. На той час у школі навчалось близько 100 учнів. Хронологія розвитку Школи дизайну Колдинг представлена в таблиці 10.

Таблиця 10

Хронологія розвитку Школи дизайну Колдінг

Рік	Події
1967	Була заснована Школа мистецтв та ремесел (Kunsthåndværkerskolen) як відділ при Колдінгській технічній школі (Kolding Tekniske Skole) з текстильним (друк і ткацтво) і рекламним напрямками підготовки
1968	Відкрито спеціалізацію «Кераміка», у школі навчається близько 100 учнів.
1970	На вимоги ринку праці у зв'язку зі зростанням попиту на дизайнерів одягу відкрито спеціалізацію «Одяг».
1989	Освітню програму реструктуровано зі зміною терміну навчання з чотирьох років до п'яти. Школа тепер мала однорічну міждисциплінарну базову програму та чотири дворічні напрями (одяг, графічний дизайн та ілюстрація, кераміка та текстиль). Виокремлено три спеціалізовані відділи: кафедра промислового дизайну, кафедра унікального дизайну та кафедра візуальної комунікації.
1995	Відкрито спеціалізацію «Інтерактивні мультимедіа».
1996	Школа мистецтв та ремесел Колдінг (Kunsthåndværkerskolen Kolding) стає незалежною установою під управлінням Міністерства освіти Данії. Зміст і структура програми були змінені, в результаті чого кафедра промислового дизайну та кафедра унікального дизайну були розформовані та об'єднані у кафедру дизайну продукції. Були створені кафедра моделювання і теорії та кафедра візуальної комунікації. Метою такої реструктуризації було розширення міждисциплінарної співпраці з акцентом на теоретичних аспектах дизайну та моделювання.
1998	Змінено назву на Школа дизайну Колдінг (Design School Kolding)
2002	Уряд і політичні партії уклали угоду щодо мистецьких програм під керівництвом Міністерства культури.
2003	Затверджено нові навчальні плани для програм бакалаврату та магістратури
2008	Створено дві великі спеціалізовані кафедри: кафедра комунікаційного дизайну (включала дисципліни графічний дизайн, ілюстрація, дизайн взаємодії) та кафедра дизайну продукту з промисловим дизайном, модою та текстилем. Відкрито новий факультет освіти та досліджень.
2010	Школа дизайну Колдінг пройшла процес акредитації та отримала статус університету, завдяки чому змогла запропонувати трирічну програму бакалавра, дворічну програму магістра та підготовку доктора філософії.
2014	Запущено програму дизайну аксесуарів (бакалаврат та магістратура) з підготовки фахівців у галузі галантерейних виробів (взуття, сумок та

	ювелірних виробів).
2016 2018 2019 2020	Підготовка дизайнерів засвідчила високий рівень кваліфікації, оскільки випускники Школи дизайну Колдінг отримували нагороду «Премія молодих талантів» (Young Talent Award) від «Данської премії в галузі дизайну» (Danish Design Award).
2017	Школа дизайну Колдінг номінована на престижну премію «Міланська премія в галузі дизайну»
2019	Школа дизайну Колдінг отримала почесну нагороду Данської ради дизайну як визнання тривалої та плідної праці в галузі дизайну, його використання та поширення.
2020	Отримано позитивну акредитацію закладу, тобто пропозиції школи офіційно відповідають критеріям відмінних і актуальних університетських програм в середовищі, яке підтримує відкритість і діалог (офіційний документ представлено в додатку Б.1). Позитивна акредитація освітнього закладу надала школі свободу впровадження системи, яка забезпечує якість і актуальність її програм, а також можливість створювати нові програми.

Джерело: офіційний сайт DK; перекладено, узагальнено та систематизовано автором

Школа дизайну Колдінг фінансується на дві третини з державного бюджету, а решта – через зовнішнє багатоканальне фінансування від компаній і державних установ. Останні підтримують шкільні лабораторії соціального дизайну (дизайн добробуту), сталого розвитку та дизайну (сталий бізнес, мода та енергетика) і лабораторію гри та дизайну.

Зовнішнє фінансування Школи дизайну значно зросло за останні роки, і список ділових партнерів школи є великим. Серед ділових партнерів є такі відомі компанії як-то: V&O, Grundfos, Ecco, Rambøll, Fritz Hansen, Kopenhagen Fur, Le Klint, Georg Jensen Damask, Swarovski та інші.

У скандинавських країнах важливим обов'язком навчальних закладів є запровадження взаємодії із суспільством. Навчальні заклади беруть участь у проведенні громадських дискусій, обговореннях, підтримують наукові зв'язки з іншими закладами освіти. Отже, Школа співпрацює з багатьма міжнародними університетами та проєктними установами, включаючи два аванпости в іноземних університетах: один в Університеті Тунцзі в Шанхаї (Китай) та один в Університеті Сан-Паулу (Бразилія).

Для забезпечення якості освіти та досліджень у Школі дизайну Колдінг

(DK) створено відповідні керівні органи, а саме: дослідницький відділ, відділ з художнього розвитку, навчальна рада, професійна колегія (Офіційний сайт Design School Kolding, 2023).

До складу дослідницького відділу входять керівник відділу дослідження, керівник навчальної ради, два предметні керівники, два старші наукові співробітники, бібліотекар, кандидат технічних наук, здобувачі, науковий секретар та викладач на постійній основі. На дослідницький відділ покладено завдання щодо розробки плану науково-дослідної роботи установи, сприяння підготовці заявок на дослідження, рекомендацій членів комітетів з оцінки та призначення на дослідницькі посади, узгодження дій працівників бібліотеки з добору навчальних матеріалів.

Відділ з художнього розвитку має наступні завдання визначення напрямку і стратегії Школи дизайну в художньо-розвивальній роботі. До складу відділу з художнього розвитку входять начальник відділу розвитку, начальник навчальної ради та керівник предметної ради. Відділ з художнього розвитку збирається 3 рази на навчальний рік, а також може збиратися за потребою.

Управління розвитком закладу здійснює навчальна рада, яка забезпечує перевірку якості підготовки, змісту навчальних програм, організацію навчання. Завдання навчальної ради полягають у забезпеченні організації, реалізації та розвитку освіти і навчання; створенні сприятливого навчального середовища, в якому здобувачі освіти перетворюються на активних суб'єктів навчання. До складу навчальної ради включена рівна кількість представників професорсько-викладацького складу та студентів, які обираються викладачами та студентами відповідно. Представники професорсько-викладацького складу повинні мати досвід роботи у дослідницькому відділі та відділі художнього розвитку відповідно. Навчальна рада проводить три засідання у семестр, а також може збиратися за потребою.

Професійна колегія очолюється начальником відділу освіти та може мати наступний склад: ректор, керівник дослідницького відділу та керівник

відділу художнього розвитку. Професійна колегія складається з вченої ради та предметної ради. Професійній колегії доручено структурувати зміст підготовки та забезпечувати предметні та міжпредметні зв'язки. Професійна колегія збирається раз на два тижні.

Завданнями наукової ради є попередня підготовка справ для навчальної ради, дослідницького відділу та відділу з художнього розвитку, оцінювання курсів навчання та напрямів підготовки в межах спеціалізації на постійній основі, прогностичні дослідження щодо нових напрямів у галузі дизайну для випереджального професійного розвитку майбутніх фахівців, забезпечення та організація педагогічної, практичної та навчальної діяльності, планування професійних зустрічей зі стейкхолдерами та зацікавленими сторонами у форматі конференції, з метою обговорення поточних кейсів з предметної спеціалізації, презентації конкурсів, проведення спільних стратегічних презентацій та обміну професійним досвідом. Вчена рада збирається 3 рази на семестр, а також може збиратися за необхідності.

Предметна рада складається зі студентів (один представник з кожного курсу) та представників професорсько-викладацького складу відповідно до предметної спеціальності. Професійна рада може бути доповнена запрошеним лектором. Керівник предметної ради ініціює зустрічі з предметної спеціалізації. Професійне зібрання складається з усіх студентів та викладачів з предметної спеціалізації, керівники семінарів, лектори, які займаються дослідженнями та розробками, та запрошені лектори. Предметні зустрічі проводяться щонайменше 3 рази на семестр.

В загальному систему управління якістю освіти у вищому мистецькому освітньому закладі Данії Школі дизайну Колдінг представлено на рисунку 9.

Рис. 9 Схема управління якістю освіти у вищому мистецькому освітньому закладі Данії

Джерело: офіційний сайт ДК; перекладено, узагальнено та систематизовано автором

Конструктивна співпраця Міністерства вищої освіти та науки (МВОН), соціальних партнерів та керівних органів вищого мистецького освітнього закладу Данії забезпечує високу конкурентоздатність дизайнерських закладів освіти Данії, високий рівень якості навчання, відповідність вимогам часу, динамізм та гнучкість у прийнятті необхідних освітніх рішень (Алексєєва, 2018), світове визнання академічної репутації у рейтингу 2022 р. за версією QS World University Rankings (Рейтинг QS World University Rankings, 2022).

В цій системі МВОН соціальні партнери та здобувачі вищої освіти виконують не тільки роль замовників чи контролю, вони співпрацюють із закладом вищої освіти, разом із закладом планують його розвиток та створюють стандарти якості освіти, і мають за мету допомогти закладу освіти в його розвитку. При цьому держава визначає загальні цілі та структуру професійної освіти на національному рівні, а заклади вищої освіти, здобувачі та соціальні партнери є досить самостійними при визначенні цілей та прийнятті рішень на своєму рівні. Отже, в основу системи професійної освіти Данії покладено децентралізований централізм, що базується на місцевій ініціативі та регулюється на муніципальному рівні (Радкевич, 2018, с. 147).

У Школі дизайну Колдінг навчається приблизно 340 студентів і кілька

аспірантів, у тому числі аспірантів з промислових підприємств. Щороку школа приймає близько 150 нових студентів, 80 з яких вступають на програму бакалавра та 70 - на програму магістра. Крім того, Школа пропонує магістерську програму з управління дизайном у співпраці з Університетом Південної Данії (Офіційний сайт Школи дизайну Колдінг, 2023).

Пропонуємо вивчення та аналіз освітньої програми Школи дизайну Колдінг проводити у відповідності із структурою освітньої програми з підготовки дизайнера одягу в Україні, яка складається з наступних блоків:

1. Повна назва кваліфікації на мові оригіналу та англійською мовою.
2. Офіційна назва програми.
3. Обсяг програми в кредитах ЄКТС та тривалість навчання.
4. Офіційна назва навчального закладу, який присуджує кваліфікацію.
4. Цикл/рівень.
6. Мета освітньої програми.
7. Предметна область (дисципліна).
8. Основні завдання програми та спеціалізації.
9. Орієнтація програми (теоретична, професійна, наукова, прикладна тощо).
10. Особливості та відмінності програми від інших програм цієї спеціалізації.
11. Відповідність вимогам ринку праці.
12. Забезпечення неперервності навчання.
13. Форми та методи навчання.
14. Методи та критерії оцінювання.
15. Перелік загальних компетентностей.
16. Перелік спеціальних компетентностей.
17. Програмні результати навчання (Рашкевич, 2018).

Схарактеризуємо детальніше освітню програму на ступінь бакалавра з дизайну Школи дизайну Колдінг за планом, представленим вище.

Повна назва кваліфікації подається на мові оригіналу та англійською мовою. Bachelor i Design med efterfølgende angivelse af fagbetegnelse (перекл. бакалавр в області дизайну з вказанням предметної області). Англomовна офіційна версія - Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile) (перекл. бакалавр мистецтв в області дизайну (бакалавра моди та текстилю)).

Офіційною назвою програми є Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding (перекл. Освітня програма на ступінь бакалавра дизайну в Школі дизайну Колдінг). Повний виклад освітньої програми можна переглянути в додатку Б.1.

Обсяг програми характеризується тим, що програма бакалавра з дизайну - це 3-річна програма повного робочого дня, яка стандартизована до 180 кредитів ECTS. Освіта має бути завершена не пізніше ніж через 4 роки після початку навчання, за винятком будь-якого періоду відпустки. Навчальний рік складається з двох семестрів: осінній семестр та весняний семестр. Семестр денної форми навчання стандартизований в 30 кредитів ECTS, що відповідає робочому навантаженню 825 годин за семестр або тижневому навантаженню 27,5 год.

Офіційна назва навчального закладу: Designskolen Koldings (DK).

Цикл/рівень: bachelor (BA).

Мета освітньої програми: навчання студентів дизайнерських навичок та компетенцій у художньому, дослідницькому та практико орієнтованому середовищах, що дозволить працювати дизайнером у професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному контекстах.

Предметна область (дисципліни) представлені в таблиці 11.

Основні завдання програми та спеціалізації полягають в ознайомленні студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних галузей, наданні професійних знань, теоретичних та методологічних основ та компетенцій для самостійного визначення та вирішення складних завдань у відповідній предметній галузі або предметних галузях. В результаті студент отримує необхідну основу для виконання

професійних функцій на робочому місці після закінчення закладу та отримання необхідної кваліфікації для вступу до магістратури при бажанні продовжувати навчання.

Таблиця 11

Перелік дисциплін бакалаврата та форми їх контролю (DK)

1 рік	Спеціальний курс (Орнамент і форма, Композиція, побудова та форма, Проектування одягу) 15 ECTS 1 семестр Усна відповідь –7-бальна шкала - Зовнішня цензура	Міждисциплінарний курс (Дизайн як сфера діяльності) 10 ECTS 1 семестр Усна відповідь –7-бальна шкала - Зовнішня цензура
	Міждисциплінарний курс (Візуалізація) 5 ECTS 1 - 2 семестр Усна відповідь – 7-бальна шкала - Зовнішня цензура	Міждисциплінарний курс (Візуалізація) 5 ECTS 1 - 2 семестр Усна відповідь – 7-бальна шкала - Зовнішня цензура
	Спеціальний курс (Колір і матеріали, Колір і візуалізація) 15 ECTS 2 семестр Усна відповідь – 7-бальна шкала - Зовнішня цензура	Міждисциплінарний курс (Дизайн як сфера діяльності) 10 ECTS 2 семестр Усна відповідь – 7-бальна шкала - Зовнішня цензура
Контроль	Підсумок за перший рік: Усна відповідь+ портфоліо + проєкт – 7-бальна шкала - Зовнішня цензура	
2 рік	Спеціальний курс (Концепція та цифрові інструменти, Матеріали та стійкість) 15 ECTS 3 семестр Усна відповідь/Продукт - 7-бальна шкала/здано, нездано – Внутрішня цензура	Міждисциплінарний курс (Процес і метод проектування) 15 ECTS 3 семестр Письмова відповідь - 7-бальна шкала - Внутрішня цензура
	Спеціальний курс (Маркетинг і виробництво, Дизайн для змін) 30 ECTS 4 семестр Усна відповідь/Продукт - 7-бальна шкала - Зовнішня цензура	
	або обмін* 30 ECTS	
Контроль	Семестрова контрольна робота після 3 та 4 семестру	
3 рік	Стажування** 30 ECTS 5 семестр Письмово – склав, не склав –	Бакалаврський проєкт 15 ECTS 6 семестр

	внутрішня Цензура	Усно/продукт/письмово - 7 бальна шкала - Зовнішня цензура
	Спеціальний курс (Верхній одяг, Бренд і колекція) 15 ECTS 6 семестр Усна відповідь/Продукт – 7 бальна шкала – Внутрішня цензура	
Контроль	Контрольна робота після 5 семестру Семестрова контрольна робота у 6 семестрі Дипломний проєкт	

* Студент може змінювати навчання за програмами обміну з іншими данськими або іноземними закладами вищої освіти на один семестр.

**Студент повинен пройти відповідне стажування повний робочий день тривалістю мінімум 16 тижнів в компанії, яка відповідає його дизайнерським інтересам.

Джерело: офіційний сайт DK, переклад авторський

Також до особливостей програми відносимо те, що вона розроблена для студентів, яким подобається працювати з дизайном «еко-моди», експериментувати з новими формами, матеріалами та технологіями виробництва, а також розробляти концепції та бізнес-ідеї. Важливо, що програма гармонійно поєднує теоретичний, професійний, прикладний та науковий аспекти навчання.

Викладання за програмою бакалаврата відбувається данською мовою. Однак навчальна діяльність може відбуватися і англійською мовою. У 4-му семестрі програми викладання та тести зазвичай проводяться англійською мовою, якщо на курсі є іноземні студенти.

Спрямованість програми на потреби ринку праці забезпечується шляхом організації практики студентів у швейній промисловості в галузі модного дизайну, розробки функціонального та екологічного одягу, співпраці з новими бізнес-системами, трендами та стилями; індивідуальної діяльності здобувачів.

Водночас в освітній програмі зазначається, що після трьох років навчання студент отримує професійну кваліфікацію та академічний ступінь

бакалавра мистецтв в галузі дизайну, що дає йому право подати заявку на дворічний курс магістерської програми школи дизайну Колдінгу або Університету Південної Данії в галузі управління дизайном.

Навчальна діяльність за програмою організована таким чином, щоб запроваджувати та використовувати інноваційні підходи в освіті, з метою набуття студентами спеціальних знань та навичок даного кваліфікаційного рівня окремо в межах різних навчальних дисциплін, які далі поступово інтегруються в самостійних дизайн-проектах зростаючого рівня складності, виразності та точності виконання. Основними формами навчання є зустрічі з викладачами у великих та малих командах (лекції та лабораторні заняття), групова робота, проєктна робота, навчання на семінарах, індивідуальні заняття тощо.

Методами оцінювання є іспити у наступних формах: усна відповідь, письмова відповідь, проєкт, портфоліо, продукт, семестрова контрольна робота.

Акцентуємо увагу на компетенціях, які визначені як загальні та спеціальні. До загальних компетенцій належать здатність вирішувати складні завдання та орієнтовані на розвиток ситуації у навчанні та роботі, здатність здійснювати професійну діяльність на основі міждисциплінарного підходу, здатність визначати власні потреби в навчанні та структурувати власне навчання у різних навчальних середовищах.

Спеціальні компетентності визначені як здатність створювати форму через драпірування та розробку візерунків, створювати композицію через колір та матеріал, здатність створювати прототипи як вручну, так і в цифровому вигляді, здатність створювати власні колекції на принципах традиційних та трендових основ, здатність створювати концепцію із застосуванням методів проєктування та аналізу; здатність до спілкування як із самим собою, так і з виробничою командою через візуалізацію як на папері, так і в цифровому вигляді, працюючи з програмами Adobe Photoshop та Illustrator.

Програмні результати навчання мають чіткі професійні орієнтири, зокрема:

- мати знання про художню практику та наукові методи, а також знання, засновані на дослідженнях з теорії, у відповідних частинах предметної області;

- розуміти та розмірковувати про художню практику та наукові методи, а також про відповідні наукові теорії;

- застосовувати художні та актуальні наукові методи, інструменти та форми вираження, а також загальні навички, пов'язані з роботою в галузі дизайну;

- уміти оцінювати художні завдання, вирішувати практичні та теоретичні питання, обґрунтовувати вибір актуальних рішень в сучасних виробничих умовах;

- володіти художнім самовираженням, уміти вирішувати професійні проблеми, об'єктивно сприймати рішення колег та нефакхівців.

На офіційному сайті Школи дизайну Колдінг (Design School Kolding) зазначено, що випускники повинні:

- застосовувати дизайн для розробки продуктів, систем та організації середовища, які сприяють стійкій екології;

- сприяти глибокому засвоєнню знань про естетику, її функцій та можливостей застосування разом з іншими дисциплінами та для інших професій;

- запроваджувати комунікацію на всіх рівнях для набуття знань на основі інформальної освіти;

- працювати в міждисциплінарних проектах для вирішення важливих суспільних проблем сьогодення, таких як зміна клімату та соціальна нерівність;

- залучати інструменти проектування в дослідницькій співпраці на національному та міжнародному рівнях.

Важливо, що студенти Школи дизайну Колдинг у спеціалізованих майстернях працюють над дизайнерськими проектами з виготовленням матеріалів, прототипів, що сприяє забезпеченню постійного розвитку таланту здобувачів відповідно до їхньої спеціальності. Наприклад, майстерня «Гра», забезпечує можливість для проведення мозкового штурму, ігрової взаємодії та міждисциплінарної спільної творчості, а також експериментувати, взаємодіяти, споглядати за виробничим процесом та розмірковувати над професійними завданнями. Зауважимо, що матеріали, з якими працюють студенти, є безкоштовні і спонсоруються компанією LEGO Foundation.

В майстерні «Індустріальний дизайн» створюються вироби від ескізу до прототипу, проводяться дослідження процесу створення фізичних моделей, а також здійснюється віртуальне 3D-моделювання за допомогою програмного забезпечення САПР з метою швидкого створення прототипів за допомогою 3D-принтерів та верстатів CNC-прес. Для студентів доступні ручні інструменти та промислові верстати для обробки деревини, металу, пластику, пінопласту, приміщення для фарбування та укомплектований склад матеріалів.

Майстерня «Хакерська лабораторія» створена для проведення різноманітних експериментів і семінарів з метою розробки та перевірки інструментів, методів, обладнання та програмного забезпечення в рамках самостійної роботи у співпраці із іншими майстернями. Мета майстерні полягає у практичному навчанні та дослідженні цифрових технологій, творчо поєднуючи з дизайн-технологіями.

Необхідно звернути увагу на бездоганне матеріально-технічне забезпечення майстерень, що надає всі необхідні умови для практичної підготовки майбутніх дизайнерів одягу. Майстерня «Пошиття» устаткована промисловими універсальними та крайобметувальними машинами (Juki, flypress), персональним комп'ютером із програмним забезпеченням Gerber AccuMark cad/cam та ріжучим плоттером Graphtec CE 6000, прасувальними столами та термопресом.

Майстерня «В'язання» складається з великого асортименту пряжі від виробників зі всього світу, що дозволяє всебічно вивчити та протестувати різні види матеріалів. Крім того, доступні класичні ручні в'язальні машини Brother/Silver Reed різних розмірів, цифрова в'язальна машина Jacquard, CMS 303 і Kettler для завершальних петель.

Майстерня «Ткацький верстат» складається з великого асортименту пряжі від виробників з усього світу та обладнання, яке дозволяє виготовляти пряжу власноруч, та великої кількості ткацьких верстатів від класичного аналогового ткацького верстата до керованого комп'ютером автоматизованого робочого місця (АРМ), а також ткацького верстата TC-1 Jacquard. Також доступний лазерний різак.

Майстерня «Взуття, сумки та шкіра» оснащена різноманітними промисловими шкіряними верстатами, сківерами та розкрійною машиною. Майстерня також має широкий асортимент промислових верстатів для виробництва взуття та сумок та колекцію різноманітного ручного інструменту. Матеріали, шкіра та текстиль спонсоруються всесвітньо відомою компанією Ессо.

У майстерні «Swarovski» (пер. Сваровскі) наявний широкий асортимент кришталевих виробів. Тут можна працювати з багатьма додатками та поверхневими техніками, які можна поєднувати з 3D-друком, ювелірними виробами, текстилем і шкірою. Спонсором кристалів є компанія Swarovski.

У майстерні «Хутро» можна працювати з різними видами хутра, використовуючи його у своїх колекціях, проектах та аксесуарах. В наявності є спеціальні інструменти для виконання кушнірських та лимарних робіт, такі як столи, верстати та інструменти, в тому числі натяжні дошки, швейні машини для хутра та різні ручні інструменти.

Майстерня «Текстильний принт» містить широкий спектр обладнання та запас матеріалів, текстиль та барвники з різними властивостями як для трафаретного, так і для цифрового друку. Майстерня обладнана великою кількістю друкарських столів, лабораторією змішування барвників і кольорів,

темною кімнатою для трафаретного друку, цифровим принтером для тканини, термотрансферним пресом, лазерним різачком.

Такі майстерні, як «Фотостудія», «Медіа-майстерня» та «Цифровий друк» використовуються студентами для створення фотографій студентських проєктів та презентацій розроблених ними колекцій одягу, створення контенту для веб-сайту, соціальних мереж, відео, виставок, публікацій, показів та інших подій. В майстерні «Лазерне різання» наявне обладнання для того, щоб різати текстиль, акрил (ПММА), картон, папір, поліетилен, МДФ, дерево та шкіру та здійснювати 3D-друк.

Крім майстерень, в Школі дизайну Колдінг функціонують спеціалізовані лабораторії для дослідницько-пошукової роботи студентів з трьох основних напрямів: стійкість, соціальний дизайн і гра. Лабораторії є прикладом того, як дизайн сприяє створенню та практичній реалізації суспільно значущих продуктів та послуг.

Зазначимо, що дослідження проводяться в тісній співпраці з приватними та державними компаніями, а також з дизайнерами та дослідниками з інших закладів освіти. Це дозволяє усвідомити важливу роль, яку відіграє дизайн для інновацій та розвитку усіх сфер суспільства. Дослідження різних аспектів дизайну визначають його концепції та сприяють розробці діяльнісних методів і форм соціальної комунікації.

Лабораторія сталого розвитку та дизайну пропагує використання екологічних підходів у дизайн-освіті сьогодення, коли відбувається переосмислення системи вироблення продуктів і послуг, переосмислення звичних способів споживання та використання продуктів і послуг, а також про перебудову ланцюжків створення вартості та колообігу економіки.

Закцентуємо увагу на науковій роботі Школи дизайну Колдінг. Так, протягом 20-ти років проводилися дослідження щодо впливу дизайнерського мислення на інноваційний потенціал та сталий розвиток співпраці між дизайнером і компанією (організація безвідходного виробництва, 100-відсоткова циркулярність у створенні ланцюга вартості виробу, використання

Smart-матеріалів (розумних матеріалів), поєднання біологічних нарбок та дизайну при фарбуванні текстильних матеріалів бактеріальними та грибковими кольорами тощо) (Офіційний сайт DK, 2023).

Отже, Школа дизайну Колдинг продукує сучасні знання, співпрацюючи з дослідницькими установами, органами місцевого самоврядування, організаціями та компаніями, підтримуючи інновації в галузі сталого розвитку за допомогою стратегічних підходів до проектування.

Лабораторія сталого розвитку та дизайну устаткована новітнім обладнанням. Оскільки індустрія моди стикається з майже повним переходом на цифровий дизайн (Офіційний сайт Школи дизайну Колдинг, 2023), у Школі дизайну Колдинг надається широкий доступ до цифрових інструментів і методів, які відповідають потребам часу та відкривають нові сфери бізнесу. Так, CLO 3D – це одне із найкращих програмних забезпечень, технологія віртуального моделювання одягу, що дозволяє створювати візуалізації віртуального та реального дизайну одягу (Офіційний сайт Школи дизайну Колдинг, 2023).

Програмне забезпечення CLO 3D надає студентам можливість опанування нових, креативних та зрозумілих інструментів для проектування на основі використання комп'ютерних технологій, спрямованих на оптимізацію виробництва, а також на зменшення витрат матеріалів. Це досягається шляхом візуалізації моделі одягу як в реальності за допомогою програмного забезпечення та примірка на віртуальному манекені.

Програмне забезпечення CLO 3D активно застосовується в освітній програмі «Мода та текстиль», і з яким студенти знайомляться в третьому семестрі програми бакалавра та першого року програми магістра відповідно. Проаналізовані матеріали дозволяють зробити висновок про те, що особлива увага в данських закладах мистецької освіти приділяється постійному розвитку цифрових навчальних матеріалів.

Лабораторія соціального дизайну проводить дослідження дизайну та художню розробку, таким чином запроваджуючи соціальні та культурні

зміни, зокрема соціального дизайну, соціальних інновацій і дизайну соціального забезпечення. Ця діяльність відбувається в тісній співпраці з відповідними учасниками соціального середовища на вимогу складних соціальних та суспільних викликів.

Завдяки таким процесам спільного проектування та дизайну створюються можливості для забезпечення індивідуальних освітніх потреб студентів, розуміння і сприйняття різноманітності сучасного світу, дослідження проблем та суперечностей галузі, встановлення конструктивних зв'язків і взаємодії між членами команди, проведення досліджень особливостей дизайну.

Лабораторія гри та дизайну Школи дизайну Колдінг співпрацює з провідними партнерами щодо проектування гри як освітньої технології. Мета лабораторії - визначити можливості, виклики та проблеми під час розробки «ефективної гри» для навчання. Гейміфікація навчання дизайну використовується як невід'ємна частина освітнього процесу, як актуальний спосіб відкриття творчості особистості та здатності до креативного уявлення.

Отже, аналіз освітньої програми бакалаврату з дизайну в Школі дизайну Колдінг уможливорює зробити висновок про те, що основними завданнями програми є ознайомлення студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних галузей, надання професійних знань, теоретичних та методологічних основ та компетенцій для самостійного визначення та вирішення складних завдань у відповідній предметній галузі. Визначальною рисою є функціонування майстерень та спеціалізованих лабораторій для роботи над дизайнерськими проектами та проведення дослідницько-пошукової роботи студентів. Гармонійне поєднання теоретичного, професійного, прикладного та наукового аспектів навчання забезпечує функціонування освітніх закладів підготовки дизайнерів одягу на координатах «інновації художнього розвитку – дослідження – практика».

2.2 Порівняльний аналіз навчальних програм підготовки дизайнерів одягу у закладах вищої освіти Данії

Розглянемо освітню програму підготовки дизайнерів одягу за спеціальністю «Індустрія моди» в університетському коледжі VIA (VIA University College).

Зазначимо, що університетський коледж VIA є одним із шести університетських коледжів Данії, загально визнаним державним закладом вищої освіти, діяльність якого регулюється Міністерством вищої освіти та науки Данії. Освітні програми, курси підвищення кваліфікації та дослідження, що проводяться коледжем, зосереджені на питаннях підготовки фахівців у таких сферах, як охорона здоров'я, навчання, соціальна освіта, технології, бізнес і дизайн (Офіційний сайт VIA University College, 2023). Організаційна схема функціонування Університетського коледжу VIA представлена на рисунку 10.

Рис. 10 Організаційна схема функціонування Університетський коледжу VIA

Джерело: офіційний сайт VIA; перекладено автором

Університетський коледж VIA був створений у 2008 р. в результаті злиття ряду вищих навчальних закладів. Цікавим, на нашу думку, є назва цього коледжу, оскільки VIA не є аббревіатурою. Переклад цього латинського слова - «крізь, через». Тобто, основний акцент робиться на тому, що VIA – це

посередник, який навчає і спрямовує до професійного становлення здобувачів доти, поки вони не будуть готові зробити внесок у суспільство та мати достатньо знань, умінь та навичок, щоб змінювати навколишній світ.

Оскільки світ стає все більш глобалізованим, VIA все більше використовує міжнародний підхід до освіти та досліджень. Сьогодні майже половина освітніх програм викладається англійською мовою, пропонуються міжнародні подвійні дипломи, обмін студентами та персоналом, організовуються літні школи та дослідницькі проекти.

У 2013 р. деякі університетські коледжі Данії отримали офіційний статус дослідницької установи. VIA дотримується тих самих наукових стандартів, що й традиційні університети, але зосереджений більше на прикладних дослідженнях. Вже сьогодні більшість студентів набувають навичок проведення досліджень, розроблення інновацій та практичного їх впровадження під час навчання. Тісна співпраця з виробництвом дозволяє на основі отриманих знань вирішувати практичні проблеми державних і приватних компаній у Данії та за кордоном.

Університетський коледж VIA є сертифікованим учасником Хартії Erasmus+ (ідентифікаційний код Erasmus: DK RISSKOV06) і у рамках цієї програми співпрацює на основі двосторонніх угод з університетами та партнерами в Європі та в усьому світі зокрема, Хамберський коледж (Канада), Політехнічний університет Отаго (Нова Зеландія), Університет прикладних наук Хяме (НАМК, Фінляндія), Університет Сеула (Республіка Корея), «Мережа асоційованих шкіл ЮНЕСКО» (UNESCO SDG Schools), Австралійський католицький університет (ACU, Австралія), Університет прикладних наук Фонтіса (Fontys, Нідерланди) тощо). VIA також продовжує розвивати мережеві та дослідницькі проекти, які співфінансуються багатосторонніми програмами ЄС, а також широко залучати адміністративний та технічний персонал до заходів мобільності через Програму Erasmus+ (додаток Б.2).

Місія VIA – розвивати програми професійної освіти, професійно-

орієнтовані знання та освітнє середовище високої якості; діяти в інтересах суспільства з метою формування сталого майбутнього. На основі глибокого академічного базису VIA розширює межі продукування, поширення та застосування знань. Основна мета діяльності коледжу – задовільнити потреби суспільства на регіональному та глобальному рівнях щодо освітніх можливостей, розвитку та поширення знань (Офіційний сайт VIA, 2023).

Нами було виявлено, що програма підготовки дизайнерів одягу в університетському коледжі VIA дворівнева і організована таким чином, що на першому академічному професійному рівні (AP) студенти навчаються базовим навичкам професії дизайнера, на другому бакалаврському рівні (BA) головний акцент робиться на плануванні та виконанні проєктів (Зябловська, 2022). Навчання на рівні AP зосереджене на вивченні особливостей дизайну жіночого одягу, застосуванні прикладних теорій і методів у сфері моди та стилю життя. Програма цього рівня дає уявлення про весь процес проєктування, від перших ескізів до виробництва, про цільові групи, тенденції та орієнтири в індустрії моди. Навчання на рівні BA зосереджене на розробці інноваційних дизайнерських рішень, що створюють індивідуальний стиль.

Розглянемо освітню програму як академічного професійного рівня (AP), так і освітню програму підготовки бакалавра дизайну та бізнесу.

Освітня програма за спеціальністю «Індустрія моди» спрямована на підготовку фахівців академічного професійного ступеня в галузі дизайну, технологій та бізнесу. Вона складається з 5 навчальних спеціалізацій: дизайн, виробництво, бізнес, маркетинг та роздрібна торгівля. Наше дослідження зосереджене на спеціалізації Дизайн (освітня програма представлена в додатку Б.3).

Програма бакалавра з дизайну - це 2-річна програма повного дня, яка стандартизована до 120 кредитів ECTS. Навчальний рік складається з двох семестрів: осінній та весняний. Один семестр денної форми навчання розрахований на 30 кредитів ECTS, що відповідає робочому навантаженню

825 годин за семестр або тижневому навантаженню 27,5 год. Програма курсу відповідає п'ятому рівню Данської рамки кваліфікацій для безперервної освіти (AP).

Метою освітньої програми є підготовка студентів до самостійного виконання професійних функцій із планування, організації та виконання завдань з проєктування, виробництва, маркетингу та роздрібною торгівлі у галузях текстилю, моди, дизайну та бізнесу.

Зміст підготовки за цією програмою передбачає навчання наступних предметів: Дизайн (Design) – 5 кр., Комерційна діяльність (Business) – 5 кр., Технологія (Technology) – 5 кр., Відкриття у дизайні (Discovering Design) – 5 кр., Відкриття у бізнесі (Discovering Business) – 5 кр., Відкриття в майбутньому (Discovering The Future) – 5 кр., Мода і мистецтво (Fashion & Art) – 10 кр., Графічна комунікація (Graphic communication) – 5 кр., Конструювання (Skirt) – 5 кр., Колекція 1 (Collection 1) – 10 кр., Штани (Trousers) – 5 кр., Сукня (Dress) – 5 кр., Жакет (Jacket) – 5 кр., Колекція 2 (Collection 2) – 5 кр. У таблиці 12 подано інформацію щодо розподілу змісту навчання на міждисциплінарні курси, спеціальні (фахові), вибіркові дисципліни.

Програма академічного професійного рівня (AP) в галузі дизайну, технологій та бізнесу складається з п'яти програмних елементів:

1) загальні курси в 1-му семестрі для всіх студентів, які навчаються за програмою, бюджетом у 30 кредитів ECTS;

2) спеціальні курси, що є в переліку навчальних спеціальностей, зазначених у Міністерському наказі про програми академічного професійного та професійного бакалавра, еквівалентні 50 кредитам ECTS. Цікаво, що спеціальні курси головну увагу приділяють національним (30 кредитів ECTS) та регіональним особливостям у галузі дизайну, на які відводиться 20 кредитів ECTS;

3) дисципліни вільного вибору спрямовані на вивчення регіональних

особливостей дизайну одягу, які є частиною спеціалізації, зазначеної в Міністерському наказі (складають 10 кредитів ECTS від загальної кількості);

4) на наступний компонент, практичну підготовку, відводиться 15 кредитів ECTS;

5) підсумковий іспит є останнім компонентом і містить 15 кредитів ECTS.

Загальна кількість кредитів, що відводиться на ці п'ять програмних компонентів, дорівнює 120 кредитам ECTS.

Зазначимо, що основна увага програми спрямована на формуванні базового розуміння професії дизайнера, прикладних теорій і методів у галузі моди та стилю життя. Вона дає уявлення про весь процес проектування, від перших ескізів до виробництва, про цільові групи, тенденції та орієнтири в індустрії моди. Вважаємо, що характерною особливістю програми є поєднання підготовки фахівців з дизайну одягу з ґрунтовною підготовкою до підприємницької діяльності. Крім того, в програмі визначені основні виробничі функції майбутніх випускників цієї програми: робота дизайнером у компаніях індустрії моди або організація власного бізнесу (про це зазначається на офіційному сайті закладу вищої освіти).

Важливим є врахування національно-культурних традицій, національних ідей у процесі підготовки майбутніх фахівців. Так, в основу підходу до викладання та навчання покладено принцип скандинавської освітньої культури «навчання через створення». Саме тому всі дисципліни, що викладаються, розглядаються не як наука або її складова, а як процес дизайнерської діяльності. Це дає змогу студентам перейти від теорії до практики з меншими складнощами.

Відповідно до програми необхідними загальними компетентностями майбутніх фахівців є здатність до аналізу ситуацій, пов'язаних з розвитком дизайну та розробки різноманітних концепцій, орієнтованих на дизайн, включаючи оцінку комерційного потенціалу концепції; здатність використовувати професійний підхід у професійній діяльності та

міждисциплінарній співпраці; здатність структуровано набувати нові професійні знання, навички та компетенції.

Таблиця 12

**Зміст навчання на програмах академічного професійного рівня
VIA та форми їх контролю**

Академічний професійний ступінь в галузі дизайну, технологій та бізнесу «Індустрія моди»			
1-й рік навчання		2-й рік навчання	
1-й семестр	2-й семестр	3-й семестр	4-й семестр
30 кредитів Загальні курси: 5 кредитів Дизайн 5 кредитів Комерційна діяльність 5 кредитів Технологія 5 кредитів Відкриття у дизайні 5 кредитів Відкриття у бізнесі 5 кредитів Відкриття в майбутньому	30 кредитів Спеціальні курси: 10 кредитів Мода і мистецтво 5 кредитів Візуальна комунікація 5 кредитів Конструювання 10 кредитів Колекція 1	15 кредитів Виробнича практика Екзамен з виробничої практики	5 кредитів Спеціальні курси: 5 кредитів Колекція 2 Екзамен із спеціального курсу
		15 кредитів Спеціальні курси: 5 кредитів Штани 5 кредитів Сукня 5 кредитів Жакет	10 кредитів Вибіркові дисципліни Екзамен з вибіркової дисципліни
Семестровий екзамен	Семестровий екзамен		15 кредитів Захист фінального проєкту

Джерело: офіційний сайт VIA, переклад авторський

Спеціальними компетентностями є здатність аналізувати професійні ситуації, орієнтовані на розвиток дизайну, застосовувати проєктний підхід до вирішення виробничих проблем; здатність професійно брати участь у індивідуальній та командній роботі.

Щодо програмних результатів навчання, то вони визначені як:

– знати основи професії та володіти практикою в галузі дизайну;

- вміти застосовувати на практиці основні прикладні теорії та методи проектування;
- вміти використовувати методи проектування, інструменти та отримані навички у своїй професії;
- вміти оцінювати практичні завдання, пропонувати та обирати можливі їх рішення;
- вміти доносити власну думку зацікавленим сторонам про пов'язані з роботою проблеми та пропонувати шляхи їх вирішення.

Зосередимо увагу на особливостях освітньої програми за **ступенем бакалавра** в галузі дизайну, технологій та бізнесу університетського коледжу VIA.

Обсяг програми. Програма підготовки бакалавра з дизайну розрахована на 1,5 років навчання повного дня, загальною кількістю 90 кредитів ECTS. Навчальний рік складається з двох семестрів: осіннього та весняного. Семестр денної форми навчання передбачає 30 кредитів ECTS, що відповідає робочому навантаженню 825 годин за семестр або тижневому навантаженню 27,5 годин. Освітню програму підготовки бакалавра з дизайну одягу у VIA представлено в додатку Б.4.

Програма курсу відповідає шостому рівню Данської системи кваліфікацій для навчання впродовж життя.

Основна *мета освітньої програми* полягає у навчанні студентів самостійно розробляти інноваційні концепції для індустрії моди в умовах її сталого розвитку на основі міждисциплінарності.

Зміст навчання (*предметна галузь*) забезпечують наступні дисципліни: Пластична анатомія (Body in Motion) – 5кр., Жіночий одяг 1 (Womenswear 1) – 5кр., Жіночий одяг 2 (Womenswear 2) – 5кр., Дизайн і безнес-проект (Design & Business Project) – 15кр., Дослідження в галузі - свідомі інновації (Explore the Industry – Conscious innovation) – 15 кр.; Виробнича практика – 15 кр.; Вибіркова дисципліна – 5кр.; Огляд дизайну (Design Explorer)– 5 кр.; Фірмовий стиль (Design Identity) – 5 кр.; Бакалаврський проект – 15 кр.

(табл. 13).

Можемо зробити висновок: основна увага програми зосереджена на генерації інноваційних ідей та проєктуванні, розвитку особистого іміджу та способу самовираження.

Особливістю програми ступеня бакалавра з дизайну та бізнесу є її міждисциплінарність, оскільки вона спрямована на підготовку фахівців, дизайнерів одягу з можливістю поєднання їхньої діяльності в галузі індустрії моди з плануванням бізнес-проєктів, робочих процесів компаній та концепцій сталого бізнесу.

Таблиця 13
Перелік дисциплін професійного бакалавра VIA та форми їх контролю

Програма професійного бакалавра з дизайну та бізнесу «Індустрія моди»		
1-й семестр	2-й семестр	3-й семестр
15 кредитів Спеціальні курси: 5 кредитів Пластична анатомія 5 кредитів Жіночий одяг 1 5 кредитів Жіночий одяг 2	15 кредитів Загальний курс: 15 кредитів Дослідження в галузі - свідомі інновації Загальний модульний екзамен ВА, частина 2	5 кредитів Вибіркова дисципліна Екзамен з вибіркової дисципліни
		10 кредитів Спеціальні курси: 5 кредитів Огляд дизайну 5 кредитів Фірмовий стиль Екзамен із спеціального курсу
15 кредитів Загальний курс: 15 кредитів Дизайн и бізнес-проєкт Загальний модульний екзамен ВА, частина 1	15 кредитів Виробнича практика Екзамен з виробничої практики	15 кредитів Бакалаврський проєкт Бакалаврський проєкт

Джерело: офіційний сайт VIA, переклад авторський

В умовах активізації процесу академічної мобільності студент під час навчання має можливість здійснювати стажування за подібною програмою в Англії, Нідерландах, Канаді, США та закладах вищої освіти інших країн, з якими складені двосторонні домовленості. Університетський коледж VIA є членом престижної мережі міжнародних шкіл дизайну, мистецтва та медіа «Cumulus», і тому має розгалужену мережу закладів-партнерів, що дозволяє його студентам брати активну участь у програмах академічної мобільності.

Маючи ступінь бакалавра дизайну одягу, випускник є кваліфікованим фахівцем для роботи дизайнером у компаніях індустрії моди або готовий розпочати власний бізнес. Також особливістю *викладання та навчання* в університетському коледжі VIA є застосування проєктно-орієнтованих педагогічних технологій.

Акцентуємо увагу на *загальних компетентностях*, на розвиток яких спрямоване навчання. Серед них:

- здатність вирішувати складні та орієнтовані на розвиток дизайну ситуації в професійному контексті;
- здатність самостійно розробляти інноваційні та стійкі концепції, продукти для індустрії моди та стилю життя з врахуванням сучасних концепцій та практико-орієнтованих підходів;
- здатність поєднувати дизайн з розумінням бізнес-процесів та професійно і самостійно налагоджувати як галузеву, так і міжгалузеву співпрацю;
- здатність визначати власні навчальні потреби та самостійно розвивати знання і навички, пов'язані із професією.

Спеціальні компетентності формують у студента здатність аналізувати складні ситуації та приймати дизайн-рішення; здатність брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці у сфері дизайнерських розробок.

Відповідним чином в освітній програмі чітко визначені *програмні результати навчання*. До них віднесені:

- вміти застосовувати теорію та практику в рамках професії;
- вміти робити аналіз практичних підходів в індустрії моди і стилі життя та застосовувати методи, отримані теоретичні знання на практиці;
- оцінювати теоретичні та практичні професійні питання та наводити аргументи на користь прийнятих проєктних рішень;
- вміти доносити партнерам і споживачам інформацію про проблеми та рішення, пов'язані з професією (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA University College, 2020).

В університетському коледжі VIA здійснюється синергія навчальної та наукової діяльності на основі проведення прикладних досліджень у співпраці з державними та приватними установами як в Данії, так і за кордоном. Основні напрямки досліджень полягають у таких сферах: «Технології здоров'я та добробуту», «Педагогіка і освіта», «Менеджмент, організація та соціальні науки», «Штучне середовище, енергія, вода та клімат», «Креативні індустрії та професії», «Якість освіти, професійна політика та практика», «Інновації та підприємництво».

Як структурний підрозділ університетського коледжу VIA активно діє Центр досліджень і розвитку креативних індустрій і професій, основним видом діяльності якого є дослідження дизайнерської діяльності, матеріалів, методів та процесів виробництва і організації дизайнерських шоу.

Центр досліджень і розвитку креативних індустрій і професій пропонує чотири дослідницькі програми, які акцентують увагу на прикладних дослідженнях та інноваціях: «Кіно та трансмедіа», «Анімація та візуалізація», «Дизайн продукту та технологія матеріалів», «Креативний бізнес і сталий розвиток». Група науковців, що працюють над міждисциплінарними дослідженнями, є провідними фахівцями у своїх галузях, починаючи від фільмів і анімації до сталого розвитку бізнесу та дизайну одягу (дослідження щодо заміни виробів з бавовни виробами з коноплі, дизайн цифрових виставкових залів).

Дослідження в галузі дизайну продуктів та технології матеріалів

зосереджені на створенні нових матеріалів та технологій з метою створення екологічно чистих продуктів; розвитку знань, що підтримують стабільність та конкурентоспроможність текстильної промисловості та індустрії моди.

До найбільш перспективних напрямів досліджень відносимо розробки функціональних та довговічних матеріалів для використання в текстильній промисловості та індустрії моди; розробки технології дизайну та візерунків, що забезпечують функціональний дизайн; віртуальний 3D дизайн і розробку продукту для індустрії моди; нові технології сталого виробництва; Smart-матеріали і Smart-текстиль з новими інноваційними функціями тощо (Офіційний сайт VIA).

Науково-дослідна діяльність орієнтована на створенні та застосуванні інновацій, зокрема стійких матеріалів, продуктів, стратегічному використанні дизайну у забезпеченні конкурентоспроможності текстильної промисловості та індустрії моди. Вважаємо за необхідне звернути увагу на тому, що студенти та представники індустрії моди виконують спільні проекти, що позитивно позначається на процесі набуття дослідницьких компетентностей.

Так, студенти, що спільно працюють у проекті «Beyond E-textiles», як у міждисциплінарній співпраці між фахівцями хімічної інженерії та дизайну у сфері розумного текстилю, вивчають особливості розумного текстилю з врахування технологічних аспектів, високої частоти використання (довговічність), традицій та духовних надбань націй.

Проект «MCC FASHION: масове керування кругообігом індустрії моди» є одним із 14 проектів, включених до TraCe, данської Innomission of Circular Plastic and Textiles (безкарний кругообіг пластику та текстилю). Цей проект спрямований на вирішення проблеми надмірного виробництва та надмірного споживання текстилю в Данії до 2030 р. Головна мета цього проекту полягає в тому, щоб розробити структуру для вирішення масової кастомізації циклічності моди (адаптація одягу під потреби окремих груп споживачів з врахуванням перспективного напрямку моди).

Проект «Конопля для текстильного використання» спрямований на

оптимізацію алгоритму формування вартості, збільшення попиту та використання нових технологій підвищення конкурентоспроможності коноплі. Університетський коледж VIA проводить дослідження в цій галузі з 2017 р., від збирання, виробництва та переробки конопель до створення «Кластеру стилю життя та дизайну», оскільки конопля може стати стійкою альтернативою бавовні.

Якщо порівняти освітні програми закладів вищої освіти Данії з підготовки дизайнерів одягу, то можна зробити висновок про два напрями розвитку дизайну одягу: технічний (комерційний) та мистецький. Результат нашого порівняльного аналізу представлений у таблиця 14.

Таблиця 14

Порівняльний аналіз освітніх програм підготовки бакалаврів дизайну за спеціальністю «Індустрія моди» (дизайн одягу)

Університетський коледж VIA	Школа дизайну Колдінгу (DK)	Примітка
Назва кваліфікації		
Bachelor of Design and Business, Fashion Design (бакалавр з дизайну та бізнесу, індустрія моди)	Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile) бакалавр мистецтв в області дизайну (бакалавр моди та текстилю)	VIA пропонує програму технічного та комерційного професійного бакалаврату. DK пропонує програму вищого мистецького навчального закладу
Термін навчання		
1,5-річна програма, 90 кредитів ECTS Бакалаврату в VIA передуює 2-річна програма професійного академічного рівня.	3-річна програма, 180 кредитів ECTS В DK освіта може бути завершена і через 4 роки, на один рік можна перервати навчання на користь практичної роботи, а потім повернутись і завершити навчання.	Тривалість програми підготовки бакалавру з дизайну та бізнесу VIA складає 3,5 роки на відміну від бакалавра мистецтв в області дизайну DK , яка триває 3 роки.
Ціль програми		
Навчити студентів самостійно розробляти	Формування дизайнерських навичок	Програма VIA при підготовці дизайнерів

інноваційні та стійкі концепції для індустрії моди	та компетенцій у художньому, дослідницькому та практико орієнтованому середовищах, що дозволить працювати дизайнером в професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному контекстах	одягу має науково-дослідну та проєктну орієнтацію, оскільки професійна майстерність надається на академічному професійному рівні. Програма ДК крім професійної майстерності та наукового підходу має орієнтацію на співпрацю на професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному рівнях.
Особливості програми		
Підготовки фахівців в галузі індустрії моди із розумінням робочих процесів компаній та концепцій сталого бізнесу.	Програма розрахована на дизайн для стійкого розвитку і призначена для студентів інноваційного спрямування у навчанні – «екомода», експерименти з новими формами, матеріалами та технологіями виробництва, бізнес-ідеями.	Головною особливістю програми VIA є поєднання дизайну із розумінням бізнесу та міждисциплінарного підходу. Головною особливістю програми ДК є навчання дизайну для стійкого розвитку, робота з «екомодою», експериментування із формою. Спільною рисою є підготовка до розробки концепцій та бізнес-ідей.
Основний фокус програми		
Спрямування на генерації ідей та проєктування, розвиток особистісного іміджу та способу самовираження.	Ознайомити студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних галузей; надати професійні знання, теоретичну та методологічну підготовку, вирішення складних завдань у	Основний фокус програми VIA орієнтований на особистий розвиток студента, тоді як програма ДК орієнтована на надання студенту необхідного інструментарію для виконання професійних

	відповідній предметній галузі або предметних галузях.	завдань.
Компетенції		
<p>1. Здатність розв'язувати складні та орієнтовані на розвиток задачі в умовах навчання та професійної діяльності.</p> <p>2. Здатність самостійно брати участь у професійній та міждисциплінарній співпраці.</p> <p>3. Здатність визначати власні потреби у навчанні та структурувати власне навчання у різних освітніх середовищах.</p>	<p>1. Здатність розв'язувати складні та орієнтовані на розвиток задачі у навчальному та професійному контекстах.</p> <p>2. Здатність самостійно брати участь у професійному та міждисциплінарному співробітництві.</p> <p>3. Здатність визначати свої потреби у навчанні та структурувати власне навчання у різних освітніх середовищах</p>	<p>Компетенції збігаються у кількості та формулюванні, так як зміст професійної підготовки дизайнерів є незмінним, не дивлячись на те, яким є підхід до дизайну, мистецьким або технічним (комерційним).</p>
Результати навчання		
<p>1. Вміє використовувати методи та інструменти однієї або кількох предметних галузей та мати можливість використовувати відповідні навички у предметній області чи професії.</p> <p>2. Вміє оцінювати теоретичні та практичні завдання, а також обґрунтовувати та обирати відповідні моделі рішення.</p> <p>3. Вміє виявляти та повідомляти про повсякденні проблеми та пропонувати моделі їх рішень колегам, неспеціалістам,</p>	<p>1. Має художні практичні знання та володіє методами, а також теоретичні знання, засновані на дослідженнях у відповідних галузях предметної області</p> <p>2. Вміє розуміти та розмірковувати про художню практику та методи, а також відповідні наукові теорії</p> <p>3. Має вміє оцінювати художні завдання, практичні та теоретичні питання, а також обґрунтувати та обирати відповідні моделі рішень</p> <p>4. Має вміє передавати художні образи та</p>	<p>Не дивлячись на нібито різне формулювання результатів навчання у VIA та DK, зміст майже ідентичний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - волоти ґрунтовними знаннями в галузі модного дизайну, навичками та інструментарієм практичного застосування; - вміє формулювати задачі і знаходити обґрунтовані моделі рішень; - вміє доносити власну професійну думку до колег, споживачів (клієнтів) та нефахівців; - розуміти і розмірковувати над

<p>партнерам та користувачам.</p> <p>4. Повинні мати знання щодо теорії, методів та практики в рамках професії або однієї чи кількох предметних областей.</p>	<p>доносити професійні питання як до колег, так і до нефакхівців</p>	<p>теоріями, методами та практикою в галузі модного дизайну.</p>
---	--	--

Джерело: проаналізовано, узагальнено та систематизовано автором

Порівняльний аналіз засвідчив, що освітні програми Університетського коледжу VIA та Школи дизайну Колдингу (DK) мають відмінності у тривалості навчання (3,5 роки та 3 роки відповідно). Більшу тривалість часу навчання у VIA можна пояснити дворівневою програмою навчання (професійний академічний рівень та бакалаврат), а також міждисциплінарністю підготовки, у зв'язку з чим вивчення предметної області (дизайн одягу) здійснюється з врахуванням виробничих та техніко-економічних процесів.

Щодо цілей програм, то метою підготовки дизайнерів одягу у VIA є розвиток компетентностей щодо розробки інноваційних форм та методів у галузі індустрії моди. DK за ціль ставить надання студенту дизайнерських навичок та компетенцій у художньому, дослідницькому та практико орієнтованому середовищах та має орієнтацію на співпрацю на професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному рівнях.

Відрізняються також програми за основним фокусом навчання. Основний фокус програми VIA орієнтований на особистісний розвиток студента, тоді як програма DK орієнтована на надання студенту необхідного інструментарію для виконання професійних завдань.

Особливостями програми VIA є поєднання дизайну з врахуванням основ бізнесу на основі міждисциплінарного підходу. Головними особливостями програми DK є навчання дизайну для стійкого розвитку

галузі, робота з «екомодою», експерименти із формою, матеріалами та технологіями.

Але, враховуючи те, що обидві програми здійснюють підготовку фахівців у галузі дизайну одягу, спільною рисою є спрямування підготовки до розробки дизайн-концепцій та бізнес-ідей. Закономірно, що така підготовка забезпечує і розвиток відповідних компетенцій, які виокремлені в кожній освітній програмі. До таких компетенцій належать здатність розв'язувати складні та орієнтовані на розвиток галузі завдань в умовах навчання та професійної діяльності, здатність самостійно та професійно співпрацювати на основі міждисциплінарного підходу, здатність визначати індивідуальні потреби у навчанні та вміти моделювати індивідуальну освітню траєкторію.

Результати навчання полягають у оволодінні ґрунтовними знаннями в галузі модного дизайну, навичками та відповідним методичним інструментарієм, уміннями формулювати завдання і знаходити обґрунтовані моделі рішень, уміннями презентувати професійну думку колегам, споживачам (клієнтам) та пересічним громадянам, розумінням теорії, методів та практики в галузі модного дизайну.

Отже, не дивлячись на різні підходи щодо сутності явища дизайну (мистецький та технічний, комерційний), різні цілі, особливості та фокуси освітніх програм, результати навчання студенти двох різних закладів вищої освіти Данії з підготовки дизайнерів одягу полягають у набутті професійних компетенцій, що забезпечують здатність виконувати визначені функції в процесі власної дизайнерської практики (VIA) або в міжнародному професійному середовищі (DK).

2.3 Розвиток компетентностей дизайнерів одягу в умовах данської неформальної освіти

Історія розвитку неформальної освіти в Данії тісно пов'язана із розвитком освіти дорослих (Denmark. Nonformal Education. Adult & Continuing Education, 2023), яка містить три сектори:

Перший сектор охоплює ліберальну освіту для дорослих у народних середніх школах, на вечірніх курсах та в університетах. Різноманіття форм цього сектора сформувалось під впливом та як компроміс традицій сільських безкоштовних шкіл у XIX ст. та робочого класу в першій половині XX ст. У другій половині XX ст. щедра та ліберальна підтримка держави дозволила цьому сектору стати формою значно розповсюдженого культурно-освітнього дозвілля. Формати навчання варіювалися від вечірніх занять один раз в тиждень протягом зимового періоду до блочних курсів з проживанням протягом декількох днів або 14-тижневого курсу з проживанням в народних середніх школах. Приблизно три чверті учасників складали жінки всіх вікових груп. У 1980-х роках з'явилися денні народні середні школи, що запропонували денні курси в основному для безробітного дорослого населення, більшість яких складали некваліфіковані жінки. Курси зазвичай були розраховані на повний робочий день протягом не менше восьми тижнів, їх зміст включав загальні предмети, мистецтво, мову, особистісний розвиток та розуміння громадянства.

Другий сектор виник у 1950-х роках і забезпечував загальну освіту для дорослих в громадських коледжах (Voksenuddannelsescentre, або VUC - буквально «центри навчання дорослих»). Громадські коледжі VUC навчали людей із різноманітним досвідом і цілями навчання. Слухачі відвідували курс повний робочий день або вивчали тільки один предмет з декількома уроками в тиждень, які можливо було накопичувати для отримання повного курсу та екзаменаційного диплому. Громадські коледжі до сьогоднішнього дня пропонують курси загальної освіти для дорослих, однак спостерігається

чітка тенденція до включення їх в більш широку систему неперервної освіти, що охоплює і частково перетинається з професійною та загальною освітою.

Третій сектор складається з навчання відповідно до потреб ринку праці. В 1960 р. держава ввела програму перепідготовки робочих для галузей промисловості та будівництва, щоб забезпечити їхню конкурентоспроможність на ринку праці (arbejdsmarkedssuddannelserne, або АМУ) – буквально «освіта ринку праці»). Згодом такі програми перепідготовки були трансформовані у програми, які забезпечують як повну професійну освіту, так і додаткові програми підвищення кваліфікації. Освіта і навчання «ринку праці» охоплюють широкий спектр галузей промисловості та послуг. Хоча в більшості галузей за кількісними показниками значно переважають чоловіки, однак в деяких галузях все ж таки домінують жінки, що віддзеркалює гендерні тенденції на ринку праці в країні. Курси мають на меті навчання базових та спеціальних навичок, тоді як в комплексних програмах дадаються технічні навички, знання про базові технології, а також соціальні та загальні знання.

З 1990 р. спостерігалось поступове охоплення неперервною освітою все більшої кількості робітників як низької так і високої кваліфікації - менеджерів, керівників середньої ланки та спеціалістів. Статистична інформація про масштаби цієї діяльності незчислена, але можна припустити, що показник охоплення робочої сили програмами неперервної освіти дорівнює два або більше відсотків. Значна частина навчання надається у формі приватних курсів для певної групи або для працівників конкретної компанії. Останнім часом державні та комунальні службовці взяли участь у безперервній освіті та навчанні в рамках своєї роботи, починаючи від вечірніх занять і до інтенсивних короткострокових курсів. Їх вартість, як правило, вища, ніж у подібних державних курсів (Denmark. Nonformal Education. Adult & Continuing Education, 2023).

У 2000 р. уряд Данії розпочав масштабну реформу освіти дорослих і безперервної освіти з метою переорієнтації всієї системи освіти та її закладів

на більш тісну співпрацю з промисловістю та підприємствами, а також забезпечення сталого розвитку безперервної освіти. Також, зазначалось про необхідність створення системи безперервної освіти, узгодженої з академічними результатами базової освіти, яка дозволить людям накопичувати компетенції протягом усього життя за допомогою послідовно організованим програмам. Вступ до кожної програми потребуватиме практичного професійного досвіду та успішного завершення попередньої програми. Важливою метою виявилась і модернізація механізмів фінансування безперервної освіти таким чином, щоб користувачі (учасники, а також їхні роботодавці) оплачували більшу частину витрат, а навчання пропонувалось відповідно до потреб ринку.

Для досягнення поставлених цілей було створено нову «паралельну систему компетенцій», яка відповідала системі формальної освіти, і в яку були включені послідовні програми на чотирьох рівнях: загальна освіта дорослих, поглиблена освіта дорослих, диплом і вища освіта дорослих (ступінь магістра). Важливо, що визнавались різні способи досягнення цих рівнів шляхом зарахування компетенцій, отриманих в системі неформальної освіти.

Один рік денного формального навчання означає закінчення першого рівня освіти дорослих за умов наявності професійного досвіду. Основна умова продовження навчання на наступному рівні – це завершення попереднього разом з щонайменше двох років роботи за спеціальністю відповідно до отриманого рівня компетенції. Таким чином, така система уможлиблює поступове отримання освіти, навіть до найвищого рівня доктора філософії після закінчення магістратури. Однак необхідно зазначити, що надання можливості отримати ступінь доктора філософії все ще викликає суперечки. Крім того, також припускається, що якість навчання на нових ланках неформальної освіти, ймовірно, відрізнятиметься від якості формальної освіти.

На сьогодні в Данії немає національних програм, які б заохочували або підтримували освітні проєкти, пов'язані з розвитком громадянських та соціальних компетентностей. Однак існує національна законодавча база для навчання громадянським та соціальним компетентностям в системі неформальної освіти. Концептуальні засади цього процесу викладено в законодавчих і нормативно-правових актах Данії (Закон про неформальну загальну освіту дорослих (Folkeoplysningsloven, LBK nr 1115 af 31/08/2018), Закон про соціальні послуги §18 (Lov om social service, LBK nr 170 af 24/01/2022)), в яких зазначається необхідність розвитку соціальних та громадянських здібностей молоді («Вчимося брати участь» у формальній, неформальній та інформальній освіті. Данія, 2023). Згідно з Законом про неформальну загальну освіту для дорослих (Folkeoplysningsloven, LBK nr 1115 af 31/08/2018) надання освітніх послуг можуть здійснювати добровільні громадянські товариства та денні коледжі.

Муніципальна рада забезпечує фінансову підтримку навчальних гуртків неформальної загальної освіти (folkeoplysning), надає гранти на навчання, організовують лекції та дослідницьку роботу. А також пропонує винагороди для вчителів і менеджерів, що беруть участь у організації навчання дорослих. Міністр культури може також надавати гранти закладам неформальної загальної освіти.

Громадянська освіта для дорослих має за мету активне сприяння розумінню основ демократії та громадянства, підвищення загальних та професійних навичок учасників освітнього процесу, виховання здатності людини брати відповідальність за власне життя та брати активну участь у громадському житті. Громадянська освіта дорослих передбачає навчання в гуртках, лекціях та заходах, організованих для проведення дебатів. Головна вимога до громадянської освіти для дорослих – її відкритість і доступність для всіх.

Реалізується громадянська освіта громадськими інформаційними товариствами. Робота добровільних громадських інформаційних об'єднань

включає спортивну, ідеологічну та громадську роботу. Добровільне громадське інформаційне об'єднання має бути відкритим для всіх, хто вступає до об'єднання. Однак, один і той самий учасник може бути схвалений для участі лише в одній команді максимум на 1 рік.

Багато різних навчальних закладів задіяні у неформальній освіті дорослих (folkeoplysning). Найвідомішими з них є народні університети, які є школами-пансіонатами, і які надають загальну неформальну освіту для дорослих людей усіх вікових груп. Тривалість курсів варіюється від одного тижня майже до одного року, причому, курси не дають можливості подальшої освіти та призначені для розвитку загальних, соціальних і громадянських компетентностей.

Інші програми неформальної освіти дорослих пропонують Асоціації освіти дорослих та денні народні вищі школи, а також додаткові курси в університеті (Алексеева, 2018).

Денні коледжі (школи, дан. Daghøjskole) є незалежною самоврядною установою зі статутом, затвердженим громадою та правлінням. Мета денної школи полягає у навчанні розумінню демократії та активної громадянської позиції або сприяння зайнятості дорослого населення.

Народний університет (Folkeuniversitets), метою діяльності якого є навчання дорослого населення шляхом публічного інформаційного поширення знань про методи і результати досліджень, сприяння розуміння демократії та виховання активної громадянської позиції. Держава фінансує діяльність народного університету, а університети формальної освіти надають народним університетам приміщення з необхідним обладнанням.

Згідно з §18 Закону про соціальні послуги (Lov om social service, LBK nr 170 af 24/01/2022) муніципальна рада повинна співпрацювати з добровільними громадськими організаціями та товариствами та повинна щорічно виділяти певну суму на підтримку волонтерської соціальної роботи. Метою Закону про соціальні послуги, §18 (Lov om social service, LBK nr 170 af 24/01/2022) є: надання порад, послуг та необхідної підтримки для

запобігання соціальних проблем; задоволення потреб тієї категорії дорослого населення, що має проблеми, пов'язані із зниженою фізичною чи психічною працездатністю або особливі соціальні проблеми; сприяння розвитку особистості та покращувати якість її життя; пропагування відповідальності особи за себе, свою сім'ю, власний розвиток і використання власного потенціалу; створення можливостей для індивідуального розвитку людини з врахуванням оцінки власних особливостей окремої людини, її потреб.

У 2014 р. Міністерство культури представило бачення національної неформальної загальної освіти Данії (folkeoplysning), особливості якої полягали у розвитку та переосмисленні ролі неформальної загальної освіти в сучасному суспільстві відповідно до його викликів, неперервного заохочення нових поколінь до навчання та активної участі у спільній громадській роботі.

Неформальна загальна освіта охоплює всіх людей, які проживають у Данії. Відповідно до бачення, запропонованого Міністерством культури, захист національних меншин має знаходитися в центрі уваги неформальної загальної освіти Данії (folkeoplysning), оскільки загальною метою неформальної загальної освіти є боротьба за право кожного на самовизначення, гармонізоване із загальним напрямком розвитку суспільства.

В Данії функціонує низка громадських організацій, які пропонують безкоштовні навчальні ресурси. Серед найбільш впливових можна назвати Центр навчальних ресурсів (Center for undervisningsmidler – CFU), Данський національний репозиторій навчальних ресурсів (Materialeplatformen), Навчально-педагогічний центр (Pædagogisk læringscenter), школа DR (Датська радіомовна корпорація, дан. Danish Broadcasting Corporation), EMU – це інформаційний портал для освітнього простору в Данії («Learning to participate» through formal, non-formal and informal learning, 2023).

Розглянемо більш детально особливості діяльності цих громадських організацій.

Центр навчальних ресурсів (Centre for undervisningsmidler, CFU) підтримує вчителів початкової та неповної середньої, загальної та професійної старшої середньої освіти та освіти дорослих. CFU надає навчальні ресурси (книги, фільми, цифрові матеріали тощо) та інше матеріально-технічне забезпечення для навчальних занять/курсів – як для конкретних курсів, так і для міжпредметних тем. CFU також пропонує курси для вчителів і має педагогічних консультантів, які можуть надати необхідні консультації вчителям.

Навчально-педагогічні центри (Pædagogisk læringscenter) знаходяться у підпорядкуванні державних шкіл і підтримують вчителів у процесі їхнього навчання шляхом надання інформації про наявні і необхідні для них навчальні ресурси. Крім того, завданням центрів є методична допомога вчителям у плануванні, проведенні й оцінюванні навчальних занять.

Школа DR є найстарішою та найбільшою електронною медіа-компанією Данії. Корпорація була заснована в 1925 р. як громадська організація. Вона є незалежною державною установою, що фінансується державою і має ліцензією на надання теле, радіо та онлайн освітніх послуг.

EMU – це інформаційний хаб, який збирає найактуальніші навчальні матеріали, послуги та ресурси данською мовою, доступні в Інтернеті. EMU зосереджено на потребах учнів, студентів і вчителів у Данії. Через EMU вчителі, учні, батьки та інші, хто цікавиться школами та навчанням, мають доступ до великої кількості ресурсів та інформації, пов'язаної з освітою. Портал являє собою унікальну сукупність віртуальних записів, орієнтованих на певні групи користувачів, такі як вчителі та учні початкової та неповної середньої освіти, старшої середньої школи, професійно-технічної освіти та педагогічних коледжів. У кожному розділі ви знайдете матеріал на різні теми, навчальні алгоритми, ресурси, найкращі практики, новини та багато іншої корисної і цікавої інформації, яка заохочує молодь до навчання та підтримує бажання власного розвитку.

Крім того, ознайомитись із навчальними матеріалами про демократію та права людини для університетських коледжів можна і в Інституті прав людини (Institut for menneskerettigheder).

Освітні ініціативи з неформального навчання населення Данії спрямовані в першу чергу на соціальні та громадянські здібності молоді. Отже, щороку літня школа університетського коледжу VIA пропонує курси, спрямовані на розвиток стресостійкості та підприємництва, використовуючи метод проблемного навчання. Університетський коледж VIA вимагає від студентів літньої школи VIA вільного володіння англійською мовою як усно, так і письмово. Це означає, що для зарахування у літню школу студенти повинні мати рівень англійської мови не нижче B2 (шкала CEFR). Програми літніх шкіл пропонуються для всіх спеціальностей і спеціалізацій університетського коледжу VIA та студентів з інших країн світу.

Вважаємо за необхідне більш детально проаналізувати згадані програми. Практико-орієнтована програма *«Глибоке занурення в підприємництво»* надає уявлення про різноманітні підприємницькі процеси під час роботи здобувачів з власними дизайн- та бізнес-ідеями та співпрацюючи зі студентами з інших країн. Тривалість курсу складає 3 тижні (перший тиждень проходить в режимі онлайн) та розрахований на 5 кредитів ECTS. Курс може бути частиною звичних бакалаврських програм. Вимога до претендентів на участь у програмі – закінчення 1 року навчання на бакалаврських програмах, також їм має бути не менше 18 років. Курс платний, але є і безкоштовні. (Офіційний сайт VIA, 2023).

Мета курсу – теоретичне ознайомлення здобувачів про підприємницький процес та практичне застосування отриманих знань під час виконання вправ. Здобувачі мають усвідомити, що підприємництво – це ідеї, ресурси та дії, а отже, вимагає підприємницького мислення, разом із професіоналізмом, певними особистісними рисами, незалежно від типу підприємницької діяльності (організація нового бізнес-проєкту або модернізація працюючого).

Програма «Сімнадцять цілей сталого розвитку ООН та спільне створення» розкриває цілі сталого розвитку ООН, які впливають із міжнародних угод Організації Об'єднаних Націй щодо переробки відходів та вторинної сировини, що спрямовано на захист середовища до 2030 р. Курс зосереджений на глобальних темах, пов'язаних із цілями сталого розвитку всього людства, тому здобувачі взаємодіють у міжкультурному та міждисциплінарному контексті.

Тривалість курсу 4 тижні, розрахований на 10 кредитів ECTS. Проводиться на академічному рівні бакалавра. Для вступу на цю програму претенденти повинні закінчити 1,5 роки навчання на рівні бакалавра. Щоб подати заявку, студентам має бути не менше 18 років. Навчання на цій програмі – це унікальна можливість отримання нових знань, практичних навичок вирішення реальних проблем, пов'язаних з Цілями сталого розвитку, через проблемне навчання.

Літня школа «Сімнадцять цілей сталого розвитку (17 ЦСР) ООН та співпраця» - це робота із викликами реального життя, співпраця з творчими партнерами за межами університетського коледжу VIA. Творчими партнерами можуть бути неурядові організації, приватні компанії, економічні підприємства чи органи державної влади. Для виконання програми студенти обирають завдання з переліку завдань, пов'язаних із сімнадцятьма цілями сталого розвитку (17 ЦСР) ООН, і працюють в тісній співпраці з партнерами для пошуку шляхів вирішення проблем. Курс зосереджується в основному на цілях, пов'язаних з такими питаннями, як соціальна рівність і соціальна інтеграція, харчування, здоров'я та культура в поєднанні з екологічними проблемами.

Завданням літньої школи «Краудсорсинг та стратегічні інноваційні комунікації на цифрових платформах» є надання глибоких теоретичних знань з онлайн-краудсорсингу як відкритого інноваційного процесу та практичного досвіду роботи з реальними проблемами організацій, які можна вирішити за допомогою онлайн-генерації ідей на платформі цифрового краудсорсингу

VIA. Тривалість курсу 3 тижні (перший тиждень проводиться в онлайн форматі), курс розрахований на 5 кредитів ECTS, на академічному рівні бакалавра.

Літня школа «Краудсорсинг та стратегічні інноваційні комунікації на цифрових платформах» дає навички розуміння управління проблем та їх вирішення методом онлайн-краудсорсингу на цифрових платформах, де стратегічна інноваційна комунікація відіграє ключову роль в інноваційному процесі. Цей курс поєднує актуальні теорії з реальними проблемами онлайн-платформи краудсорсингу VIA. Студенти працюють онлайн, організують, керують та беруть участь у онлайн-сесіях, на яких відбувається генерація ідей у співпраці із зовнішніми компаніями та організаціями.

Інформацію про курси літньої школи Університетського коледжу VIA узагальнено і систематизовано в таблиці 15.

Таблиця 15

Програми літньої школи університетського коледжу VIA

Назва програми	Глибоке занурення в підприємництво
Тривалість	3 тижні, 5 кредитів ECT
Академічний рівень	Рівень бакалавра
Вимоги	1 рік навчання на рівні бакалавра, студентам має бути не менше 18 років
Результати навчання	Знання: глибоке розуміння процесу використання рефлексії в сфері інновацій, підприємництва, створення бізнес-ідентичності; розуміння особливостей ведення бізнесу, лідерства та проєктування. Навички: створювати, визначати бізнес-ідею з практичного та теоретичного аспектів; інтегрувати підприємницький підхід до роботи на індивідуальному, командному та організаційному рівнях; використовувати

	<p>багатоканальну генерацію ідей в проєктах тощо.</p> <p>Компетенції: генерування та кваліфікація бізнес-ідей, планування послідовної реалізації бізнес-ідей; володіння фундаментальними знаннями про відмінності ведення бізнесу; здатність справлятися вирішувати проблеми створення або модернізації бізнесу; застосовувати особисту комунікацію із іншими студентами та діловими партнерами.</p>
Методи навчання	<ul style="list-style-type: none"> - робота в групах (розробити, кваліфікувати та конкретизувати бізнес-ідею як стартап або в існуючих компаніях); - індивідуальна робота (розвиток власних навичок/компетенцій); - лекції; - екскурсії в компанії; - робота із літературою.
Підсумок курсу	<p>Результатом всіх видів робіт є звіти.</p> <p>Усний груповий іспит, що складається з групової презентації з подальшим обговоренням між студентами та екзаменаторами. Тривалість іспиту становитиме 60 хв для груп із трьох-чотирьох осіб або 75 хв для груп із п'яти-шести осіб. Іспит приймає внутрішній екзаменатор. Індивідуальна оцінка базується на загальній оцінці письмової групової доповіді, презентації та обговорення індивідуальної доповіді.</p>
Назва програми	Сім цілей сталого розвитку ООН та спільне створення
Тривалість	4 тижні, 10 кредитів ECTS
Академічний рівень	Рівень бакалавра

Вимоги	1,5 роки навчання на рівні бакалавра, студентам має бути не менше 18 років
Результати навчання	<p>Знання 17 ЦСР ООН у місцевому, національному та глобальному контекстах. Теми та виклики, пов'язані з 17 ЦСР ООН. Ініціювання проведення професійних досліджень з іншими партнерами щодо глобальних тем. Професійна практика студента у міжкультурному та міждисциплінарному контекстах.</p> <p>Навички створення та використання мережі; дослідження проблем, пов'язаних з 17 ЦСР ООН; використання інноваційних методів та принципів вирішення проблем; використання польових та дослідницьких методів.</p> <p>Компетенції. Здатність генерувати інноваційні ідеї щодо покращень і вирішення реальних життєвих проблем.</p> <p>Поєднувати теоретичні та практичні знання з інноваційними формами навчання та роботи. Сприяти поширенню міжкультурного проекту між внутрішніми та зовнішніми партнерами. Забезпечувати спільний творчий результат через залучення громади.</p>
Методи навчання	Проблемно-орієнтована проектна робота. Значна частина процесів викладання та навчання відбуватиметься поза аудиторією, використовуючи польову роботу. Екскурсії на компанії, які працюють із 17 ЦСР ООН у своїй щоденній діяльності. Презентації, дискусії та діалог.
Підсумок курсу	Екзамен. Групове письмове завдання з подальшим усним опитуванням у групах, оцінювання індивідуальне.
Назва програми	Краудсорсинг та стратегічні інноваційні комунікації на

	цифрових платформах
Тривалість	3 тижні, 5 кредитів ECTS
Академічний рівень	Рівень бакалавра
Вимоги	1 рік навчання на рівні бакалавра
Результати навчання	<p>Знання: глибоке розуміння відкритого інноваційного процесу, припущень, теорій і підходів, переваг та обмежень краудсорсингу. Знання про платформи створення цифрових ідей та їхні можливості. Глибоке розуміння ключової ролі стратегічних інноваційних комунікацій у залученні більшої аудиторії до процесу відкритих інновацій.</p> <p>Навички участі і співпраці в сесіях генерації ідей/краудсорсингу на цифрових платформах; організації, керування та сприяння генерації ідей/краудсорсингу у співпраці із зовнішніми компаніями та організаціями; залучення і стимулювання спілкування та взаємодії з внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами у відкритому інноваційному процесі.</p> <p>Компетенції: здатність до критичного мислення щодо застосування краудсорсингу для інновацій; здатність критично оцінювати цифрові платформи для краудсорсингу; здатність до обговорення впливу стратегічної інноваційної комунікації та її ключову роль у відкритому інноваційному процесі.</p>
Методи навчання	Лекції, групова та індивідуальна робота, презентації студентів, пов'язаних з теоретичними та практичними завданнями; співпраця з компаніями та організаціями.

	Робота з літературою, виконання навчальних алгоритмів, які включають завдання на онлайн-платформі VIA Itslearning і допомагають вирішувати реальні проблеми компаній та організацій, за допомогою онлайн-платформи краудсорсингу VIA. Участь у сесіях генерації ідей у VIA Crowd Lab.
Підсумок курсу	Усний груповий іспит (групи з трьох-чотирьох студентів), де групи представляють свою роботу на основі трьох сторінок конспекту, після чого відбувається обговорення між студентами та екзаменатором. Усний іспит триває 45-55 хвилин (наприклад, чотири студенти: 15 хвилин усної доповіді та 10 хвилин на студента – 55 хвилин). Індивідуальні оцінки базуються на загальній оцінці письмового конспекту, презентації та обговорення.

Джерело: сайт DK, переклад авторський, узагальнено та систематизовано авторами

Отже, масштабна реформа освіти дорослих і безперервної освіти Данії з кінця 90-х рр. минулого століття була проведена з метою переорієнтації всієї системи освіти та її закладів на більш тісну співпрацю з промисловістю та підприємствами, а також забезпечення сталого розвитку безперервної освіти. Модернізація системи безперервної освіти була викликана необхідністю узгодження її результатів з академічними результатами базової освіти, що уможливлювало накопичення компетенцій протягом усього періоду навчання. Цьому сприяло запровадження послідовно організованих програм. Вступ до кожної програми потребуватиме практичного професійного досвіду та успішного завершення попередньої програми. Важливим результатом стало запровадження механізмів багатоканального фінансування безперервної освіти за рахунок здобувачів (учасників програм навчання та їх роботодавці).

Для всіх європейських країн важливим є процес неперервної професійної підготовки, який має свою специфіку та полягає у поетапному професійному навчанні та самовдосконаленні. Тому основним пріоритетом у галузі дизайн-освіти європейських країн є те, що процес забезпечення розвитку та якості вищої освіти триває безперервно [Зябловська, & Фенчак, 2020].

РОЗДІЛ III

ПЛАНУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

3.1 Характеристика особливостей змісту, методів і засобів професійної підготовки дизайнерів одягу в українській вищій школі

Для об'єктивної оцінки можливості використання позитивного досвіду підготовки дизайнерів одягу в Данії у практиці вітчизняної освіти пропонується провести компаративне педагогічне дослідження з метою порівняння освітніх програм різних країн з метою виявлення спільного і відмінного, тенденцій і напрямків розвитку.

З метою наукового зіставлення досвіду підготовки дизайнерів одягу в Данії та Україні пропонується провести порівняльний аналіз із дотриманням наступних принципів: принципу системного підходу; принцип єдності смислів і цілей педагогічної діяльності і доцільності технологічної варіативності; принцип пріоритету спрямованості розвитку освітніх систем на утвердження цінності людини і людського; принцип тотожності векторів часткового і загального в еволюції освітнього простору (Цюра, 2013).

Порівняльний аналіз досліджуваних систем (освітніх програм підготовки дизайнерів одягу) буде мати полівекторний характер і відбуватиметься в наступних напрямках: нормативно-правова база регламентування освітнього процесу, особливості організації професійного навчання, наповненість освітньої програми компонентами, перелік компетентностей в галузі дизайну одягу.

Особливістю вітчизняної нормативної бази професійної підготовки дизайнерів одягу є те, що такі законодавчі документи, як Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту»; Закон України № 1556–VII «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38; Національний Класифікатор

професій ДК 003:2010; Національна рамка кваліфікацій; Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» регулюють діяльність будь яких закладів вищої освіти незалежно від галузі знань та спеціальностей, за якими вони надають освітні послуги. Це підґрунтя для складання нормативних документів, що розробляються закладами вищої освіти для внутрішнього користування. Спеціальним законодавчим документом є Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», а спеціалізованим - освітньо-професійна програма, розроблена закладом вищої освіти. В Данії всі нормативні документи, що регулюють професійну підготовку дизайнерів одягу є спеціальними, і для різних напрямків підготовки (мистецького та технологічного) є різними, крім шкали оцінювання. Спеціалізованим є навчальний план (або навчальна програма), аналог освітньо-професійної програми в Україні, і так само розробляється закладом вищої освіти.

Аналіз нормативно-правової бази регулювання професійної підготовки дизайнерів одягу в Данії (див. розділ 1, підрозділ 3) та Україні дав змогу об'єднати розглянуті вище законодавчі документи за питаннями, які вони регулюють (таблиця 16) і визначити особливості вітчизняної підготовки дизайнерів одягу на законодавчому рівні.

Таблиця 16

Законодавчі освітні документи, що регулюють роботу закладів вищої освіти при підготовці дизайнерів одягу в Україні та Данії

Питання, що регулюють відповідні нормативні документи	Україна	Данія (Школа дизайну Колдінг DK)	Данія (Університетський коледж VIA)
Завдання закладів вищої освіти,	Закон України від 05.09.2017 р.	Закон № 787 від 08 серпня	Міністерський наказ № 21 від 9

програми освіти та досліджень, докладні правила управління установами, фінансування	«Про освіту» Закон України № 1556–VII «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38	2019 р. про вищі мистецькі навчальні заклади	січня 2020 р. про програми технічних та комерційних професійних академій та програми професійного бакалаврату
Мета, структура та організація процесу навчання; база знань, зміст, тривалість навчання	Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн»	Наказ № 27 від 13 січня 2020 р. про освіту у вищих мистецьких освітніх установах у сфері Міністерства освіти та науки	Міністерський наказ № 21 від 9 січня 2020 р. про програми технічних та комерційних професійних академій та програми професійного бакалаврату
Опис кваліфікаційних рівнів освіти за компетентностями	Національна рамка кваліфікацій	Данська система кваліфікацій для вищої мистецької освіти	Данська система кваліфікацій для вищої освіти
Можливість працевлаштування (перелік посад)	Класифікатор професій ДК 003:2010	-	-
Приєм, зарахування та звільнення на курси професійної академії, програми професійного бакалаврату та самостійні курси підвищення	Положення про приймальну комісію (правила прийому)*	Виконавчий наказ № 154 від 26 лютого 2020 р. про доступ до вищого мистецького навчання, що організоване очно (Наказ про	Наказ № 152 від 26 лютого 2020 р. «Порядок прийому на програми професійних академій та програми професійного

кваліфікації (професійний бакалаврат)		прийом)	бакалаврату»
Процедуру і правила складання іспитів у професійній вищій освіті, їх форми, організацію та планування, вимоги до екзаменаторів, правила оцінювання, процедуру перескладання та повторної перевірки, а також процедуру оскарження результатів	Положення про порядок проведення заліків і екзаменів*	Виконавчий наказ № 29 від 13 січня 2020 р. про екзамени та цензуру у старших класах середньої школи художньої освіти при Міністерстві освіти та науки	Наказ № 1500 від 02.12.2016 р. «Про іспити з професійно орієнтованої програми вищої освіти»
Критерії та правила оцінювання, шкала оцінювання	Положення про оцінювання знань здобувачів за Європейською кредитною трансферно- накопичувальною системою організації освітнього процесу*	Наказ № 114 від 3 лютого 2015 р. «Про шкалу оцінок та інші форми оцінювання навчальних програм, що пропонуються Міністерством вищої освіти та науки (розпорядження про шкалу оцінювання)	
Визнання позанавчальної діяльності	Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній	-	Наказ Міністерства вищої освіти та науки Данії від 08.03.2015 № 597 "Про кадрові

	або інформальній освіті*		ініціативи у сфері вищої освіти (розпорядження про таланти)"
Права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя	-	Закон № 609 від 28 травня 2019 р. про відкриту освіту (професійну освіту для дорослих)	-

Примітка: * - нормативні документи, що розробляються самостійно і є внутрішньою документацією закладу вищої освіти.

Джерело: систематизовано автором

В Данії нема нормативних документів, що регулюють можливість працевлаштування (в Україні це Класифікатор професій), навіть в освітніх програмах цей пункт не висвітлено. Єдиною підставою для працевлаштування є здобута кваліфікація, наприклад, «Бакалавр мистецтв в області дизайну» та ступінь «Бакалавра моди та текстилю» в Школі дизайну Колдінг або «Бакалавр дизайну та бізнесу (індустрії моди)» в університетському коледжі VIA. Рекомендації щодо працевлаштування можна знайти на офіційних інтернет-сторінках. На сайті Школи дизайну Колдінгу щодо можливості працевлаштування надана наступна інформація: «робота в швейній промисловості в області модного дизайну, розробка функціонального та екологічного одягу, співпраця з новими бізнес-системами, трендами та стилями; організація індивідуальної діяльності» (інформація взята з офіційного сайту Школи дизайну DK). Університетський коледж VIA наступним чином висвітлює питання працевлаштування: «випускник матиме кваліфікацію для роботи дизайнером у компаніях індустрії моди або буде готовий розпочати власний бізнес» (інформація взята з офіційного сайту Університетського коледжу VIA).

Щодо освіти дорослих, то як видно з таблиці, навіть не всі данські заклади вищої освіти реалізують це право. В Україні це питання стоїть на повістці дня. З метою забезпечення законодавчого врегулювання розвитку освіти дорослих у 2016 році була розроблена «Концепція розвитку освіти дорослих в Україні» (Лук'янова, 2016), що лягла в основу проекту Закону «Про освіту дорослих». Урядом України 9 лютого 2022 року законопроект було розглянуто і підтримано, але не введено в дію. Наразі проект Закону «Про освіту дорослих» знаходиться на стадії доопрацювання. Права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя в Україні реалізуються в рамках неформальної освіти в центрах освіти дорослих.

Одним з найстарших художніх навчальних закладів України є Харківська державна академія дизайну і мистецтв (ХДАДМ), що у 2013 році була визнана лідером національної системи рейтингового оцінювання вищих навчальних закладів України. Академія є єдиним в Україні вищим навчальним закладом, що готує дизайнерів промислових виробів, фахівців у сфері графічного дизайну, проектування інтер'єрів, декоративних тканин, одягу, фахівців торгово-промислової реклами, фірмового стилю й упакування. Випускники Академії плідно працюють на підприємствах і в установах багатьох галузей промисловості, у проектних організаціях, торгово-промислових фірмах й об'єднаннях, культурних і художніх організаціях, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах. Підготовка дизайнерів одягу в ХДАДМ здійснюється на факультеті дизайну середовища кафедрою дизайну тканин та одягу за ступенем вищої освіти «Бакалавра» за освітньо-професійною програмою «Дизайн одягу (взуття)» (термін навчання 3 роки 10 місяців, кваліфікація - дизайнер-виконавець одягу) та ступенем вищої освіти «Магістр» за освітньо-професійною програмою «Концептуальний дизайн» (термін навчання 1 рік 4 місяці, кваліфікація - дизайнер, викладач). Після закінчення академії випускники кафедри "Дизайну тканин та одягу" можуть працювати в наступних сферах діяльності: дизайн масового одягу; дизайн креативного одягу; дизайн сценічного

костюму; індивідуальна робота з клієнтом; робота стиліста; дизайн текстильних виробів (Офіційний сайт ХДАДМ, 2023).

Одним з найстаріших в Україні закладів вищої освіти технологічного профілю є Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД). Університет є флагманом у підготовці фахівців для галузей легкої і хімічної промисловості, індустрії моди, бізнесу, художньо-технічного моделювання і дизайну промислових виробів, мистецтва, економіки і побутового сервісу, юриспруденції та інше. У 2023 році КНУТД, єдиний заклад вищої дизайнерської освіти України, уперше в історії рейтингування від найпрестижнішого міжнародного рейтингу закладів вищої освіти QS WORLD UNIVERSITY RANKINGS потрапив до світового рейтингу за освітньою програмою: «Мистецтво та дизайн» QS World University Rankings by Subject 2023 і зайняв з 201 по 240 позиції у світі. Високою є оцінка і науково-освітньої діяльності закладу вищої освіти від Американського журналу «CEOWORLD Magazine», який є провідним міжнародним бізнес-журналом для керівників вищої ланки, бізнес-лідерів та заможних людей, який в Рейтингу Кращих дизайнерських шкіл світу у 2023 році виділив Київському національному університету технологій та дизайну 54 місце з-поміж кращих світових шкіл моди та дизайну (Офіційний сайт КНУТД, 2023).

Завдяки створеному сучасному відкритому вільному інформаційному простору з багатовекторними потоками інформації та застосуванню компаративних педагогічних досліджень було проведено конструктивістські педагогічні розвідки для системного аналізу освітньої практики підготовки дизайнерів одягу в Україні та Данії, що дали змогу виокремити найзагальніші тенденції в загальному і частковому вимірі, виявити особливості та вектори розвитку (Цюра, 2013), з метою створення пропозицій та ідей для вдосконалення процесу професійної підготовки дизайнерів одягу в Україні.

Для визначення особливостей організації професійного навчання дизайнерів одягу у вищій школі України було проаналізовано фактичний

матеріал, а саме освітні програми бакалавріату з дизайну одягу в Школі дизайну Колдінгу (Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding, 2020); освітньої програми професійного бакалавріату в галузі дизайну та бізнесу (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA Design & Business, VIA University College, 2020); та виконано порівняльний аналіз із освітньо-професійною програмою «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.02 Дизайн одягу (взуття) Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД, 2019), освітня програма представлена в додатку В.1, та освітньо-професійною програмою «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн Харківської державної академії дизайну і мистецтв (ХДАДМ, 2018), освітня програма представлена в додатку В.2. Результати проведеного порівняльного аналізу щодо підготовки дизайнерів одягу в рейтингових вузах України та Данії з професійної підготовки дизайнерів одягу структуровані та представлені в таблиці 17.

Таблиця 17

Коротка характеристика освітніх програм вищих навчальних закладів України та Данії з професійної підготовки дизайнерів одягу

Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД)	Харківська державна академія дизайну та мистецтв (ХДАДМ)	Школа дизайну Колдінга (DK)	Університетський коледж VIA
Назва освітньої програми			
Бакалавр дизайну одягу (взуття)	Бакалавр дизайну одягу (взуття)	«Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile)»	Bachelor of Design and Business, Fashion Design (PBA)

		бакалавр мистецтв в області дизайну (бакалавр моди та текстилю)	(бакалавр з дизайну та бізнесу, індустрії моди) на базі академічного професійного ступіня в галузі дизайну, технологій та бізнесу (AP Degree)
Термін навчання та обсяг освітньої програми			
4 роки, 240 кредитів ЄКТС; 2 роки, 180 кредитів ЄКТС	4 роки, 240 кредитів ЄКТС	3 роки, 180 кредитів ECTS	1,5 роки, 90 кредитів ECTS (PBA); 2 роки, 120 кредитів ECTS (AP Degree)
Мова(и) викладання			
Українська	Українська	Данська	Данська, англійська
Мета освітньої програми			
Підготовка фахівців, наділених здатністю до формування та розвитку загальних і професійних компетентностей в сфері дизайну, зокрема моди, іміджології, що направлені на здобуття студентом здатності володіти	Формування професійних компетентностей, скерованих на розроблення засобами дизайну естетично та функціонально досконалих об'єктів дизайну одягу (взуття) в побутовій, суспільній, соціокультурній, промисловій	Студент набуває дизайнерських навичок та компетенцій у художньому, дослідницькому та практико-орієнтованому середовищах, що дозволить працювати дизайнером в професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному	Навчити студентів самостійно розробляти інноваційні та стійкі концепції для індустрії моди та стилю життя з використанням теоретичного та практичного підходу. Програма курсу поєднує в собі дизайн з розумінням бізнесу та дозволяє студентам стати учасниками

сучасними методами дизайн-проектування костюма, аксесуарів, брендových, текстильних виробів різного виду і призначення з урахуванням утилітарно-ергономічних та художньо-естетичних параметрів	сферах життєдіяльності людини.	контекстах.	професійного та міждисциплінарного співробітництва.
Предметна область			
Дисципліни загальної підготовки складають 22,5%, професійної підготовки – 28%, практична підготовка – 9,75%, вивчення іноземної мови – 9,75%, дисципліни вільного вибору студента – 25% (7,5% - загальні; 17,5% - професійні) Бакалаврська дипломна робота – 5%	Дисципліни загальної підготовки складають 18%, професійної підготовки – 52%, практична підготовка – 5%, дисципліни вільного вибору студента – 25% (7% - загальні; 18% - професійні)	Дисципліни: Спеціальні курси - 50% Міждисциплінарний курс - 25% Виробнича практика – 17% Бакалаврський проект – 8%	Дисципліни на бакалавраті: загальні - 33,3%, спеціальні – 27,8%, вибіркові – 5,5%, виробнича практика – 16,7%, бакалаврський проект – 16,7%. Дисципліни на академічному професійному ступені: загальні 25%, спеціальні – 41,7%, вибіркові – 8,3%, виробнича практика – 12,5%, фінальний проект – 12,5%.

Основний фокус програми та спеціалізації			
<p>Загальна програма: Дизайн одягу (взуття). Акцент робиться на адаптації та впровадженні в професійну діяльність знань, навичок інтегративного (інформаційного, аналітичного, культурологічного, естетичного, модельного, конструктивно-функціонального, презентаційного) вирішення проектних завдань.</p>	<p>Спеціальна освіта в галузі дизайну (проектування об'єктів з високими споживчими властивостями, визначення якості виробів, створення цілісного продукту через організацію та гармонійне поєднання його елементів відповідно до його призначення)</p>	<p>Ознайомлення студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних областей; надання професійних знань, теоретичної компетенції та методологічної кваліфікації, щоб самостійно визначати, формулювати та вирішувати складні завдання у відповідній предметній області або предметних областях. В результаті студент отримує основу для виконання професійних функцій та отримання кваліфікації для вступу до магістратури</p>	<p>Основна увага програми зосереджена на генерації ідей та проектуванні, розвитку свого особистого іміджу та способу самовираження.</p>
Особливості освітньої програми			
Програма	Вимагає	Програма	Програма ступеня

<p>розвиває перспективи практичного опанування результатів професійної освіти у відомих Дизайн-ательє, Будинках моди, підприємствах індустрії моди, творчих спілках України, виставковому середовищі. Студенти мають перспективи презентації своїх творчих робіт в рамках міжнародних проектів як конкурсного спрямування, так і в рамках міжнародних кіно-, телепроектів та мас-медіа. Передбачається викладання окремих дисциплін англійською мовою</p>	<p>спеціальної практики</p>	<p>розрахована на навчання дизайну для стійкого розвитку і призначена для студентів, яким подобається працювати з «екомодою», експериментувати з новими формами, матеріалами та технологіями виробництва, а також розробляти концепції та бізнес-ідеї.</p>	<p>бакалавра з дизайну та бізнесу поєднує дизайн із розумінням бізнесу і бізнес з розумінням дизайну з метою підготовки фахівців в галузі індустрії моди та стилю життя, які мають навички роботи в різних дисциплінах із розумінням робочих процесів компаній та концепцій сталого бізнесу. Майже половина програм викладається англійською мовою, пропонуються міжнародні подвійні дипломи, обмін студентами та персоналом, літні школи та дослідницькі проекти.</p>
Придатність до працевлаштування			
<p>Фахівці здатні виконувати</p>	<p>Викладач середнього</p>	<p>Робота в швейній промисловості в</p>	<p>Маючи ступінь бакалавра, який</p>

<p>професійну роботу дизайнера, стиліста, художника, декоратора тощо в дизайнерських бюро та стилістичних салонах, ЗМІ, ТБ, компаніях, малих підприємствах, що працюють в галузі індустрії моди, у сферах мистецтва, технічної діяльності. Фахівець може займати такі первинні посади: дизайнер-виконавець, дизайнер-виконавець одягу, дизайнер-виконавець тканин, художник-костюмер, художник-стиліст, художник-оформлювач театралізованих вистав, художник-декоратор.</p>	<p>навчально-виховного закладу, художник-оформлювач, декоратор та комерційний дизайнер</p>	<p>області модного дизайну, розробка функціонального та екологічного одягу, співпраця з новими бізнес-системами, трендами та стилями; організація індивідуальної діяльності.</p>	<p>спеціалізується на дизайні одягу, випускник матиме кваліфікацію для роботи дизайнером у компаніях індустрії моди або буде готовий розпочати власний бізнес.</p>
---	--	--	--

Джерело: систематизовано автором

Якщо порівняти освітні програми закладів вищої освіти України та Данії з підготовки дизайнерів одягу, то вже сам підхід до дизайну має два напрями технічний (комерційний) та мистецький (див. табл. 17). Тоді як в Україні дизайн закріплений суто за галуззю знань «Культура і мистецтво».

Ще однією відмінністю є тривалість навчання. В Україні – це, як правило, 4 роки, в Данії – 3–3,5 роки.

Мету освітніх програм данських закладів вищої освіти (див. таблицю 3.2) можна узагальнити і сформулювати наступним чином: формування дизайнерських навичок та компетентностей у художньому, дослідницькому та практико-орієнтованому середовищах для самостійної розробки інноваційних та стійких концепцій в індустрії моди в різних сферах життєдіяльності людини у професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному контекстах. Крім того, унікальністю програми університетського коледжу VIA є поєднання підготовки фахівців з дизайну одягу з ґрунтовною підготовкою до підприємницької діяльності. У фокусі данських програм стоїть професійна майстерність у поєднанні із професійною комунікацією на різних рівнях співпраці у різних сферах життєдіяльності людини. Тут дизайн виступає як процес, як результат і як комунікаційний процес на професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному рівнях.

За мету вітчизняної освітньої програми «Дизайн одягу (взуття)» Київський національний університет технологій та дизайну так само ставить професійну майстерність, але в іншому контексті: формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в сфері дизайну та моди, володіння сучасними методами проектування костюму з урахуванням утилітарно-ергономічних та художньо-естетичних параметрів. Тут у фокусі програми дизайн розглядається як процес.

На професійну майстерність ставку робить і вітчизняна освітня

програма «Дизайн одягу (взуття)» Харківської державної академії дизайну та мистецтв, але трохи з іншим фокусом у формулювання мети: формування професійних компетентностей, скерованих на розроблення засобами дизайну естетично та функціонально досконаlih об'єктів дизайну одягу (взуття) в побутовій, суспільній, соціокультурній, промисловій сферах життєдіяльності людини (Освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)», Харків, 2018). Тут фокус програми націлений на результат дизайну.

Щодо наповненості освітньої програми компонентами, то у КНУТД та Університетського коледжу VIA схожий підхід. Вони поділяють їх на навчальні модулі: загальні, спеціальні (професійні), факультативні (вільного вибору). Це можна пояснити тим, що освіта Данії, як і України, не ізольована від тих процесів, що характеризують сучасний європейський освітній простір: глобалізації, інтернаціоналізації, гуманітаризації, гуманізації, демократизації, безперервності, масовості, технологізації та інших ознак, що стали провідними тенденціями в сучасному розвитку європейської освіти (Алексєєва, 20). Як і в Україні, так і в Данії відбувається інтеграція внутрішніх та зовнішніх чинників у європейський освітній простір, що впливає на схожість організації і зближення систем освіти даних країн.

У Школі дизайну Колдінга, а це класичний данський коледж, компоненти діляться на спеціальні та міждисциплінарні. Міждисциплінарні курси дозволяють урізноманітнити освітній процес та забезпечити поглиблене вивчення студентами спеціальності, дозволяють підходити до вирішення професійних задач з позиції багатьох галузей знань, поєднуючи теорію із практикою, застосовуючи методи, що характерні для однієї дисципліни, в інших галузях знань, створюючи новий міждисциплінарний інструментарій.

Аналіз освітніх програм дає підстави зробити висновок, що є особливості щодо предметної області. Наприклад, розподіл кредитів між загальними, професійними та вибірковими курсами, а також практикою та бакалаврським проектом засвідчує, що перевага надається професійно

орієнтованим дисциплінам: КНУТД – загальні 40% (з них 7,5% - вибіркові), *професійні* – 60% (в тому числі практика – 9,75%; вибіркові – 17,5%, бакалаврська дипломна робота – 5%); ХДАДМ – загальні 25% (з них 7% – вибіркові), *професійні* – 75% (в тому числі практика – 5%, вибіркові – 18%); ДК – міждисциплінарні 25%, *професійні* – 75% (в тому числі практика – 17%, бакалаврський проект - 8%); VIA - загальні 33,3%, *професійні* – 66,7% (в тому числі практика – 16,7%, вибіркові – 5,5%, бакалаврська дипломна робота – 16,7%). Вибіркові дисципліни вітчизняних програм підсилюють як загальні курси, так і професійні, а ось вибіркові курси данських освітніх програм – це можливість отримання додаткової кваліфікації із спеціалізації або підготуватися до вступу на програму магістра.

Практичний компонент освітніх програм теж має певні відмінності. Так, у вітчизняних ЗВО такий компонент складає 5–10%, у данських – 17%. Більшу кількість кредитів в освітніх програмах данських закладів освіти виділено і на бакалаврський проект (8–16%), у вітчизняних – всього 5%. Така практична та наукова спрямованість данської системи професійної підготовки дизайнерів одягу гарантує готовність випускника до практичної діяльності, що і підтверджує високий відсоток працевлаштування в перший рік після закінчення університету чи коледжу.

Особливості досліджуваних програм представлені таким чином, щоб доповнити, розширити та наповнити новим змістом основний профіль програми.

Особливості освітньої програми «Дизайн одягу (взуття)», КНУТД закріплюють професійну майстерність студентів, посилюють творчий та колективний характер професійної діяльності, підвищують професійну культуру майбутніх фахівців (опанування результатів професійної освіти у відомих Дизайн-ательє, Будинках моди, підприємствах індустрії моди, творчих спілках України, виставковому середовищі). Студенти мають перспективи презентації своїх творчих робіт в рамках міжнародних проектів як конкурсного спрямування, так і в рамках міжнародних кіно-, телепроектів

та мас-медіа. Програма розкриває перспективи участі та стажування у структурі Національних творчих та проектних фундацій: Спільні дизайнерів України, музеях історії костюма, Будинках моделей та дизайнерських фірмах та інше.

Особливість освітньої програми «Дизайн одягу (взуття)», ХДАДМ так само націлена на закріплення професійної майстерності студентів спеціальною практикою.

Особливість освітньої програми бакалавра мистецтв в області дизайну ДК полягає в навчанні дизайну для стійкого розвитку, в роботі з «екомодою», інноваціями, постановці експериментів з новими формами, матеріалами та технологіями, розробці концепцій та бізнес-ідей. Тут ставка робиться на дизайн майбутнього.

Особливістю освітньої програми підготовки бакалавру з дизайну та бізнесу VIA є поєднання дизайну із розумінням бізнесу і бізнесу із розумінням дизайну в галузі індустрії моди та стилю життя з міждисциплінарним підходом, із розумінням робочих процесів компаній та бізнес-концепцій сталого розвитку. Тут ставка робиться на комерційний дизайн.

Особливими розбіжностями характеризується позиція «Придатність до працевлаштування». Якщо КНУТД та ХДАДМ чітко називають професії, за якими можна працювати (дизайнер, стиліст, художник, дизайнер-виконавець одягу, дизайнер-виконавець тканин, художник-костюмер, декоратор, художник-оформлювач, викладач середнього навчально-виховного закладу комерційний дизайнер), то данські заклади вищої освіти визначають або напрямки (розробка функціонального та екологічного одягу, співпраця з новими бізнес-системами, трендами та стилями, організація індивідуальної діяльності) або галузь діяльності (робота дизайнером в швейній промисловості, в області модного дизайну, у компаніях індустрії моди, організація власного бізнесу). Тобто можливості працевлаштування випускника не обмежені і визначаються лише кваліфікацією «Бакалавр

мистецтв в області дизайну, модний дизайн» (Школа дизайну Колдінга, DK) або «Бакалавр з дизайну та бізнесу, модний дизайн» (Університетський коледж VIA).

Отже, вища освіта України, як і в Данії, не ізольована від інтеграційних процесів у сучасний європейський освітній простір, тому і має багато спільного із закладами вищої освіти Данії, а саме: орієнтація на професійну майстерність, так як перевага надається професійно орієнтованим дисциплінам (60-75% від всієї предметної області); поряд із вітчизняною 4-бальною шкалою оцінювання (у Данії 7-бальна шкалою оцінювання) використовується шкала ECTS; освітні компоненти поділяються на навчальні модулі: загальні, спеціальні (фахові), вільного вибору; особливості освітніх програм представлені таким чином, щоб доповнити, розширити та наповнити новим змістом основний профіль програми.

Порівняльний аналіз підготовки дизайнерів одягу в університетах і коледжах України і Данії дав можливість виокремити і особливості данської системи, а саме: менший термін навчання; практична (прикладна) спрямованість навчання, орієнтування здобувачів освіти на дизайн майбутнього, комерційний та корпоративний дизайн, а також на формування власної освітньої траєкторії, саморозвиток, поєднання дизайну із бізнесом, міждисциплінарний підхід, комунікаційний процес на професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному рівнях. Вибіркові дисципліни данських програм - це можливість отримання додаткової кваліфікації із спеціалізації або підготуватися до вступу на програму магістра. Можливості працевлаштування випускника не обмежені і визначаються лише кваліфікацією «Бакалавр мистецтв в області дизайну, моди та текстилю» (Школа дизайну Колдінга, DK) або «Бакалавр з дизайну та бізнесу, модний дизайн» (Університетський коледж VIA). Практична та наукова спрямованість данської системи професійної підготовки гарантує готовність випускника до практичної діяльності за рахунок виділення більшої кількості кредитів на практичний компонент освітніх програм, що

складає 25%-33% від всієї предметної області (з них практика – 17%, бакалаврський проект – 8-16%).

3.2 Особливості реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки дизайнерів одягу

Одним із стратегічних завдань реформування професійної освіти України є оновлення її змісту шляхом узгодження із сучасними загальнодержавними і регіональними потребами у кваліфікованих кадрах, конкурентоспроможних в умовах ринкових відносин, та орієнтації на інтеграцією до європейського й світового освітніх просторів. Зміни, що відбуваються на ринку праці, нові стандарти щодо працевлаштування вимагають нових підходів до формування професійної компетентності фахівців різних галузей. Зокрема це стосується і підготовки дизайнерів одягу (Зябловська, 2022b).

Професіоналізм будь якого фахівця це поєднання наступних складових:

- 1) Людські якості (гуманізм, чесність, справедливість, урівноваженість, емпатія ...);
- 2) Фахова компетентність (наявність професійних знань, умінь і навичок та здатність застосовувати їх у рамках конкретної професії);
- 3) Професійні здібності (володіння науковими та методичними знаннями), перцептивні здібності (створення та зображення об'єктивної дійсності), комунікативні (налагодження відносин на роботі, з клієнтами...); сугестивні (емоційний вплив на людей через створені проекти);
- 4) Психологічно-професійні знання та вміння (захоплення власною професією, соціалізація, трансцендентний (всебічний) розвиток особистості фахівця, вміння ставити перед собою професійні завдання, визначати свою готовність та колективу до їх виконання, планувати індивідуальний процес виконання та спільну діяльність, контролювати якість виконання, обліковувати та оцінювати результати діяльності).

Головна ознака дизайну – це проєктна діяльність. Головним продуктом є проєкт або взірєць об'єкту проєктування. Реалізація ідеї створення цілісного об'єкта, досконалого з точки зору краси, зручності та корисності потребує глибокого розуміння духовних потреб суспільства, знання умов та особливостей споживання, основних законів і тенденцій розвитку економіки та виробництва. Тому підготовка дизайнерів одягу має бути організована таким чином, щоб гармонійно поєднувати творчу, наукову та проєктну складові професії дизайнера (Шилова, 2013, с. 139).

При дослідженні та складанні переліку компетентностей, якими має володіти дизайнер одягу пропонується застосувати герменевтичний, синергетичний та культурологічний підходи, що закономірно розкривають суть і багатогранність дизайнерської діяльності. Дизайнер має розуміти процес проєктування, вміти інтерпретувати довколишню дійсність і знаходити в ній новий сенс; не відтворювати знання, а продукувати власні; відкривати в собі нові можливості, розвивати саморозуміння, самоідентифікацію. Особлива значущість надається діалогічному характеру процесів розуміння, який виражається у наступних формах: діалогу, дискусії, диспуту, полеміки тощо; та ґрунтуватися на засадах взаєморозуміння, толерантності, взаємоповаги, емпатії (Линенко, 2018).

Застосування синергетичного підходу забезпечує здатність до природньої самоорганізації, самоорганізацію власної вмотивованості безпосередньо студентом як суб'єктом навчально-педагогічного процесу та його особисту відповідальність за результати навчання. На мотиваційні утворення – пізнавальні інтереси, художньо-естетичні потреби у галузі дизайну одягу, установку на отримання знань і умінь у цій галузі та готовність до їх ефективного застосування у подальшій фаховій діяльності мають значний вплив спонтанні зміни в оточуючому світі, які, як правило, призводять до створення проблемних ситуацій вибору, здатність до розв'язання яких є надважливим завданням для майбутнього дизайнера одягу. Синергетичний підхід використовує творчий потенціал для

формування креативності мислення майбутніх фахівців з дизайну одягу, здійснює стратегічну орієнтацію на творчий саморозвиток особистості та є однією із фундаментальних основ сучасної методології педагогічних досліджень у галузі педагогіки мистецтва (Цюй Ге, 2019).

Як методологічна основа педагогіки культурологічний підхід визначає процес дизайну як феномен культури. З точки зору культурологічного підходу дизайнер є суб'єктом культури; його особистість вчиться й розвивається, освоює культуру, перетворює себе в ході цього освоєння, і тому буде творцем культури в майбутньому. На відміну від класичної «людини освіченої», підготовка якої обмежена засвоєнням досягнень цивілізації, необхідних для майбутньої професійної діяльності, «людина культури» поєднує як професійні, так і особистісні якості. Це визначає головну мету вищої школи, а саме: спрямування на розвиток і саморозвиток цілісної людини культури як професійно компетентної, вільної, творчої особистості за аксіологічним, антропологічним, гуманістичним, синергетичним і герменевтичним принципами (Гриньова, 2013).

Аналіз наукових праць (Радкевич, 2012; Шилова, 2013; Оружа, 2014; Корницька, 2020; Горянський, 2021), освітніх програм європейських закладів освіти (освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.02 Дизайн одягу (взуття) Київського національного університету технологій та дизайну, 2019; освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2018; навчальна програма для бакалаврату з дизайну в Школі дизайну Колдінг; навчального плану програми професійного бакалавра в галузі дизайну та бізнесу (РВА), VІА, 2020) та підходів до формування фахових компетентностей дає підстави для визначення вмінь, якими має володіти сучасний дизайнер:

- здатність створювати речі (володіння ремеслом);

- здатність до проєктної діяльності (творчості та планування);
- здатність до створення різноманітності дизайнерських продуктів, спроможних задовольнити будь якого індивіда (гнучкість, мобільність);
- здібність та здатність до професійного спілкування, професійної комунікації у процесі соціалізації та адаптації;
- здатність до новизни, продукування неординарних художньо-технічних рішень, здатність до креативного бачення форм і властивостей проєктованого об'єкту;
- відповідальність перед суспільством за виконану роботу, екологічна свідомість;
- адекватність сучасним умовам на ринку праці;
- здатність до формування власної освітньої траєкторії та саморозвитку.

У фокусі багатьох педагогічних досліджень сучасних науковців знаходиться компетентнісний підхід. Так В. Горянський, Л. Корницька Л. та Саприкіна досліджували питання щодо формування фахової компетентності бакалаврів дизайну (мистецтва, одягу); О. Нестеров досліджував художньо-проєктну компетентність дизайнера середовища, В. Радкевич вивчав компетентнісний підхід до забезпечення якості професійної освіти і навчання, М. Рікманн (Marco Rieckmann) вивчав ключові компетенції в освіті для забезпечення сталого розвитку, С.-М. Джонстон та Л. Сорес (Sally M. Johnstone & Louis Soares) розробляли принципи розробки освітніх програм на основі компетентностей, Н. Осалліван та А. Брюс (Neil O'Sullivan & Alan Bruce) досліджували значення компетентності у викладанні та навчанні.

Основна мета компетентнісного підходу – це набуття здобувачем знань, вмінь, досвіду та розвитку особистісних якостей, що дозволять йому досягти успіху в професійній діяльності та бути конкурентоспроможним на ринку праці.

Відповідно до стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (2018)

перелік компетентностей випускника очолює інтегральна компетентність (виражає основну ціль навчання і висвітлює змістову, методологічну, когнітивну компетенції), далі загальні компетентності (інформаційно-комунікативні, соціально-особистісні, рефлексія) і спеціальні (фахові, предметні) компетентності (методологічні, інструментальні, когнітивні). Перелік та визначення компетентностей за спеціальністю 022 «Дизайн» представлені в таблиці 18.

Таблиця 18

**Перелік та визначення компетентностей
за спеціальністю 022 «Дизайн», Україна**

Ключові компетенції	Перелік компетентностей, що їх забезпечують
<i>Інтегральна компетентність</i>	
Цільова освітня компетенція (змістова, методологічна, когнітивна)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов
<i>Загальні компетентності</i>	
Змістова компетенція	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Інформаційно-комунікативні компетенції	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність спілкуватися іноземною мовою. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Соціально-особистісні компетенції	Здатність працювати в команді. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та

	ведення здорового способу життя.
Рефлексія	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	
Методологічна компетенція	Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.
Інструментальні компетенції	Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну. Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну. Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності. Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями). Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну. Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями). Здатність застосовувати знання прикладних наук у професійній діяльності (за спеціалізаціями).
Когнітивна компетенція	Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.

Джерело: Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», Київ, 2018

Аналіз освітніх програм підготовки дизайнерів в Україні та Данії виявив такі підходи до формування компетентностей: інтегральна компетентність - спільним є ставка на розуміння предмету і професійної діяльності (змістова), здатність вирішувати професійні задачі (методологічна), саморозвиток (когнітивна компетенція); данська програма доповнена ще соціально-особистісною компетенцією (здатність до

дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці); загальні компетентності - спільним є соціально-особистісна компетентність та рефлексія (оцінка якості виконаних робіт); відмінності - у вітчизняній освітній програмі висвітлені інформаційно-комунікативні компетентності; спеціальні компетентності - у вітчизняній освітній програмі це інструментальні компетенції, що забезпечують надання професійної майстерності; у VIA - це соціально-особистісні компетенції (керування проектами, співпраця), рефлексія (оцінка прийнятих проектних рішень), когнітивна компетенція (визначення власного шляху становлення у професії).

Випускник факультету дизайну, технологій та бізнесу університетського коледжу VIA (Данія) відповідно до освітньої програми професійного бакалаврату в галузі дизайну та бізнесу буде володіти наступними компетентностями: інтегральною (висвітлює методологічну, змістову, соціально-особистісну і когнітивну компетенції) та індивідуальними компетентностями (методологічною, змістовою та соціально-особистісною) за спеціалізацією Дизайн. Освітня програма передбачає навчання за 7-ма спеціалізаціями (Модний дизайн, Конструювання, Комерційна діяльність, Маркетинг, Концептуальний дизайн, Комунікації та тенденції, Підприємництво). Виходячи з цього освітня програма включає загальні національні предметні компетентності, що є однаковими для всіх спеціалізацій (методологічна, змістова, соціально-особистісні компетенції, рефлексія, когнітивна компетенції) та національні предметні компетентності у спеціалізації «Модний дизайн» (соціальноособистісні, рефлексія, когнітивна компетенції), а також надається деталізація компетенцій на рівні спеціалізацій. Перелік та визначення компетентностей в галузі дизайну та бізнесу представлено в таблиці 19, за спеціалізаціями в табл. 20.

Таблиця 19

Перелік та визначення компетентностей в галузі дизайну та бізнесу, VIA, Данія

Ключові компетенції	Перелік компетентностей, що їх забезпечують
Інтегральні компетентності бакалавра дизайну	
Цільова освітня компетенція (методологічна компетенція, змістова, соціально-особистісні компетенції когнітивна компетенція)	<p>Справлятися зі складними та орієнтованими на розвиток ситуаціями у професійному контексті.</p> <p>Самостійно розробляти інноваційні та стійкі концепції та продукти для індустрії моди та способу життя на теоретичній та практико-орієнтованій основі.</p> <p>Поєднувати дизайн з розумінням бізнесу та грамотно і самостійно входити у професійне співробітництво, співпрацювати з фахівцями інших професій. Визначати власні потреби у навчанні та розвивати знання та навички, пов'язані з професією.</p>
Індивідуальні компетентності за спеціалізацією Модний дизайн	
Методологічна компетенція, змістова, соціально-особистісні компетенції	<p>Справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток щодо розробки дизайнерського рішення.</p> <p>Брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці з розробки проектів.</p>
Загальні національні компетентності, що є однаковими для всіх спеціалізацій	
Методологічна компетенція, змістова, Соціально-особистісні компетенції, рефлексія, когнітивна компетенція	<p>Обробляти складні та орієнтовані на розробку процеси проектування для реалізації продуктів та/або концепцій, що мають цінність</p> <p>Незалежно вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю та брати на себе відповідальність за розробку стійких проектних рішень</p> <p>Визначити свої власні потреби у навчанні та розвинути свої знання, навички та компетенції щодо предметної галузі дизайну.</p>
Національні компетентності у спеціалізації «Модний дизайн»	

Соціально-особистісні компетенції, рефлексія, когнітивна компетенція	Керувати складними аналітичними та експериментальними процесами проектування з метою реалізації дизайнерських рішень, що мають цінність Визначити свої власні потреби у навчанні та набувати нових знань, навичок та компетенцій для становленні у професії дизайнера.
--	---

Джерело: офіційний сайт VIA, переклад та систематизація авторські

Дані таблиці 20 говорять про те, що компетентності по спеціалізаціях мають ідентичний склад та майже ідентичне формулювання, яке для відповідної спеціалізації закінчується уточненням сфери діяльності.

Таблиця 20

Визначення компетентностей в галузі дизайну та бізнесу за спеціалізаціями, VIA, Данія

Спеціалізація	Компетентність
Конструювання	<ul style="list-style-type: none"> – справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток конструктивних вирішень дизайнерських розробок; – вступати до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з розробки дизайну одягу.
Комерційна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> – справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, щодо розробки бізнес-рішень; – вступати до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з розвитку бізнесу.
Маркетинг	<ul style="list-style-type: none"> – справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, щодо розробки маркетингових та брендингових рішень; – вступати до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з маркетингу та розвитку брендингу.
Концептуальний дизайн	<ul style="list-style-type: none"> – справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, щодо розробки концепцій та їх комерційної реклами; – вступати до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з розробки концепцій та комерційної реклами.
Комунікації та тенденції	<ul style="list-style-type: none"> – справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, щодо розробки комунікаційних рішень;

	– вступити до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з розробки комунікаційних рішень.
Підприємництво	– справлятися зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, щодо розробки інноваційних рішень; - вступити до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці з розвитку інноваційних рішення.

Джерело: офіційний сайт VIA, переклад авторський

Представляти аналіз компетенцій Школи дизайну Колдинг (DK) не має змісту, так як в розділі 2 (с. 45) було констатовано, що склад та зміст компетенцій в освітніх програмах VIA та DK майже не різняться.

У вітчизняній професійній дизайн освіті особлива увага зосереджена на наданні наступних компетентностей: здатність до виконання проектної діяльності (змістова та методологічна компетенції), здобуття професійної майстерності (інструментальні, інформаційно-комунікативні компетенції) та самопрезентації і саморозвитку (когнітивна компетенція), тоді як данська система дизайн освіти, крім проектної діяльності та саморозвитку, націлена на здатність до дисциплінарної та міждисциплінарної співпраці, керування проектами (соціально-особистісні компетентності).

Особливістю освітніх програм у данських університетах та коледжах є дворівневість професійної підготовки. Наприклад, освітня програма «Модний дизайн» в данському університетському коледжі VIA (Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA Design & Business, VIA University College, 2020) пропонує навчання на рівні AP, що зосереджене на вивченні проектування жіночого одягу та в межах мистецьких дисциплін формує базове розуміння професії дизайнера, прикладних теорій і методів у сфері моди та стилю життя. Особливо цінним є те, що у здобувачів освіти створюється уявлення про цілісний процес проектування (від перших ескізів до виробництва), про цільові групи, тенденції та орієнтири в індустрії моди (формування загальнохудожніх, культурологічних, частково комунікативних та художньо-проектних

компетенцій). На другому рівні (BA) навчання за програмою підвищення рівня бакалавра головний акцент робиться на плануванні та виконанні проєктів. Навчання на рівні BA зосереджене на розробці інноваційних дизайнерських рішень (комунікативні та художньо-проєктні компетенції), які сприяють створенню індивідуального стилю професійної діяльності (офіційний сайт університетського коледжу VIA).

Програма «Мода та текстиль» Школи дизайну Колдінга (DK) в рамках мистецьких дисциплін спрямована на формування навичок у здобувачів освіти поєднувати такі поняття як «мода» та «екологічність», експериментувати з новими формами (за допомогою драпірування, розробки візерунків, побудови композиції, вибору кольорів, матеріалів та грою пропорцій), матеріалами, виробничими технологіями, а також навчання розробляти концепції та бізнес-ідеї художньо-мистецької освіти і дизайнерського рішення (Офіційний сайт Школи дизайну Колдінга).

Порівняльний аналіз змісту освітніх програм українських ЗВО та данських університетів і коледжів засвідчує, що в Данії особливістю освітніх програм є дворівневість професійної підготовки, активізується міждисциплінарний підхід на основі художньо-мистецького спрямування, тоді як в Україні надають перевагу технологічному підходу.

При цьому в кожному закладі вищої освіти, що здійснює підготовку дизайнерів одягу, як правило, є вироблена власна система структурування освітньої програми, що включає оригінальну концепцію дизайну і має індивідуальне бачення завдань, методів і засобів реалізації дизайнерської діяльності.

Додатково було досліджено склад фахових компетентностей Лондонського коледжу моди (LCF) та Школи мистецтв, дизайну та архітектури Аалто, Фінляндія з метою виявлення загальних європейських тенденцій у формуванні переліку компетентностей, якими має володіти майбутній дизайнер одягу.

Лондонський коледж моди (LCF) наголошує на формування у

здобувачів в галузі дизайну та дизайну одягу, зокрема, наступному переліку компетенцій:

- здатність до накопичення знань щодо стратегій дизайну та технічних навичок для дизайну та розробки одягу;

- здатність до застосування інтелектуального та критичного підходу для проведення досліджень, оцінки прийнятих проектних рішень та застосування їх на практиці;

- здатність до особистого творчого розвитку та ідентичності, стратегічної самовпевненості шляхом самооцінки навчання та діяльності однолітків;

- здатність до оволодіння новими знаннями, критичної рефлексії та креативності в індустрії моди: від дизайну, виробництва, створення брендового одягу, проведення маркетингових досліджень та підвищення власної культури у проектуванні одягу;

- здатність до роботи в команді, підприємницької діяльності, підвищення професійної кваліфікації через дослідження та навчання в аспірантурі.

Компетенції Школи мистецтв, дизайну та архітектури Аалто, Фінляндія мають наступне формулювання:

- здатність до роботи дизайнерів у все більш глобальному, мережевому і орієнтованому на послуги суспільстві.

- здатність до проектування з використанням як фізичних, так і цифрових носіїв, а також глибоке розуміння ролі і функціонування дизайну в суспільстві.

- позиціонування своєї роботи в більш широкому контексті сучасного суспільства і промисловості.

- зданість вирішувати комерційні та соціальні проблеми і розробки в приватному, державному та культурному секторах за допомогою розробки продуктів, послуг та систем.

- готовність до творчого та критичного проектування майбутніх

продуктів, послуг та систем.

– готовність до продукування рішень, орієнтованих на людину, доречних в суспільстві та екологічно свідомих.

– наявність теоретичних і загальних знань, а також художніх та практичних знань, необхідних для професіоналів в галузі мистецтва, і знань фундаментальних досліджень в даній області, а також передумов для відстеження подій в цій області;

– здатність розуміти культурне розмаїття і то, як зображення, об'єкти, медіа та архітектура формували світ як в минулому, так і в сьогоденні.

– здатність використовувати порівняльний, трансдисциплінарний підхід до аналізу конкретних творів мистецтва, дизайну, засобів масової інформації та архітектури.

– мати знання і навички, необхідні для художньої роботи, наукового мислення і використання наукових методів;

– мати знання і навички, необхідні для навчання на ступінь магістра мистецтв (мистецтво і дизайн) і для навчання протягом усього життя;

– мати адекватні мовні та комунікативні навички для роботи на місцях, а також для міжнародних операцій і співпраці.

– мати освіту, засновану на дослідницькій та художній діяльності та професійній практиці в цій галузі.

Якщо Лондонський коледж моди робить ставку на здатність до самонавчання та саморозвитку, то Школа мистецтв, дизайну та архітектури Аалто, Фінляндія робить ставку на здатність до відображення і аналітичного аналізу власної практики роботи та практики інших, а також практичних навичок, необхідних для вирішення проблем дизайну 21 століття; розуміння і здатність діяти в більш широкому соціальному і промисловому контексті дизайну формує основний аспект навчальної програми в підготовці студентів до змінюється майбутньому і в розвитку їх здатності працювати з іншими і впливати на навколишнє середовище.

Отже, для сучасного дизайнера характерним є не лише володіння основами обраної спеціальності, але і бачення найближчих перспектив, рівня власного професійного потенціалу та його розвитку, уміння вирішувати нові проблеми, що постійно виникають в умовах викликів сучасної практики. Важливо підкреслити, що основним завданням професійної освіти майбутнього дизайнера є його розвиток і саморозвиток. На думку дослідників особливість дизайн-освіти визначається наступними якісними ознаками: у відмінності від більшості гуманітарних діяльностей вона спрямована на вирішення буденних проблем; дизайну властива орієнтація не на процес вирішення проблеми, а відразу на кінцевий результат.

3.3 Узагальнена модель реалізації педагогічних умов функціонування високоякісного освітнього процесу підготовки дизайнерів одягу (проект освітньої програми)

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної) програми.

Мета професійної підготовки дизайнерів одягу має ґрунтуватися на соціальному замовленні на підготовку фахівців, що відповідає рівню розвитку науково-технічного прогресу, соціально-економічним відносинам та стану ринку праці, а також запитів стейкхолдерів.

Мета моделювання системи професійної підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах полягає у розробці змісту, методів і прийомів навчання, планування забезпечення та реалізації процесу формування професійно важливих якостей особистості майбутнього дизайнера (Фурса, 2012), а отже, у розробці проекту оновленої моделі освітньої програми.

Метою професійної підготовки дизайнера одягу є забезпечення ідеального образу майбутнього фахівця, який описується двома головними параметрами: професійні знання й особистісні якості.

Підтримуємо думку Н. Тализіної, що якість професійної підготовки

залежить від ступеня обґрунтованості трьох основних моментів: мети навчання (для чого навчати), змісту навчання (чому навчати) і принципів організації навчального процесу (як навчати). Мета підготовки або мета освіти, - як стверджує автор, - це модель спеціаліста. Описати мету освіти (моделі спеціаліста) означає представити систему типових завдань або систему адекватних їм умінь або видів діяльності (Фурса, 2012).

Як результат детального аналізу професійної підготовки дизайнерів одягу в Україні та Данії, який було проведено вище, пропонуємо наступне визначення мети освітньо-професійної програми підготовки дизайнерів одягу в галузі індустрії моди: підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців в сфері дизайну одягу, здатних самостійно визначати, формулювати, планувати, організовувати та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, виробництва та маркетингу із застосуванням певних теорій та методів дизайну, та які володіють відповідними компетенціями: використовувати структурний, аналітичний та методичний підхід під час створення інноваційного дизайну та розробці концепцій, орієнтованих на дизайн, включаючи оцінку комерційного потенціалу концепції; здійснювати професійну та міждисциплінарну комунікацію в сфері дизайну і на підприємствах індустрії моди різних форм власності; генерувати проектну культуру суспільства; самостійно отримувати нові знання, навички та компетенції в рамках професії. Така різноплановість дизайнерської діяльності пояснюється тим, що функціональна структура сучасного підприємства дозволяє розглядати, крім сфери проектування нових виробів, нові напрями професійної діяльності дизайнера: маркетинг, виробництво, реклама, управління тощо.

З мети закономірно формуються цілі освітньої програми. Пропонуємо наступне формулювання: формування фахівців у сфері текстилю, моди та дизайну, здатних самостійно визначати, формулювати, планувати, організовувати та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні

проблеми у галузі дизайну, виробництва та маркетингу із застосуванням певних теорій та методів дизайну.

Щодо форм і методів навчання, традиційні лекції обов'язково мають супроводжуватися практичними/лабораторними заняттями в групах, де студенти використовують отримані знання та напрацьовують досвід, активно пропонуючи свої ідеї. Такі методи навчання вимагають високого рівня особистої ініціативи і незалежності мислення, що, в підсумку, допомагає досягати кар'єрного успіху в дизайнерській сфері. Ефективним методом навчання є проведення досліджень з дизайну у активній співпраці з приватним сектором виробництва одягу. Обов'язковим елементом дизайнерської освіти має бути проходження практики, тому є пропозиція збільшити кількість кредитів на практику з 12-24 кредитів хоча би на 1,5 кредити – 25,5 кредити.

Навчання проектній діяльності має стати стрижнем підготовки дизайнерів, оскільки здібності і знання дизайнера відображаються лише в цій діяльності та будуть визначати рівень його конкурентоспроможності на ринку праці (Фурса, 2012). Проектне навчання є невід'ємною частиною і скандинавської освітньої культури, передбачає поєднання теорії та практики. Усі навчальні програми включають періоди практичних/лабораторних занять, під час яких студенти не лише спостерігають за реальним процесом у дії, а й здійснюють практичну підготовку в реальному режимі, вирішуючи проблеми виробничого процесу (офіційний сайт школи дизайну Колдінга, 2022). Для забезпечення комунікативної компетенції важливо ввести в освітній процес наступних форми навчання: діалог, дискусія, диспут, полеміка тощо.

Узагальнюючи дані проведених вище досліджень для підготовки дизайнерів одягу було визначені наступні методи та технології навчання: програмовані, інтерактивні та проблемні методи навчання, особливо методи проектно-орієнтованого навчання та дослідницька діяльність, дизайн-мислення, міждисциплінарний підхід, робота в команді.

Перше враження про якість надання освітніх послуг забезпечує профіль освітньої програми, що висвітлює найбільш суттєву інформацію про навчальну програму, її специфічні особливості, які відрізняють її від інших подібних програм, організацію навчального процесу та зміст освіти для підготовки кваліфікованого робітника.

У проаналізованих вітчизняних освітніх програмах підготовки дизайнерів одягу навчання відбувається за спеціальністю 022 Дизайн (за спеціалізаціями) спеціалізація Дизайн одягу (взуття). Данські освітні програми здійснюють підготовку за ступенем бакалавр мистецтв в області дизайну (бакалавр моди та текстилю) у DK (Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile)) та програмою професійного бакалавра з дизайну та бізнесу (Дизайн одягу) у VIA (Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (Fashion Design)). Дослівний переклад спеціалізації Дизайн одягу в англійській мові мав би звучати «Clothing Design», тому додатково було проведено дослідження щодо назви спеціалізації, яка б в умовах євро-та світової інтеграції краще сприймалася та розумілася в різних країнах світу. В результаті було визначено, що щодо підготовки дизайнерів одягу найчастіше зустрічається назва спеціалізації «Fashion Design» (див. рис.11), яка трактується як «дизайн одягу», «модний дизайн» («індустрія моди»), що по суті є одне і те саме, тільки модний дизайн має ширше визначення (до нього входить розробка ансамблю одягу: взуття, аксесуари, прикраси, галантерейні вироби, головні убори та інше). Тому англійський варіант назви спеціалізації пропонуємо «Fashion Design», а українською мовою «Модний дизайн».

PROFESSIONAL BACHELOR'S DEGREE PROGRAMME IN DESIGN & BUSINESS		Fashion Design	
Programme duration: 1½ years		Awarding Body	University of the Arts London
1st semester	2nd semester	College	London College of Fashion
15 ECTS SPECIALITY COURSES 5 ECTS Body in Motion 5 ECTS Womenswear 1 5 ECTS Womenswear 2	15 ECTS COMMON MODULE 15 ECTS Explore the Industry - Conscious innovation	School	School of Design and Technology
		Programme	Product Programme (L054)
		Course AOS Code	LCFBAFDD01
		FHEQ Level	Level 6 Degree
		Course Credits	360
		Mode	Full Time
		Duration of Course	3 years
		Valid From	September 1st 2021
		QAA Subject Benchmark	Art and Design
		Collaboration	N/A
		UAL Subject Classification	<u>Fashion design</u>
		JACS Code	<u>W230 - Clothing/fashion design</u>

Fashion Design BFA	
	<p>The BFA program offers concentrations in children's wear, intimate apparel, knitwear, special occasion, and sportswear. You'll create designs informed by market research and inspired by history, art, and culture. Throughout, you'll master advanced technologies, build presentation skills, and choose from a menu of design electives to customize your studies. The program culminates in a required internship and a senior collection guided by acclaimed designers who serve as mentors. Your work could be showcased in FIT's professionally produced runway show, the Future of Fashion.</p>

Рис. 11 Фрагменти назви спеціалізації освітніх програм підготовки дизайнерів одягу в Університетському коледжі VIA (Данія), Лондонський університет мистецтв (Об'єднане королівство), Технологічний інститут моди (США).

Джерело: освітні програми та офіційний сайт закладів вищої освіти з підготовки дизайнерів одягу, ситезовано автором

Отже, використовуючи Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (2018) та результати досліджень підготовки дизайнерів одягу в університетах і коледжах Данії пропонуємо проект освітньої програми підготовки дизайнерів одягу.

1. Повна назва кваліфікації на мові оригіналу та англійською мовою: Бакалавр дизайну за спеціалізацією «Модний дизайн», Bachelor of Design (BA in Fashion Design).

2. Офіційна назва програми: Дизайн (Модний дизайн).

3. Обсяг програми в кредитах ЄКТС та в кількості років навчання: 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців.

4. Офіційна назва навчального закладу, який присуджує кваліфікацію: Мукачівський державний університет (Mukachevo State University).

5. Період ведення в дію: –.

6. Цикл/рівень: перший (бакалаврський) рівень.

7. Ціль освітньої програми: формування фахівців у сфері текстилю, моди та дизайну, здатних самостійно визначати, формулювати, планувати, організовувати та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, виробництва, бізнесу та маркетингу із застосуванням певних теорій та методів дизайну.

8. Предметна область: акцент робиться на підготовці до дизайнерської діяльності, яка включає художньо-мистецьку, дизайнерську та проектно-виробничу компоненти.

9. Основний фокус програми та спеціалізації: Програма знайомить студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних областей; надають професійні знання для самостійного визначення, формулювання та вирішення складних завдань у відповідній предметній області або предметних областях. Основна увага програми зосереджена на генерації ідей та проектуванні. В результаті студент отримує основу для виконання професійних функцій, кваліфікацію для вступу до магістратури, а також інструментарій для розвитку свого особистого іміджу та способу самовираження.

10. Орієнтація програми (теоретична, професійна, наукова, прикладна тощо): професійно-прикладна, дослідницька.

11. Особливості та відмінності: Програма передбачає підготовку фахівців в галузі індустрії моди та стилю життя, орієнтованих на сучасні досягнення дизайну сталого розвитку, декоративно-прикладного мистецтва та промислового дизайну з врахуванням художньо-естетичних, екологічних, ресурсозберігаючих та економічних параметрів. Програма розрахована на навчання студентів роботі з «екомодою», експериментуванню з новими формами, матеріалами та технологіями виробництва, розумінню робочих процесів компаній, розробці концепцій та бізнес-ідей. Програма дає можливості для реалізації міжнародної академічної мобільності учасників освітнього процесу.

12. Придатність до працевлаштування: дизайнер (художник-конструктор), дизайнер одягу, дизайнер промислових виробів та об'єктів, дизайнер тканин на підприємствах, установах та організаціях в сфері технологій і дизайну в галузі легкої промисловості; дизайнер графічних робіт (рекламні агентства).

13. Подальше навчання: можливість навчання за програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.

14. Підходи до викладання та навчання: програмовані, інтерактивні та проблемні методи навчання, методи проектно-орієнтованого навчання та дослідницька діяльність, дизайн-мислення, міждисциплінарний підхід, робота в команді. художня практика, художнє самовираження, дослідження предметної області, актуальні наукові методи, методика проектування та виготовлення одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну; технології роботи з відповідними спеціальними матеріалами у галузі модного дизайну.

15. Методи оцінювання: усне та письмове опитування, тести, перегляди творчих робіт, презентація творчої/наукової роботи, захист лабораторних робіт, курсових робіт/проектів, заліки, екзамени.

16. Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в команді; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; цінування та повага різноманітності та мультикультурності; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні,

наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

17. Спеціальні компетентності: здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну; здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну; здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну; здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності; здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності; здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи з відповідними матеріалами; здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну; здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта; здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису за спеціалізацією модний дизайн; здатність застосовувати знання прикладних наук (матеріалознавства, ергономіки, біоніки, нарисної геометрії і перспективи, художнього конструювання, проектування та реклами) у професійній діяльності дизайнера одягу; здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.

Вважаємо за необхідне додати ще дві важливі компетентності, а саме: здатність вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю та брати на себе відповідальність за розробку стійких проектних рішень; здатність визначити власні потреби у навчанні та розвивати свої знання, навички та компетенції щодо модного дизайну/дизайну одягу. Всі попередні

компетентності визначені Стадартом вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (2018). Вони мають бути забезпечені основними компонентами. Є ще вибіркові компоненти (60 кредитів), які дають змогу додати додаткові компетентності до освітньої програми (не більше 4-х).

18. Програмні результати навчання: застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях; вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення; збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проекту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію щодо модного дизайну/ дизайну одягу, основи наукових досліджень; визначати мету, завдання та етапи проектування; розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності; усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, за *розробку стійких проектних рішень* (додавлено відповідно до введених додаткових компетентностей), забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні; аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень; оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію; створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання; визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі; розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах; дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності; знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну; використовувати у професійній діяльності

прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики; розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну у мистецьких практиках; враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності; застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у рамках дизайну одягу; відобразити морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну; розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну; *здійснювати стратегічну орієнтацію на творчий саморозвиток особистості та професійний щодо модного дизайну/дизайну одягу* (додавлено відповідно до введених додаткових компетентностей).

Щодо переліку компонент освітньо-професійної програми, виходячи із завдань дизайну, дизайнерську діяльність можна поділити на наступні складові: творчу, наукову та проєктну (Зябловська, 2021b). А отже, професійну підготовку дизайнерів можна поділити на концептуальну, теоретико-методологічну, практичну та позанавчальну діяльність професійного спрямування.

Фурса О. О. пропонує навчальну програму поділити на фундаментальні дисципліни, гуманітарні дисципліни, інженерно-конструктивний блок та інженерно-технологічний блок. І тут дуже важливим є знаходження гармонійного співвідношення художньої, естетичної, інженерної та соціальної складових професії.

Так, наприклад:

– у школі дизайну Колдінга (DK) дисципліни загальної підготовки складають 25% (професійно-орієнтовані), професійної підготовки – 50%, практична підготовка – 17%, дисципліни вільного вибору студента – 8%;

– у університетському коледжі VIA дисципліни загальної підготовки складають 27,8% (професійно-орієнтовані), професійної підготовки – 33,3%, практична підготовка – 16,7%, дисципліни вільного вибору студента – 22,2%;

– у Київському національному університеті технологій та дизайну (КНУТД, Україна) дисципліни загальної підготовки складають 15%, професійної підготовки – 40%, практична підготовка – 10%, вивчення іноземної мови – 10%, дисципліни вільного вибору студента – 25%;

– у Харківській державній академії дизайну та мистецтв (Україна) дисципліни загальної підготовки складають 18%, професійної підготовки – 52%, практична підготовка – 5%, дисципліни вільного вибору студента – 25%.

Сучасні запити дизайну як науки, як мистецтва, як виробництва є орієнтиром оновлення змісту навчальних програм, створення відповідних педагогічних умов у закладах вищої освіти для формування художньо-проектної компетентності як невід’ємного складника професіоналізму дизайнерів одягу. А отже, дисципліни художньо-мистецького спрямування відіграють особливу роль у формуванні професійної компетентності дизайнерів.

Мистецтво є визначальною детермінантою художнього розвитку особистості майбутнього фахівця з дизайну (Оружа, 2014, с. 56), тому вітчизняні програми підготовки дизайнерів одягу спрямовуються на вивчення художньо-мистецьких дисциплін, присвячені формуванню художнього смаку, розумінню естетичних особливостей образотворчих творів, ознайомленню з історією образотворчих мистецтв та декоративно-прикладного мистецтва, опануванню художніх, декоративно-прикладних

технік та технік живопису. На думку О.Фурси (2011), дизайн у змісті освіти почав зближуватися з мистецтвом в осягненні образів навколишнього світу. До нього звертаються як до засобу проектних уявлень – образів майбутнього. У процесі навчання проектної творчості мова образотворчого мистецтва виступає як можливість критичної рефлексії, пояснення світу і знаходження його внутрішнього механізму, або ж просто як засіб посилення і стимулювання емоцій, а також інтенсифікації перцептивних здібностей.

Художня діяльність складається з системи багатоманітних функцій: пізнавальної, просвітницької, прогностичної, оцінної, компенсаційної, евристичної (збуджує творчу енергію), комунікативної, соціально-організаційної (Ху Ює, 2021, с. 333). Художньо-мистецька творчість є невід'ємною умовою самореалізації майбутніх дизайнерів у професійній діяльності. Художньо-мистецький розвиток майбутнього дизайнера одягу здійснюється у процесі ознайомлення з образотворчим і декоративно-прикладним мистецтвом засобами різних навчальних курсів. Основними методами дизайнерської діяльності є художнє проектування і художньо-образне моделювання, тому формуванню навичок і вмінь художньо-мистецького проектування присвячено основний масив навчальних дисциплін з підготовки дизайнерів одягу (Шилова, 2013).

Фахівці засвідчують, що дизайнер не просто створює речі, а формує навколишній світ. Через предмети побуту, засоби виробництва, речі повсякденного використання дизайнер здійснює культурно-естетичну комунікацію, тобто пропагує надбання національної культури, знайомить з культурою інших народів, передає певний стиль та тип естетичного смаку. Формування відповідного стилю та типу смаку, а також відтворення їх у проєктованих речах відбувається під час занять з художньо-мистецьких дисциплін, які в свою чергу мають на меті надати майбутньому фахівцю з дизайну наступні компетенції: загальнохудожню, культурологічну, комунікативну та художньо-проектну (Корницька, 2020).

Враховуючи такий підхід, нами було здійснено аналіз змісту освітніх

програм вітчизняних і зарубіжних ЗВО щодо художньо-мистецького компоненту. Нами проаналізовано такі освітньо-професійні програми підготовки бакалаврів дизайну одягу: освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.02 Дизайн одягу (взуття) Київського національного університету технологій та дизайну, 2019; освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 2018; навчальну програму для бакалаврату з дизайну в Школі дизайну Колдінг, 2020; навчального плану програми професійного бакалавра в галузі дизайну та бізнесу (РВА), VIA, 2020).

З'ясовано, що освітні програми підготовки дизайнерів одягу сформовані таким чином, щоб надати здобувачам освіти широкі можливості для поглиблення загальноосвітньої підготовки, формування духовної та національної культури, всебічного розвитку особистості та професійного саморозуміння (Горянський, 2021), зокрема на основі включення таких дисциплін, як «Рисунок», «Живопис», «Основи композиції», «Кольорознавство», «Формоутворення», «Історія дизайну» та інші у вітчизняних ЗВО навчальних програмах (Київський національний університет технологій та дизайну, Харківська державна академія дизайну та мистецтв) та «Дизайн як сфера діяльності», «Дизайн для змін», «Концепція дизайну та цифрові інструменти», «Фірмовий стиль» й інші (Школа дизайну Колдінга, Університетський коледж VIA в Данії). В таблиці 21 наведено результат впорядкування та узгодження дисциплін, схожих за змістом, та виокремлення унікальних освітніх компонент.

Таблиця 21

Дисципліни художньо-мистецького спрямування, що викладаються при підготовці дизайнерів одягу у європейських і українських закладах вищої освіти

Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД)	Харківська державна академія дизайну та мистецтв (ХДАДМ)	Школа дизайну Колдінга (DK)	Університетський коледж VIA
1	2	3	4
Основи рисунку та живопису та Пластичної анатомії (9 кр.)	Академічний рисунок (12 кр.) Академічний живопис (12 кр.) Пластична анатомія (3 кр.)	–	Пластична анатомія (5 кр.) Рівень ВА
Основи композиції та кольорознавства (12 кр.)	Основи композиції і проектної графіки (10 кр.) Кольорознавство (3 кр.)	Композиція, побудова та форма (5кр.) Колір і візуалізація (5кр.)	Візуальна комунікація (5кр.) Рівень AP
Образотворче мистецтво та художня творчість (12 кр.)	Живопис за фахом (9 кр.) Колір і візуалізація (5 кр.)	Візуалізація (10 кр.)	Мода і мистецтво (10 кр.) Рівень AP
Художня і матеріальна культура (18 кр.)	Історія української культури і мистецтва (4 кр.) Історія дизайну (5 кр.) Історія зарубіжного мистецтва (6 кр.)	Дизайн як сфера діяльності (20 кр.)	Огляд дизайну (5 кр.) Рівень ВА
Перспектива та тіні (6 кр.)	Формотворення (7 кр.)	Колір і матеріали (5 кр.)	–
Дизайн-графіка (18 кр.)	Рисунок за фахом (9 кр.)	Орнамент і форма (5 кр.)	Дизайн (5 кр.)

			Рівень AP
Комплексне дизайн-проекування (6 кр.)	–	Бренд і колекція (5 кр.)	Колекція (Collection – 15 кр.) Рівень AP
–	–	–	Фірмовий стиль (5 кр.) Рівень BA
Професійні комунікації (6 кр.)	–	–	–
–		Дизайн для змін (15 кр.)	–
–	–	Концепція та цифрові інструменти (5 кр.)	–
–	–	–	Жіночий одяг (10 кр.) Рівень BA
–	–	–	Відкриття в дизайні (5 кр.) Рівень AP

Джерело: систематизовано автором на основі: Освітньо-професійної програми «Дизайн одягу (взуття)» Київського національного університету технологій та дизайну; освітньо-професійної програми «Дизайн одягу (взуття)» Харківської державної академії дизайну та мистецтв; офіційного сайту Школи дизайну Колдінга; офіційного сайту університетського коледжу VIA.

Результати аналізу засвідчують, що з метою формування навичок і вмінь з художнього проектування у вітчизняних закладах вищої освіти мистецькі навчальні дисципліни складають в КНУТД – 38%, в ХДАДМ – 45% від кількості кредитів (180 кр.), що виділено на обов’язкові компоненти відповідних освітньо-професійних програм.

Не набагато менші показники насичення програми мистецькими дисциплінами мають освітні програми підготовки дизайнерів одягу данських університетів і коледжів. Наприклад, в «Школі дизайну Колдінга (DK)» – 42%, від кількості кредитів (DK – 180 кр.), в «Університетському коледжі VIA» VIA – 31% – 210 кр., що виділено на компоненти відповідних освітньо-

професійних програм.

Зазначимо, що університети і коледжі Данії підготовку дизайнерів одягу здійснюють з урахуванням напрямів та тенденцій скандинавської освітньої культури – навчання через діяльність і створення, тому всі дисципліни, що викладаються, розглядаються не як предмет, наука або складова науки і не як чисте мистецтво, як у вітчизняних програмах, а як процес дизайнерської діяльності, про що на нашу думку, свідчать навіть назви мистецьких дисциплін «Дизайн як сфера діяльності», «Відкриття в дизайні», «Візуалізація», «Композиція, побудова та форма» та інші. Такий підхід дає змогу здобувачам освіти гармонійно узгодити теоретичне і практичне навчання, що забезпечує ефективність професійної підготовки.

Враховуючи багатогранність дизайнерської діяльності, що поєднує художню, естетичну, інженерну та соціальну складові, дисципліни викладаються в міждисциплінарному контексті. Так на думку данських науковців Е.-М.-П. Харсаае та П.-Дж. МакЕлгерон, одним із завдань для освітніх установ є поєднання дисциплінарної освіти з мультидисциплінарним підходом, де потрібна співпраця з цілою низкою галузей знань (МакЕлгерон, Харсаае, 2016, с. 493). Використання міждисциплінарного підходу як дієвого підходу до реалізації освітньої діяльності, на думку дослідниці Д. Акоглу (Акоглу, 2016), є основою для покращення і підвищення креативності, активізації нестандартного мислення та підґрунтям для розробки інноваційних рішень майбутніх фахівців з дизайну.

Отже, згідно таблиці 3.5 обов'язковими компонентами підготовки дизайнерів одягу є «Рисунок та пластична анатомія», «Основи композиції та кольорознавства», «Живопис», «Історія мистецтв» (об'єднано такі дисципліни, як Художня і матеріальна культура, Історія української культури і мистецтва, Історія дизайну, Історія зарубіжного мистецтва, Огляд дизайну), «Композиція». Підсилити освітню програму можна комп'ютерними технологіями (вимога часу) і ввести дисципліни, наприклад, «Коцепція та цифрові інструменти» або «Комп'ютерний дизайн»; дисципліни

маркетингового спрямування - «Фірмовий стиль» (як варіант «Художня графіка та рекламний дизайн»). Така спеціальна дисципліна, як «Професійні комунікації» може бути вибірковою, але не менш важливою. Взагалі, всі дисципліни, що мають поодинокую зустрічність, можуть бути запропоновані до проекту освітньої програми Дизайн (Модний дизайн) в якості вибірових, для підсилення додаткових або обов'язкових компетентностей.

Для складання переліку освітніх компонент для освітньої програми Дизайн (Модний дизайн), особливо наповнення інженерними, фундаментальними та соціальними компетентностями, було також використано матеріал наступних освітніх програм: Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Дизайн)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) - спеціалізація Дизайн. Мукачево: МДУ, 2021; та Освітньо-професійна програма «Конструювання та технології швейних виробів» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 18 Виробництво та технології спеціальності 182 Технології легкої промисловості. Мукачево: МДУ, 2023 (витяги з освітніх програм переліку освітніх компонент, що були використані при складанні перліку дисциплін для освітньої програми Дизайн (Індустрія моди), представлено в додатку В.3).

Запропонований перелік освітніх компонент та розроблений проект освітньої програми Дизайн (Індустрія моди) представлено в таблиці 22.

Таблиця 22

Проект освітньої програми Дизайн (Індустрія моди)

II Загальна характеристика освітньо-професійної програми		
1 – Загальна інформація		
Повна назва закладу освіти	назва вищої та	Мукачівський державний університет Факультет економіки, управління та інженерії Кафедра інженерії, технологій та професійної освіти

структурного підрозділу	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і освіта
Спеціальність	022 Дизайн (за спеціалізаціями)
Форми навчання	Без обмежень
Освітні кваліфікації	Бакалавр дизайну за спеціалізацією Індустрія моди
Кваліфікація у дипломі	Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – 022 Дизайн (за спеціалізаціями) Спеціалізація – Індустрія моди Освітня програма – Дизайн (Індустрія моди)
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС. Термін навчання 3 роки 10 місяців
Опис предметної області	<u>Об'єкти вивчення та діяльності:</u> об'єкти та процеси дизайну в промисловій, побутовій та соціокультурній сферах життєдіяльності людини. <u>Цілі навчання:</u> формування фахівців у сфері текстилю, моди та дизайну, здатних самостійно визначати, формулювати, планувати, організовувати та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, виробництва, бізнесу та маркетингу із застосуванням певних теорій та методів дизайну. <u>Теоретичний зміст предметної області:</u> поняття,

	<p>категорії, принципи, концепції, стратегії, методи, наукові теорії та дослідження дизайну та їх використання для створення цілісних, досконалих з точки зору краси, зручності та корисності об'єктів модного дизайну.</p> <p><u>Методи, методика та технології:</u> художня практика, художнє самовираження, дослідження предметної області, актуальні наукові методи, методики проектування та виготовлення одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну; технології роботи з відповідними спеціальними матеріалами у галузі модного дизайну.</p> <p><u>Інструменти та обладнання:</u> програмно-технічні засоби переробки інформації, спеціалізоване програмне забезпечення; дослідницьке та технологічне обладнання для проектування і виготовлення модного дизайн-продукту.</p>
Академічні права випускників	Можливість навчання за програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.
Мова(и) викладання	державна
Цикл/рівень	НРК – 6 рівень, EQ-ЕНЕА – перший цикл, EQF LLL – 6 рівень
Передумови	на базі повної загальної середньої освіти
Термін освітньо-професійної дії	

програми	
Інтернет-адреса постійного розміщення освітньої програми	
2 – Мета освітньо-професійної програми	
<p>Підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців в сфері модного дизайну, здатних самостійно визначати, формулювати, планувати, організовувати та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, виробництва та маркетингу із застосуванням певних теорій та методів дизайну, та які володіють відповідними компетенціями: здатні використовувати структурований, аналітичний та методичний підхід під час створення інноваційного дизайну та розробці концепцій, орієнтованих на дизайн, включаючи оцінку комерційного потенціалу концепції; здійснювати професійну та міждисциплінарну комунікацію в сфері модного дизайну і на підприємствах індустрії моди різних форм власності; самостійно отримувати нові знання, навички та компетенції в рамках професії.</p>	
3 – Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область	Акцент робиться на підготовці до дизайнерської діяльності, яка включає художньо-мистецьку, дизайнерську та проектно-виробничу компоненти.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Програма знайомить студентів з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних областей; надають професійні знання для самостійного визначення, формулювання та вирішення складних завдань у відповідній предметній області або предметних областях. Основна увага програми зосереджена на генерації ідей та проектуванні. В результаті студент отримує основу

	для виконання професійних функцій, кваліфікацію для вступу до магістратури, а також інструментарій для розвитку свого особистого іміджу та способу самовираження.
Орієнтація програми	Професійно-прикладна, дослідницька
Особливості програми	Програма передбачає підготовку фахівців в галузі індустрії моди та стилю життя, орієнтованих на сучасні досягнення дизайну сталого розвитку, декоративно-прикладного мистецтва та промислового дизайну з врахуванням художньо-естетичних, екологічних, ресурсозберігаючих та економічних параметрів. Програма розрахована на навчання студентів роботі з «екомодою», експериментуванню з новими формами, матеріалами та технологіями виробництва, розумінню робочих процесів компаній, розробці концепцій та бізнес-ідей. Програма дає можливості для реалізації міжнародної академічної мобільності учасників освітнього процесу.
4 – Придатність випускників до працевлаштування	
Придатність до працевлаштування	Дизайнер (художник-конструктор), дизайнер одягу, дизайнер промислових виробів та об'єктів, дизайнер тканин на підприємствах, установах та організаціях в сфері технологій і дизайну в галузі легкої промисловості; дизайнер графічних робіт (рекламні агентства). Національний класифікатор України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10 .
5 – Викладання та оцінювання	

Викладання та навчання	Студентоцентроване, проектно-орієнтоване та проблемно-діяльнісне навчання, ініціативне самонавчання. Інтерактивні, проектні, дослідницькі, інформаційно-комп'ютерні, саморозвивальні, колективні, інтегративні та контекстні технології навчання (лекція контекстного типу, імітаційні форми організації навчання (ділова гра, аналіз професійних ситуацій та розв'язання професійних задач). Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється через університетське віртуальне навчальне середовище moodle.
Оцінювання	Усне та письмове опитування, тести, перегляди творчих робіт, презентація творчої/наукової роботи, захист лабораторних, розрахункових робіт, курсових робіт, заліки, екзамени.
Система оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за чотирибальною шкалою – 4-бальна національна шкала (відмінно, добре, задовільно, незадовільно); 2-рівнева національна шкала (зараховано/незараховано); 100-бальна; шкала ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).
6 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та/або вченими званнями, а також висококваліфіковані спеціалісти.
Матеріально-технічне	<ul style="list-style-type: none"> – навчальні корпуси; – гуртожитки;

забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – тематичні кабінети; – спеціалізовані лабораторії; – арт - лабораторія; – комп'ютерні класи; – пункти харчування; – точки бездротового доступу до мережі Інтернет; – мультимедійне обладнання; – спортивний зал, спортивні майданчики.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> – офіційний сайт МДУ: http://msu.edu.ua/uk/; – точки бездротового доступу до мережі Інтернет; – необмежений доступ до мережі Інтернет; – наукова бібліотека, читальні зали; – віртуальне навчальне середовище Moodle; – пакет MS Office 365; – корпоративна пошта; – навчальні і робочі плани; – графіки навчального процесу; – навчальні та робочі програми дисциплін, силабуси; – дидактичні матеріали для самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін; – програми практик; – методичні вказівки щодо виконання курсових проектів (робіт), дипломних проектів (робіт); – критерії оцінювання рівня підготовки.
7 – Академічна мобільність	
Національна кредитна	Підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників у партнерській вітчизняних

мобільність	ЗВО
Міжнародна кредитна мобільність	<p>Академічна мобільність студентів, стажування викладачів за кордоном:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Меморандум про співпрацю: Мукачівський державний університет, Хмельницький національний університет, ДУ «Інститут Регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», Українська інженерно – педагогічна академія, Пряшівський Університет (Словацька республіка), Державна вища школа в Освенцимі (Польща), Техніко – Гуманітарна академія у м. Бельсько – Бяла (Польща); – Угода щодо семестрового академічного обміну між Академією ім. Яна Длугоша в Ченстохові (Польща) та Мукачівським державним університетом (Україна); – Угода щодо участі викладачів та студентів у програмах мобільності між Академією Техніко-Гуманістичною в м. Бельсько-Бяла (Польща) та Мукачівським державним університетом (Україна); – Угода щодо реалізації спільних професійних заходів: конференцій, семінарів, конкурсів між Пряшівським коледжем підприємництва (Словацька республіка) та Мукачівським державним університетом (Україна); – Угода щодо академічної мобільності студентів та стажування викладачів між Тренчинським університетом Александра Дубчека (Словацька республіка) та Мукачівським державним університетом (Україна).

III Обсяг освітньо-професійної програми у ЄКТС

Обсяг освітньої програми бакалавра на базі повної загальної середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС.

Заклад вищої освіти має право визнати та зарахувати кредити, отримані в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста):

- зі спеціальності «Дизайн»: не більше ніж 120 кредитів ЄКТС;
- за іншими спеціальностями: не більше ніж 60 кредитів ЄКТС.

На основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих за попередньою освітньою програмою фахової передвищої освіти

Мінімум 70% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених цим стандартом вищої освіти.

Прийом на основі ступенів «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством.

Перелік компонент освітньо-професійної програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кредити ЄКТС	Форма контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
Цикл загальної підготовки			
ОЗП.01	Історія державності та культури України	4	екзамен
ОЗП.02	Українська мова за професійним спрямуванням	3	екзамен
ОЗП.03	Іноземна мова	6	залік, екзамен
ОЗП.04	Філософія	3	екзамен
ОЗП.05	Фізичне виховання	6	залік
ОЗП.06	Історія мистецтв	5	екзамен
ОЗП.07	Основи інформаційних технологій	5	залік
ОЗП.08	Інженерна та комп'ютерна графіка	7	залік
ОЗП.09	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	3	екзамен
		42	
Цикл професійної підготовки			
ОПП.01	Вступ до фаху	4,5	залік
ОПП.02	Матеріалознавство швейних виробів	8	залік, екзамен
ОПП.03	Живопис	5	залік
ОПП.04	Конфекціонування матеріалів для одягу	5	Залік, КР
ОПП.05	Основи комп'ютерного дизайну	4	екзамен
ОПП.06	Рисунок та пластична анатомія	8	диф. залік
ОПП.07	Композиція	5	екзамен

ОПП.08	Основи проектування виробів: конструювання швейних виробів	8	залік, екзамен
ОПП.09	Маркетинг в індустрії моди	4	екзамен
ОПП.10	Комп'ютерний дизайн	8	екзамен
ОПП.11	Основи проектування виробів: проектування одягу	8	залік, КП
ОПП.12	Основи художнього проектування	8	екзамен, КП
ОПП.13	Художня графіка та рекламний дизайн	5	залік, екзамен
ОПП.14	Основи технології швейних виробів	8	залік, екзамен, КП
ОПП.15	Макетування одягу складних форм	4	екзамен
ОПП.16	Економіка підприємства	4	екзамен
ОПП.17	Квалітологія виробів: основи менеджменту якості швейного виробництва	4	екзамен
ОПП.18		100,5	
Практика			
ОПП.19	Навчальна практика	6	диф. залік
ОПП.20	Виробнича практика	6	диф. залік
ОПП.21	Переддипломна практика	13,5	диф. залік
		25,5	
Атестація			
ОПП.22	Кваліфікаційна робота	12	
Загальний обсяг обов'язкових компонент		180	
Загальний обсяг вибірових компонент*		60	-
Загальний обсяг освітньої програми		240	-

*- Обирають з каталогів вибірових дисциплін

IV Перелік компетентностей випускника рівня бакалавр

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 3. Здатність спілкуватися іноземною мовою. 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 5. Здатність працювати в команді. 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. 7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. 8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена

	<p>суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>9. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну. 2. Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну. 3. Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну. 4. Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності. 5. Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності. 6. Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи з відповідними матеріалами. 7. Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну. 8. Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта. 9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями). 10. Здатність застосовувати знання прикладних наук (матеріалознавства, ергономіки, біоніки, нарисної геометрії і перспективи, художнього конструювання, проектування та реклами) у професійній діяльності модельєра. 11. Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності. 12. <i>Здатність вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю та брати на себе відповідальність за розробку стійких проектних рішень</i> 13. <i>Здатність визначити свої власні потреби у навчанні та розвинути свої знання, навички та компетенції щодо предметної галузі дизайну.</i>

V Нормативний зміст підготовки бакалавра, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання	
ПР 01	1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.
ПР 02	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.
ПР 03	Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проекту, застосовувати теорію і методiku дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень.
ПР 04	Визначати мету, завдання та етапи проектування.
ПР 05	Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.
ПР 06	Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, за розробку стійких проектних рішень, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.
ПР 07	Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.
ПР 08	Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.
ПР 09	Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.
ПР 10	Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі.
ПР 11	Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.
ПР12	Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.
ПР 13	Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.
ПР 14	Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.
ПР 15	Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну у мистецьких практиках.
ПР 16	Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.
ПР 17	Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).
ПР 18	Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.
ПР 19	Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі,

	враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, <i>обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну.</i>
ПР 20	Здійснювати стратегічну орієнтацію на творчий саморозвиток особистості та професійний щодо модного дизайну/дизайну одягу

VI Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	<p>Кваліфікаційна робота передбачає розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми в сфері модного дизайну, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням певних теорії та методів дизайну.</p> <p>Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.</p> <p>Кваліфікаційна робота має бути розміщена на сайті закладу вищої освіти або його структурного підрозділу, або у репозитарії закладу вищої освіти.</p>

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

В університеті у відповідності до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», положень стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) та згідно «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності у Мукачівському державному університеті» функціонує система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті МДУ, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного

управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками МДУ та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

9) інших процедур і заходів.

ІХ Перелік нормативних документів, на яких базується ОПП Дизайн (Індустрія моди)

1. Закон «Про вищу освіту» // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Закон «Про освіту» // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (Редакція від 30.11.2017) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.

4. Національна рамка кваліфікацій // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (редакція від 30.11.2017) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.

6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти // URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>.

8. 73. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн». Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391, Київ, 2018. – 14 с. // URL:

9. Стратегія розвитку Мукачівського державного університету на 2020-2025 роки (концептуальні положення та перспективний план дій щодо її виконання) // МДУ, 2019 р. – 32с. // URL: https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Стратегія_МДУ_2020-2025.pdf

11. Зміни, що вносяться до стандартів вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 р. № 593) // URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Авшенюк, Н. М., & Бідюк, Н. М. (2021). Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2), 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-14>.
- Авшенюк, Н. М., Дяченко, Л. М., Котун, К. В., Марусинець, М. М., Огієнко, О. І., Сулима, О. В., & Постригач, Н. О. (2017). *Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів: аналітичні матеріали*. Київ: ДКС «Центр». URL: [https://lib.iitta.gov.ua/708029/1/Аналітичні_матеріали_2017_ост.варіант%20\(1\).PDF](https://lib.iitta.gov.ua/708029/1/Аналітичні_матеріали_2017_ост.варіант%20(1).PDF).
- Алексєєва, С. В. (2018). *Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика: монографія*. Київ: Міленіум. URL: https://lib.iitta.gov.ua/727617/1/монографія_Алексєєва%20%20Microsoft%20Word.pdf
- Алексєєва, С. В. (2021). Індивідуальна освітня траєкторія: від побудови до реалізації. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 74–82.
- Андрощук, Ір., & Андрощук, Іг. (2017). Особливості професійної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання в Польщі та Великій Британії. *Порівняльна професійна педагогіка*, 7(1), 134–139.
- Атрощенко, Т. О., & Газдик, М. М. (2023). Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у контексті професійної (професійно-технічної) підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 1(65), 233–238.
- Атрощенко, Т., & Яцура, М. (2022). Наукові проєкції феномену «Професійна культура». *Молодь і ринок*, 7-8(205-206), 72–76.
- Бабій, Н. (2019). Образно-асоціативний підхід до підготовки фахівців з дизайну одягу. *Час мистецької освіти: Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти*, 2, 42–47.
- Байрамова, О., Нестайко, І., & Чередник, Л. (2021). Стратегічні напрями реформування та модернізації системи вищої освіти в Україні. *Педагогіка. Актуальні питання гуманітарних наук*, 1(42), 221–227.
- Бараболя, О. В., & Ляшенко, В. В. (2017). Основи підготовки здобувача вищої освіти за компетентного підходу до дисципліни. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*. Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Бартош, О. П. (2023). Інтеграція дослідницької складової до процесу навчання майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 1(52), 19–23.

- Бегун-Трачук, Л., & Попович, Н. (2022). Педагогічні умови запобігання професійному вигоранню майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 6. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2021.613>
- Белан, В. Ю. (2018). Європейська стратегія у сфері інформатизації освіти: перехід до відкритої освіти. *Професійна освіта: зб. наук. праць*, 15, 169–175.
- Белан, В. Ю. (2018). Особливості інформатизації освіти Польщі й України. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* (с. 154–156). Київ: ІПТО НАПН України.
- Бесараб, С., Клименко, С., & Люшенко, О. (2019). Дизруптивні інновації як драйвери четвертої промислової революції. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/Ryha_09.10.19/Ryha_09.10.19_17.pdf.
- Бідюк Н. І. (2012). Порівняльно-педагогічні дослідження у контексті розвитку інтеграційних процесів в освіті. *Університет на шляху Болонських перетворень*, 73–76.
- Бідюк, Н. І. (2013). Професійна адаптація випускників вищих навчальних закладів до вимог сучасного ринку праці: світовий досвід. *Інноваційність у науці і освіті*, 447–454.
- Білецька, В. В., Полянничко, О. М., & Комоцька, О. С. (2018). Тенденції розвитку вищої освіти в країнах Європейського союзу. *Молодий вчений*, 4.3(56.3), 10–14.
- Бокша, Н. І. (2017). Історико-педагогічні аспекти становлення професійної освіти в галузі легкої промисловості в Чехії та Словаччині. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*, 1(77), 8–13. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4>.
- Борисович, Т. (2019). Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан і перспективи. *Освіта, партнерська публікація*. URL: <https://studway.com.ua/dizayn-osvita/>.
- Братусь, С., & Білоус, І. (2023). Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в освіті. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку*. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ЗУНУ. URL: http://dep.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/ЗБІРНИК_V-Міжн_наук_практ_конф_11.05.2023-1-2.pdf
- Брюханова, Г. В. (2014). Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні: історичний аспект. *Історія неперервної професійної освіти: Теорія і практика*, 3-4, 113–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_3-4_24.
- Брюханова, Г. В. (2016). Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.). (Докт. дисертація). Київ: Київський університет ім. Бориса Грінченка.
- Велика українська енциклопедія. Про Україну та світ – достовірно та

- мультимедійно. (2020). URL: https://vue.gov.ua/Україна:_легка_промисловість.
- Викерик, Т. Д. (2010). Образотворче мистецтво у змісті професійної підготовки майбутніх дизайнерів одягу та аксесуарів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*, 10, 88–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2010_10_20.
- Винничук, М. С., & Андріішин, Ю. В. (2014). Удосконалення проектування жіночого одягу на основі принципів трансформації. *Актуальні питання історії науки і технік* (с. 44–47). Київ: ЦП НАНУ, УТОПІК.
- Вища освіта в Данії. URL: <https://world-study.ua/education/denmark/>.
- Відяпіна, О. В. (2010). Театральний костюм у сценічному просторі стилю модерн. *Вісник КНУКіМ*, 23, 25–31.
- Вознюк, О. В. (2013). Знаннева інтеграція як основа інтердисциплінарності педагогіки. *Interdyscyplinarosc pedagogiki i jej subdyscypliny, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologi Eksploatacji*, 707–717.
- Гардабхадзе, І. А. & Кротова, Т. Ф. (2010). Сучасні тенденції у дизайні одягу та їх відображення в освітньому процесі. *Вісник КНУКіМ*, 23, 39–46.
- Гардабхадзе, І. А. (2013). *Дизайн-проекування. Сучасний одяг: науковий підхід до вирішення проблем дизайну*: навчальний посібник. Київ: Вид-во ИД Виниченко.
- Гасюк, І., Дарманська, І., Михаськова, М., Пісоцька, Л., & Суховірський, О. (2022). Оцінка сталого розвитку освітньої сфери України в парадигмі євроінтеграційних процесів. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 136–155. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/572>.
- Глущенко, Ю. А. (2017). Пріоритети розвитку вищої школи в умовах європейської інтеграції України. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*. Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Горбенко, С. (2023). Особистісно орієнтоване навчання студентів закладів мистецької освіти в сутнісних показниках професійних компетентностей. *Молодь і ринок*, 2(210), 58–62.
- Горянський, В. В. (2021). Концептуальні підходи до формування фахової компетентності в умовах вищої мистецької освіти, зокрема у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну. *Інноваційна педагогіка*, 31, 1, 71–74. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_1/16.pdf.
- Грантовська, О. А. (2010). Традиції античності в сучасній моді на одяг. *Вісник КНУКіМ*, 23, 47–52.
- Грищенко, І. М. (2010). Освіта та професійна підготовка фахівців у світлі євроінтеграційних процесів. економіка та управління національним господарством. *Актуальні проблеми економіки*, 7(109), 56–61. URL:

<https://knutd.edu.ua/publications/pdf/56-61.pdf>.

- Гусейнова, Л., Дворник, Ю., Дорохіна, Л., Коваль О., Ляшенко, Т., & Хоменко, А. (2022). Природа та умови формування поліхудожньої компетентності за спеціальностями викладання мистецтва. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 198–217. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/576>.
- Давидова, С. (2022). Етнодизайн у фаховій підготовці майбутніх дизайнерів одягу. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 1(41), 129–134.
- Даниленко, Л. В. (2021). Становлення дизайнерської освіти у Великій Британії. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 2, 30–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2013_2_10.
- Дерман, Л. М. (2020). Діджитал-проектування та презентація колекції одягу як автоматизована граматика ХХІ століття. *Культура і сучасність: альманах*, 2, 118–122.
- Дзогій, Н. С. (2013). Генеза поняття "дизайн". *Біоресурси і природокористування. Педагогіка*, 5(34), 163–172. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bio/article/viewFile/2894/2833>.
- Дія. Бізнес. Експортний напрям. Аналіз ринку одягу країн Європейського Союзу. URL: <https://export.gov.ua/industry/review/53>.
- Дмитрюк, С. В. (2015). Професійна підготовка графічних дизайнерів у вищих навчальних закладах Великої Британії. *Проблеми освіти: наук. збірник*, 2(80), 106–110. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/254>.
- Дмитрюк, С. В. (2014). Багатодисциплінарна програма навчання майбутніх фахівців із дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії. *Витоки педагогічної майстерності*, 13, 108–111. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2904/1/Dmitryuk.pdf>.
- Дмитрюк, С. В. (2016). Форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ Великої Британії. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*, 37, І(69): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 49–56. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/3185>.
- Дубасенюк О. А., & Вознюк О. В. (2011). *Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога*: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Дубасенюк, О. А. (2011). Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи. *Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура*, Матеріали Всеукраїнської конференції. Київ: ІОД НАПН України. URL: http://eprints.zu.edu.ua/8590/1/РОЗВИТОК%20ВИЩОЇ%20ОСВ_ТИ%20ТЕНДЕНЦ_Ї%20ТА%20ПЕРСПЕКТИВИ%20.pdf.
- Дубінка, М. М. (2011). Нормативна база навчального процесу у вищій школі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного*

- університету ім. Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки, 101, 124–134. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nz%5Fp%5F2011%5F101%5F20.
- Дутін, Ц. (2022). *Професійна підготовка майбутніх фахівців з графічного дизайну у закладах вищої освіти КНР*. (Дисертація доктора філософії в галузі педагогіки). Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/Razova_rada/12_22/dis_Dutin.pdf.
- Дяченко, А. (2020). Концептуальні засади етнодизайну та його значення при підготовці майбутніх фахівців спеціальності «Дизайн». *Молодий вчений*, 6(82), 98–101. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-6-82-20>.
- Екодизайн: Енциклопедія сучасної України. (2009). URL: <https://esu.com.ua/article-18664>.
- Єжова, О., & Пастух, Я. (2018). Застосування методів трансформації для дизайн-проектування колекцій жіночого одягу. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, 349–351. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/10627>.
- Жарких, Ю. С., Лисоченко, С. В., Сусь, Б. Б., & Третяк, О. В. (2012). *Комп'ютерні технології в освіті: навч. посібник*. Київ: ВПЦ "Київський університет".
- Желанова, В. В. (2016). Контекстуалізація професійної підготовки дизайнерів одягу у ВНЗ. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 48, 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2016_48_6.
- Жосан, Г. (2020). Стан розвитку діджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*, 30, 2(1), 44–52. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/1792-6565657509-1-PB.pdf>.
- Журба, О. І. (2010). Екологізація як сучасна філософія проектування одягу. *Вісник КНУКіМ*, 23, 73–77.
- Зимогляд, Н. С. (2010). Модель професійної діяльності дизайнера одягу з проектування швейних виробів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 28–29, 48–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2010_28-29_10.
- Зобенько, Н. А. (2016). Сучасний стан дитинства в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2(39), 77–80.
- Зябловська, Д., Матвійчук, С., & Горчакова, А., (2018). Урахування властивостей трикотажних полотен при проектуванні верхніх виробів. *Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості*, Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції молодих вчених та студентів. Хмельницький: ХНУ.
- Зябловська, Д. (2018). Змістові орієнтири європейської освіти на початку XXI століття. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*.

Серія: Педагогіка та психологія, 2(8), 21–23.

- Зябловська, Д. (2018). Змістові орієнтири європейської освіти на початку ХХІ століття. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*, Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Мукачєво: МДУ.
- Зябловська, Д. (2022). Художньо-мистецький компонент у підготовці дизайнерів одягу в університетах і коледжах Данії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2(116), 255–264.
- Зябловська, Д. Є. (2021). Особливості надання освітніх послуг з комп'ютерно-орієнтованих дисциплін в умовах дистанційного навчання. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*, Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Дніпро.
- Зябловська, Д. Є. (2021). Особливості організації професійного навчання дизайнерів у європейській вищій школі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 1(48), 162–165.
- Зябловська, Д. Є. (2021). Особливості професійної підготовки дизайнерів одягу в університетах і коледжах України і Данії. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*, 46, 2, 115–120.
- Зябловська, Д. Є. (2022). Аналіз структури та змісту професійних компетентностей в освітніх програмах підготовки дизайнерів в Україні та Данії. *Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*, Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Мукачєво: МДУ.
- Зябловська, Д. Є. (2022). Нормативно-правове забезпечення підготовки дизайнерів одягу в освітньому середовищі Данії на початку ХХІ століття. В Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець (Ред.), *Універсальні навички ХХІ століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти*: колективна монографія. (с. 284–304). Ужгород: РІК-У.
- Зябловська, Д. Є. (2023). Компаративний аналіз особливостей професійної підготовки дизайнерів одягу в закладах вищої освіти Данії. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*, Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Мукачєво: МДУ.
- Зябловська, Д. Є. (2023). Організаційно-педагогічні аспекти забезпечення якості дизайнерської освіти у вищій школі Данії. *Молодь і ринок*, 4(212), 128–133.
- Зябловська, Д. Є. (2023). Характеристика рівнів управління якістю в закладах вищої мистецької освіти Данії. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*, Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Мукачєво: МДУ.
- Зябловська, Д., & Матвійчук, С. (2020). Особливості застосування інформаційних технологій в підготовці фахівців швейної галузі та

- професійної освіти з урахуванням вимог ринку праці. *Прогресивні напрямки розвитку технологічних комплексів*, Матеріали VI Міжнародної науково-технічної конференції з проблем вищої освіти і науки ТК-2020. Луцьк: ЛНТУ.
- Зябловська, Д., & Фенчак Л. (2020). Аналіз стану професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти Європи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*: збірник наукових праць, 1(11), 244–249.
- Зябловська, Д., Філіпенко, А., & Білей-Рубан, Н. (2020). Особливості проектування одягу в етно стилі. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки*, 3, 32–37.
- Зябловська, Д. Є. (2023). Аналіз та характеристика напрямів удосконалення процесу дизайн-проектування одягу. *Наука, освіта, бізнес: сучасні виклики та сталий розвиток*, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Мукачево: МДУ.
- Іванова, Ю. С. (2014). Поняття професійного навчання працівників: теоретико-правовий аналіз. *Право та інновації*, 4(8), 148–155. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2015/03/Ivanova8.pdf>.
- Капаєва, Л. М. (2017). Науково-педагогічна система забезпечення компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*, Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Квасниця, Р. (2018). Етнічний напрямок у дизайні демонстраційних просторів для модних інновацій. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 37, 135–150.
- Кисельова, К. О. (2010). Побудова моделей процесу формоутворення костюма періоду 1908-1914 рр. *Вісник КНУКіМ*, 23, 86–98.
- Кисельова, К. О. (2016). Особливості професійної підготовки дизайнерів одягу в українських та європейських вищих навчальних закладах. *Теорія та практика дизайну*, 9, 97–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tprd_2016_9_12.
- Когут, С. (2017). Європейські тенденції розвитку освіти та їхній вплив на професійну підготовку в Україні. *Raporty z Badań*, 129–140.
- Колосніченко, О. В. (2015). Удосконалення дизайн-ергономічного проектування жіночого одягу сучасних форм. *Теорія та практика дизайну. Технічна естетика*, 8, 134–144.
- Комаріст, О. І., & Алдохіна, Н. І. (2017). Значення компетентнісно-орієнтованого підходу, суть компетентностей, їх ієрархія та структура. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*, Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Концепція розвитку педагогічної освіти. (2018). URL:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

- Корницька, Л. А. (2020). Вимоги до професійної компетентності бакалаврів декоративного мистецтва. *Актуальні питання мистецької педагогіки*, 11, 38–43. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/9358/>.
- Корницька, Л. А. Практичний аспект у професійній підготовці художників-бакалаврів з декоративного мистецтва. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17.
- Кочарян, А. Б. (2014). Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти. *Інформаційні технології*, 43(5). URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6198/1/N_Morze_A_Kocharian_ITZN_43_IS.pdf.
- Красильникова, Г. В. (2015). *Моніторинг якості професійної підготовки інженерів швейної галузі у вищому навчальному закладі: теоретичні та методичні засади*: монографія. Хмельницький: ХНУ. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/bitstream/123456789/5227/1/Монографія%202015.pdf>.
- Краснюк, Л. В., Троян, О. М., & Луцевська, О. М. (Ред.). (2017). *Ергономічне проектування одягу різного призначення*: монографія. Хмельницький, ХНУ.
- Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Гуржій, А. М., & Савченко, О. Я. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ: Педагогічна думка.
- Кремень, В. Г. (2007). Нові вимоги до освіти та її змісту. *Виклик для України: розробка рамкових основ змісту (національного курикулуму) загальної середньої освіти для XXI століття* (с. 3–10). Київ: ТОВ УВПК “Ексоб”.
- Кривецька, Л. (2021). Дослідження ринку дизайну у Львові. *PPV Knowledge Networks, Creative Spark*. Британія.
- Кудренко, Д. О. (2018). *Дидактичні умови формування художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей*. (Дисертація канд. пед. наук). Криворізький державний педагогічний університет, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка.
- Куратова, М. Г. (2007). *Основи проектування (теоретичний та практичний курс по проектуванню)*: навчально-методичний посібник.
- Курлянд, З. Н., Осипова, Т. Ю., & Гурін, Р. С. (2012). *Теорія і методика професійної освіти*: навч. посібник. Київ: Знання.
- Кучеренко, Д. Г., & Мартинюк, О. В. (2011). *Стратегії розвитку освітніх систем країн світу*: монографія. Київ: ІПК ДСЗУ.
- Лавріненко, І. В., Папірник, І. В., & Луценко Л. В. (2017). Розробка освітніх програм у контексті компетентнісного підходу до підготовки фахівців. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*, Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Легенький, Ю. Г. (2000). *Дизайн: культурологія та естетика*. Київ: КДУТД.

- Лемешко, Л. (2018). Формування художньо-творчої компетентності техніків-конструкторів одягу як проблема професійної педагогіки. *Професійна педагогіка: науковий вісник інституту професійно-технічної освіти НАПН України*. URL: https://www.researchgate.net/publication/329509297_formuvanna_hudozno-tvorcoi_kompetentnosti_tehnikov-konstruktoriv_odagu_ak_problema_profesijnoi_pedagogiki.
- Логвиненко, Т. О. (2014). Вища освіта Данії, Норвегії, Швеції у сучасному європейському вимірі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 30, 86–89. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/264/1/ВИЩА%20ОСВІТА%20ДАНІЇ%2С%20НОРВЕГІЇ%2С%20ШВЕЦІЇ%20У%20СУЧАСНОМУ%20ЄВРОПЕЙСЬКОМУ%20ВИМИРІ.pdf>.
- Локшина, О. І. (Упор.). (2015). *Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів*: хрестоматія. Київ: Педагогічна думка. URL: https://lib.iitta.gov.ua/714839/1/maket_2.pdf.
- Лук'янова, Л. Б., & Аніщенко, О. В. (2014) *Освіта дорослих: короткий термінологічний словник*. Київ, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М..
- Лук'янова, Л. Б., Товканець, Г. В., Сотська, Г. І., & Тринус, О. В. (2019). Соціально-педагогічні аспекти діяльності віртуальних університетів у європейському освітньому просторі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 72(4), 14–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_72_4_4.
- Ляшенко, Л. М. (2003). *Реформування професійної освіти у Фінляндії в умовах глобалізаційних процесів*. (Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук). Інститут вищої освіти. Київ. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0030587>.
- Макар, З. Ю. (2015). *Формування професійних вмінь молодших спеціалістів-дизайнерів у процесі фахової підготовки*. (Дисертація кандидата педагогічних наук). Вінницький державний педагогічний університет. Вінниця.
- Малинівська, Л. І. (2017). Сутність інформаційних технологій в освіті. *Актуальні питання сучасної інформатики*, 5, 172–175.
- Малихін, О. В., Павленко, І. Г., Лаврентьєва, О. О., & Матукова, Г. І. (2011). *Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник*. Сімферополь: Дайфі.
- Малицька, І. Д. (2012). Напрямки розвитку сучасних систем освіти європейських країн. *Інформаційні технології в освіті*, 12, 174–179. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=itvo_2012_12_27.
- Михайлова, О. С. (2017). Основні постулати знаннєвого та компетентнісного підходів. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*, Матеріали 48-ї науково-методичної

- конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Міністерство освіти і науки України. (2020). *Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки*. Київ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.
- Національна доктрина розвитку освіти № 347/2002. (2002). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>
- Національна економічна стратегія 2030. (2021). URL: <https://nes2030.org.ua/#rec245567940>.
- Національна рамка кваліфікацій. (2011). Київ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. (2020). *Рекомендації щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми*. Київ: ТОВ «Український освітянський видавничий центр».
- Національний Класифікатор професій ДК 003:2010. (2010). URL: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>.
- Нестеров, О. (2021). Художньо-проектна компетентність дизайнера середовища. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 243–254.
- Ничкало, Н. Г. (2011). Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання. *Порівняльна професійна педагогіка*, 1, 6–19.
- Ничкало, Н. Г. (2014). *Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів*: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова.
- Орлов, В.Ф., Фурса, О. О., & Баніт, О. В. (2012). *Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін*: навч.-метод. посіб. К.: Едельвейс.
1. Орлова, Н. С. (2020). *Організаційно-методичні основи навчання художнього проектування одягу*: навчально-методичний посібник. Полтава: ПП «Астрая».
- Орлова, Н. С. (2021). Вдосконалення процесу навчання художнього проектування одягу на основі принципів біоніки. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти*, 132–133.
- Оружа, Л. (2014). Мистецтво як визначальна детермінанта художнього розвитку особистості майбутнього фахівця з дизайну. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 9, 47–59. URL: <https://zbirnik.mixmd.edu.ua/index.php/artedu/article/view/142/>
- Оружа, Л. В. (2011). *Підготовка майбутніх фахівців з дизайну у вищому навчальному закладі*. (Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук). Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36429/100097208.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Осадча, А. (2018). Удосконалення дизайн-проекування одягу. *Народознавчі зошити*, 3(141), 731–737.
- Освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн, спеціалізація 022.02 Дизайн одягу (взуття) Київського

- національного університету технологій та дизайну. (2019). Київ. [URL: https://knutd.edu.ua/ekts/2020/op-fd/](https://knutd.edu.ua/ekts/2020/op-fd/).
- Освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 022 Дизайн Харківської державної академії дизайну і мистецтв. (2018). Харків. [URL: https://ksada.org/doc/osp_do.pdf](https://ksada.org/doc/osp_do.pdf).
- Освітньо-професійна програма «Конструювання та технології швейних виробів» для підготовки бакалаврів у галузі знань 18 Виробництво і технології, за спеціальністю 182 Технології легкої промисловості, спеціалізація Конструювання та технології швейних виробів Мукачівського державного університету. (2021). Мукачєво: МДУ. [URL: https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F182_2021%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%9A%D0%A2%D0%A8%D0%92-%E2%84%962.pdf](https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F182_2021%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%9A%D0%A2%D0%A8%D0%92-%E2%84%962.pdf).
- Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Дизайн)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізація Дизайн Мукачівського державного університету. (2021). Мукачєво: МДУ. [URL: https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F-%D0%9F%D0%9E%D0%B4%D0%B8%D0%B72021-06_24.pdf](https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F-%D0%9F%D0%9E%D0%B4%D0%B8%D0%B72021-06_24.pdf).
- Освітньо-професійна програма 015.36 «Професійна освіта (Технології легкої промисловості)» для підготовки бакалаврів у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізація Технології виробів легкої промисловості Мукачівського державного університету. (2021). Мукачєво: МДУ. [URL: https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F-%D0%9F%D0%9E%D1%82%D0%B2%D0%BB%D0%BF-2021-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C2.pdf](https://msu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F-%D0%9F%D0%9E%D1%82%D0%B2%D0%BB%D0%BF-2021-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C2.pdf).
- Отич, О. (2021). Етнопсихологічні засади використання мистецтва у формуванні соціокультурної ідентичності особистості. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 39–52.
- Офіційний сайт КНУТД. [URL: https://knutd.edu.ua/university/history/](https://knutd.edu.ua/university/history/).
- Офіційний сайт ХДАДМ. [URL: https://ksada.org/1history.html](https://ksada.org/1history.html).
- Пазюра, Н. (2023). Професійно-орієнтована підготовка конкурентоспроможних фахівців в системі професійної освіти Данії. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 3(60). [URL: http://www.apnh-journal.in.ua/archive/60_2023/part_3/32.pdf](http://www.apnh-journal.in.ua/archive/60_2023/part_3/32.pdf).
- Пашкевич, К., & Овчарек, В. (2018). Особливості використання етноджерел в дизайні колекцій сучасного одягу. *Теорія та практика дизайну*, 15, 109–123.
- Пенчук, О., & Білякович, Л. (2019). Значення декорування текстильних матеріалів у створенні художнього образу костюму межі ХХ – ХХІ ст.: історіографічний аспект. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 39, 181–198.

- Про вищу освіту: Закон України № 76-VIII. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
- Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 266. (2015). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.
- Про освіту: Закон України № 2657-VIII. (2017). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України № 38-39. (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Про Стратегію людського розвитку: Указ президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України № 225. (2021). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073>.
- Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ президента України № 722. (2019). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.
- Продан, І. В. (2009). Професійна підготовка майбутніх дизайнерів одягу в умовах європейської інтеграції. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 39.
- Проект Освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 022 Дизайн Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. (2021). URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Projekt_osvitnix_program_bakalavr/2021_rik/Dyzain_odi_ahu.pdf.
- Прусак, В. (2017). Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Проблеми теорії мистецтва: вісник Львівської національної академії мистецтв*, 31, 71–82. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/31/71-82_Prusak.pdf.
- Рада Європи. План дій для України на 2018-2021 рр. (2018). URL: <https://rm.coe.int/ap-ukraine-2018-2021-ukr-local-lang-official-non-web/16809e4563>.
- Радкевич, В. О. (2012). Компетентнісний підхід до забезпечення якості професійної освіти і навчання. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32305058.pdf>.
- Радкевич, В. О., Пуховська, Л. П., Бородієнко, О. В., Радкевич, О. П., Базелюк, Н. В., Корчинська Н. М., & Леу, С. О.; Радкевич, О. П. (Ред.). (2018). *Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід*: монографія. Київ: ІТТО НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/711545/1/МОНОГРАФІЯ_Сучасні%20моделі.pdf.

- Райковська, Г. О. (2009). *Методика формування графічних знань в системі інформаційних технологій*: монографія. Житомир: ЖДТУ.
- Рашкевич, Ю. М. (2017). *Методичні рекомендації щодо опису освітньої програми в контексті нових стандартів вищої освіти*. URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/1105>.
- Рашкевич, Ю. М. (2016). *Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання*. Київ: ТОВ «Поліграф плюс».
- Рашкевич, Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. URL: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.
- Рейтинг QS World University Rankings за предметом: мистецтво та дизайн. (2022). URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2022/art-design>.
- Рижова, І. С. (2005). Дизайнерська діяльність: сутність, структура, механізм, спрямованість. *Гуманітарний вісник ЗДІА*, 22, 156–169.
- Різник, В., & Троценко, Р. (2013). *Методологічні засади професійної освіти: навчально-методичний посібник*. Переяслав-Хмельницький: Вид-во КСВ.
- Розсоха, А. П., & Бережна, Л. В. (2018). Освітні системи економічно високорозвинутих держав західної Європи Данія (Королівство Данія). *Реформування і модернізація освітніх систем країн світу XXI століття*: монографія. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М. URL: <http://ephshair.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/3021/%D0%94%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Роляк, А. О. (2012). Модернізація системи професійної підготовки вчителя Данії у другій половині ХХ століття. *Європейський контекст: збірник наукових праць*, 10, 70–75.
- Роляк, А. О. (2012). Професійні компетентності вчителя сучасної данської середньої школи. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, 15(25), 100–104.
- Роляк, А. О. (2016). Цілі, завдання та принципи формування змісту педагогічної освіти у вищих навчальних закладах Данії. *Молодий вчений*, 3(30), 415–418.
- Савенко, І. В. (2015). Підготовка майбутніх учителів дизайну і технології у вищих навчальних закладах Великої Британії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*: збірник наукових праць, 51, 226–231. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8179>.
- Савенко, І. В. (2015). Перспективи впровадження досягнень системи освіти дизайнерів країн західної Європи в підготовку майбутніх учителів дизайну і технологій. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*: збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету, 1(12), 29–32.

- Савенко, І. В. (2016). Дизайн-освіта як фактор гармонізації відносин суспільства і особистості. *Економіка, наука, освіта: інтеграція та синергія*, 2, 44.
- Савенко, І. В. (2016). Наукове обґрунтування змісту підготовки учнів до викладання основ дизайну у контексті європейської інтеграції. *Сучасні тенденції розвитку дизайну та декоративно-прикладної творчості у процесі реалізації концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді в рамках обласного молодіжного проекту «Полтавщина – Великодня*, (с. 396–401). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Савенко, І. В. (2017). Обґрунтування організаційно-педагогічних умов викладання дизайнерських дисциплін у закладах освіти. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика*, Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766>.
- Саприкіна, Л. В. (2016). *Формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів одягу у процесі вивчення фахових дисциплін* (Дисертація кандидата педагогічних наук). Кривий Ріг.
- Сидоренко, В. К. (2012). Джерела і чинники формування технологічної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 31, 238–245.
- Сисоєва, С., & Кристопчук, Т. (2012). *Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник*. Рівне: Овід. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>.
- Смірнова, О., Колісник-Гуменюк, Ю., Ємелова, А., Саприкіна, Л., Красюк, І., & Піддубна, О. (2022). Проблема запровадження поглиблених компетенцій вчителів образотворчого мистецтва в Україні. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 284–300. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/581>.
- Сотська Г. І. (2023). Формування проектної культури у процесі бакалаврської підготовки дизайнерів одягу в закладах вищої освіти України і Данії. *Естетика і етика педагогічної дії*: 27, 113–124.
- Сотська, Г. І. (2021) Art technologies in the third age people's studing in the conditions of non-formal education. *Неперервна професійна освіта XXI століття*, 4, 7–14. DOI: <https://doi.org/0000-0002-0184-2715>.
- Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України № 1391. (2018). Київ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf>.
- Старовойт, С. М. (2019). Формування духовності студентської молоді в українському контексті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(66), 131–135.

- Статінова, Н. П. (2010). Якість освіти у контексті інтеграції вищої школи у всесвітній простір. *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили*, 123, 9–14.
- Стельмашук, О. З. (2012). *Підготовка майбутніх учителів дизайну і технології у вищих навчальних закладах Великої Британії*. (Автореф. дисертації кандидата педагогічних наук). Тернопіль. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/2727>.
- Столярова, В. А. (2021). *Професійна підготовка майбутніх закрийників швейного виробництва до використання комп'ютерних технологій*. (Дисертація кандидата педагогічних наук). Одеса.
- Сухова, Н. М. (2009). Якість вищої освіти як одна з філософських засад трансформації освіти ХХІ століття: європейський контекст. *Вісник Національного авіаційного університету*, 1, 170–174.
- Сушенцева, Л. Л., & Житник, Н. В. (2014). *Управління якістю освіти: досвід та інновації*: колективна монографія. Дніпропетровськ: ІМА.
- Тамаркіна, О. Л., & Байдак, Л. І. (2019). Методологічні підходи в організації самостійної роботи студентів ЗВО в умовах євроінтеграції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць*, 2(66), 141–144. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/66/part_2/66-2_2019.pdf.
- Тарнавська, Т. В. (2013). Сутність інформаційних технологій в освіті. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 108.1.
- Титаренко, В. (2016). Розвиток дизайн-освіти у вищих навчальних закладах України. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 2, 287–290. URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/85586/81246>.
- Товканець, Г. В. (2010). Вища професійна освіта Чеської республіки в умовах глобалізації. *Педагогічний альманах*, 6, 160–167.
- Товканець, Г. В. (2011). *Університетська освіта: навч.-методичний посібник*. Київ: Кондор.
- Товканець, Г. В. (2022). Компетентнісний підхід у професійній підготовці як тенденція сучасної європейської освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 1(50), 281–284.
- Товканець, Г. В. (2012). *Вища освіта в умовах глобалізації: філософсько-педагогічні аспекти*: монографія. Київ: Кондор-Видавництво.
- Товканець, Г. В. (2015). Тенденції розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*, 1(1), 28–33.
- Товканець, О. С. (2017). Стратегічні завдання розвитку європейської професійної освіти на початку ХХІ століття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2(41), 249–252.
- Топові тенденції сезону весна-літо 2023: актуальні образи на фото. URL:

<https://dezhavyu.com.ua/modni-trendy-vesna-lito/>.

- Тягур, В. М. (2013). *Розвиток професійної художньо-промислової освіти в німеччині (перша половина ХХ ст.)*. (Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук). Київ.
- Тягур, В. М. (2022). Надання пріоритетності технологічній освіті на сучасному етапі освітнього прогресу. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*, 2(21), 82–89. DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.21.17093>.
- Тягур, В. М. (2022). Розвиток креативності: підготовка майбутніх вчителів початкових класів до занять з технологічної та мистецької освітніх галузей. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка, Серія: Психологія, Серія: Медицина*, 10(15), 307–320. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15)).
- Фіцула, М. М. (2006). *Педагогіка вищої школи: навчальний посібник*. Київ: Академвидав.
- Фурса, О. (2011). Розвиток дизайн-освіти в Україні і Зарубіжжі: Історико-порівняльний аспект. *Порівняльна професійна педагогіка*, 2, 112–124.
- Фурса, О. (2013). Якість професійної підготовки фахівців із дизайну як запорука успішної модернізації дизайн-освіти. *Нова педагогічна думка*, 2, 133–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_33.
- Фурса, О. О. (2013). Основні напрями і чинники становлення дизайн-освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 39, 307–310.
- Фурса, О. О., & Орлов, В. Ф. (2015). Мистецька освіта і кар'єра. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Педагогічні науки*, 10, 5–17.
- Фурса, О. О. (2014). *Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)*. (Автореферат дисертації доктора педагогічних наук). Житомир.
- Фурса, О. (2020). Дизайн-освіта В Україні: менеджмент і структура. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 16, 5–20. URL: <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2020-16-1>.
- Хоменко, К.П (2014). Сучасні тенденції розвитку вищої освіти Польщі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*, 1, 5(52), 385–391.
- Ху, Ює. (2021). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до дизайнерської діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5(109), 325–336. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=4063.
- Цзя, Яочен. (2016). Особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Науковий огляд*, 10(31), 115–120.

- Цюра, С. (2013). Особливості методології порівняльних педагогічних досліджень. *Порівняльно-педагогічні студії*, 2–3(16–17), 7–13.
- Чебикін, А. (2000). Художня освіта в Україні ХХІ століття (культурний аспект). *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта*: збірник наук. праць, 5, 30–39.
- Чемерис, Г., Брянцева, Г., & Брянцев, О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта*, 32(6), 49–56.
- Чепіль, М. М., & Дудник, Н. З. (2012). *Педагогічні технології*: навчальний посібник. Київ: Академвидав.
- Чирчик, С. (2021). Сучасні наукові підходи до професійної підготовки майбутніх дизайнерів. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 52–73.
- Шапран, О. І. (2018). *Реформування і модернізація освітніх систем країн світу ХХІ століття*: монографія. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М.
- Шаферівський, Б. С. (2017). Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Науково-методичні основи компетентнісного підходу до підготовки здобувачів вищої освіти*, Матеріали 48-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава: РВВ ПДАА.
- Швиданенко, Г. О., & Бесараб, С. О. (2018). Дизруптивні інновації: сутність і наслідки впровадження. *Проблеми економіки*, 4, 15–19.
- Шилова, О. І. (2013). Проблеми підготовки майбутніх дизайнерів у контексті формування готовності до професійної творчості. *Актуальні питання мистецької педагогіки*, 2, 138–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmp_2013_2_36.
- Шкарупа, Г. (2021). Стан і місце навчальної дисципліни «Креслення» в розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 171–185.
- Щолокова, О. (2021). Естетико-синергетичний підхід як методологічна основа підготовки фахівців у галузі мистецької освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 25–39.
- Юрченко, І. А. (2014). Особливості інтерпретації етнокультурних традицій у сучасних галузях дизайну. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 20(2), 128–132.
- Яковлєва, М. І. (Ред.); Сидоренко, В. Д., Пучков, А. О., & Сіткарьова, О. В. (Редкол.). (2012). *Нариси з історії українського дизайну ХХ століття*: збірник статей. Київ: Фенікс. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor_design_text.pdf.
- Якубовська, М. С., & Стахів, М. О. (2019). Система концентрації як основа мозкової атаки у дискурсі педагогічної школи академіка Н. Г. Ничкало. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній*

школах, 66, 2, 181–185.

- Akoglu, C. (2016). Teaching Service Design in an Interdisciplinary Educational Context. Afhandling præsenteret på In Proceedings of Systems & Design, Spanien. URL: <https://doi.org/10.4995/IFDP.2016.3783>.
- AL Jahwari, L., Garaj, V., & Harrison, D. (2022). Embedding immersive technologies into product design education: students' awareness of virtual reality as a tool to support the development of design solutions. *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: [Design Society](https://www.designsociety.org/publication/45785/EMBEDDING+IMMERSIVE+TECHNOLOGIES+INTO+PRODUCT+DESIGN+EDUCATION%3A+STUDENTS%27+AWARENESS+OF+VIRTUAL+REALITY+AS+A+TOOL+TO+SUPPORT+THE+DEVELOPMENT+OF+DESIGN+SOLUTIONS). URL: <https://www.designsociety.org/publication/45785/EMBEDDING+IMMERSIVE+TECHNOLOGIES+INTO+PRODUCT+DESIGN+EDUCATION%3A+STUDENTS%27+AWARENESS+OF+VIRTUAL+REALITY+AS+A+TOOL+TO+SUPPORT+THE+DEVELOPMENT+OF+DESIGN+SOLUTIONS>
- Andersen, O. D., & Kruse, K. (2016). Vocational education and training in Europe. Denmark: Cedefop ReferNet VET in Europe reports. URL: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_DK.pdf.
- Articles of association. (2014). VIA University College. 9p. URL: <https://en.via.dk/about-via/board-and-directors>.
- BA (Hons) Fashion Design and Development Programme Specification 21/22. University of the Arts London, London College of Fashion.
- Bang, A. L., & Harsaae, E. M. P. (2021). Old Wine in new Bottles - an Alternative Didactic Approach to Tools used in Fashion Design. *Proceedings of the 23rd International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2021)*, VIA Design, VIA University in Herning, Denmark. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/old-wine-in-new-bottles-an-alternative-didactic-approach-to-tools>.
- Barak, M., & Hacker, M. (2011). *Fostering Human Development Through Engineering and Technology Education: International Technology Education Studies*. Sense Publishers Rotterdam / Boston / Taipei. URL: <https://www.sensepublishers.com/media/411-fostering-human-development-through-engineering-and-technology-education.pdf>.
- Bekendtgørelse nr 1035 af 30 august 2017 om adgangsregulering ved videregående uddannelser. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1035>.
- Bekendtgørelse nr 1115 af 31. /08/2018 af lov om om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (folkeoplysningsloven). URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1115>.
- Bekendtgørelse nr. 114 af 3. februar 2015 om karakterskala og anden bedømmelse ved uddannelser på Ud- dannelses- og Forskningsministeriets område (karakterbekendtgørelsen). URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/114>.
- Bekendtgørelse nr. 1500 af 2. december 2016 om eksamener om fagligt Orienterede videregående uddannelser. URL:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/1500>.

Bekendtgørelse nr. 152 af 26. februar 2020 om optagelse på det tekniske og handelsakademiske professions- og bacheloruddannelser.

URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/152>.

Bekendtgørelse nr. 154 af 26. februar 2020 om adgang til videregående kunstneriske uddannelser tilrettelagt på heltid (Adgangsbekendtgørelsen).

URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/154>.

Bekendtgørelse nr. 21 af 9. januar 2020 om tekniske og merkantile erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. URL:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/21>.

Bekendtgørelse nr. 27 af 13. januar 2020 om uddannelser ved de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner på Uddannelses- og Forskningsministeriets område. URL:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/27>.

Bekendtgørelse nr. 29 af 13. januar 2020 om eksamen og censur ved de videregående kunstneriske uddannelser under Uddannelses- og Forskningsministeriet. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/29>.

Bekendtgørelse nr. 597 af 8. marts 2015 om talentinitiativer på de videregående uddannelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område (talentbekendtgørelsen). URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/597>.

Bekendtgørelse nr. 609 af 28. maj 2019 om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/609>.

Bekendtgørelse nr. 787 af 8. august 2019 om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/787>.

Bekendtgørelse nr. 853 af 12. august 2019 om akkreditering af videregående uddannelsesinstitutioner og godkendelse af videregående uddannelser. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/853>.

Beskrivelser af bachelor-, kandidat- og mastergrad fra videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i rammen for videregående grader i Danmark (typebeskrivelser). URL: https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/dk-videregaende/tillaeg_kunstneriske_uddannelser_inkl_forstaaelsedokument.pdf.

Binde, M., & Freimane, Dr. A. (2022). Is there a zero waste in a fashion design? *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: [Design Society](https://www.designsociety.org/publication/45881/IS+THERE+A+ZERO+WASTE+IN+A+FASHION+DESIGN%3F). URL: <https://www.designsociety.org/publication/45881/IS+THERE+A+ZERO+WASTE+IN+A+FASHION+DESIGN%3F>

Vjerg, J., Callewaert, S., Elle, B., Mylov, P., Nissen, T., & Silberbrandt, H. (1995). Данська освіта: педагогічна теорія в Данії та в Європі та сучасність. *Порівняльна освіта*, 1, 31–48.

- van Boeijen, A. (2022). Unmasking biases in design education. *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: [Design Society](https://www.designsociety.org/publication/45869/UNMASKING+BIASES+IN+DESIGN+EDUCATION). URL: <https://www.designsociety.org/publication/45869/UNMASKING+BIASES+IN+DESIGN+EDUCATION>
- Brockliss, L. (2016). Introduction: The Western Concept of Childhood. URL: https://www.google.com.ua/search?q=Modern+sian+of+childhood+in+Europ+doi10.1163/9789004305809_002.
- Callewaert, S., Bjerg, J., & Elle, B. (1993). *Education and educational theory in Denmark*: monograf. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Centre for Educational Research and Innovation. (2009). *Higher Education to 2030*, 2. URL: https://cyber.harvard.edu/communia2010/sites/communia2010/images/OECD_2009_Higher_Education_to_2030_Volume_2_Globalisation.pdf.
- Curriculum for the Academy Profession Degree Programme in Design, Technology and Business (AP), VIA Design & Business, VIA University College. (2021). URL: <https://en.via.dk/programmes/bachelor/design-and-business-bachelor-top-up>.
- Curriculum for the Professional Bachelor's Degree Programme in Design & Business (PBA), VIA Design & Business, VIA University College. (2020). URL: <https://en.via.dk/programmes/bachelor/design-and-business-bachelor-top-up>.
- Denmark. Nonformal Education. Adult & Continuing Education. URL: <https://education.stateuniversity.com/pages/375/Denmark-NONFORMAL-EDUCATION.html>.
- Designskolen Kolding (DK). URL: <https://www.designskolenkolding.dk>.
- Education and lifelong skills upgrading for all. Denmark's strategy for lifelong learning*: Report to the European Commission. (2007). Copenhagen: Danish Ministry of Education, Department of Adult vocational Training, Division for lifelong learning.
- Fashion institute of technology (FIT). URL: <https://www.fitnyc.edu/academics/academic-divisions/art-and-design/fashion-design/index.php>.
- Finnegan, F., & Grummell, B. (Eds.). (2020). *Power and Possibility: Adult Education in a Diverse and Complex World*. Brill. URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv2gjwn4r>.
- Formelle organer på skolen. DK. URL: <https://www.designskolenkolding.dk/en/rad-og-naevn>.
- Franc, M. (2021). Wychowanie przez sztukę jako kształcenie kultury estetycznej człowieka. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 98–118.
- Future Skills Foresight 2030 Report. URL: <https://www.designskolenkolding.dk/en/publications/future-skills-foresight-2030-report>.

- Garben, S. (2012). *The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law*. London. URL: <http://eprints.lse.ac.uk/53202/1/LEQSPaper50.pdf>.
- Ghazaryan, A. (2021). Rethinking Perpetuating Paradigms in Education: Is the Danish System Open for Global Implementation? *Presented to the Department of English & Communications in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Bachelor of Arts*. American University of Armenia.
- Harsaae, E. M. P., & Terkildsen, M. N. (2017). Is Fashion in Need of a Paradigm Shift: If yes, how might that affect the creation of fashion and thus the fashion design education? *Cumulus Working Papers: Open Design for E-very-thing, International Association of Universities and Colleges of Art, Design and Media*, 33/16, 449–453. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/is-fashion-in-need-of-a-paradigm-shift-if-yes-how-might-that-affe>.
- Harsaae, E. M. P., & Terkildsen, M. (2020). Active Learning and Critical Thinking in Fashion Design Education. *The Value of Design & Engineering Education in a Knowledge Age: Proceedings of the 22nd International Conference on Engineering and Product Design Education, The Design Society Institution of Engineering Designers*, 379–384. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/active-learning-and-critical-thinking-in-fashion-design-education>.
- Harsaae, M., Østergaard, T., & Bang, A. L. (2022). Systems thinking and interdisciplinarity in disciplinary design education. *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: Design Society. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/systems-thinking-and-interdisciplinarity-in-disciplinary-design-e>.
- Hartvigsen, M. L. G., & Rees, V. E. (2022). Bacterial colouring: Using multi-disciplinary methods for ecofriendly textile design. *Journal of the International Colour Association*, 30, 10–23. URL: <https://aic-color.org/journal-issues>.
- Hasiuk, I., Darmanska, I., Mykhaskova, M., Pisotska, L., & Sukhovirskiy, O. (2022). Assessment of Sustainable Development of the Educational Sphere of Ukraine in the Paradigm of European Integration Processes. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 136–155. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/572>.
- Hasling, K. M. (2018). Perspectives on the role of materials in sustainable product design education. *Temes de Disseny. Interaccions dels materials en l'entorn humà*, 34, 104–115.
- Hasling, K. M., & Ræbild, U. (2021). Educating Designers and Engineers for a Sustainable Future in Design and Engineering Education. *Proceedings of the 23rd International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2021)*, VIA Design, VIA University in Herning. Denmark.
- Hasling, K. M., & Bang, A. L. (2016). How associative material characteristics

- create textile reflection in design education. *Journal of Textile Design Research and Practice*, 3(1-2), 27–46. DOI: <https://doi.org/10.1080/20511787.2015.1210916>.
- Hasling, K. M., & Bang, A. L. (2015). How Associative Material Characteristics Create Textile Reflection. *Proceedings of the 11th European Academy of Design Conference: The Value of Design Research*. Paris, France. URL: https://www.researchgate.net/publication/281030536_How_Associative_Material_Characteristics_Create_Textile_Reflection.
- Ischinger, B. (2009). Higher Education to 2030. *Globalisation, Series: Educational Research and Innovation*, 2.
- Krejsler, J. (2006). Discursive Battles about The Meaning of University: the case of Danish university reform and its academics. *European Educational Research Journal*, 5(3-4), 210–220.
- Kvalifikationsrammen for videregående uddannelser i Danmark. URL: <https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/dk-videregaende>.
- Leicht, A., Heiss, J. & Byun, W. J. (Eds). (2018). Issues and trends in Education for Sustainable Development. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261445>.
- Lov nr. 1035 af 30. August 2017 om adgangsregulering ved videregående uddannelser. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1035>.
- Lov nr. 609 af 28. Maj 2019 om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/609>.
- Lov nr. 787 af 08. august 2019 om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/787>.
- McElheron, P. J., & Harsaae, E. M. P. (2016). Better Education by Design: Can a collaborative cross-disciplinary approach assist a paradigm shift in education practice? *Design Education: Collaboration & Cross-disciplinarity*, Proceedings of the 18th international conference on engineering and produkt design education. Denmark: The Design Society Institution of Engineering Designers. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/better-education-by-design-can-a-collaborative-cross-disciplinary>.
- McElheron, P. J., & Harsaae, E. M. P. (2015). Bridging the Education Gap Between Design & Business Education. *Bridging the Education Gap Between Design & Business Education*. URL: <https://www.ucviden.dk/en/publications/bridging-the-education-gap-between-design-amp-business-education>.
- McElheron, P. J., & Harsaae, E. M. P. (2016). Better Education by Design: Can a collaborative cross-disciplinary approach assist a paradigm shift in education practice? *Design Education: Collaboration & Cross-disciplinarity*, Proceedings of the 18th international conference on engineering and produkt design education. Denmark. URL: <https://www.ucviden.dk/da/publications/better-education-by-design->

[can-a-collaborative-cross-disciplinary.](#)

- Mikkelsen, M. K., & Graabæk, H. (2020). We salute the sketch. In D. Antoine (Ed.). *Fashion Design: A Guide to the Industry and the Creative Process* (pp. 88–89). London: Laurence King Publishing. URL: https://onerech.fitnyc.edu/permalink/01SUNY_FIT/h4a0tv/alma991712799804829.
- Mills, J., & Brisco, R. (2022). Using digital technologies for collaborative conceptual design. *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: [Design Society](#). URL: <https://www.designsociety.org/publication/45814/USING+DIGITAL+TECHNOLOGIES+FOR+COLLABORATIVE+CONCEPTUAL+DESIGN>
- Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. URL: <https://sikt.no/en/home>.
- Østergaard, T., & Dan, C. (2021). Industrial Involvement in Design and Engineering Education. *Proceedings of the 23rd International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2021)*, VIA Design, VIA University in Herning, Denmark. Continuity and Adaptability in Design and Engineering Education. URL: <https://www.designsociety.org/publication/43477/CIRCLING+ROUND+CIRCULAR+CHANGE>.
- [O'Sullivan, N.](#), & [Bruce, A.](#) (2014). Teaching and Learning in Competency Based Education. *Conference: Fifth International Conference on e-Learning – eLearning*. Serbia. URL: https://www.researchgate.net/publication/269810124_Teaching_and_Learning_in_Competency_Based_EducationПреподавање_и_обучение_в_компетентном_образовании.
- Palshkov, K., Kochubei, O., Tsokur, O., Tiahur, V., Tiahur, L., Filimonova, T., & Kuzminskyi A. (2022). The Role of Fundamentalization of Education in Improving the Future Specialists Professional Training with Usage of Multimedia Technologies. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(9), 95–102. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.9.15>.
- Paziura, N. (2023). The influence of educational environment on the development of future designers' creativity. *Естетика і етика педагогічної дії*, 27, 125–133.
- Paziura, N., Hryhorieva, V., & Kalashnykova, T. (2021). Joint PhD programs as an effective tool for the internationalization of higher education in Germany. *Comparative Professional Pedagogy*, 1(11), 35–42. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727932/1/7.pdf>.
- Popovich, N., Makarenko, L., Pylypiv, V., Hrushchynska, N., Kotliar, L., & Sinenko, O. (2021). Selected implementation of educational technologies of management in the conditions of continuous education in Ukraine. *Journal of Management Information and Decision Sciences (JMIDS)*, 1(24), 1–5. URL: <https://www.abacademies.org/articles/selected-implementation-of-educational-technologies-of-management-in-the-conditions-of-continuous->

[education-in-ukraine.pdf](#).

- Provorova, Y. M., Ivakhnenko, T. P., Oliinyk, N. A., & Tamarkina O. L. (2021). Development of the Emotional Stability Seen as a Personal Leadership Quality Using the Acmeological Approach in the Master's Students. *European Journal of Educational Research: research journal*, 1(10), 275–284. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85099705234&origin=resultslist&sort=plf-f>.
- QS World University Rankings by Subject 2022: Art & Design. URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2022/art-design>.
- Ræbild, U. (2021). Sustainable collection practices and life cycle strategies – a fashion design perspective. *Artifact: Journal of Design Practice*, 7, 1–2. DOI: https://doi.org/10.1386/art_00014_1.
- Ravnløkke, L., & Ræbild, U. (2022). Design for Circularity through Aesthetic Surgery. *International journal of sustainable fashion and textiles*, 1(2), 223–248. DOI: https://doi.org/10.1386/sft_0012_1.
- Rieckmann, M. (2018). Learning to transform the world: key competencies in education for sustainable development. *Issues and trends in education for sustainable development*, 39–59. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261802?3=null&queryId=N-EXPLORE-b547914a-6fed-4adb-a758-d707f650bf07>.
- Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (2002). Definition and selection of competences (DESECO): Theoretical and conceptual foundations. Strategy paper. <http://hdl.voced.edu.au/10707/156754>.
- Sally, M., Johnstone & Louis, Soares. (2014). Principles for Developing Competency-Based Education Programs, Change. *The Magazine of Higher Learning*, 46:2, 12–19. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00091383.2014.896705?scroll=top&needAccess=true>.
- Savenko, I. V. (2017). The methodological approaches to the study of the basics of design by the future teachers of technologies. *Nauka i studia*, 14(175), 38–47.
- Shaping future professionals together. Strategy 2021-25. Bring ideas to life. VIA University College.
- Sotska, H., & Pichkur, M. (2022). Typology of continuity of paradigms of visual training of specialists in art specialties. *Естетика і етика педагогічної дії. Мистецька освіта: теорія, історія, методика*, 26. 147–155. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/273164>.
- Specific to the Bachelor's Programme Executive Order no. 107 of 12 February 2018 on Study Admission to the Bachelor's Programme at the Institutions of Higher Artistic Education under the Ministry of Science, Innovation and Higher Education. URL: www.retsinfo.dk.
- Studieordning for Bacheloruddannelsen i design ved Designskolen Kolding, Gældende fra 31. august 2020. URL: <https://www.designskolenkolding.dk/en/bachelors-degree-programme>.

- Taylor, M. (2011). Education and personal development: a reflection. *BMJ Journals*. URL: <http://dx.doi.org/10.1136/adc.81.6.531>.
- The Framework of Qualifications for the European Higher Education Area. URL: <https://ufm.dk/uddannelse/ankendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/europa-videregaende>.
- Vincent-Lancrin, S. Principal current strategies for the internationalization of higher education. *Higher Education to 2030*, 73–80. URL: <http://www.mfdps.si/Files/Knjiznica/higher%20educational%202030%20OECD>.
- Vaes, K.R.V., Torkildsby, A.B., & De Boeck, M. (2022). Design with a critical lens teaching students how to find, rather than solve, design challenges using interdisciplinary workshops. *Proceedings of the 24th International Conference on Engineering and Product Design Education (E&PDE 2022)*, 24. London: [Design Society](https://www.designsociety.org/publication/45783/DESIGN+WITH+A+CRITICAL+LENS+TEACHING+STUDENTS+HOW+TO+FIND%2C+RATHER+THAN+SOLVE%2C+DESIGN+CHALLENGES+USING+INTERDISCIPLINARY+WORKSHOPS). URL: <https://www.designsociety.org/publication/45783/DESIGN+WITH+A+CRITICAL+LENS+TEACHING+STUDENTS+HOW+TO+FIND%2C+RATHER+THAN+SOLVE%2C+DESIGN+CHALLENGES+USING+INTERDISCIPLINARY+WORKSHOPS>
- Weber, K. (2001). The pedagogues' competencies: professional learning between past experience and future orientations. *Experience and discourse: theorising professions and subjectivity*. (p. 123–139). Frederiksberg: Roskilde University.
- Yefimenko, I. V., Yakymchuk, O. M., Kravtsova, N. Y., Sotska, H. I., & Korol, A. M. (2021). Art education development in the context of global changes. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 501-513. URL: <http://lingcure.org/index.php/journal/article/view/1386>.
- Zahorulko, M. (2021). Individualization of educational activities of art specialties students' as a pedagogical problem. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*, 17, 198–210.
- Ziablovska, D., Boksha, N., Tovkanets, O., & Tovkanets, A. (2022). Application Software Package as a Means of Professional Training of Sewing Industry Specialists in the Conditions of the University. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala Journal*, 3(14), 164–179.

ДОДАТОК А.1

Узагальнена схема змістових орієнтирів розвитку сучасного суспільства

ДОДАТОК Б.1

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

на ступінь бакалавра дизайну в Designskolen Kolding

Діє з 31 серпня 2020 року.

1. Вступ

Ступінь бакалавра дизайну в Школі дизайну Колдінг організовано відповідно до наказу Міністерства освіти і науки № 27 від 13 січня 2020 р. «Про освіту у вищих художніх навчальних закладах під керуванням Міністерства освіти і науки».

Освітня програма набула чинності 31 серпня 2020 року.

1.1 Курси регулюються наступними законами та правилами

Наказ № 787 від 08 серпня 2019 року «Про вищі мистецькі навчальні заклади».

Наказ № 1035 від 30.08.2017 «Про регулювання доступу до вищої освіти».

Наказ № 27 від 13.01.2020 р. Про освіту у вищих художніх навчальних закладах під керуванням Міністерства освіти і науки.

Наказ № 29 від 13 січня 2020 р. «Про іспити та цензуру у вищій освіті мистецьких програм Міністерства освіти і науки».

Наказ № 114 від 3 лютого 2015 року «Про шкалу оцінювання та інше оцінювання за освітніми програмами під керівництвом Міністерства освіти і науки (порядок оцінки).

Наказ № 609 від 28 травня 2019 року «про відкриту освіту (професійно-технічну освіту дорослих)».

Наказ № 853 від 12.08.2019 «Про акредитацію закладів вищої освіти».

Наказ № 154 від 26 лютого 2020 року «Про таланти»

Начання відбуватиметься за денною формою навчання (Положення про прийом).

Відповідні накази завжди доступні за адресою:

<https://www.retsinformation.dk/>

1.2 Назва програми.

Bachelor i Design med efterfølgende angivelse af fagbetegnelse (перекл. бакалавр в області дизайну з вказанням предметної області). Англomовна офіційна версія - Bachelor of Arts (BA) in Design (BA in Fashion & Textile) (перекл. бакалавр мистецтв в галузі дизайну (бакалавра моди та текстилю)).

2. Мета освітньої програми:

Ознайомити студента з науковими та мистецькими аспектами однієї або кількох предметних галузей. Дисципліни включають теорію та методику предметної галузії або предметних галузей таким чином, щоб студенти отримували ґрунтовні академічні знання та навички.

Студент набуває професійних знань, теоретичної та методологічної кваліфікації та компетенції, щоб самостійно визначати, формулювати та вирішувати складні завдання у відповідній предметній області або предметних областях.

Студент отримує основу для виконання професійних функцій та отримання кваліфікації для вступу до магістратури.

Студент набуває дизайнерських навичок та компетенцій у художньому, дослідницькому та практико орієнтованому середовищах, що дозволяє працювати дизайнером в професійному, міждисциплінарному, національному та міжнародному контекстах. Після трьох років навчання студент отримує професійну компетенцію дизайнера на рівні бакалавра та академічного ступеня, що дає право подати заявку на дворічний курс магістерської програми школи дизайну Колдінг або Університету Південної Данії в галузі управління дизайном.

2.1 Знання та розуміння:

- студент повинен мати художні знання про практику та методи, а також знання, засновані на дослідженнях з теорії у відповідних частинах предметної області;
- повинен вміти розуміти та розмірковувати про художню практику та

методи, а також про відповідні наукові теорії;

- повинен вміти застосовувати художні та актуальні наукові методи, інструменти та форми вираження, а також загальні навички, пов'язані з роботою в галузі;

- повинен вміти оцінювати художні завдання, а також практичні та теоретичні питання, обґрунтувати та вибрати актуальні рішення;

- повинен вміти доносити художнє самовираження, професійні проблеми та рішення до колег та нефакхівців.

Компетенції:

- повинен вміти справлятися зі складними та орієнтованими на розвиток ситуаціями у навчанні та роботі;

- повинен вміти самостійно брати участь у професійній та міждисциплінарній співпраці з професійним підходом;

- повинен вміти визначати власні потреби в навчанні та структурувати власне навчання у різних навчальних середовищах.

3. Структура освіти

Програма бакалавра з дизайну - це трирічний очний ступінь, стандартизований на 180 балів ECTS. Навчання має бути завершено не пізніше, ніж через 4 роки після початку навчання, за винятком будь-якого періоду відпустки.

Школа дизайну Kolding може відмовитися від цього правила, якщо є незвичайні обставини (див. розділ 14.1).

Програма бакалавра має 4 напрями навчання (див. графічний огляд додаток 1).

Бакалаврський проєкт виконується на 3 курсі.

Навчальний рік складається з двох семестрів; осінній семестр та весняний семестр. Семестр денної форми навчання стандартизований в 30 балах ECTS, що відповідає робочому навантаженню 825 годин

або 27,5 кредитів ECTS. У школі дизайну Kolding необхідно розуміти освітній компонент як курс із власними навчальними цілями.

4. Вимоги до вступу.

Design School Kolding інформує про критерії прийому, які діють у будь-який час, вимоги до доступу на сайті <https://www.designskolenkolding.dk/>

Вступ на ступінь бакалавра дизайну вимагає, щоб заявник мав вступний іспит див. Наказ про прийом, §3. Крім того, заявник повинен пройти вступне випробування у зв'язку з процесом вступу, див. § 6 Порядку прийому.

4.1 Стартовий кредит

Після вступу на програму студент повинен подати заяву до навчальної ради для перезарахування кредиту навчання, яке студент пройшов у данському чи іноземному закладі вищої освіти до початку навчання, див. §31 і Повідомлення про прийом. Навчальна діяльність, завершена більше ніж за 5 років до вступу, не може бути перенесена. Можуть бути передані лише навчальні компоненти з освітніх програм дизайну.

Можна перенести максимум 120 балів ECTS з попередньої освіти. Бакалаврський проєкт не можна перезарахувати.

5. Навчання

Навчальна діяльність закладу організована таким чином, щоб забезпечити найкращу підтримку навчальної цілі курсу. Забезпечується викладання та заліки по кожному окремому, ведуть курси викладачі з відповідною науковою кваліфікацією, практикою та підвищенням кваліфікації, які є необхідними щодо навчальних цілей курсу.

Навчання повинно підготувати студента до демонстрації досягнень з освітнього кваліфікаційного рівня щодо знань, розуміння, навичок, компетенцій, див. розділ 3.

Викладацька діяльність підтримує прогрес в освіті, тому кваліфікація студента спочатку здобувається окремо через різні навчальні курси, далі поступово використовують та інтегрують в рамки все більш незалежного дизайн-проєктування з розрахунком на зростаючий ступінь складності, виразності та точності у виконанні.

Викладання та іспити на програмі бакалавра зазвичай проводяться данською мовою. Однак навчальна діяльність може відбуватися так само і англійською мовою. У 4-му семестрі програми викладання та тести зазвичай проводяться англійською мовою за рахунок іноземних студентів.

5.1 Форми навчання

У школі дизайну Kolding застосовують різноманітні методи навчання залежновід цілей навчання, тривалості курсу та викладача, наприклад, навчання у великих і малих групах, групова робота, проєктна робота, семінарське навчання, індивідуальне керівництво та електронне навчання.

5.2 Навчальна програма та рекомендації до роботи

Під програмою курсу розуміється відповідна література в рамках наукової практики, художнього розвитку та бізнесу; посилання на роботи з дизайну та твори мистецтва, які досягли еталонного статусу для професії дизайнера.

6. Тести

Тести повинні дати студентам можливість продемонструвати, що вони володіють освітньою кваліфікацією щодо знань, навичок і компетенцій. Тому навчання містить різноманітні тестові форми, які відображають зміст і методи навчання. Тести організовуються на основі професійних міркувань і можуть бути усними, письмовими або їх поєднання.

7. Оцінювання

Метою іспиту є оцінка того, наскільки студент виконує цілі навчання, встановлені для освітніх компонент в навчальному плані. Тому випробування організовуються з метою документального підтвердження ступіня виконання мети по відношенню до основних цілей і вимог. Форми оцінювання: 1/3 контрольних точок оцінюється в балах ECTS та має бути оцінено зовнішнім екзаменатором (наприклад, бакалаврський проєкт). Максимум 1/3 контрольних точок, розрахованої в балах ECTS, має бути оцінено «зараховано» або «не зараховано». Оцінювання здійснюється екзаменатором і призначеною особою, цензором, з цензорського корпусу дизайнерської

освіти. Оцінки виставляються після обговорення між екзаменатором і цензором. Тест вважається складеним, якщо отримано оцінку 02 або вище або оцінку «склано». Зданий тест не можна повторно скласти.

11. Практика

Студент повинен пройти відповідне стажування повний робочий день тривалістю мінімум 16 тижнів. Стажування проводиться у 5 семестрі програми та має обсяг 30 кредитів ECTS.

12. Обмін

Студент може поїхати по обміну з данським або іноземним студентом навчального закладу на один семестр. Обмін може відбутися лише на 4-му році програми і має обсяг 30 балів ECTS. Обмін вимагає, щоб курси 1-го навчального року були пройдені.

13. Зміна напрямку навчання

Заява про зміну напрямку навчання має бути академічно обґрунтованою та містити портфоліо. Обов'язковою умовою є наявність вільного місця в області навчання. При зміні навчального напрямку всі пройдені модулі автоматично переносяться на новий напрямок навчання.

Можна отримати можливість змінити курс навчання один раз протягом бакалавра.

Рамка кваліфікації для подальшої освіти, а також додатки до мистецької освіти можна знайти за посиланням: <https://ufm.dk/uddannelse/ankendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/dk-ideregaaende>

ДОДАТОК Б.2

Підходи до інтернаціоналізації Університетського коледжу VIA

Глобальне партнерство

Університетський коледж VIA реалізує освітню діяльність на міжнародному рівні, створюючи умови студентам і співробітникам для проходження міжнародного стажування у стратегічних партнерів та на підприємствах по всьому світу; а також шляхом прийому іноземних студентів у власних кампусах, вступаючи в дослідницьку співпрацю з установами-партнерами з усього світу та експортуючи знання та освіту в інші країни.

Глобальне партнерство має життєво важливе значення для забезпечення міжнародних можливостей і навичок для студентів, готуючи їх до виходу на глобальний ринок праці.

Цифровізація, підприємництво та сталий розвиток

VIA є одним із лідерів інтернаціоналізації в Данії: керує проектами, що фінансуються Erasmus у сфері мобільності та досліджень; стратегічно співпрацює з Цілями сталого розвитку ООН і підприємництвом у питаннях академічного програмування та цифровізації всієї організації.

Глобальне залучення як стратегічний підхід до інтернаціоналізації освіти

Для VIA як закладу вищої освіти важливе є спілкування та залучення до навколишнього світу, щоб забезпечити постійний розвиток міжнародних навичок у студентів, викладачів та адміністративного персоналу. Тому на всіх навчальних програмах до 2025 року запроваджено міжнародний компонент, що відповідає 5 кредитам ECTS.

Глобальне мислення

Випускники VIA як громадяни світу повинні мати глобальне мислення та міжнародні навички, незалежно від того, чи вони безпосередньо

навчалися за кордоном, чи брали участь в інших видах міжнародної діяльності у VIA. Важливо, щоб усі студенти, незалежно від програми навчання, володіли міжнародними навичками, оскільки всі студенти VIA повинні мати можливість вносити знання та навички у зустріч з іншими культурами в Данії, а також за кордоном. У той же час міжнародні навички сприяють загальному становленню та зрілості особистості, кращому розумінню професії.

Приклади впровадження інтернаціоналізації в академічні програми:

- через академічну мобільність студентів (обмін та стажування за кордоном);
- розвиток міжнародних компетенцій та навичок співробітників через участь у міжнародних проектах розвитку, стратегічних альянсах, обміні персоналом тощо;
- зосередження на інтеграції іноземних та данських студентів для розуміння різних культурних підходів до вирішення проблем;
- постійний розвиток існуючої міжнародної діяльності у VIA, включаючи віртуальну співпрацю, змішане навчання та літні школи;
- збільшення уваги до інтернаціоналізації навчальної програми та використання міжнародних запрошених лекторів.

ДОДАТОК Б.3

Освітня програма

для професійного академічного ступеня

в галузі Дизайну і бізнесу

(AP)

VIA Дизайн і бізнес

VIA університетський коледж

2021

Переглянуто: 1 серпня 2021 р

1 Вступ

Мета професійної програми професійного академічного рівня в галузі дизайну, технологій та бізнесу (AP Degree) (далі - AP Degree Programme в області дизайну, технологій і бізнесу) полягає в тому, щоб підготувати студентів до самостійного виконання робочих функцій із планування, організації та виконання завдань у галузі дизайну, виробництва, бізнесу, маркетингу та роздрібною торгівлі у сфері текстилю, моди, дизайну та бізнесу.

Навчальна програма складається з національної та інституційної частин. Національна частина включає правила, встановлені для програми AP Degree Programme у галузі дизайну, технологій та бізнесу в Данії та підготовлений спільно установами, що пропонують програму отримання ступеня AP у галузі дизайну, технологій та бізнесу у Данії. Таким чином, національна частина навчальної програми є загальною всіх цих закладів.

Навчальна програма підготовлена відповідно до керівних принципів міністерського наказу № 21 від 1 січня 2020 за програмами професії технічної та комерційної академії та програм професійного бакалавра.

Програма AP Degree Programme, яка є очною програмою, еквівалентна робочому навантаженню студента денної форми навчання протягом двох років. Еквівалент очної форми навчання – це навантаження одного студента очного відділення на один рік. Навчальне навантаження за програмою очного студента протягом одного року еквівалентне 60 кредитів.

Європейська кредитно-модульна система: програма курсу еквівалентна 120 кредитів ECTS.

Англійська назва програми – Academy Profession Degree Programme in Design, Technology and Business (AP Degree).

Випускникам програми буде присвоєно звання AP Graduate у галузі дизайну, технологій та бізнесу.

Програма курсу відповідає п'ятому рівню Данської рамки кваліфікацій для безперервної освіти.

2 Структура програми

Програма AP Degree Programme в галузі дизайну, технологій та бізнесу складається з п'яти програм елементи:

1. Загальні курси на 1 семестр для всіх студентів, які навчаються за програмою. В загальні курси складаються з елементів національних предметів, еквівалентних загалом 30 ECTS.

Кредити.

2. Спеціальні курси, що є частиною навчальних спеціальностей, зазначених у Міністерському наказі. за програмами професійно-технічної академії та професійного бакалавра.

Програми еквівалентні 50 кредитів ECTS. Спеціальні курси складаються з національних елементи предмета, еквівалентні загалом 30 заліковим одиницям ECTS, та елементи місцевого предмета еквівалентно 20 кредитів ECTS.

3. Факультативні курси складаються з елементів регіональних предметів, які є частиною спеціалізації навчання, зазначеної в Міністерському наказі «Про професійні програми технічних та комерційних академій та програми професійного бакалаврату» і еквівалентні 10 кредитів ECTS.

4. Стажування, еквівалентне 15 кредитів ECTS.

5. Підсумковий іспит, еквівалентний 15 кредитів ECTS.

Ці п'ять програмних елементів еквівалентні загалом 120 кредитів ECTS.

3 Навчальна програма – національна частина

Ця національна частина навчальної програми Академії зі спеціальності дизайн, Технологія та бізнес був випущений відповідно до розділу 21 (1) міністерського наказу про Професійні програми технічної та комерційної академії та професійний бакалаврат програм. Ця навчальна програма доповнюється інституційною частиною навчальної програми, яка надається окремою установою, що пропонує програму.

Навчальна програма була підготовлена освітньою мережею для програми AP Degree Program у Дизайн, Технології та Бізнес та схвалений радами директорів усіх установ.

3.1 Цілі програми щодо результатів навчання

Програма AP Degree Programme в галузі дизайну, технологій та бізнесу дає випускнику право на самостійне планування, організацію та виконання завдань у текстилі, одязі, дизайні та бізнесі, пов'язаного з дизайном, виробництвом, маркетингом та роздрібною торгівлею.

Знання

Випускник у галузі дизайну, технологій та бізнесу знатиме про:

- прикладна практика професії та предметних областей, а також ключова теорія та методи стосовно структури та ролі галузі;
- практика, а також основні теорії та методи, і як вони застосовуються у професії.

Навички та вміння

Випускник у галузі дизайну, технологій та бізнесу матиме такі навички:

- використовувати ключові методи та інструменти предметної області та навички за фахом;
- оцінювати та повідомляти компанії та користувачам практичні рішення;
- оцінити бізнес-потенціал концепції на основі, у тому числі тенденцій, принципів стійкості, аналіз ринку та бізнес-моделі, а також взаємозв'язок між

ціна, якість, товар та цільова група.

Компетенції

Випускник у галузі дизайну, технологій та бізнесу зможе:

- використовувати аналітичний та методичний підхід під час роботи з ситуаціями, пов'язаними з розвитком у дизайні та розробці концепцій, орієнтованих на дизайн, включаючи оцінку комерційного потенціал концепції;
- брати участь у професійній та міждисциплінарній співпраці з професійним підходом;
- отримати нові знання, навички та компетенції в рамках професії у структурованому контекст.

3.1.1 Цілі навчання для окремих навчальних спеціальностей

Програма складається з 5 навчальних спеціальностей: дизайн, виробництво, бізнес, маркетинг та роздрібна торгівля.

3.1.1.1 Результати навчання з навчальної спеціалізації Дизайн мають наступні цілі:

Знання

Випускник знатиме:

- професію та практику в галузі дизайну;
- практичні методи, основні прикладні теорії та методи проектування

Навички та вміння.

У випускника будуть навички:

- використовувати методи проектування, інструменти та навички у своїй професії;
- оцінювати практичні питання та пропонувати та обирати можливі рішення;
- повідомляти зацікавлені сторони про пов'язані з практикою проблеми та рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- обробляти ситуації, зорієнтовані розвиток, розробки проєктних рішень;
- професійно брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці.

Загальні курси в 1-му семестрі для всіх студентів, які навчаються за програмою, складаються з елементів національних предметів, еквівалентних загалом 30 кредитам ECTS.

Спеціальні курси, що є частиною навчальних спеціальностей, зазначених у Міністерському наказі за програмами професійно-технічної академії та професійного бакалавра. Програми еквівалентні 50 кредитам ECTS. Спеціальні курси складаються з національних елементи предмета, еквівалентні загалом 30 кредитам ECTS, та елементи місцевого предмета еквівалентно 20 кредитам ECTS.

Курси вільного вибору складають предмети, які спрямовані на вивчення регіональних особливостей щодо дизайну одягу, які є частиною спеціалізації навчання, зазначеної в Міністерському наказі (складають 10 кредитів ECTS).

Практична підготовка - 15 кредитів ECTS.

Підсумковий іспит - 15 кредитів ECTS.

Ці п'ять програмних елементів еквівалентні загалом 120 кредитам ECTS.

ДОДАТОК Б.4

Освітня програма для професійного ступеня бакалавр в галузі Дизайну і бізнесу (РВА)

VIA Дизайн і бізнес

VIA університетський коледж

2022

Переглянуто: 1 серпня 2022 р

1 Передмова

Метою програми професійного бакалавра з дизайну та бізнесу є навчити студентів самостійно розробляти інноваційні та стійкі концепції для індустрії моди та стилю життя з використанням теоретичного та практичного підходів. Програма курсу поєднує дизайн із розумінням бізнесу та дає студентам право бути частиною професійної та міжпрофесійної співпраці.

Цей навчальний план складається з національної частини та інституційної частини. Національна частина включає правила для програми професійного бакалавра з дизайну та бізнесу (програма РВА з дизайну та бізнесу) у Данії, що попередньо встановлені спільними зусиллями закладів, які пропонують програму РВА з дизайну та бізнесу. Національна частина навчального плану є спільною для всіх цих закладів.

Освітня програма підготовлена відповідно до вказівок у Міністерському наказі № 457 від 19 квітня 2022 за професійною програмою технічної комерційної академії та програмою фахового бакалавра.

Програма ступеня РВА з дизайну та бізнесу, яка є програмою повного робочого дня, є незалежною (аспірантура не вирішена), доступною для студентів, які мають академічний професійний ступінь з спеціальності Дизайн, Технологія та Бізнес. Програма ступеня РВА еквівалентна 90 кредитам ECTS. 60 кредитів ECTS еквівалентно навчальному навантаженню

одного студента денної форми навчання протягом одного року.

Випускники програми отримають звання бакалавра дизайну та бізнесу.

Англійська назва програми курсу: Professional Bachelor's Degree Programme in Design and Business.

Програма курсу знаходиться на шостому рівні Данської системи кваліфікацій для навчання впродовж життя.

Акти та накази міністерства, що регулюють програму курсу, визначені в розділі 4.20 Законодавча база.

2 Структура програми

Програма ступеня РВА з дизайну та бізнесу складається з п'яти програмних елементів:

1. Загальні модулі в 1-му та 2-му семестрах для всіх студентів, які навчаються на програмі. Загальні модулі складаються з національних предметних елементів, еквівалентних загалом 30 кредитам ECTS.

2. Спеціальні курси за спеціалізаціями навчання, зазначеними в міністерському наказі професійної програми технічної та комерційної академії та програми професійного бакалавра, еквівалентних 25 кредитам ECTS. Спеціальні курси складаються з національних підпредметні елементів, еквівалентних 10 кредитам ECTS та місцевих предметних елементів, еквівалентних 15 кредитам ECTS.

3. Факультативи складаються з локальних предметних елементів, еквівалентних загалом 5 кредитам ECTS.

4. Стажування, еквівалентне 15 кредитам ECTS.

5. Заключний бакалаврський проєкт, еквівалентний 15 кредитам ECTS.

Ці п'ять елементів програми еквівалентні загалом 90 кредитам ECTS.

3 Навчальний план – національна частина

Ця національна частина навчального плану програми РВА з дизайну та бізнесу складена відповідно до розділу 21 (1) міністерського наказу про професійні програми технічної та комерційної академії та програми

професійного бакалавру. Цей навчальний план доповнюється інституційною (варіативною) частиною навчального плану, яка надається окремим закладом, що пропонує програму.

Навчальна програма була підготовлена освітньою мережею для програм професійного бакалавра з дизайну та бізнесу та схвалена радами директорів усіх закладів, які пропонують відповідну програму, або їх ректорами з дозволу та за умови консультування освітніми комітетами навчальних закладів під головуванням зовнішніх екзаменаторів програми.

3.1 Цілі програми щодо результатів навчання:

Програма ступеня РВА з дизайну та бізнесу поєднує в собі розуміння дизайну та бізнесу, а також розуміння бізнесу та дизайну з метою підготовки фахівців для індустрії моди та стилю життя, які мають навички роботи в різних дисциплінах із розумінням робочих процесів компанії та концепції сталого бізнесу.

Знання

Випускник з дизайну, технологій та бізнесу матиме знання про:

- теорію, метод і практику в індустрії моди та стилю життя;
- як застосовувати теорію, методи та практику в рамках професії.

Навички

Випускник у галузі дизайну, технологій та бізнесу матиме навички, щоб:

- розмірковувати про практику індустрії моди та стилю життя та застосування теорій і методів на практиці;
- оцінювати теоретичні та практичні проблеми в рамках професії, вибирати відповідні рішення та аргументувати їхню раціональність;
- повідомляти про проблеми та рішення, пов'язані з професією, партнерам і користувачам.

Компетенції

Випускник з дизайну, технологій та бізнесу зможе:

- вирішувати складні та орієнтовані на розвиток ситуації в

професійному контексті;

- самостійно розробляти інноваційні та стійкі концепції та продукти для індустрії моди та стилю життя на теоретичній та практико-орієнтованій основі;

- поєднувати дизайн з розумінням бізнесу та грамотно та самостійно вступати у професійну співпрацю, включаючи міжпрофесійну співпрацю;

- визначити власні навчальні потреби та розвивати знання та навички, пов'язані з професією.

3.1.1 Результати навчання за окремими спеціалізаціями

Програма складається з 7 навчальних спеціалізацій.

3.1.1.1 Результати навчання за спеціалізацією «Дизайн»

Спеціалізація «Дизайн» також має такі цілі навчання:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії дизайну, методи і практику в рамках професії з акцентом на предметній області дизайну і технології;

- як розмірковувати над теорією дизайну, методами, комунікацією та практикою.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати професійні методи та інструменти проектування, які підтримують розробку дизайну та професійне спілкування;

- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтовувати, вибирати та повідомляти про інноваційні та відповідальні дизайнерські рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- обробляти складні ситуації, орієнтовані на розвиток, щодо розробки дизайн-рішень;

- брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці з

дизайн-розробок.

3.1.1.2 Результати навчання за спеціальністю «Конструювання»

Спеціалізація «Конструювання» також має такі навчальні цілі:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії проектування, забезпечення якості, методи та практику в рамках професії, з фокусом на тематичні напрямки розробки продукції та технології;

- як застосовувати теорію, методи і практику дизайну.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати професійні методи та інструменти дизайну виробів, які підтримують розробку дизайну та забезпечують якість;

- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтувати та вибрати інноваційні та відповідальні рішення щодо проектування конструкцій виробів.

Компетенції

Випускник зможе:

- працювати зі складними ситуаціями, орієнтованими на розвиток, у зв'язку з розвитком процесу конструювання дизайнерських рішень;

- вступати в дисциплінарне та міждисциплінарне співробітництво з розробки конструкції виробу.

3.1.1.3 Результати навчання за спеціальністю «Бізнес».

Спеціалізація «Бізнес» також має такі цілі навчання:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії бізнесу, методи і практику в рамках професії з акцентом на предметній сфері комерції та управління ланцюгами поставок;

- розуміння та здатність обдумувати теорію, методи та практику бізнесу.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати професійні бізнес-методи та інструменти, які підтримують розвиток бізнесу;
- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтувати, вибирати та повідомляти інноваційні та відповідальні бізнес-концепції.

Компетенції

Випускник зможе:

- обробляти складні ситуації, орієнтовані на розвиток, пов'язані з прийняттям бізнес-рішень;
- вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю з розвитку бізнесу.

3.1.1.4 Результати навчання за спеціальністю «Маркетинг».

Спеціалізація «Маркетинг» також має такі цілі навчання:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії маркетингу та брендингу, комунікацію, методи та практику в рамках професії з акцентом на предметні області розробки концепції, управління та стратегії;
- як застосовувати теорію, методи та практику з маркетингу та брендингу.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати методи та інструменти маркетингу та брендингу, які підтримують розвиток маркетингу та брендингу та які мають відношення до професії;
- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтувати, вибрати та повідомляти про інноваційні та відповідальні маркетингові та брендингові рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- обробляти складні ситуації, орієнтовані на розвиток, щодо розробки маркетингових та брендингових рішень;
- вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю з маркетингу та розвитку брендингу.

3.1.1.5 Результати навчання за спеціалізацією «Концептуальний дизайн»

Навчальна спеціалізація «Концептуальний дизайн» також має такі навчальні цілі:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії, методи та практику професії щодо розробки концепції та роздрібної торгівлі з фокусом на предметних областях розробки концепції та комунікації;
- як застосовувати теорію, метод і практику роздрібної торгівлі.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати методи та інструменти, які підтримують розвиток комерційних показів і рішень, актуальних для професії;
- оцінювати теоретичні та практично-орієнтовані питання, обґрунтовувати та вибирати відповідні рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- обробляти складні ситуації, орієнтовані на розробку, щодо розробки комерційних показів і концепцій;
- вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю щодо розробки концепції комерційних показів.

3.1.1.6 Результати навчання за спеціалізацією «Комунікації та тенденції»

Навчальна спеціалізація «Комунікації та тенденції» також має такі

навчальні цілі:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорію, метод і практику спілкування в рамках професії з акцентом на предметні напрями розробки концепції, інновації та тренди;
- як застосовувати теорію, методи і практику спілкування.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати професійні комунікативні методи та засоби, що підтримують розвиток спілкування;
- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтувати та вибирати інноваційні та відповідальні комунікаційні рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- вирішувати складні ситуації, орієнтовані на розвиток, пов'язані з розвитком комунікаційних рішень;
- вступити в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю щодо розробки комунікаційних рішень.

3.1.1.7 Результати навчання за спеціальністю «Підприємництво».

Спеціалізація «Підприємництво» також має такі навчальні цілі:

Знання

Випускник матиме знання про:

- теорії підприємництва та інновацій, управління проектами, методи і практику в межах професії з акцентом на предметні галузі інновацій, підприємництва та технологій;
- як застосовувати теорію, методи і практику інновацій.

Навички

Випускник матиме навички:

- використовувати методи та інструменти підприємництва та інновацій, які підтримують розвиток підприємницьких рішень та які мають відношення

до професії;

- оцінювати теоретичні та практичні питання, обґрунтовувати та вибирати інноваційні та відповідальні рішення.

Компетенції

Випускник зможе:

- розглядати складні ситуації, орієнтовані на розвиток, щодо розробки інноваційних рішень;

- вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю з розвитку інноваційних рішень.

3.2 Національні предметні елементи

3.2.1 Елементи національного предмету, які є спільними для всіх здобувачів, незалежно від вибору спеціалізації навчання.

Програма містить три національні предметні елементи, які є спільними для учнів

незалежно від спеціальності навчання.

3.2.1.1 Дизайн

Предметний елемент «Дизайн» складається з методів проектування для розробки продуктів і процесів, які додають цінність процесу розробки, від інноваційної ідеї до реалізації продукту або концепція. Основна увага приділяється соціології, аналізу цільової групи та ринку, а також стійким рішенням.

Цілі навчання дизайну

Знання

Студент отримає знання про:

- теорії та методи проектування та здатність професійно застосовувати на практиці

теорії та методи дизайну;

- культуру, включаючи знання про культурні та міжкультурні відносини щодо ринку

і користувача;

- процеси проектування з формуванням вартості, від ідеї до готового продукту та/або концепції.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати технічні методи та інструменти проектування в інноваційному процесі відповідно до галузі;
- вибирати та оцінювати практико-орієнтовані та теоретичні питання з використанням соціологічної спрямованості та аналізу цільової групи та споживчого ринку;
- обґрунтовувати та вибирати цінні дизайнерські рішення на основі сталого розвитку, естетичного та функціонального аспекту;
- усвідомлювати та доносити до партнерів питання, пов'язані з практикою та дизайном.

Компетенції

Студент навчиться:

- керувати складними та орієнтованими на розробку процесами проектування, щоб реалізувати додану цінність продуктами та/або концепціями
- самостійно вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю та приймати на себе відповідальність у розробці екологічно чистих дизайнерських рішень;
- визначати власні навчальні потреби та розвивати власні знання, навички та компетенції щодо предметної області дизайну.

Кількість кредитів ECTS

Предметний елемент «Дизайн» складає 10 кредитів ECTS.

Цілі навчання дизайну

Знання

Студент отримає знання про:

- теорії та методи проектування та здатність застосовувати їх на практиці в межах професії;

- культуру, включаючи знання про культурні та міжкультурні відносини щодо ринку і користувача;
- процеси проєктування з формуванням цінності від ідеї до готового продукту та/або концепції.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати технічні методи та інноваційні інструменти проєктування в межах відповідної галузі;
- вибирати та оцінювати практико-орієнтовані та теоретичні питання з використанням соціологічної спрямованості: аналізу цільової групи та споживчого ринку;
- обґрунтовувати та вибирати цінні дизайнерські рішення на основі сталого розвитку, естетичного та функціонального аспектів;
- усвідомлювати та повідомляти партнерам і користувачам практичні та пов'язані з дизайном питання.

Компетенції

Студент навчиться:

- керувати складними та орієнтованими на розробку процесами проєктування з метою реалізації продуктів та/або концепцій, що додають цінність;
- самостійно вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю та приймати на себе відповідальність у розробці екологічно чистих дизайнерських рішень;
- визначати власні навчальні потреби та розвивати власні знання, навички та компетенції щодо предметної області дизайну.

Кількість кредитів ECTS

Предметний елемент «Дизайн» складає 10 кредитів ECTS.

3.2.1.2 Бізнес

Предметний елемент Бізнес складається з продажів, розуміння та розвитку бізнесу на основі інноваційних та стійких бізнес-моделей. Акцент

робиться на опитуваннях та аналізах користувачів і галузей, які стануть основою для розробки концепцій. Крім того, фокус зосереджений на комунікації та аргументації на користь створення цінності концепції.

Цілі навчання для бізнесу

Знання

Студент отримає знання про:

- практику та прикладну теорію та методи розуміння бізнесу та розробки концепції на основі ланцюга постачання та створення цінності компанії, а також її торгових точок;

- практику, прикладну теорію та методи у сфері бізнесу, а також здатність до рефлексії професійної практики в галузі та в діловому спілкуванні.

Навички

Студент отримає навички:

- застосовувати методи та інструменти бізнес-сфери до розуміння та концепції бізнесу розвитку та включати у їх розробку інноваційні, стійкі і ціннісні аспекти створення концепцій;

- оцінювати практичні та теоретичні питання в галузі, включаючи аналіз користувачів і їхню поведінку, щоб мати можливість обґрунтувати та вибрати відповідні бізнес-моделі та моделі рішень;

- повідомляти про практико-орієнтовані та дисциплінарні проблеми та рішення всередині бізнесу партнерам і користувачам.

Компетенції

Студент навчиться:

- вирішувати складні та орієнтовані на розвиток питання в межах професії та галузі;

- самостійно вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю і таким чином отримувати комплексне розуміння взаємозв'язку елементів бізнесу;

- визначати власні навчальні потреби та розвивати власні знання, навички та компетенції щодо предметної галузі бізнесу.

Кількість кредитів ECTS

Предметний елемент Бізнес складає 10 кредитів ECTS.

3.2.1.3 Технологія

Предметний елемент Технологія складається з генерації ідей, творчих та інноваційних процесів, розробки концепції щодо створення стійких рішень. Наголос на підтримці важливих для промисловості технологій, інноваційних матеріалів і створення прототипів. План дослідження та аналіз даних повинні забезпечувати достовірність рішень у розробці.

Цілі навчання технології

Знання

Студент отримає знання про:

- генерацію ідей, аналіз даних і розробку концепції, а також теорії та методів

дослідження дизайну;

- практика професії та галузі, застосування технологій та матеріалів;
- як використовувати технології в дизайні та бізнесі з екологічної точки зору.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати методи та інструменти для генерації ідей та створення прототипів;
- ідентифікувати та оцінювати практично-орієнтовані та теоретичні питання, забезпечувати обґрунтованість розробки та вибір інноваційних рішень;
- спілкуватися з партнерами і користувачами щодо практико-орієнтованих та професійних питань та рішень в межах предмету, області технологій.

Компетенції

Студент навчиться:

- вирішувати складні та орієнтовані на розвиток питання, де технології пов'язані з бізнесом та дизайном;
- самостійно знаходити та ініціювати творчі та інноваційні процеси в дисциплінарному та міждисциплінарному співробітництві;
- визначати власні навчальні потреби та розвивати власні знання, навички та компетенції щодо предметної галузі технологій.

Кількість кредитів ECTS

Предметний елемент Технологія коштує 10 кредитів ECTS.

3.2.2 Компоненти національних предметів у навчальній спеціалізації Дизайн

Спеціалізація «Дизайн» містить два національних освітніх компоненти: «Дизайн» і «Технологія».

3.2.2.1 Дизайн

Освітній компонент «Дизайн» стосується процесів аналітичного та експериментального проєктування для розробки індивідуальних, конкурентоспроможних, інноваційних та стійких дизайнерських рішень, що створюють ідентичність, з акцентом на обґрунтування вибору матеріалу та методи промислового виробництва.

Цілі навчання дизайну

Знання

Студент отримає знання про:

- стійкі матеріали та методи виробництва;
- розуміння відповідної теорії та методів щодо розробки інноваційних

дизайнерських рішень, що створюють ідентичність.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати аналітичні та експериментальні методи в процесах проєктування;

- оцінювати, вибирати та обґрунтовувати використання матеріалів і промислових методів виготовлення з врахуванням принципів стійкого розвитку;

- повідомляти про інноваційні, конкурентоспроможні та стійкі дизайнерські рішення, що створюють ідентичність.

Компетенції

Студент навчиться:

- обробляти складні аналітичні та експериментальні процеси проєктування з метою реалізації цінних дизайнерських рішень;

- визначати власні навчальні потреби та набувати нових знань, умінь і навичок щодо професії дизайнера.

Кількість кредитів ECTS

Освітній компонент «Дизайн» складає 5 кредитів ECTS.

3.2.2.2 Технологія

Освітній компонент «Технологія» складається з прототипування та візуалізації інноваційних дизайнерських рішень з обґрунтованим вибором матеріалів та застосуванням промислової технології.

Цілі навчання технології

Знання

Студент отримає знання про:

- технології, матеріали та промислове виробництво;
- ланцюг формування вартості та потреби користувачів.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати технології для розробки інноваційних дизайнерських рішень;

- оцінювати, вибирати та обґрунтовувати вибір відповідних матеріалів та методів виробництва;

- повідомляти та візуалізувати рішення на основі прототипування для партнерів та користувачів.

Компетенції

Студент навчиться:

- вирішувати складні, орієнтовані на розвиток питання в межах професії, галузі;
- визначати власні навчальні потреби та набувати нових знань, умінь і навичок відповідно до технологічного розвитку.

Кількість кредитів ECTS

Освітній компонент «Технологія» складає 5 кредитів ECTS.

3.3 Стажування

Метою стажування є поєднання теорії та методів проектування із повсякденною практикою в компанії. Стажування має кваліфікувати студента до аналізу, оцінки, планування та виконання проєктів на практиці.

3.3.1 Навчальні цілі стажування

Знання

Студент отримає знання про:

- професію та практику предметної області, прикладного застосування теорії та методів проектування, а також про їх практичне застосування в компанії під час стажування.

Навички

Студент отримає навички:

- використовувати методи та інструменти однієї чи кількох предметних областей і застосовувати пов'язані з ними навички для вирішення проблем в компанії під час стажування;
- досліджувати та виявляти відповідні знання, пов'язані із вирішенням проблем у компанії, де проходить стажування;
- оцінювати теоретичні та практично-орієнтовані питання, аргументувати та вибирати відповідне проєктне рішення;
- оцінювати та повідомляти компанії про орієнтовані на практику проблеми та рішення для споживачів.

Компетенції

Студент навчиться:

- вирішувати складні та орієнтовані на розвиток завдання щодо конкретних питань у компанії під час стажування;
- самостійно вступати в дисциплінарну та міждисциплінарну співпрацю з новаторським та професійним підходом;
- визначити власні навчальні потреби та структурувати власне навчання відповідно до завдань у фірмі, де проходить стажування.

Кількість кредитів ECTS. Стажування складає 15 кредитів ECTS.

Кількість іспитів. Завершується стажування іспитом.

3.3.2 Вимоги до бакалаврського проєкту

Навчальні цілі бакалаврського проєкту ідентичні навчальним цілям освітньої програми, наведені в розділі 1.

Бакалаврський проєкт повинен задокументувати розуміння студентом і здатність обдумувати практику професії та застосування теорій і методів щодо практико-орієнтованої проблеми. Постановка проблеми, яка має бути центральною в програмі з дизайну, технологій та бізнесу, повинна бути підготовлена студентом у співпраці з державною чи приватною компанією. Навчальний заклад має погодити заявлену проблему та зробити запит до компанії щодо вимог до бакалаврського проєкту.

Іспит з бакалаврського проєкту

Бакалаврський проєкт завершує останній семестр програми після успішної здачі студентом всіх попередніх іспитів.

Кількість кредитів ECTS

Бакалаврський проєкт складає 15 кредитів ECTS.

Екзаменаційний бланк

Іспит складається з усного та письмового іспиту з зовнішнім екзаменатором. Студенту виставляється індивідуальна загальна оцінка за 7-бальною шкалою, яка складається з оцінки проєкту та за усне виконання.

3.4 Правила кредиту – національна навчальна програма

3.4 Правила кредиту – національна навчальна програма

Пройдені елементи програми еквівалентні подібним елементам програми, отриманим в інших навчальних закладах, які пропонують цю програму. Студенти зобов'язані інформувати нас про будь-які завершені елементи програми з іншої данської чи іноземної програми вищої освіти чи будь-якої іншої роботи, якій, ймовірно, нададуть кредит.

Заклад затверджує в кожному випадку кредит на основі виконаних елементів програми та будь-які роботи, які відповідають цілям предметів, навчальної частини та стажуванню. Рішення приймається відповідно до академічної оцінки.

Для попереднього затвердження кредиту на навчання в Данії або за кордоном студенти повинні надати підтверджуючі документи про кожний завершений елемент програми.

У зв'язку з заявкою на попереднє затвердження кредиту студент повинен мати дозвіл установи для отримання будь-якої необхідної інформації після завершення навчання.

Після затвердження відповідно до вищезазначеного елемент програми вважається пройденим, якщо він був пройденим згідно з правилами розглянутої програми.

4 Навчально-інституційна частина

Цей навчальний план складається з національної частини та інституційної частини.

Інституційна частина складається з правил, характерних для програми професійного бакалавра в галузі дизайну та бізнесу у VIA Design & Business, VIA University College (далі згадується як VIA Design & Business). Ці правила встановив університетський коледж VIA.

Майте на увазі, коли ви переходите на програму диплому РВА з дизайну та бізнесу або з неї, що інші установи можуть застосовувати інші правила.

4.1 Розміщення елементів програми, стажування та іспитів

Програма диплому РВА з дизайну та бізнесу є вищою освітою денної форми навчання. Студенти, які дотримуються стандартної структури програми, включаючи іспити, будуть дотримуватися наступного плану:

Детальний опис змісту програм окремих спеціальностей див. огляд програм спеціальності, а також навчальні плани в додатку 1.

Програма ступеня РВА з дизайну та бізнесу може відхилитися від вищезазначеного плану: у разі періодів тривалої хвороби, відпустки по вагітності та пологах або з інших поважних причин. В таких випадках, студент не буде дотримуватися вищезазначеного плану.

4.2 Спеціальні програми, які пропонує VIA Design & Business за спеціалізаціями навчання, викладеними в Міністерському наказі про Технічну та комерційну академію

Професії та програми професійного бакалавра

Програма РВА з дизайну та бізнесу складається з семи спеціалізацій. Правила спеціалізації викладені в наказі міністерства про технічну та комерційну академію

Професійні програми та програми професійного бакалавра. Сім спеціалізацій навчання: дизайн, комунікація та тенденції, конструювання, технології, концептуальний дизайн, бізнес, маркетинг і підприємництво.

VIA Design & Business пропонує такі програми спеціальностей за спеціалізаціями навчання:

- Дизайн одягу
- Дизайн меблів
- Дизайн візуальної комунікації
- Конструювання
- Роздрібний дизайн і бізнес
- Управління закупівлями (закупівлі)
- Управління брендингом і маркетингом
- Підприємництво та інновації

VIA Design & Business залишає за собою право скасувати програму спеціальності, якщо кількість студентів на програму буде недостатньою.

4.3.1 Локальні предметні елементи за спеціалізацією «Дизайн».

За спеціалізацією «Дизайн» VIA Design & Business пропонує наступні спеціальні програми: дизайн одягу, дизайн меблів та дизайн візуальних комунікацій.

Локальний тематичний елемент Дизайн:

Зміст

Предметний елемент «Дизайн» фокусується на аналітичних та експериментальних процесах проектування з метою розробки конкурентоспроможних, інноваційних та стійких дизайнерських рішень, що створюють ідентичність, орієнтовані на споживачів та обґрунтований вибір матеріалів і промислових методів виготовлення.

Мета навчання

Знання. Студенти повинні:

- мати знання, засновані на розробці, про стійкі та конкурентоспроможні

дизайнерські рішення, традиції та культуру дизайну;

- бути здатними зрозуміти та обдумувати відповідну теорію та метод для розробки контексту - оригінальних дизайнерських рішень.

Навички. Студенти повинні:

- вміти використовувати методи та інструменти предметної галузії для розробки контекстного дизайнерського рішення;

- вміти працювати з процесами проектування, використовуючи експериментальний підхід і оцінювати теоретичні та практичні можливості, а також вибирати та аргументувати дизайнерські рішення;

- вміти доносити інформацію про процеси проектування та рішення.

Компетенції. Студенти повинні:

- вміти керувати складними аналітичними та експериментальними процесами проектування з метою реалізація рішень, що мають цінність;

- мати можливість самостійно брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці з професійним підходом;
- вміти визначати власні навчальні потреби та структурувати власне навчання в різних навчальних середовищах.

Кредити ECTS

Місцевий предметний елемент еквівалентний 10 кредитам ECTS.

Локальний предметний елемент: Технологія.

Зміст

Предметний елемент Технологія зосереджується на прототипуванні та візуалізації інноваційного дизайну, орієнтованого на споживачів з виправданим використанням технологій, вибором матеріалів і виробничих рішень.

Мета навчання

Знання. Студенти повинні:

- мати теоретичні та практичні знання про аналогові та цифрові інструменти для використання в процесах розробки;
- розуміти особливості використання матеріалів різних матеріалів та промислові методи виробництва.

Навички. Студенти повинні:

- вміти використовувати технологічні інструменти та методи для розробки інноваційних дизайнерських рішень;
- вміти оцінювати, вибирати та аргументувати відповідний вибір матеріалів та методи виготовлення;
- вміти спілкуватися та візуалізувати рішення за допомогою прототипування для бізнес-партнерів, споживачів та пересічних людей.

Компетенції. Студенти повинні:

- вміти вирішувати складні та орієнтовані на розвиток проблеми, актуальні для професії та легкої промисловості;
- мати можливість самостійно брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці з професійним підходом;

- вміти визначати власні навчальні потреби та структурувати власне навчання відповідно до технічного розвитку.

Кредити ECTS

Місцевий предметний елемент еквівалентний 5 кредитам ECTS.

Локальний предметний елемент: Комунікація

Зміст

Предметний елемент «Комунікація» зосереджується на комунікації та презентації, включаючи орієнтування на вибір комунікативних засобів і ефектів при розробці дизайнерських рішень.

Мета навчання

Знання. Студенти повинні:

- повинен володіти знаннями про теорію, методи та практику передачі дизайнерських рішень;

- вміти розуміти та обмірковувати теорію, метод і практику спілкування.

Навички. Студенти повинні:

- вміти використовувати методи та засоби комунікації, засновані на практиці;

- вміти оцінювати та аргументувати вибір інструментів;

- вміти доносити до споживачів практичні проблеми та рішення.

Компетенції. Студенти повинні:

- вміти керувати складними, орієнтованими на розвиток, пов'язаними з галуззю комунікаціями;

- мати можливість самостійно брати участь у дисциплінарній та міждисциплінарній співпраці з професійним підходом;

- вміти визначати власні навчальні потреби стосовно спілкування та структурувати їх, керувати власним навчанням в різних навчальних середовищах.

Кредити ECTS

Місцевий предметний елемент еквівалентний 5 кредитам ECTS.

ДОДАТОК В.1

1. Профіль освітньо-професійної програми зі спеціальності 022 Дизайн

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Київський національний університет технологій та дизайну Кафедра художнього моделювання костюма Кафедра ергономіки і проектування одягу
Ступінь вищої освіти та кваліфікація мовою оригіналу	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) Ступінь вищої освіти – бакалавр Галузь знань – 02 Культура і мистецтво Спеціальність – 022 Дизайн Спеціалізація – 022.02 Дизайн одягу (взуття)
Офіційна назва освітньої програми	Дизайн одягу (взуття)
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців Диплом бакалавра, одиничний, 180 кредитів ЄКТС, термін навчання 1 рік 10 місяців
Наявність акредитації	Сертифікат про акредитацію спеціальності НД № 1190178 від 23.10.2017
Цикл/рівень	Національна рамка кваліфікацій України – сьомий рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта, або ступінь молодшого бакалавра
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	До 01 липня 2023 року
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://knutd.edu.ua/ekts/
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка фахівців, наділених здатністю до формування та розвитку загальних і професійних компетентностей в сфері дизайну, зокрема моди, іміджології та ювелірного мистецтва, що направлені на здобуття студентом здатності володіти сучасними методами дизайн-проекування костюма, аксесуарів, брендкових, текстильних та ювелірних виробів різного виду і призначення з урахуванням утилітарно-ергономічних та художньо-естетичних параметрів	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область	Програма орієнтована на формування у здобувачів компетентностей щодо набуття глибоких знань, умінь та навичок зі спеціальності. Обов'язкові навчальні модулі – 75%, з них: дисципліни загальної підготовки – 30%, професійної підготовки – 44%, практична підготовка – 13%, вивчення іноземної мови – 13%. Дисципліни вільного вибору студента – 25%, з них, що розширюють загальні компетентності – 30%, професійні – 70%.
Орієнтація програми	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра. Програма прикладна, спрямована на розвиток сучасних напрямів дизайн-діяльності; орієнтується на сучасні наукові дослідження моди та іміджології в сфері костюма, аксесуарів та ювелірних виробів, брендкової та текстильної продукції; враховує специфіку роботи організацій, установ та підприємств у вказаній галузі, орієнтує на актуальні спеціалізації, в рамках яких студент визначає професійну та наукову кар'єру; базується на загальновідомих проектних результатах, із врахуванням сьогодишнього стану дизайну, в рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра

<p>Основний фокус програми та спеціалізації</p>	<p>Загальна програма: Дизайн одягу (взуття). Акцент робиться на адаптації та впровадженні в професійну діяльність знань, навичок інтегративного (інформаційного, аналітичного, культурологічного, естетичного, модельного, конструктивно-функціонального, презентаційного) вирішення проектних завдань.</p> <p>Фахові спрямування в межах варіативної компоненти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 художнє моделювання костюма; 2 дизайн стилю та зачіски; 3 дизайн брендової продукції; 4 текстильний дизайн; 5 дизайн аксесуарів та ювелірних виробів. <p>Акцент робиться на здатності забезпечення культури процесів проектування (прогресивної технології, раціональної організації праці, ділового спілкування, діловодства тощо); володіння навичками сприйняття, уявлення та творчого мислення в пошуках принципово нових об'ємно-просторових форм одягу, аксесуарів, ювелірних, брендових та текстильних виробів з вдосконаленими функціонально-ергономічними якостями; здатність до впровадження когнітивної психології для комплексного дизайн-проектування об'ємно-просторових форм та їх комплексів, а також дизайн-проектів стилю та іміджу</p>
<p>Особливості програми</p>	<p>Програма розвиває перспективи практичного опанування результатів професійної освіти у відомих Дизайн-ательє, Будинках моди, підприємствах індустрії моди, творчих спілках України, ювелірому та виставковому середовищі. Студенти мають перспективи презентації своїх творчих робіт в рамках міжнародних проектів як конкурсного спрямування, так і в рамках міжнародних кіно-, телепроектів та мас-медіа.</p> <p>Програма розкриває перспективи участі та стажування у структурі Національних творчих та проектних фондів, таких, як: Спілка дизайнерів України, Союз ювелірів України, в музеях історії костюма, Будинках моделей та дизайнерських фірмах тощо.</p> <p>Передбачається викладання окремих дисциплін англійською мовою</p>
<p>4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання</p>	
<p>Придатність до працевлаштування</p>	<p>Фахівці здатні виконувати професійну роботу дизайнера, стиліста, художника, декоратора в дизайнерських бюро та стилістичних салонах, ЗМІ, ТБ, компаніях, малих підприємствах, що працюють у галузі текстильного виробництва, індустрії моди, інформації та телекомунікацій, у сферах мистецтва, технічної діяльності, розваг та відпочинку. Фахівець може обіймати такі посади: дизайнер-виконавець, дизайнер-виконавець одягу, дизайнер-виконавець тканин, художник-костюмер, художник-стиліст, художник-оформлювач театралізованих вистав, художник-декоратор, ювелір (ювелір-модельєр)</p>
<p>Подальше навчання</p>	<p>Навчання впродовж життя для вдосконалення професійної, наукової та інших видів діяльності.</p> <p>Можливість продовження навчання за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти.</p>

5 – Викладання та оцінювання																	
Викладання та навчання	Використовується студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання. При викладанні тематичного матеріалу відповідних дисциплін застосовується загальнотеоретична методологія, яка найширше застосовується в сфері мистецтвознавства: історичний, термінологічний, функціональний, системний, процесний, когнітивний підходи, а також узагальнення, моделювання тощо. Форми організації освітнього процесу: лекція, семінарське, практичне заняття в малих групах, майстер-клас, тренінг, самостійна робота з використанням підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, наочних матеріалів, фахової літератури та періодичних видань, консультація, розробка комплексних дизайн-проектів костюма, аксесуарів та іміджу, брендových та ювелірних виробів, практична підготовка																
Оцінювання	Тестування, опитування-дискусія, усна презентація, звіт про розробку комплексних дизайн-проектів, звіт про практику, письмове есе, портфоліо, контрольна робота, захист курсових (проектних) робіт, усний та письмовий екзамен, залік, бакалаврська дипломна робота																
6 – Програмні компетентності																	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність вирішувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, зокрема у сфері дизайну костюма, аксесуарів та іміджелогії, ювелірних, брендových, текстильних виробів, а також стилю та зачіски, виявляти структурні й функціональні зв'язки, що передбачає застосування інтегрованого художньо-проектного підходу і характеризується комплексністю та невизначеністю умов																
Загальні компетентності (ЗК)	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>ЗК 1</td> <td>Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями у галузі дизайну, розуміти предметну галузь та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях</td> </tr> <tr> <td>ЗК 2</td> <td>Здатність до письмової та усної комунікації державною й іноземною (-ними) мовами; уміння вести дискусію й надавати професійну консультацію з питань естетичних цінностей, методів та предметів дизайну</td> </tr> <tr> <td>ЗК 3</td> <td>Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел</td> </tr> <tr> <td>ЗК 4</td> <td>Креативність, здатність до системного мислення та розвитку естетичного смаку та творчої особистості дизайнера</td> </tr> <tr> <td>ЗК 5</td> <td>Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді</td> </tr> <tr> <td>ЗК 6</td> <td>Вміння ставити мету, виконувати завдання, що визначаються цілями системного аналізу; володіння повним комплексом знань та навичок для авторського нагляду за реалізацією проекту</td> </tr> <tr> <td>ЗК 7</td> <td>Здатність до організації проектного процесу, розуміння професійного самовдосконалення, розвиток творчого мислення та пошук нестандартних проектних рішень</td> </tr> <tr> <td>ЗК 8</td> <td>Здатність розуміти та дотримуватися етичних норм поведінки відносно інших людей та навколишнього середовища, розвивати еко-культуру в суспільстві засобами дизайну (принципи біоетики)</td> </tr> </tbody> </table>	ЗК 1	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями у галузі дизайну, розуміти предметну галузь та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях	ЗК 2	Здатність до письмової та усної комунікації державною й іноземною (-ними) мовами; уміння вести дискусію й надавати професійну консультацію з питань естетичних цінностей, методів та предметів дизайну	ЗК 3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ЗК 4	Креативність, здатність до системного мислення та розвитку естетичного смаку та творчої особистості дизайнера	ЗК 5	Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді	ЗК 6	Вміння ставити мету, виконувати завдання, що визначаються цілями системного аналізу; володіння повним комплексом знань та навичок для авторського нагляду за реалізацією проекту	ЗК 7	Здатність до організації проектного процесу, розуміння професійного самовдосконалення, розвиток творчого мислення та пошук нестандартних проектних рішень	ЗК 8	Здатність розуміти та дотримуватися етичних норм поведінки відносно інших людей та навколишнього середовища, розвивати еко-культуру в суспільстві засобами дизайну (принципи біоетики)
ЗК 1	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями у галузі дизайну, розуміти предметну галузь та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях																
ЗК 2	Здатність до письмової та усної комунікації державною й іноземною (-ними) мовами; уміння вести дискусію й надавати професійну консультацію з питань естетичних цінностей, методів та предметів дизайну																
ЗК 3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел																
ЗК 4	Креативність, здатність до системного мислення та розвитку естетичного смаку та творчої особистості дизайнера																
ЗК 5	Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді																
ЗК 6	Вміння ставити мету, виконувати завдання, що визначаються цілями системного аналізу; володіння повним комплексом знань та навичок для авторського нагляду за реалізацією проекту																
ЗК 7	Здатність до організації проектного процесу, розуміння професійного самовдосконалення, розвиток творчого мислення та пошук нестандартних проектних рішень																
ЗК 8	Здатність розуміти та дотримуватися етичних норм поведінки відносно інших людей та навколишнього середовища, розвивати еко-культуру в суспільстві засобами дизайну (принципи біоетики)																

Загальні компетентності (ЗК) <i>продовження</i>	ЗК 9	Здатність цінувати і поважати національну своєрідність та мультикультурність
	ЗК 10	Знання правових основ проектних та дослідницьких робіт і законодавства України в галузі дизайнерської діяльності
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1	Здатність застосовувати теоретичні знання та проектні навички для оволодіння основами теорії та методів проектування об'єктів дизайну та їх комплексів
	ФК 2	Здатність володіти базовими уявленнями про системність проектування об'єктів дизайну та практичними навичками дизайн-проектування окремих об'єктів та їх комплексів
	ФК 3	Здатність застосовувати комплексний підхід при вирішенні концептуальних задач проектування
	ФК 4	Здатність організувати та проводити системно-структурний аналіз процесу проектування різних форм та видів об'єктів дизайну
	ФК 5	Здатність застосовувати методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну
	ФК 6	Здатність впроваджувати базові знання з історії мистецтва і дизайну та специфіки його розвитку за професійним спрямуванням у художньо-проектну діяльність; володіти методами аналізу творів образотворчого мистецтва, архітектури та дизайну
	ФК 7	Здатність формулювати проектно-образну задачу, раціонально та грамотно її вирішувати
	ФК 8	Здатність користуватися сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями; володіти навичками використання сучасних комп'ютерних програм для створення об'єктів дизайну
	ФК 9	Здатність володіти засобами та прийомами інтегративного (інформаційного, аналітичного, культурологічного, естетичного, модельного, конструктивно-технологічного, презентаційного) вирішення проектних завдань
	ФК 10	Здатність застосовувати уміння проектно-експериментальної та асоціативної творчої роботи в генеруванні принципово нових дизайнерських розробок
	ФК 11	Здатність володіти методами зображення і об'єктів навколишнього середовища та постаті людини засобами рисунка і живопису
	ФК 12	Здатність застосовувати знання з ергономіки та художнього конструювання
	ФК 13	Здатність застосовувати знання й уміння, спрямовані на досягнення успіху в професійній кар'єрі; вміти розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів
	ФК 14	Надбання практичних знань з особливостей емоційно-психологічного впливу об'єктів дизайну на людину. Здатність застосовувати психологічні аспекти організації предметно-просторового середовища
	ФК 15	Забезпечення культури процесів проектування (прогресивної технології, раціональної організації праці, ділового спілкування, діловодства тощо)

Фахові компетентності (ФК) <i>продовження</i>	ФК 16	Здатність вирішувати питання оптимального вибору матеріалів та методів роботи з ними для досягнення найкращого результату в дизайн-проекті
	ФК 17	Здатність до впровадження методики трансформування образів культурного надбання людства у творчі дизайнерські задуми
	ФК 18	Здатність до впровадження інноваційних творчих концепцій при комплексному дизайн-проекуванні об'ємно-просторових форм та їх комплексів
	ФК 19	Володіння навичками сприйняття, уявлення та творчого мислення в пошуках принципово нових об'ємно-просторових форм з вдосконаленими функціонально-ергономічними якостями
	ФК 20	Володіння базовими знаннями та методами організації графічного середовища, характеристиками матеріалів та інструментів, а також особливостями різних графічних засобів

7 – Програмні результати навчання

Знання та розуміння:

ПРН 1	Розуміння гармонійного формоутворення компонентів композиції (залежно від характеру форми), формальних площини, об'ємних та просторових композицій; їх виконання у відповідних техніках та матеріалах
ПРН 2	Знання необхідних художньо-пластичних образів та графічно-композиційних засобів, з метою досягнення виразності дизайн-проекту сучасного костюма, брендової продукції, проекту аксесуарів та ювелірних виробів, стилю та іміджу, проекту сучасних зачісок
ПРН 3	Знання основ системного проектування в межах соціо-культурного та предметного середовища та в контексті сучасної проектно-культури, фахової термінології, теорії та методики дизайну
ПРН 4	Розуміння сучасних тенденцій та потреб суспільства з метою їх використання в сучасному дизайні; знання з ергономіки та художнього конструювання у професійній діяльності
ПРН 5	Розуміння мети, завдань та етапів проектування, головних проектних методик виконання їх складових, що забезпечують послідовне та якісне виконання проекту; знання оптимальних соціально-психологічних умов якісного виконання роботи
ПРН 6	Розуміння принципів і правил поведінки в сучасному суспільстві, необхідності дотримуватися морально-етичних норм, виявляти наполегливість у досягненні мети
ПРН 7	Знання з кольорознавства, а також розуміння прийомів живописно-образного відтворення ансамблевого комплексу (колекції, серії) для створення колористичного вирішення костюма, аксесуарів, брендкових, ювелірних та текстильних виробів
ПРН 8	Розуміння проектно-образної задачі, раціонального та грамотного її вирішення на основі знання основних етапів роботи над виконанням дизайн-проекту стилю та іміджу, методики використання проектно-графічних робіт на різних етапах проектування костюма, аксесуарів, брендкових, ювелірних та текстильних виробів
ПРН 9	Розуміння послідовності етапів модельної модифікації базової конструкції та використання раціональних прийомів моделювання одягу, брендової продукції та інших виробів з текстилю, розробки серії моделей зачісок, комплексів аксесуарів та ювелірних виробів на основі базової концепції чи форми
ПРН 10	Знання принципів аналізу та обробки інформації з різних джерел; розуміння методів аналізу творів образотворчого мистецтва, художньої та матеріальної культури, дизайну

ДОДАТОК В.2

**Профіль освітньої програми зі спеціальності 022 «Дизайн» (за спеціалізацією
«Дизайн одягу (взуття)»)**

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Харківська державна академія дизайну і мистецтв
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр дизайну
Офіційна назва освітньої програми	Дизайн одягу (взуття)
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія України Сертифікат про акредитацію серія НД-IV, №2179684 від 16.06.2016 р., термін дії - 01.07.2026 р.
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	01.07.2026 р.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://www.ksada.org
2 – Мета освітньої програми	
	Формування професійних компетентностей, скерованих на розроблення засобами дизайну естетично та функціонально досконалих об'єктів дизайну одягу (взуття), в побутовій, суспільній, соціокультурній, промисловій сферах життєдіяльності людини
3 - Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – Культура і мистецтво, спеціальність – дизайн, спеціалізація: Дизайн одягу (взуття)
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Спеціальна освіта в галузі дизайну (проектування об'єктів з високими споживчими властивостями, визначення якості виробів, створення цілісного продукту через організацію і гармонійне поєднання його елементів відповідно до його призначення/функції). Ключові слова: дизайн, дизайн одягу, дизайн взуття
Особливості програми	Вимагає спеціальної практики
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	

	викладач середнього навчально-виховного закладу, художник-оформлювач, декоратор та комерційний дизайнер.
Подальше навчання	Можливість продовження навчання за програмами другого рівня вищої освіти
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Комплексне поєднання лекційних та практичних занять; самонавчання (самостійна робота); авторські методики викладачів (презентації, конкурсні завдання, майстер-класи тощо)
Оцінювання	Екзамени, екзаменаційні перегляди, заліки, поточний контроль
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі дизайну, виявляти структурні й функціональні зв'язки на основі комплексного художньо-проектного підходу
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями у галузі дизайну, розуміти предметну галузь та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. 2. Здатність до письмової та усної комунікації державною й іноземною (-ними) мовами. 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 5. Здатність працювати в команді. 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. 7. Здатність використовувати базові знання про стан і проблеми екології сучасного світу й України зокрема, розвивати екокультуру в суспільстві засобами дизайну. 8. Здатність розуміти та дотримуватися морально-етичних норм поведінки. 9. Здатність цінувати і поважати національну своєрідність та мультикультурність.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність володіти фаховою термінологією державною й іноземною (-ними) мовами (за професійним спрямуванням), теорією і методикою дизайну, основами наукових досліджень, а також методикою викладання образотворчого мистецтва та дизайну. 2. Здатність застосовувати методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну. 3. Здатність володіти практичними навичками з проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну. 4. Здатність володіти засобами та прийомами формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну. 5. Здатність використовувати базові знання з композиційної побудови об'єктів дизайну. 6. Здатність володіти базовими навичками проектної графіки. 7. Здатність впроваджувати базові знання з історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектну діяльність. 8. Здатність володіти різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах. 9. Здатність володіти навичками використання сучасних комп'ютерних програм для створення об'єктів дизайну. 10. Здатність володіти знаннями з кольорознавства для колористичного вирішення майбутнього дизайн-об'єкта. 11. Здатність володіти методами зображення об'єктів навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису. 12. Здатність застосовувати знання та навички художнього

	<p>конструювання у професійній діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Здатність застосовувати знання й уміння, спрямовані на досягнення успіху в професійній кар'єрі; вміння розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів. 14. Здатність застосовувати знання з технології, конструювання, моделювання одягу, взуття та аксесуарів відповідно до умов виробництва. 15. Здатність володіти знаннями і орієнтуватися в галузі базових та перспективних текстильних технологій та технік оздоблення матеріалів, розуміти основні технологічні процеси обробки матеріалів, засоби створення виразних художньо-образних рішень текстильних поверхонь. 16. Здатність обирати і застосовувати методи та інструментальні засоби скетчевої (ескізної) графіки у пошуках найвиразнішого художнього вирішення об'єкту проектування; 17. Здатність володіти навичками в галузі системного підходу та аналізу аспектів психофізіології людини, проектування діяльності в системі СЛМС, оцінки і прогнозування засобів діяльності. 18. Здатність обирати та застосовувати інформаційні технології та комп'ютерні програми у пошуках найвиразнішого художнього вирішення багатовимірної форми об'єкту проектування засобами САПР. 19. Здатність орієнтуватися в розмаїтті інновацій у сфері дизайнерської діяльності. 20. Здатність володіти методикою проектування одягу (взуття) в різних системах. 21. Здатність володіти методикою проектування одягу (взуття) відповідно до вікових вимог, призначення та стильових напрямків. 22. Здатність обирати засоби та методи пріоритетного напрямку модифікації об'єкту, враховуючи новітні тенденції в дизайні. 23. Здатність застосовувати знання та базові навички графічного дизайну у професійній діяльності. 24. Здатність володіти знаннями з іміджелогії та володіти прийомами стилістики. 25. Здатність володіти знаннями та навичками з основ фотографії.
7 – Програмні результати навчання	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застосовувати комплексний художньо-проектний підхід для створення цілісного образу. 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності й застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. 3. Застосовувати основні правила морфології та синтаксису для розуміння і складання текстів державною та іноземною (- ними) мовами, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення. 4. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями). 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел. 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах. 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну, застосовувати прийоми графічної подачі при вирішенні проектних завдань.

ДОДАТОК В.3

Витяги з освітніх програм переліку освітніх компонент

КНУТД

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1 Перелік компонентів освітньо-професійної програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти освітньо-професійної програми			
Цикл загальної підготовки			
ОК 1	Українська та зарубіжна культура	6	екзамен
ОК 2	Ділова українська мова	6	залік
ОК 3	Іноземна мова	12	екзамен
ОК 4	Філософія, політологія та соціологія	6	екзамен
ОК 5	БЖД та цивільний захист	6	екзамен
ОК 6	Фізичне виховання*	-	залік
	Всього	36	
Цикл професійної підготовки			
ОК 7	Основи рисунку та живопису та пластичної анатомії	9	екзамен
ОК 8	Основи композиції та кольорознавства (за видами дизайну)	12	екзамен
ОК 9	Образотворче мистецтво та художня творчість	12	екзамен
ОК 10	Художня і матеріальна культура (за видами дизайну)	18	екзамен
ОК 11	Перспектива та тіні	6	залік
ОК 12	Дизайн-графіка (за видами дизайну)	18	екзамен
ОК 13	Іноземна мова фахового спрямування	9	екзамен
ОК 14	Комплексне дизайн-проектування (за видами дизайну)	6	залік
ОК 15	Передпроектний та проектний аналіз (за видами дизайну)	6	екзамен
ОК 16	Менеджмент у сфері послуг	6	залік
ОК 17	Професійні комунікації	6	залік
	Всього	108	
ОК 18	Практична підготовка		
ОК 18.1	Навчальна практика	12	залік
ОК 18.2	Виробнича практика	6	залік
ОК 18.3	Переддипломна практика	6	залік
	Всього	24	
ОК 19	Бакалаврська дипломна робота	12	атестація
	Всього	12	
Загальний обсяг обов'язкових компонентів		180	
Вибіркові компоненти ОП			
ДВРЗК	Дисципліни, що розширюють загальні компетентності		
ДВРЗК	Дисципліни, що розширюють загальні компетентності	18	залік
ДВСПП	Дисципліни, що розширюють професійні компетентності	42	залік/ екзамен
	Загальний обсяг вибіркового компонентів	60	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

* позакредитна дисципліна

ХДАДМ

1. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Кольорознавство	3	екз. перегл
ОК 2.	Пластична анатомія	3	екз. перегл
ОК 3.	Академічний рисунок	12	екз. перегл
ОК 4.	Академічний живопис	12	екз. перегл
ОК 5.	Матеріалознавство	3	залік
ОК 6.	Основи композиції і проектної графіки	10	екз. перегл
ОК 7.	Конструювання швейних виробів	8	залік
ОК 8.	Технологія швейних виробів	8	залік диф. залік
ОК 9.	Формоутворення (за спеціалізацією)	7	екз. перегл
ОК 10.	Історія зарубіжного мистецтва	6	диф. залік, іспит
ОК 11.	Філософія	3	іспит
ОК 12.	Комп'ютерні технології	7	екз. перегл.
ОК 13.	Робота в матеріалі (за спеціалізацією)	15	екз. перегл.
ОК 14.	Проектування	35	екз. перегл.
ОК 15.	Історія української культури і мистецтва	4	іспит
ОК 16.	Українська мова (за проф. спрямуванням)	3	іспит
ОК 17.	Методика викладання образотворчого мистецтва та дизайну	3	залік
ОК 18.	Основи правової діяльності в дизайні	3	залік
ОК 19.	Рисунок за фахом	9	екз. перегл
ОК 20.	Живопис за фахом	9	екз. перегл
ОК 21.	Історія дизайну (за спеціалізацією)	5	залік
ОК 22.	Навчальна практика	6	екз. перегл.
ОК 23.	Виробнича практика	3	екз. перегл.
ОК 24.	Переддипломна практика	3	екз. перегл.
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		180	
Вибіркові компоненти ОП *			
<i>Вибірковий блок 1</i>			
ВБ 1.1.	Іноземна мова (англ. / нім.)	14	Залік, іспит
ВБ 1.2.	Історія України / етика / естетика/ економіка в дизайні	3	іспит
<i>Вибірковий блок 2</i>			
ВБ 2.1.	Конструювання складних форм одягу / технічне моделювання	4	диф. залік
ВБ 2.2.	Основи фотографії / портфоліо	3	екз. перегл.
ВБ 2.3.	Основи проектування взуття та аксесуарів / проектування та моделювання взуття	4	екз. перегл.
ВБ 2.4.	Оздоблення одягу / декорування в дизайні одягу	4	екз. перегл.
ВБ 2.5.	Макетування одягу / моделювання пластичної форми одягу	14	екз. перегл.
ВБ 2.6.	Текстильні техніки та технології / формоутворення з текстилю	4	екз. перегл.
ВБ 2.7.	Художній розпис тканин / батик	3	екз. перегл.
ВБ 2.8.	Фешн ілюстрація / фешн стайлінг	3	екз. перегл.
ВБ 2.9.	Історія костюма і крою теорія та історія моди	4	екз. перегл.
Загальний обсяг вибірових компонент:		60	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

МДУ (КТШВ)

3.1 Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

Назва компонент ОП		Кредити ЄКТС	Форми контролю
1. Цикл загальної підготовки			
1.1. Обов'язкові освітні компоненти			
OK 01	Історія державності та культури України	4	екзамен
OK 02	Українська мова за професійним спрямуванням	4	екзамен
OK 03	Іноземна мова	7	залік, екзамен
OK 04	Філософія	3	залік
OK 05	Фізичне виховання	6	залік
OK 06	Вища математика	6	екзамен
OK 07	Основи інформаційних технологій	4	залік
OK 08	Інженерна і комп'ютерна графіка	7	залік, екзамен
OK 09	Хімія	5	екзамен
OK 10	Фізика	9	залік, екзамен
OK 11	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	3	залік
OK 12	Фізико-хімія та інноваційні технології полімерних матеріалів	5	екзамен
OK 13	Електротехніка і основи промелектроніки	5	екзамен
Всього:		68	

2. Цикл професійної підготовки			
2.1. Обов'язкові освітні компоненти			
OK 14	Вступ до фаху	3	залік
OK 15	Основи комп'ютерного дизайну	3	залік
OK 16	Професійно-практична підготовка	10	диф.залік
OK 17	Основи прикладної антропології та біомеханіки	4	екзамен
OK 18	Технічна механіка	4	залік
OK 19	Матеріалознавство швейних виробів	11	екзамен, КР
OK 20	Основи проектування виробів: конструювання швейних виробів	9	екзамен
OK 21	Основи проектування виробів: проектування одягу	9	екзамен, залік, КП
OK 23	Підготовчо-розкрійне виробництво та основи технології	5	екзамен
OK 24	Основи технічної творчості та патентознавства (на іноземній мові)	3	залік
OK 25	Основи технології швейних виробів	11	екзамен, КП
OK 26	Устаткування для виготовлення швейних виробів.	4	екзамен
OK 28	Економіка підприємства	4	екзамен
OK 29	Конструкторська підготовка виробництва	3	залік
OK 30	Проектування швейних підприємств.	3,5	залік
OK 31	Квалітологія виробів: основи менеджменту якості швейного виробництва	4	екзамен
OK 32	Особливості технології швейних виробів з різних матеріалів	4	екзамен
OK 33	Проектування технологічних процесів швейного виробництва	4	екзамен
Всього:		98,5	
3. Вибіркові освітні компоненти *			
Всього вибірових освітніх компонент:		60	
4. Практична підготовка			
OK 21	Навчально-виробнича практика	3	диф.залік
OK 27	Виробнича практика	3	диф.залік
OK 34	Технологічна практика	6	диф.залік
Всього:		12	
5. Підсумкова атестація			
OK 35	Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності	1,5	
Всього:		1,5	
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС /годин підготовки фахівця ОС «Бакалавр»		240	

МДУ (ПО(ТВЛП))

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кредити ЄКТС	Форма контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
Цикл загальної підготовки			
ОЗП.01	Історія державності та культури України	4	екзамен
ОЗП.02	Українська мова за професійним спрямуванням	3	екзамен
ОЗП.03	Іноземна мова	6	залік, екзамен
ОЗП.04	Філософія	3	екзамен
ОЗП.05	Фізичне виховання	6	залік
ОЗП.06	Вища математика	5	екзамен
ОЗП.07	Основи інформаційних технологій	5	залік
ОЗП.08	Інженерна та комп'ютерна графіка	7	залік
ОЗП.09	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	3	екзамен
Цикл професійної підготовки			
ОПП.01	Вступ до фаху	3,5	залік
ОПП.02	Історія мистецтв	5	екзамен
ОПП.03	Рисунок	5	залік
ОПП.06	Живопис	5	екзамен
ОПП.07	Психологія, вікова та педагогічна психологія	4	екзамен
ОПП.08	Рисунок та пластична анатомія	8	диф. залік
ОПП.09	Композиція	5	екзамен
ОПП.10	Основи проектування виробів: конструювання швейних виробів	9	залік, екзамен
ОПП.11	Основи педагогіки та професійна педагогіка	5	екзамен
ОПП.13	Дидактичні основи професійної освіти	4	екзамен
ОПП.14	Основи проектування виробів: проектування одягу	8	залік, КП
ОПП.15	Теорія та методика виховної роботи	3	залік
ОПП.16	Основи художнього проектування	7	екзамен, КП
ОПП.18	МПН: дидактичне проектування	4	екзамен
ОПП.19	Теорія та методика трудового навчання	5	екзамен
ОПП.22	МПН: основні технології навчання	4	екзамен
ОПП.23	Економіка підприємства	3	екзамен
ОПП.24	Квалітологія виробів: основи менеджменту якості швейного виробництва	3	екзамен
ОПП.26	Технічні засоби навчання	3	екзамен
ОПП.27	Креативні технології навчання	4	екзамен, КР
Практика			
ОПП.25	Виробнича практика	24	диф. залік
Атестація			
ОПП.28	Дипломний проект	6	
Загальний обсяг обов'язкових компонент		180	

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>